HOWARD FAST

drumul libertății

EDITURA DE STAT

HOWARD FAST

Drumul libertăţii

— roman —

În româneşte de R. HEFTER

Editura de Stat
Bucureşti, 1949

————————————
Titlul original:

————————————
Corectură [V1.0]: iulie 2021
————————————

Tuturor femeilor şi bărbaţilor albi,
negri, galbeni şi tuturor celor care
şi-au jertfit viaţa în lupta împotriva
FASCISMULUI

PARTEA ÎNTÂI
VOTUL

Prolog

Războiul încetase. O luptă lungă şi sângeroasă, cel mai cumplit război civil din istoria popoarelor! Şi bărbaţii în uniforme albastre se întorceau acasă; cei în uniforme cenuşii se uitau năuci, la pământurile lor răscolite şi-şi dădeau seama ce înseamnă războiul!

În faţa tribunalului din Appomatox generalul Lee capitulase şi astfel totul se terminase. În ţinuturile calde ale Sudului patru milioane de negri deveniseră liberi; o libertate dobândită cu jertfe grele, un bun nepreţuit! Un bărbat liber se gândeşte la ziua de ieri şi la cea de mâine şi amândouă sunt ale lui. Flămând, niciun stăpân nu-l va hrăni; dar dacă va dori să umble cu paşi grăbiţi, nimeni nu-i va mai putea porunci să-şi încetinească mersul. La terminarea luptei, două sute de mii dintre negrii aceştia erau în armata republicii şi mulţi dintre ei se întorceau acasă cu arma în mână. Printre aceştia era şi Ghideon Jackson. Înalt, voinic, în uniforma albastră spălăcită, cu arma în mână, se înapoia istovit acasă pe plantaţia Carwell din statul Carolina de Sud. Clădirea mare şi albă se înălţa tot aşa cum o păstrase în amintire; războiul o cruţase, dar grădinile şi ţarinile erau lăsate în paragină, năpădite de buruieni şi de mărăcini, iar cei din familia Carwell plecaseră, nimeni nu ştia încotro. Pe măsură ce se întorceau, liberaţii îşi reluau viaţa de toate zilele în vechile colibe ale sclavilor, alături de cei care nu plecaseră niciodată de acasă. În cursul lunilor ce treceau, la plantaţia Carwell veneau tot mai mulţi oameni liberaţi din regiunile friguroase ale Nordului unde plecaseră să-şi găsească libertatea în rândurile armatei Uniunii; iar alţii ieşeau la iveală din ascunzătorile codrilor de pini şi din mlaştinile pustii. Toţi aceştia îşi reluară viaţa, copleşiţi de uimire că sunt oameni liberi.

Capitolul I
Cum s-a întors Ghideon acasă după vot

În dimineaţa cea rece de noiembrie, ciorile o treziră devreme pe Rahel. Întinsă pe pat, cu pătura veche trasă până sub bărbie şi cu micuţa Jenny cuibărită la pieptul ei, asculta croncănitul ciorilor. Se auzea de departe, cau, cau, cau; era un sunet melancolic fără să fie neplăcut pentru cine e obişnuit să-l asculte ani de-a rândul în fiecare dimineaţă, înainte de răsăritul soarelui; căci zilele, fie ele senine, fie înnorate, sunt totuna pentru ciori.

Fetiţa, trezindu-se, se mişcă la pieptul maicii sale; Rahel încercă s-o liniştească şoptindu-i duios: „stai binişor fetiţa mamii, stai binişor şi ascultă cum cârâie ciorile noastre, ascultă-le”.

Dar ziua începe odată cu dimineaţa şi n-o poţi opri. Salteaua de paie era caldă şi fâşâia la orice mişcare, aşa că Rahel ar fi avut poftă să mai întârzie în aşternut, dar după ce soarele străpunse perdeaua de neguri, razele lui îşi făcură loc prin crăpăturile uşii aşa că coliba se inundă de lumină. Jeff se întinse şi lovi cu călcâiele podeaua de lut. Jenny se ghemui mai tare la pieptul maicii sale şi în locul lăsat gol de trupuşorul călduţ, se strecură răcoarea dimineţii. Marcus începu să caşte, uă-uă-ulă. Jeff îi trase un ghiont şi în clipa următoare amândoi se rostogoleau încleştaţi pe jos.

Chiar cu ochii închişi, Rahel desprindea toate aceste zvonuri ale dimineţii. Se întrebase de nenumărate ori de ce oamenii se deşteaptă cu glasuri răguşite, aşa deodată. Încercă să mai stea o clipă cu ochii închişi, apoi săltă în picioare şi spuse copiilor cu glas împăciuitor:

„Ajunge Jeff, ajunge”.

Jeff îşi încleştase picioarele în jurul mijlocului lui Marcus. Împlinise cincisprezece ani şi era leit Ghideon; un uriaş înainte de a fi bărbat. Înalt de şase picioare, de culoarea ciocolatei, mai mult culoarea ei decât a tatălui său, al cărui obraz negru albastru aducea cu prunele brumării, era frumos ca şi Ghideon, parcă anume făcut să ducă femeile în ispită. La doisprezece ani, Marcus era mic şi firav, aşa că Rahel se răsti la Jeff:

— Dă drumul picioarelor, mă prostănacule!

Jenny avea şapte ani. O zbughise pe uşa colibei ca în fiecare dimineaţă; o jivină atrasă de lumină. Câinele îi ieşi în întâmpinare, lătrând voios.

Jeff se ridică în picioare şi Marcus începu să-l bată cu pumnii ca o ghionoaie care ciocăneşte tulpina unui copac. Jeff avea o fire domoală şi în această privinţă semăna cu tatăl său, dar fără voinţa de fier care-l făcea pe Ghideon să se deosebească de toţi semenii lui. Se supăra greu, dar mânia îl cuprindea ca focul pe când Ghideon se consuma în tăcere.

— Ieşiţi afară amândoi, le porunci ea, haideţi, ieşiţi afară!

Îi venea să râdă; mărunţică, se mira întotdeauna cum din acel boţ desprins din coapsele ei şi legat de ea doar cu o sfoară vie crescuseră aceste trupuri mari şi negre. Dar soţul ei era un bărbat voinic şi copiii erau copiii lui Ghideon, îşi zicea ea cu mândrie. Începuse să deretice prin coliba care strălucea de lumină, cu uşa larg deschisă. Jeff apăru cu o mână de surcele ca

să aţâţe focul. Capul îi era ud; şi-l băgase în butoiul cu apă de ploaie de sub streaşină. Rahel ieşi din colibă, se apropie şi ea de butoi şi o strigă pe Jenny:

— Haide fuguţa, să te speli şi tu! Haide mai repede.

Jenny nu putea suferi apa. Trebuia s-o cheme de câte cinci ori în fiecare dimineaţă, la spălat, până când Rahel o înşfăca şi-i băga capul lăţos în apă; de fiecare dată răcnea ca din gură de şarpe. Când Rahel se întoarse în colibă, Jeff aprinsese demult focul. Luă covăţica de lemn şi începu să pregătească aluatul, în timp ce Jeff sufla să facă jăratec. Câinele se lungise în faţa focului… În dimineţile reci cum era şi cea de astăzi, i se îngăduia această favoare.

În vremurile ei de glorie, mai acum vreo zece ani, plantaţia Carwell avusese o întindere de douăzeci de mii acri, din pământul rodnic al Statului Carolina de Sud. Proprietatea era aşezată la o sută de mile în interior, plecând de pe litoral, şi făcea parte din regiunea brăzdată de coline care formează linia de demarcaţie dintre mare şi brâul de munţi ce urcă încet spre miazănoapte. Pe vremea când în această regiune stăpânea bumbacul, pe fiecare acru se recolta câte un balot şi jumătate de bumbac şi când se deschideau capsulele, o mare de mingi albe îţi lua ochii.

Plantaţia era dominată de uriaşul conac alb. O clădire cu patru etaje, cu douăzeci şi două de camere şi cu un portic sprijinit pe coloane, ca ale unui templu grecesc. Era ridicată pe vârful unei coline, aproape în centrul geografic al plantaţiei. Până în faţa ei duceau alei de sălcii pletoase. De-a lungul sălciilor, la mică distanţă, erau plantaţi stejari care să le apere de vânturi. Dacă te găseai pe partea unde erau colibele sclavilor şi te uitai în sus spre casă, asemănarea cu un templu era şi mai vădită; iar când vântul mâna norii albi de-a lungul cerului şi-i aduna dincolo de casă, priveliştea era una din cele mai încântătoare.

Dar asta a fost demult. În anul acesta, 1867, la Carwell nu se plantase bumbac. Se spunea că Dudley Carwell se stabilise la Charleston, dar adevărul nu-l ştia nimeni. Se mai spunea tot aşa, că cei doi fii ai lui Carwell fuseseră ucişi în război. Datoriile şi impozitele neplătite creaseră la această plantaţie o stare ciudată de lâncezeală, specifică proprietăţilor din sud. Se spunea că plantaţia este a statului şi se mai spunea că fiecare dintre sclavii familiei Carwell va căpăta câte patruzeci de acri şi câte un catâr. Astfel de vorbe zburau ca vântul, dar nimeni nu ştia ce se va întâmpla. În mai multe

rânduri, grupuri de oameni albi, alungaţi din Columbia, veniseră prin partea locului şi plecaseră din nou.

În timpul acesta, sclavii liberaţi continuau să trăiască pe proprietate. Mulţi dintre ei rămăseseră pe loc aici la plantaţie, chiar în timpul războiului; araseră şi semănaseră pământul având grijă de avutul lor. Alţii, cum făcuse şi Ghideon, plecaseră în armata Uniunii. Tot aşa, alţii fugiseră şi se ascunseseră. Dar chiar după ce veni emanciparea mulţi dintre ei rămăseseră pe loc, nu atât de frica pedepsei ce se aplica fugarilor, ci mai mult fiindcă nu aveau unde se duce. Aici era căminul lor, pământul lor, ţara lor… şi aici trăiseră de totdeauna.

De o generaţie, familia Carwell trăise mai mult în oraşul Charleston, şi la plantaţii se aflau numai supraveghetorii. În acei trei ani de la izbucnirea războiului, Dudley Carwell vizitase plantaţia numai a singură dată, iar la plecare zăvorâse casa şi luase toţi slujitorii cu el. Ultimul supraveghetor părăsi plantaţia în anul şaizeci şi cinci şi din ziua aceea sclavii rămăseseră singuri. Nu mai plantară bumbac, deoarece acesta dădea o recoltă ce se vindea pe bani gheaţă. Or, ei nu aveau nevoie şi nici nu înţelegeau rostul unei recolte ce se poate vinde pe bani. În partea mai joasă a plantaţiei semănară grâu şi răsădiră orez; creşteau porci şi păsări şi-şi duceau traiul în felul acesta.

De fapt, fuseseră mai norocoşi decât mulţi alţi sclavi liberaţi. În trei rânduri, coloane de soldaţi în retragere au jefuit plantaţia dar ei au reuşit totuşi să treacă şi prin această epocă de teroare şi jaf. Trupele înfrânte şi nemulţumite nu uciseseră decât patru inşi dintre ai lor şi faţă de cele întâmplate pe alte plantaţii lucrul acesta nu putea fi socotit ca un fapt deosebit de grav.

Şi acum, din mare depărtare veni zvonul unei organizaţii, denumită Congres, care poruncise ca sclavii liberaţi să meargă la vot. Fără îndoială, începuse vremea minunilor în ţara aceasta!

Marcus fu cel dintâi care-l zări pe Ghideon înapoindu-se de la vot şi-şi aminti multă vreme de amănuntul acesta. Împreună cu Axel Christ şi alţi câţiva băieţi ieşiseră să se joace prin apropierea conacului. După ce urcară destul de sus pe coasta colinei, puteau vedea drumul prăfuit care se întindea până la o depărtare de două mile şi se pierdea în zarea însorită. Drumul acesta era un fel de poartă spre necunoscut. Unii spuneau că dacă mergi destul de departe de-a lungul lui poţi ajunge la Columbia, dar toate aceste

presupuneri erau vorbe goale şi se ştie că lumea este plină de astfel de vorbe! Pentru Marcus şi prietenii săi drumul acesta nu era decât un drum ce se pierde în depărtare… Căci, mă rog, de ce trebuie neapărat să ducă undeva?

Cu patru zile în urmă, Ghideon şi Fratele Peter convocaseră toţi bărbaţii trecuţi de douăzeci şi unu de ani. Aceasta era mai mult o chestiune de apreciere, căci de unde ar putea şti cineva cu siguranţă, dacă are douăzeci şi unu, douăzeci şi doi de ani sau chiar mai mult? Vârsta nu este o socoteală moartă, ci ceva ce se exprimă prin cifre. Fratele Peter fu nevoit să-şi răscolească amintirile şi să elimine multiplele naşteri ale micilor negri, ca la urmă, în mijlocul larmei şi al ţipetelor, să poată despărţi viţelele de juncani, cum spusese el. Alese în total douăzeci şi şapte de bărbaţi care urmau să plece la vot.

— Ei, ce zici despre votul ăsta? întrebară ei şi se întoarseră spre Ghideon, aşteptând răspunsul.

Lui Marcus i se păru firesc ca ceilalţi să-i ceară lui Ghideon răspuns la întrebările ce-i frământă. Când era vorba de Dumnezeu şi de moarte, se adresau Fratelui Peter, dar în toate celelalte chestiuni, semănatul, bolile şi restul nevoilor lor, acestea toate cădeau în seama lui Ghideon.

Iar acum oamenii se întorceau de la votare. La depărtare de două mile de-a lungul drumului prăfuit, Marcus văzu un pâlc de oameni venind grămadă şi umblând agale; pe semne că stăteau de vorbă. Marcus o luă fuga la vale pe coasta dealului, chiuind.

— Au sosit! Iuu-hu-hu-hu!

Ceilalţi băieţi se luară după el. Glasurile li se auzeau hăt departe şi toţi ieşiră buluc din colibe să vadă ce s-a întâmplat. Rahel crezu că din nou a fost cineva asasinat şi-l pălmui pe Marcus de două ori la rând ca să obţină de la el un răspuns neîntârziat.

— Cine vine, mă?

— Tăticu.

— Ghideon? întrebă sora Mary, şi cineva se auzi oftând:

— Domnul fie lăudat! cuvinte ce în această împrejurare exprimau sentimentele tuturor. Votul acesta era o afacere misterioasă şi neliniştitoare. Bărbaţii plecaseră cu toţii şi le era greu să aştepte întoarcerea lor, stând singure aici la plantaţie, mai ales că nimeni nu ştia ce înseamnă a vota. Femeile începură să se simtă mai aproape sufleteşte una de alta, ceea ce nu

se mai întâmplase niciodată şi din ceas în ceas presupunerile cu privire la vot luară amploare.

De astă dată îşi făcură mâna streaşină în faţa ochilor şi se uitară în vale. Nu mai încăpea nicio îndoială că bărbaţii se apropiau acum de casă, mergând la pas, ceea ce nu era de mirare după drumul pe care-l făcuseră – dar de venit, veneau! Rahel îl recunoscu îndată pe Ghideon, după statura lui de uriaş ce se înălţa deasupra celorlalţi.

Ghideon era un bărbat de o frumuseţe; puternic ca un taur, lat în umeri, îngust în şolduri şi cu picioarele lungi. Astfel de bărbaţi, spunea lumea, pe lângă faptul că sunt voinici ca taurii, mai au şi minte până în vârful unghiilor. Ghideon însă nu era omul căruia să-i ardă de pilde şi zicători. El era aşa cum îl lăsase Dumnezeu şi tocmai de aceea toţi veneau la el după sfat; era adevărat că se mişca încet, nu numai cu trupul dar şi cu mintea. Ştia însă să se mişte şi repede. Când îi trecea un gând prin minte, îl sucea şi îl răsucea pe toate feţele, dar după ce simţea că s-a limpezit, se ţinea dârz de el.

Venea în fruntea oamenilor şi Rahel îl zări numaidecât; mersul lui liniştit cu trupul aplecat era mărturia drumului istovitor pe care-l făcuse. Îşi ducea arma în bandulieră, aşa cum învăţase în armată, iar pe umăr avea o desagă, în care aducea, desigur, ceva pentru copii. Alături de el, venea Fratele Peter, înalt şi uscat dar fără armă, aşa cum se cuvine unui fiu al Domnului, după ei cei doi fraţi Jefferson, fiecare cu puşca în mână. Cel mic de statură era Hannibal-Washington. James, Andrew, Ferdinand, Alexander, Harold, Baxter, Trooper… toţi aceştia erau bărbaţi care nu aveau nume de familie. Din când în când le trecea câte ceva prin minte şi se pomeneau cu câte un prenume; ca să-ţi alegi un nume de familie e o problemă la care trebuie să te gândeşti mult şi mulţi nu se puteau hotărî în pripă.

Jeff o rupse la fugă şi-o apucă de-a lungul potecii, ca să iasă în calea drumeţilor; imediat după el, ceilalţi copii, fetele şi femeile plecară grămadă. Rahel însă nu se mişcă din faţa colibei şi-l apucă pe Marcus de guler, cerându-i să-i ajute să scoată apă proaspătă din puţ; voia ca Ghideon să-şi poată astâmpăra setea la întoarcere. Ea nu avea nevoie să alerge în calea bărbatului ei, ca un copil fără minte; ei se înţelegeau prea bine, ca să mai fie nevoie de asemenea gesturi necugetate.

Pentru o după-amiază de noiembrie, ziua era destul de caldă. Când Ghideon şi ceilalţi bărbaţi se iviră printre colibe, sudoarea le curgea şiroaie, lăsând dâre lucioase pe pielea lor neagră.

Rahel era mulţumită că prevăzuse ce le lipseşte văzând cu câtă lăcomie înghit apa rece de fântână şi cum întind căuşurile de lemn să le mai umple. Fiecare avea de întrebat câte ceva şi întrebările acestea cădeau asupra lor, ca picăturile unei ploi de vară.

— Ce este votul?

— Cum se face de n-ai adus o bucată cu tine? Unde este acum?

— Aţi cumpărat votul?

— L-aţi cumpărat şi cât l-aţi plătit?

— Câte voturi de acestea au alţii de vânzare?

— Cât sunt de mari?

— Câte au mai rămas?

Fratele Peter îşi pierdu răbdarea şi strigă:

— Fraţilor, surorilor şi copiilor, potoliţi-vă, puţină linişte şi vom răspunde la toate întrebările voastre.

Bărbaţii îşi sărutară soţiile şi copiii. Ghideon o cuprinsese pe Rahel în braţe şi o săruta cu dragoste caldă. Unii dintre ei aduseseră acadele şi le împărţiră copiilor. Fiecare îşi desfăcu desaga de pe umăr. Pentru Jenny, Ghideon adusese un trandafir cu petalele de pânză roşie din care se desprindea un uşor parfum. Toţi vorbeau, dar niciunul nu pomenea nimic despre vot. Câinii se îngrămădiră în jurul lor lătrând; ca orice animal, simţeau nevoia să li se dea şi lor atenţie. La urmă Fratele Peter întinse braţele; urmă un fel de linişte; bărbaţii se lăsară pe genunchi, copiii se trântiră pe jos, femeile se aşezară şi ele, iar unele rămaseră în picioare, cu braţele încrucişate pe piept.

— Fratele Ghideon vă va povesti cele ce s-au întâmplat, începu Fratele Peter. Votul acesta este ca o cununie sau ca o predică de Crăciun, aşa că e bun pentru toată lumea. Guvernul întinde braţul drept cu care împarte puterea, ca şi Arhanghelul Gavril, şi porunceşte: Hotărăşte-te. Aşa am făcut şi noi împreună cu vreo alţi cinci sute de negri şi oameni albi. Guvernul spune: Alegeţi-vă un delegat!… Am făcut-o şi pe asta. L-am ales pe Ghideon al nostru.

Ghideon se ridică încet în picioare şi cei din jurul lui se uitară nedumeriţi la el. Rahel înţelese numaidecât că bărbatul ei se simte neliniştit; cunoştea fiecare expresie, fiecare pornire a lui Ghideon. Ce înseamnă oare că l-au ales tocmai pe el? Ce este un delegat?

— Am plecat şi am votat, vorbi Ghideon. Avea un glas blând care de astă dată se depăna încet; cântărea vorbele ce avea să le rostească şi se

străduia să fie pe înţelesul tuturor. Votul, continuă el…

Ghideon îşi reaminti scena petrecută cu câteva zile în urmă, când sosiseră în oraş, să voteze. Chiar în grupul celor care erau cu el, unii nu se puteau dumiri ce înseamnă a vota; atât Ghideon cât şi Fratele Peter osteniseră explicându-le că aceasta este voinţa nestrămutată de a hotărî singuri de soarta lor. Acum erau oameni liberi şi aveau un cuvânt de spus; dacă se iveşte o problemă în strânsă legătură cu viaţa lor, ei pot folosi glasul acesta şi aceasta înseamnă votare. Dar toate lămuririle date erau abstracţiuni şi abstracţiile îi încurcau. Vor aştepta să vadă ce va ieşi.

Când sosiră în oraş, Ghideon îşi zise în sinea lui că de bună seamă toţi negrii şi albii din lume s-au adunat aici. Stăteau îngrămădiţi de-a lungul străzii principale, grupuri, grupuri sub porticul sprijinit pe coloane, de la intrarea tribunalului şi discutau, cât îi lua gura, despre vot. Mai bine de jumătate dintre cei sosiţi erau înarmaţi. Albii şi negrii deopotrivă ţineau armele în mână. Pentru păstrarea ordinei, fusese adusă o companie de soldaţi ai Uniunii. Când îi văzu, Ghideon mulţumi cerului: erau mult prea multe arme şi prea multe capete înfierbântate, îşi zicea el.

Erau prea mulţi negri care-şi închipuiau că votul înseamnă patruzeci de acri de pământ şi un catâr pe care să-l ia cu ei acasă; numeroşi oameni care credeau că votarea îi va face bogaţi – mai erau o sumedenie dintre ei care se uitau năuciţi şi revoltaţi că după ce votaseră, tot cu mâinile goale au rămas.

Acum Ghideon se strădui să spună celor ce-l ascultau ce se întâmplase atunci când îi venise rândul lui să intre în sala murdară şi neîngrijită a vechiului tribunal, cu masa lungă în jurul căreia erau aşezaţi funcţionarii, cu uriaşele protocoale deschise în faţa lor, cu drapelul înstelat al Uniunii, desfăşurat pe pereţii sălii, iar printre ei o jumătate de duzină de soldaţi care făceau de gardă, în jurul cabinelor şi urnelor de votare. Le-a povestit cum i s-a dat o foaie de hârtie pe care scria: „Pentru o convenţie constituţională”, sub cuvintele acestea: „Împotriva unei convenţii constituţionale” şi dedesubt: „Votează una din aceste alternative, făcând o cruce, şi bagă votul în cutia indicată”. Cât fu ziua de lungă yankeii şi negrii vorbiseră în stradă, spunând că fiecare negru este obligat să voteze pentru Convenţie. Îndemnul acesta nu era greu de înţeles, deoarece Convenţia aceasta trebuia să creeze o lume nouă, sau cel puţin aşa se spunea. Văzând că Ghideon se uită nedumerit la hârtia pe care o ţinea în mână, un funcţionar îi spuse cu glasul obosit şi plictisit:

— Pentru Convenţie sau împotriva ei? Fă semnul şi intră în cabină; împătureşte hârtia şi bag-o în cutie.

Un alt funcţionar strigă litera J., Ghideon Jackson şi funcţionarii de la masa lungă răsfoiră registrele, iar unul îi spuse:

— Semnează aici sau pune degetul!

Ghideon luă tocul în mână şi cu mare greutate izbuti să scrie cu litere strâmbe: „Ghideon Jackson”; dar deşi tremura înspăimântat, se simţea totuşi mulţumit că a învăţat să-şi iscălească barem numele şi nu este expus umilinţei de a pune degetul pe locul umed din registru. Apoi luă hârtia în mână şi intră cu ea în cabină, unde încercă s-o citească înainte de a face semnul şi a o împături. Îşi închipuise că ştie să citească, dar pentru el cuvintele „Convenţie Constituţională” puteau fi scrise şi în limba sanscrită că tot atât ar fi înţeles. Făcu un semn la rândul care începea cu „Pentru”, căci atâta înţelegea şi el, dar de ruşinea ce l-a cuprins în clipa aceea, îşi aduce aminte toată viaţa. Începu să spună celor ce-l ascultau:

— Ne-am apropiat ca nişte copii nepricepuţi şi neştiutori. Fratele Peter s-a rugat lui Dumnezeu ca fapta ce o vom săvârşi să fie la locul ei.

— Aleluia! intonară câţiva dintre cei prezenţi cu glasurile înecate.

— Un yankeu a venit apoi să vorbească cu noi.

Ne adunasem ca la cinci sute de inşi, toţi nepricepuţi şi neştiutori; stăteam grămadă ca oile. „Alegeţi-vă un delegat” zise el. Apoi ne-a împărţit alte hârtii de votare. Un negru a luat cuvântul, apoi al doilea… şi la urmă un alb. Fratele Peter s-a ridicat în picioare şi a strigat: „Omul nostru este Ghideon!”

Ghideon nu fu în stare să le spună mai mult. Astfel toţi au înţeles cum de fusese ales Ghideon delegat, aşa că se simţiră cuprinşi de o mândrie necunoscută până atunci, căci oricât de săracă era înţelegerea lor, simţeau că aveau dreptul să fie mândri.

Urmă Fratele Peter, care le spuse că Ghideon va pleca în curând la Charleston ca să participe la şedinţele Convenţiei. Rahel începu să plângă. Ghideon se uita în pământ şi răscolea iarba cu piciorul. Marcus şi Jeff îşi umflară piepturile; de azi înainte, o săptămână întreagă vor umbla cu nasul în vânt şi nu vor mai sta cu nimeni de vorbă.

— Domnul fie lăudat! grăi Fratele Peter.

— Aleluia! răspunseră ceilalţi în cor.

Apoi se despărţiră în grupuri mici, fiecare având câte ceva de povestit.

În noaptea aceea, Rahel se simţi mulţumită că Ghideon este iar lângă ea; stăteau întinşi pe salteaua lor de paie şi ascultau respiraţia regulată a copiilor; de afară se auzea orăcăitul broaştelor pe marginea băltoacei şi ciripitul stins al păsărelelor de noapte.

— Nu mai plânge, şopti Ghideon.

— Mi-e frică.

— De ce ţi-e frică?

— Tu pleci şi asta mă nelinişteşte.

— Dar m-am întors şi sunt lângă tine.

— Şi vei pleca din nou la Charleston, adăugă Rahel. Vorbea despre acest oraş ca şi cum ar fi fost vorba de un oraş din basme, de pe altă lume.

— Mă voi întoarce şi de acolo, spuse Ghideon blând. De ce plânge o femeie tocmai atunci când ar putea să se înveselească? A sosit astăzi timpul cel mai fericit pe care l-ar fi putut visa vreodată un negru. Este vreme de Aleluia, scumpă soţie! Strânge-te mai tare la pieptul meu. Acesta e răsăritul soarelui şi mă simt şi eu plin de teamă, dar nu din pricina copiilor şi a soţiei mele.

— De ce te temi?

— Eu sunt un om neştiutor, răspunse Ghideon abătut. Un biet negru. Ce ştiu eu de lumea asta… Nu ştiu să citesc şi nu ştiu să scriu, doar să mă iscălesc ştiu.

— Fratele Peter nu este un caraghios. El ştie ce face.

— Cum adică?

— S-a ridicat şi a strigat: iată bărbatul care va fi delegatul vostru! Ce crezi tu oare că i-a făcut pe negrii aceia să te aleagă?

— Ştiu eu, n-am habar.

Rahel continuă să plângă încet, fericită. Când era mulţumită sau intervenea ceva în viaţa ei, era întotdeauna gata să plângă. De astă dată îi spuse soţului ei:

— Ghideon, Ghideon, iubitul meu, îţi aduci aminte când te-ai hotărât să te înrolezi în armata yankeilor? Mi-ai spus atunci, deşi plângeam de se frângea inima din mine: Numai aşa trebuie să facă un bărbat şi aşa voi face şi eu. Întâmplarea aceasta de acum, Ghideon, nu se deosebeşte de cea de atunci.

— Cum adică?

Îşi apropie buzele de urechea lui şi începu să îngâne un cântec cunoscut „negrul a ieşit în holdă şi nu stă acum de vorbă… la iubită se

gândeşte şi pe ea o îndrăgeşte…"

Ghideon, toropit de somn şi frânt de oboseală, adormi cu murmurul acesta în ureche şi odată cu somnul, i se risipiră amintirile ce le adusese cu el şi uită de nădejdile şi de temerile lui.

Capitolul II
Cum a stat de vorbă Ghideon Jackson cu Fratele Peter

A doua zi, la amiază, întreaga familie se adunase la masă. Ghideon era mândru la gândul că puţini bărbaţi au norocul lui: o soţie ca Rahel, doi băieţi voinici şi o fetiţă drăguţă ca Jenny. Băieţii erau, ce-i drept, cam zănateci şi încăpăţânaţi, dar aşa fusese şi el la vremea lui; pe spinare mai purta şi azi urma a cel puţin o sută de lovituri de bici, dovada încăpăţânării lui de altădată.

Începuseră să guste din cirul de mălai fierbinte, îndulcit cu un strat de sirop de melasă, când Fratele Peter băgă capul pe uşa deschisă şi le ură: 'mneaţa frate, 'mneaţa soră, 'mneaţa copii! Poftit să ia loc, nu se lăsă rugat de două ori şi se aşeză cu ei la masă. Coliba era plină de aburul mâncării calde şi gura-ţi lăsa apă, chiar înainte de a pune mâna pe lingură. Fratele Peter a fost darnic în laude pentru gospodină, şi mai adusese în buzunare şi acadele pentru copii. Rahel se simţea întotdeauna măgulită când îi lăuda cineva bucatele, căci prea mulţi oameni lăsaţi de Dumnezeu pe pământ sunt mai acrii ca merele pădureţe, cum îşi zicea ea.

După ce terminară masa, Fratele Peter se adresă lui Jeff:

— Fiule, n-ai putea să te ocupi tu de treburile lui Ghideon?

— Cred că da, răspunse Jeff şi dădu din cap.

Ghideon şi Fratele Peter se apropiară de hambarul în care se păstra porumbul; se aşezară pe jos, se proptiră cu spatele de scândurile uscătoriei, cu picioarele întinse. Era un colţ însorit; şi se simţea adiind în vale vântul răcoros al dimineţii. Câinele se culcă alături de ei. Amândoi începură să smulgă fire de iarbă şi să le mestece alene între dinţi.

— Când ai de gând să pleci, Ghideon? întrebă Fratele Peter.

— La Charleston?

După câteva clipe, fără să aştepte răspunsul lui Ghideon, Fratele Peter întrebă din nou:

— De ce te temi, parcă ţi-ar fi frică de ceva?

— Ce te face să crezi că mi-e frică?

— Hm, hm. Ascultă Ghideon, noi doi ne cunoaştem doar de atâta amar de ani. Cu voia Domnului, în curând tu vei împlini treizeci şi şase de ani. Cum se face că-mi pot aduce aşa de limpede aminte de ziua aceea? Când maică-tii i-a sosit vremea, s-a întins pe spate, avându-te pe tine în pântece, şi a început să ţipe: „Isuse Christoase mi-a sosit vremea”. Paisprezece ani să fi avut eu pe atunci. Taică-tu îmi zise: „Dă fuga Peter şi spune stăpânei că Sofia este pe moarte”. Am luat-o la fugă spre conac şi i-am spus lui Jim Blake, supraveghetorul de atunci, ce e cu maică-ta, dar el mi-a răspuns că toate negresele cred că-s pe moarte când le soseşte vremea să nască. Să chem un doctor? întreb eu. La ce nevoie! Şi baba Ana, moaşa, s-a luptat trei zile în şir cu duhurile rele, dar la urmă tu te-ai născut şi biata maică-ta a murit. După aceea, bătrânul Blake m-a biciuit până la sânge şi s-a jurat pe toţi dumnezeii în faţa stăpânului Carwell că eu nu i-am spus nimic. Iată de ce, mi-aduc aminte şi astăzi de ziua când te-ai născut tu. Îmi aduc aminte şi de zilele când lucram în plină arşiţă pe plantaţiile de bumbac. Îmi aduc aminte de vorbele tale, de întrebările tale, de viaţa fără rost a negrilor! Când îmi spuneai: „Mă voi omorî şi voi dormi somn liniştit şi pentru totdeauna, ca să scap de toate”. Lăudat fie numele Domnului că mi-a ajutat să te fac să înţelegi îngrozitorul păcat ce-ţi încolţise în gând. La cine te-ai dus când te pregăteai să pleci, să lupţi în armata yankeilor?

— La dumneata, răspunse Ghideon şi dădu din cap.

— Mi-ai spus: ai grijă de Rahel, ai grijă de cei trei copii mici ai mei şi ţi-am făcut pe voie.

— Hm, hm!

— Şi acum te propteşti pe picioare, ca un catâr, când îţi spun că ţi-e frică.

— Îmi zici să plec la Charleston, îngână Ghideon. Negrul nu ştie să citească, nu ştie să scrie, şi numai cu greu se poate iscăli. Îmi spui să plec în oraşul Charleston, la şedinţele Convenţiei. Să mă duc într-un oraş plin de case albe, ca cea mare de colo, plină de oameni albi care fac haz pe socoteala nevolnicului de negru.

Făcând un desen cu degetul pe ţărâna din faţa lui, Fratele Peter ridică ochii şi-l întrebă cu blândeţe:

— Spune, Ghideon, cum ai ajuns tu pentru prima oară la Charleston?

— Am intrat în oraş, împreună cu armata yankeilor, răspunse Ghideon îngândurat. Eram îmbrăcat în uniforma albastră şi aveam arma în mână, iar alături de mine mai erau alte zeci de mii, şi cu toţii cântam Aleluia.

— Atunci nu te-ai temut şi acum te temi numai la gândul că vei intra singur în acest oraş, fără uniformă albastră, fără armă şi fără să cânţi imnul Aleluia, ci înarmat cu legea care spune negrilor: Fiilor, sunteţi liberi!

Ghideon nu zise nimic şi Fratele Peter adăugă:

— Se spune în cartea lui Moise, că el a fost un bărbat fricos, fără încredere în sine, dar Domnul i-a spus: „Călăuzeşte poporul meu!”

— Eu nu sunt Moise.

— Ghideon, poporul tău are nevoie de un conducător. Mă gândeam, acolo la vot: legea spune că negrul este liber, legea spune să votezi, mai spune că negrul a scăpat din robie… şi e liber să-şi orânduiască viaţa după plac. Negrul nu ştie să citească, nu ştie să scrie, nu ştie nici să gândească. Când încerca să gândească, îl biciuiau pe pielea goală sau era vândut la gura fluviului. Sclavii care voiau să înveţe carte, primeau trei sute de bice pe spinare. Negrul a fost ca un câine de vânătoare îmbătrânit, pe care stăpânul îl alungă din casă, ca să-şi caute singur hrana. M-am întrebat, cine va conduce poporul acesta? Toţi aleargă de colo până colo, toţi vorbesc de-a valma, dar toţi sunt înfricoşaţi. Cine-i va conduce?

— De ce m-au ales tocmai pe mine? întrebă Ghideon. De ce nu-i conduci dumneata?

— Poporul te-a ales, răspunse Fratele Peter. Şi de aici înainte hotărârea luată de popor va rămâne în picioare, spuse Fratele Peter şi plecându-se spre el, îşi puse mâna ciolănoasă pe genunchiul lui Ghideon. Ia ascultă ici, frate Ghideon… spui că nu ştii să citeşti. Nimeni nu s-a născut cu puterea ştiinţei de carte. N-ai decât să înveţi. Vei învăţa să citeşti şi să scrii. Eu am putină cunoştinţă de carte, doar atât ca să pot scrie vreo cincisprezece sau douăzeci de cuvinte. Ţi le voi scrie pe o bucată de hârtie şi tu vei încerca să le înveţi, căci pentru început îţi ajunge şi atât…

Ghideon clătină din cap abătut.

— Vorbirea are şi ea un meşteşug, continuă Fratele Peter. Meşteşugului acestuia – de a lega cuvintele unul de altul – albii îi zic gramatică. Oamenii care au cap sănătos pe umeri, pronunţă cuvintele aşa cum se cuvine, un negru bătrân ca mine nu se pricepe la aşa ceva. Cum crezi că poţi ajunge la acest meşteşug?

— Numai Dumnezeu ştie, răspunse Ghideon.

— Dumnezeu ştie, dar şi eu ştiu. Va trebui să tragi cu urechea şi să asculţi cum vorbesc oamenii albi. Vei asculta cât e ziua de lungă, clipă, de clipă, felul în care vorbesc. În chipul acesta vei învăţa şi tu meşteşugul

vorbei; poate va veni şi vremea când vei putea să citeşti o carte. Nu există nimic ce n-ai putea găsi într-o carte… Acesta este un adevăr tot atât de veşnic, ca şi adevărul evanghelic.

— Un bărbat trebuie să se gândească la semănătura ce o are de făcut, răspunse Ghideon. Asta este o muncă ce ţine cât e ziua de lungă. Prin urmare, cum s-ar mai putea gândi să-şi umple capul cu învăţătură!

— Când ajungi în faţa podului eşti nevoit să-l treci. Jeff este un băiat care poate îndeplini treburile din jurul casei. Ai un băiat cuminte, pe Marcus. Hristos, cu mila Lui, a binecuvântat toată familia ta. Se anunţă zorile unei lumi noi, Ghideon! o lume strălucitoare şi frumoasă, zise Fratele Peter, apoi zâmbi şi arătându-i cu mâna colibele fără ferestre ale sclavilor, îngrămădite una într-alta, îi spuse: Tot ce vezi în faţa ta, trebuie să dispară; apoi împreunându-şi braţele uscate pe piept, adăugă: „Lăudat fie numele Domnului!”

Ghideon întrebă:

— Ce crezi că ar putea să fie această Convenţie?

— Acolo se făuresc legile. Constituţia este ca şi Biblia. Nu se poate să întemeiezi o lume nouă, în care negrii să alerge de colo până colo ca mistreţii. Albii îi urăsc pe negri… Negrii se tem de albi. Dar, aşa ceva nu trebuie să se mai întâmple.

— Cum s-ar putea deosebi o lege bună de una rea?

— Cum poţi deosebi un bărbat bun de unul rău? Cum poţi deosebi o femeie de treabă de una păcătoasă?

— Am un mijloc al meu cu care le dibuiesc numaidecât!

— Tot aşa vei găsi unul şi în această împrejurare, răspunse Fratele Peter. Cum se face că tu nu ştii să citeşti, nici să scrii? Trebuie să ştii că nu a existat niciodată o şcoală în care negrii să fi putut învăţa carte… şi tot, aşa nu a existat nici pentru albii săraci. Va trebui să se facă începutul. Veţi face o lege pentru învăţământul public şi va fi o lege bună. Uite, de pildă, plantaţia aceasta Carwell are o întindere de aproape douăzeci de mii de acri. Cui îi aparţine? Domnului Carwell? Guvernului poate? Negrilor sau albilor săraci? Negrii vor pământ; tot aşa şi albii. Pământ este de ajuns pentru toţi, dar cum să fie împărţit?

— De unde pot şti eu aşa ceva?

— Stai binişor Ghideon, ai răbdare şi ia-o încet!…

— De ce n-ai vrut să fii ales dumneata delegat?

— Întreabă oamenii de ce nu m-au votat pe mine. Or fi ştiind ei ceva. Eu sunt un negru înaintat în vârstă şi nu voi deveni niciodată mai deştept decât sunt azi. Într-o bună zi, Ghideon, te vei uita la mine şi te vei întreba: Cum de am putut odinioară să cer sfatul acestui negru bătrân şi ignorant?

— Eu nu-mi voi pune niciodată această întrebare.

— Domnul să te aibă în paza Lui! S-ar putea, Ghideon, să nu ţi-o pui. Dar tu eşti întocmai ca un copil. Aştepţi cu nerăbdare. Vrei să ţi umpli creierul aşa cum se umple găleata cu apă din fântână. Ai răbdare şi ai să vezi.

Ghideon clătină din cap:

— Mi-ar plăcea să cred şi eu…

— Nu interesează dacă crezi sau nu crezi, Ghideon. Este tot una. Dar aşa va fi, întocmai ca găleata care scoate apa rece şi limpede din fântână.

— Dar dacă vor începe să râdă, şi să-şi bată joc de bietul negru?

— Sigur că vor râde, Ghideon, fiul meu. Gândeşte-te că şi noi râdem de bietul negru care iese din ascunzătoarea păpurişului şi întreabă unde este stăpânul. Acum eşti liber, îi răspundem noi, dar el bietul nu ştie ce înseamnă să fie liber, cum nu ştie câinele pe care-l ţii în lanţ. Prin urmare, e firesc ca noi să râdem de el. Dar va trebui să înduri batjocura şi supărarea. Când îţi vor plăti pentru prima dată leafa de delegat, cum spunea yankeul acela, poate un dolar pe zi, vei lua dolarul şi-ţi vei cumpăra cu el o carte. S-ar putea ca din pricina asta să rabzi de foame ca cel care n-are ce mânca, dar ia cartea, cumpără-ţi o lumânare la lumina căreia să poţi citi şi încearcă să înţelegi vorbele care se înşiră una după alta.

Ghideon clătină din cap. Cu cât vorbea Fratele Peter mai mult, cu atât el se simţea mai înspăimântat de perspectivele Convenţiei din Charleston, dar în acelaşi timp şi cuprins de o mândrie adâncă, ca în ziua în care fugise de pe plantaţie, ca să se înroleze în armata Uniunii.

— Cu ce fel de carte să încep?

— Un predicator ţi-ar răspunde Biblia, dar Biblia nu este o carte uşoară; îţi trezeşte o mulţime de nedumeriri. La început îţi vei lua o carte de citire, din care să înveţi cum se scriu vorbele. După aceea, ar fi bine să-ţi iei o carte cu numere, să înveţi socotelile. Va veni şi vremea când vei şti singur să-ţi alegi cartea dorită.

— Hm, încuviinţă Ghideon.

— Dar în cărţi nu se poate găsi tot ce doreşti, adăugă Fratele Peter, presimţind că e timpul să facă anumite rezerve.

— Ce vrei să spui?

— Cărţi nu s-au scris niciodată fără să se fi întâmplat ceva. Afacerea asta cu negrii care au devenit oameni liberi, nu s-a mai întâmplat niciodată. Probabil că o astfel de întâmplare nu s-a mai pomenit din ziua când Moise a scos pe fiii lui Israel din ţara Egiptului. Moise n-avea carte, dar s-a întors cu faţa spre Dumnezeu şi Dumnezeu i-a spus care sunt faptele bune ce trebuie să le săvârşească.

— Dar eu de la cine voi putea afla ce fapte să săvârşesc?

— Ghideon, fă loc dragostei în inima ta. Umple-ţi sufletul de dreaptă înţelegere!

— Eu sunt iute la mânie, spuse Ghideon.

— Cine nu este! Născuţi din păcat, cum suntem, frate Ghideon, răspunde-mi cine crezi că ar putea fi socotit omul cel mai de vază de pe pământ?

— Viu sau mort? întrebă Ghideon îngândurat.

— Şi una şi alta.

— Eu aş zice că bătrânul Abe[1].

— Hâm, Hâm. Ei, ia spune-mi cum crezi că a putut ajunge bătrânul Abe să ştie tot ce-a ştiut? Cum de-a putut bătrânul Abe să spună negrilor din această ţară: Sunteţi oameni liberi!?

— A crezut că aşa este bine.

— Se poate să fie şi asta, Ghideon. Dar mie îmi vine mai curând să cred că a spus vorbele acestea fiindcă inima lui a fost plină de dragoste şi milă. Despre bătrânul Abe se spune că a coborât din fundul codrilor de pini, şi nu era cu nimic mai deosebit decât tine. Dar avea o inimă tot atât de mare, ca şi casa aceea de pe plantaţie.

— E adevărat că a avut o inimă mare, spuse Ghideon.

— Să luăm acum, Ghideon, o pricină judecătorească. Doi oameni vin la judecătorie. Unul este un bărbat impunător şi bine îmbrăcat, un orăşean şi spune că vântul nu bate. Celălalt, un amărât, îmbrăcat în zdrenţe şi flămând, zice că vântul bate. Urmează să constaţi dacă bate, da sau ba. Ce vei face tu?

— Voi ridica mâna în sus, ca să văd dacă vântul bate sau nu…

— Hm. Hâm. Sau vei asculta martori, poate zece, doisprezece. Să nu crezi vorba unuia, numai fiindcă se umflă în pene, ca un păun, sau vorbeşte curgător şi frumos. Poate altă dată vei resimţi ură împotriva albilor, amintindu-ţi de bicele primite, ţi se va împietri inima, dar asta înseamnă

durere şi amărăciune. Să-ţi scoţi din minte că are vreo însemnătate culoarea pielii. Oamenii sunt buni şi răi, fie albi, fie negri.

— Înţeleg, răspunse Ghideon şi dădu din cap.

— E tot ce am avut să-ţi spun, încheie Peter. Dumnezeu să te aibă în paza Lui, şi în drumul ce-l vei face, adu-ţi aminte că El este întotdeauna alături de tine!

— Amin! zise Ghideon.

Capitolul III
Cum a plecat Ghideon la Charleston şi întâmplările prin care a trecut în timpul drumului

Pe măsură ce zilele treceau, fără să intervină nimic deosebit, alegerea lui Ghideon în Convenţie începu să-şi piardă din însemnătate şi treceau câte două trei zile fără ca el să se mai gândească la această întâmplare. De fapt, ce dovadă avea el că este delegat? La început, după lunga cuvântare a Fratelui Peter din timpul votării, se părea că toţi oamenii sunt de partea lui Ghideon, aşa că în mod firesc el a dedus împreună cu Fratele Peter, că a fost ales delegat. Votul însă fusese secret; li se mai spusese că voturile vor fi adunate şi că delegaţii aleşi vor primi dovada alegerii lor. Dar de atunci trecuseră două săptămâni şi nimic nu se auzea. Zbătându-se între frică şi nădejde, Ghideon se întrebase de multe ori, cât timp îi trebuie unui bun calculator ca să poată număra până la cinci sau şase sute dar în cele din urmă încetă să se mai gândească la toate astea. E de neînchipuit ca un yankeu în toate minţile, să-i cheme pe caraghioşii de negri, şi să-i facă delegaţi, îşi zise el.

Şi cum iarna se apropia, avea destule griji şi fără astea. Vara, viaţa este uşoară şi plăcută de trăit; dar acum oamenii începuseră să se gândească la gerul care era pe drum. Vreme de o săptămână întreagă, Ghideon ieşi cu oamenii la tăiat lemne, prin părţile care se numeau înainte Secţiunea de Jos. Odinioară, când plantaţia avea un supraveghetor, copacii se tăiau la întâmplare lăsându-se buşteni cam de doi coţi de la suprafaţa pământului ca să putrezească bătuţi de ploi şi roşi de umezeală. La aceasta, Ghideon se gândise de multe ori şi anul acesta propuse oamenilor să sape împrejurul copacilor ca să-i poată scoate din rădăcină.

— Să facem lucrul de două ori, întrebară oamenii. De ce?

— Este mult mai uşor să scoatem copacii din rădăcină, decât să-i dezgropăm după ce au fost tăiaţi, răspunse Ghideon.

— Cine se gândeşte să mai scoată butucii?

— Asta noi nu o ştim, răspunse Ghideon. Nu ştim cui aparţine pământul, dar s-ar putea ca într-o bună zi să fie pământul meu sau al tău.

— La asta ne vom putea gândi atunci când va sosi vremea.

Discuţia aceasta ar fi putut dura o jumătate de zi, dacă în mintea lui Ghideon n-ar fi încolţit gândul să le propună să voteze. Dar nici lui nu-i venea să creadă că un lucru atât de minunat poate fi aplicat la chestiunile de fiecare zi, cum ar fi de pildă tăiatul copacilor. Deşi oamenii votaseră la Convenţie, procedeul era totuşi nou şi revoluţionar. În primul rând fură siliţi să limpezească chestiunea, dacă un bărbat poate vota numai răspunzând da sau nu, sau dacă are dreptul să voteze şi una şi alta: da şi nu. Dar până la urmă, aplicară procedeul obişnuit şi acesta avu efectul că, propunerea lui Ghideon de a scoate copacii din rădăcină, fu primită cu mare majoritate.

Tot aşa, când Trooper, care era înalt şi voinic ca un taur, protestă că el este silit să taie cu joagărul de trei ori mai multe lemne decât are nevoie, câtă vreme un omuleţ mic şi pipernicit, cum era Hannibal Washington, nu contribuie nici cu o jumătate din munca ce ar trebui prestată, Ghideon apelă din nou la măsura votării. De astă dată oamenii lăsară sculele din mână şi începură să discute despre ideea cooperaţiei. Pe timpul supraveghetorilor, munca în devălmăşie devenise pentru ei a doua natură; de astă dată, însă, când în sufletul lor se trezise conştiinţa libertăţii, îşi puseră şi această întrebare: de ce să nu lucreze fiecare pentru el însuşi. Dacă libertatea nu însemna aceasta, ce alta ar putea însemna?

Inovaţia propusă de Fratele Peter, consta în discutarea acestei probleme pe toate feţele, înainte de a o pune la vot. Obrazul mic şi brăzdat de creţuri al lui Hannibal Washington se strânse de supărare, când zbieră la Trooper:

— Ascultă-mă, te poftesc să te cari de aici şi să-ţi tai singur lemnele. Lipsa ta nu se va cunoaşte la tăiatul în devălmăşie, când va fi să-şi primească fiecare partea lui. De ce mă iei în bătaie de joc, numai pentru că eşti ditai namilă de stârv de cioară bătrână?

Trooper ridică securea deasupra capului. Ghideon şi ceilalţi îşi făcură loc printre ei şi-i despărţiră, iar Fratele Peter strigă:

— Nu vi-i ruşine oamenilor, ca pentru atâta lucru să vă repeziţi unul la altul, gata să vă sfâşiaţi!

Vreme de un ceas răcniră unul la altul până răguşiră, dar de data aceasta rezultatul votării fu o majoritate foarte redusă. Ceva mai târziu, Ghideon se adresă Fratelui Peter:

— Să ştii că nu ne vom putea feri de nemulţumiri!

— Cine s-ar putea oare feri?

— Aşa este, dar a început să-mi vâjâie capul… Să vezi bărbaţi în toată firea frământându-se şi zbierând ca nişte copii fără minte!

— Ghideon, oamenii aceştia nu ştiu ce înseamnă să lucreze fiecare de capul lui. Sunt toţi ca nişte copii. Nu se poate să faci lucruri mari de la început, doar negrul este liber abia de o vară sau două. Timpul trece încet.

Se iviră totuşi nemulţumiri. Votarea fusese ca un răsărit măreţ de soare, dar după aceea nimic nu se mai întâmplă, şi viaţa continua să se desfăşoare în felul ei obişnuit. Ghideon băgă de seamă că oamenii începuseră să se uite din ce în ce tot mai des la ferestrele conacului de pe plantaţie. Casa era plină de obiecte frumoase şi despre lucrurile acestea prea se vorbea mult. Oamenii prinseră oarecare necaz pe Ghideon, deoarece anul trecut, bande răzleţe din trupele Carolinei de Sud, trecând pe la plantaţie, spărseseră uşa de la intrare şi luaseră tot ce doriseră, iar celelalte obiecte le răvăşiseră în toate părţile. Ghideon poruncise să se pună fără întârziere obiectele la locul lor şi bătuse el singur scânduri la uşa spartă de la intrare. Când l-au întrebat la ce bun toate astea, le răspunse că lucrurile de pe plantaţie nu le aparţin lor şi nici n-au nevoie de ele.

— Dar ce nevoie au ei să se îmbrace cu altfel de haine şi să se adăpostească în altfel de case decât cele în care ne adăpostim noi?

— Unii au nevoie, alţii n-au, le răspunsese Ghideon.

Dar într-o bună zi, văzu la Marcus o lingură de argint, care nu putea să provină decât din casa cea mare.

Ce se întâmplase? Marcus pătrunsese în casă cu forţa. Într-o casă mare şi pustie, cu sute de intrări şi ieşiri, nu este prea greu să pătrunzi prin spargere. Dar pentru prima oară în viaţa sa Ghideon nu ştia cum să se poarte faţă de copiii săi. Gândindu-se adânc la această întâmplare, i se păru că până acum a ştiut el cum să se poarte cu un copil, pentru a-i da creştere; de astă dată însă îşi dădu seama de nemărginita lui neştiinţă. În fiecare seară, se aşeza în faţa vetrei, în mână cu hârtioara pe care Fratele Peter scrisese cuvintele ce trebuia să le deprindă: aţipire, mătuşă, bărbat, femeie, fată, dumneata, sigur, negru, larg, mare, şi aşa mai departe, o mulţime de nume şi

de fapte, suficient să-l zăpăcească şi să-l înspăimânte. Binele şi răul deveniră pentru el noţiuni relative, pierduseră caracterul lor constant, etern.

Vorbi băiatului cu glasul nesigur:

— Marcus, cum de-ai intrat în conac?

— Eu n-am fost acolo.

Prin urmare Marcus minţea. „Băiatul acesta este un copil cuminte”, îşi zise Ghideon, şi i se încrucişară tot felul de gânduri şi de întrebări.

— De unde ai lingura aceasta? întrebă Ghideon.

— Am găsit-o.

— Marcus, lingura aceasta n-ai găsit-o. Spune mai bine adevărul.

— Am găsit-o.

— Atunci spune-mi unde ai găsit-o?

Întrebarea aceasta îl surprinse pe Marcus nepregătit şi copilul fu nevoit să povestească întâmplarea în toate amănuntele ei. Pătrunsese în casa cea mare prin subsolul bucătăriei. Şi alţi băieţi mai luaseră din obiecte: mătăsuri, argintării şi pe toate le-au ascuns. Ghideon nu se simţi în stare să-l bată pe Marcus. El nu ridicase niciodată mâna asupra copiilor săi… În casa lui nu se pomenise aşa ceva. Convocă deci o adunare a celor de pe plantaţie şi după ce aşeză pe Marcus în faţa lor, le istorisi cu detalii cele întâmplate şi fiecare cuvânt rostit era ca un cuţit înfipt în trupul băiatului său. După ce termină, fratele Ştefan îndrăzni să-l întrebe:

— Frate Ghideon, câtă vreme va sta casa aceea acolo unde este?

— Dacă va trebui, va sta şi până în ziua judecăţii de apoi.

— Negrii trăiesc în bordeiele lor sărăcăcioase şi în casa aceea blestemată nu stă nimeni.

— Până în ziua judecăţii de apoi, repetă Ghideon cu încăpăţânare.

În aceeaşi seară Rahel se apropie de el plângând şi-l întrebă:

— Ghideon, cum de-ai putut face fiului nostru această ruşine?

— Am făcut ceea ce trebuia să fac.

— Să-l umileşti faţă de străini aşa cum ai făcut-o?

— A săvârşit o faptă rea.

— După cum văd, din votarea aceasta n-au ieşit decât fapte rele.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Te-a făcut să pleci la Charleston. Pe ceilalţi negri i-a făcut să umble de colo până colo ca nişte bezmetici, fără să se gândească la nimic şi fără să mai facă ceva.

Ghideon se prefăcu că doarme. Rahel tăcu, şi el o auzi cum plânge înăbuşit.

La vârsta de cincisprezece ani, Jeff simţea sângele pulsându-i în vine. Era încăpăţânat şi sănătos dar avea o fire nestăpânită ca o sălbăticiune ieşită din pădure. Pentru el, Ghideon era bătrân, tot aşa şi Fratele Peter; aceştia doi reprezentau lumea care i se înfăşura în jurul gâtului şi uneori se strângea ca un laţ, încercând să-l sugrume. Se simţea ca un încarcerat care vrea să-şi rupă cătuşele ca să devină slobod. În această mică comunitate, unde nimeni nu era în stare să citească şi scrie cu uşurinţă, timpul devenise elastic, un fel de entitate primitivă cum fusese cu mii de ani în urmă. N-aveau nici măcar ceasornic. Soarele se înălţa ca un cadran uriaş portocaliu, iar schimbarea înceată a anotimpurilor ţinea loc de calendar. Jeff împlinise tocmai cincisprezece ani şi amintirile lui despre epoca dinainte de război erau tulburi şi nesigure. Pălăvrăgeala neîntreruptă despre deosebirea dintre libertate şi sclavie îl interesa prea puţin.

De fapt, el se născuse în mijlocul unui haos şi întreaga lui copilărie se petrecuse în haos.

Azi era un tânăr uriaş dar totuşi copil. Se simţise profund nemulţumit în ziua când toţi bărbaţii de pe plantaţie plecaseră la votare şi el rămase singur acasă. Pe toate potecile răsunau cântece parcă anume făcute pentru el, şi presimţea că într-o bună zi va pleca de-a lungul unei poteci şi nu se va mai întoarce niciodată acasă. Uneori Ghideon părea că înţelege pornirile stăpânite ale băiatului său şi de aceea îl lăsa să plece singur la vânătoare, pe terenurile din Secţiunea de Jos şi prin regiunea mlaştinilor; acolo Jeff rătăcea singur ceasuri de-a rândul, cântând tot felul de cântece sălbatice chiar fără cuvinte. Când se întâmpla să dea de un iaz pe marginile căruia se vedeau urme, nimeni nu trebuia să-i spună că pe acolo s-au oprit căprioarele ca să se adape. Era în stare să stea întins pe marginea iazului ceasuri în şir, nemişcat, aşteptând să se arate cerbul sau mistreţul din fundul păpurişului, şi îi treceau prin minte tot felul de gânduri, care de care mai năstruşnice; putea visa visurile cele mai îndrăzneţe, netulburat de nimeni.

În visurile acestea îi apăreau oraşele pe care el nu le văzuse niciodată, regiuni din basme ce şi le făurise din vorbele auzite de la alţii. Tot în visurile acestea îl vedea pe patriarhul Avraam, nelămurit, cu chipul lui Dumnezeu, cântând imnuri de slavă. Altă dată, visurile acestea îi trezeau dorinţe confuze care-i frământau inima, de simţea că-i sparge pieptul.

Odată, întâlnise în mijlocul mlaştinilor doi oameni albi; dar despre aceasta nu pomenise nimic lui Ghideon. Erau foşti soldaţi, îmbrăcaţi în uniforme cenuşii, spălăcite şi pline de pete. Se uitară la el şi începură să-l înjure, dar când ridicară armele la ochi Jeff o rupse la fugă şi se ascunse după un trunchi de copac. Armele pocniră răscolind tăcerea mlaştinilor. Dacă s-ar fi întâmplat să-l nimerească, ar fi fost cel mult încă un negru ucis, întins cu faţa în jos ca să-l sugă încet mâlul mlaştinii şi pe deasupra lui să se aştearnă frunze veştede, îngropându-l în uitare. Dacă era nevoie de un prilej ca maturitatea lui Jeff să se dezvăluie, apoi acesta a fost prilejul hotărâtor; putea să-i împuşte pe amândoi când scoase capul de după copac; totuşi nu ridică arma, mulţumindu-se să se uite după ei, mirat, fără frică, întrebându-se numai de ce oamenii aceştia au încercat să-l ucidă atât de năprasnic şi cu atâta hotărâre? Dar despre întâmplarea aceasta n-a pomenit nimănui niciun cuvânt.

Prima scrisoare după plecarea supraveghetorului sosi la Carwell la câteva săptămâni după vot, aşa că nimeni nu făcu nicio legătură între aceste două evenimente importante. Într-o după-amiază, devreme, de după Columbia Pike, apăru un faeton, şi după ce se opri, poştaşul Cap Holstein coborî încet şi nepăsător, poate exagerat de nepăsător, aşa cum se cuvine faţă de negrii liberaţi. Cât durase războiul, Cap Holstein rămăsese în slujba lui de magistru poştal, la început sub rebeli, după aceea sub yankei, încă o dată sub rebeli şi iarăşi sub yankei. Nu pentru că acest Cap Holstein ar fi fost un om integru! De fapt era numai un individ care mesteca şi împroşca zeamă de tutun în toate părţile, iar Constituţia o înjura din zori şi până în noapte şi nu salutase niciodată drapelul înstelat. Dar era singurul care ştia unde poate fi găsit fiecare, în haosul provocat de război şi în epoca tulbure de după încetarea lui. El era singurul care ştia cine trăieşte şi cine a murit, cine a stat acasă şi cine a plecat la Charleston, Columbia, Atlanta… sau spre nord. În acelaşi timp era singurul care cunoştea pe cei mai mulţi dintre sclavii liberaţi din toată regiunea. Astfel Administraţia Armatei l-a menţinut în slujba de magistru poştal, deşi-i înjura pe yankei cât era ziua de lungă şi jura că va veni timpul când va ucide cu mâna lui un republican. De astă dată, se opri pe plantaţia Carwell şi strigă cât îl ţinu gura:

— Negrilor, mă feciori de câini!

E adevărat că omul acesta nu se temea de nimeni şi de nimic. Bărbaţii, femeile, băieţii şi fetele toţi veniră în goană spre el. După ce-l împresurară

din toate părţile, Cap azvârli un clăbuc de zeamă de tutun în praful potecii, îşi frecă mâinile şi scoase din buzunarul hainei un plic lung şi cafeniu. Se uită pieziş la el şi întrebă:

— Care dintre voi, tâlharilor, este Ghideon Jackson?

Ghideon se uită zâmbind la moşneagul din faţa lui. Omul acesta îi plăcea fără să ştie anume de ce. Avea acel ceva rezumat de cuvintele Fratelui Peter: „Cap este omul care va avea mereu nevoie de rugăciuni". Ghideon făcu un pas înainte şi Cap care-l cunoştea îl măsură cu privirea din cap până în picioare întrebându-l:

— Ghideon Jackson?

— Hâm, hâm.

— Semnează aici.

— Da, domnule.

Holstein îi întinse un capăt de creion.

— Ştii să scrii? Dacă nu, fă un semn, cum fac negrii, ici în colţ.

— Ştiu să scriu, răspunse Ghideon. În orice caz numele ştia să şi-l iscălească. Cei de faţă se strânseseră atât de mult împrejurul său încât aproape să-l înăbuşe în timp ce iscălea încet, urmărit de ochii lui Cap, care se uita cu atenţie la el. Până acum nu i se întâmplase să se iscălească de faţă cu altă lume, aşa că cei din apropierea lui erau minunaţi de atâta iscusinţă. După ce termină, bătrânul se urcă în faeton, dădu bici calului şi făcu cale întoarsă.

Ghideon răsuci plicul pe o parte şi pe alta. În colţul din stânga scria cu litere tipărite: dacă în termen de zece zile nu va putea fi predată destinatarului, scrisoarea va fi înapoiată Generalului E. R. S. Canby, U.S.M.O.F. Columbia, C.S.S.M.D.

Partea cea mai mare a acestui text o putu citi şi el, deşi nu înţelegea ce înseamnă şirul lung de litere majuscule. Fratele Peter se uita peste umărul lui şi spuse:

— Generalul Canby este yankeul acela nou care a fost trimis să supravegheze ordinea în timpul alegerilor. C. S. înseamnă Carolina de Sud. S.M.D. (second military district) s-ar putea să însemne „al doilea district militar", aşa cum ni s-a spus în timpul votării. Dar numai Dumnezeu ştie ce înseamnă celelalte litere.

În celălalt colţ al plicului spunea: „Corespondenţă oficială".

Lipsa mărcilor este pedepsită cu 100,00.

Dar menţiunea aceasta n-o înţelese nici Fratele Peter şi nici vreun altul dintre oamenii îngrămădiţi împrejurul lui Ghideon. La mijlocul plicului era scrisă adresa:

Ghideon Jackson, Esquire,

Plantaţia Carwell,

Carwell, C.S. S.M.D.

Fratele Peter citi cu glas tare numele lui Ghideon, dar când ajunse la cuvântul Esquire (domnul), se opri. Cuvântul acesta nu-l întâlnise încă, nu ştia ce înseamnă şi nici cum se pronunţă. Încercă cu glasul scăzut şi făcu mai multe mişcări cu buzele. Hannibal Washington, care ştia şi el să citească câteva cuvinte, încercă şi el la rândul lui; tot aşa şi Marion Jefferson care învăţase să citească câteva cuvinte în timpul armatei, dar cu asta se termina întreaga lor ştiinţă de carte, aşa că după aceea se uitară la scrisoare fără să mai zică o vorbă. La urmă Ghideon întrebă:

— Ce crezi că ar putea să însemne cuvântul acesta, Frate Peter?

Fratele Peter clătină din cap, dar Hannibal Washington se dumeri şi ridică ochii spre ei:

— S-ar putea să fie aşa ceva cum este domnule, sau colonel sau cam aşa ceva.

— Atunci cum de a venit pe numele lui Ghideon, cum de i-au adus-o tocmai aici?

Tăcură din nou până când Fratele Peter răspunse:

— Deschide scrisoarea, Ghideon!

Cu mişcări lente, Ghideon deschise plicul. Era plin de hârtii. Printre ele era şi o scrisoare, adresată lui Ghideon în aceiaşi termeni ca pe plic. Scrisoarea suna:

„Vi se notifică prin prezenta că aţi fost ales delegat al districtului Carwell–Sinkerton, Carolina de Sud, pentru Convenţia Constituţională a statului care se va întruni la Charleston C.S. S.M.D. în ziua de paisprezece ianuarie 1868. Anexat vă trimitem instrucţiunile şi legitimaţia dumneavoastră. Comandantul Allen James a fost încunoştinţat de alegerea dumneavoastră. Aşa că vă veţi prezenta la el cu această legitimaţie. Guvernul Statelor Unite este încredinţat că vă veţi face datoria în mod onorabil şi conştiincios. Congresul Statelor Unite vă cere să contribuiţi cu toată convingerea şi loialitatea, în măsura puterilor dumneavoastră, la opera de reconstrucţie a Statului Carolina de Sud.

Semnat:
Generalul E. R. Canby U.S.M.O.F. S.M.D.”

Atât spunea scrisoarea, dar trecură ore întregi până ce reuşiră să înţeleagă măcar o parte din ceea ce conţinea. Înainte de orice i se părea lui Ghideon că alegerea lui este un fel de comicărie, o batjocorire a tot ce însemnase pentru el frumoasa idee de libertate ce le fusese hărăzită. Totul i se părea învăluit de ignoranţa neagră, tot atât de neagră ca şi pielea trupului său, ca întunericul nopţii. Era o farsă, ca şi visurile ce şi le făurise noapte de noapte, despre libertate; visurile celea în timpul cărora simţise parcă arsura biciului pe spinare şi năduşeala lucrului în largul plantaţiei de bumbac; visuri care erau atât de chinuitoare încât în cursul nopţii trebuia să coboare adesea din pat să deschidă uşa colibei ca să se încredinţeze că pământul nu mai era plantat cu bumbac. De astă dată, chiar trezirea i se păru un fel de vis. Ar fi dorit s-a rupă la fugă şi să se ascundă undeva.

În timpul acesta, Fratele Peter şi Hannibal Washington se străduiau să descifreze scrisoarea. Oamenii îşi pierdură răbdarea şi soarele coborî dincolo de zare. Intrară apoi în coliba lui Ghideon cu hârtiile în mână şi se aşezară la lumina focului din vatră. Hannibal Washington spuse:

— Am putea duce hârtiile astea la oraş şi să cerem yankeului să ne spună ce scrie în ele.

— Nu se poate! răcni Ghideon cu atâta mânie încât coliba se cutremură şi oamenii se uitară miraţi la el. Marcus şi Jeff nu văzuseră încă pe tatăl lor în starea aceasta, aşa că se uitară la el şi tăcură. Pentru Jeff însă, clipa aceasta fu începutul a ceva cu totul nou. Vedea pe aceşti trei bărbaţi voinici – trei oameni la care ceilalţi membri ai comunităţii se uitau cu respect; oameni vrednici şi temători de Dumnezeu care cunoşteau toate tainele unei recolte bune, ştiau felul în care trebuie tăiat un bou pentru carne, un viţel sau un porc şi cu tot felul de cunoştinţe în diferite domenii, şi care stăteau neputincioşi în faţa unei hârtii. Hârtia aceasta reprezenta o forţă. Jeff pricepea puterea magică a cuvântului tipărit, aspectele variate ale puterii lui de exprimare. Se hotărî să înveţe să citească şi pentru prima oară în viaţa lui se simţea superior tatălui său.

Tot aşa pentru prima dată avu un uşor dispreţ faţă de Ghideon şi sentimentul că dacă ar fi fost în locul lui, nu şi-ar fi pierdut cumpătul în faţa unei scrisori. Rahel era conştientă de aceasta, căci senzaţiile ei se armonizau cu emoţiile acestor doi bărbaţi, aşa că ea era chiar mai impresionată ca ei.

Cu o seară înainte dăduse mătuşii Christy un ban de aramă pe care-l păstrase de multă vreme şi în schimb bătrâna îi făcuse un mic talisman pe care îl ţinea ascuns la ea în colibă. Dacă Ghideon ar fi ştiut, s-ar fi înfuriat peste măsură. Nu putea suferi astfel de lucruri şi nu se încredea în deochi; la rândul său Fratele Peter spunea că astfel de obiceiuri sunt anticreştineşti, rămăşiţe ale tradiţiei păgâne, de care oamenii temători de Dumnezeu ar fi trebuit să se ferească. Cei trei bărbaţi reuşiseră, în cele din urmă, să descifreze scrisoarea, s-o înţeleagă aproape în întregime. Sensul unor cuvinte ca reconstrucţie şi conştiinciozitate îl puteau cel mult bănui, iar alte cuvinte le interpretară în mod greşit; dar numai datorită străduinţei lor reuşiră să descifreze conţinutul plicului. Ghideon trebuia să plece la Charleston, atâta ştiau şi ei. Forma tulbure a Convenţiei se proiecta pe pânza viitorului; putea fi ceva permanent dar şi ceva trecător. Rahel ştia că va trebui să renunţe la Ghideon, căci de acum înainte el nu va mai fi dintre ai lor. Examinară hârtiile şi planurile din plic cu mai puţini interes. Ghideon le va lua cu el şi va reuşi să le descurce.

Ghideon întrebă pe ceilalţi ce zi ar putea fi? Prin crăpăturile pereţilor de scânduri ale colibei pătrunse un vânt rece care îi înfioră pe toţi. Oare să fie numai paisprezece ianuarie? Fratele Peter se uită la marca de pe plic:

— Ia uitaţi-vă aici fraţilor, scrie ianuarie 2.

— Ca să poţi ajunge pe jos până la Charleston îţi trebuie vreme lungă, oftă Hannibal Washington. Într-un fel oarecare, omuleţul acesta îl pizmuia pe Ghideon.

— Nu pot pleca în halul acesta, spuse Ghideon şi se uită, amărât, la pantalonii albaştri de pânză, numai petece, la cămaşa albastră veche pe care o avusese din armată şi la bocancii hăbuciţi din timpul războiului.

— Nici nu s-ar cădea, încuviinţă Fratele Peter. Eu am o redingotă neagră. O mânecă este ruptă în cot, dar Rahel o va putea cârpi. S-ar putea să-ţi fie cam strâmtă, Ghideon, dar totuşi te va încăpea, cred.

— Ferdinand are o pereche de pantaloni.

— Voi lua pălăria cea veche pe care Trooper o păstrează în colibă. Este o pălărie frumoasă… Cam turtită… dar frumoasă.

— Ghideon, dragul meu, eu aş putea să-ţi spăl cămaşa şi ţi-aş cârpi-o, se amestecă Rahel în vorbă.

— Mai am şi eu, Ghideon, ceasornicul acela vechi pe care mi l-a dat un yankeu în armată, adăugă cu dărnicie Hannibal Washington. Ceasornicul acesta era obiectul cel mai de preţ pe care-l avea. Aşa că Ghideon simţi o

căldură neaşteptată furnicându-l, de dragul acestor oameni care îi arătau atâta prietenie: „Îl vei lua cu tine, spuse Hannibal Washington. Nu are maşinărie şi nu arată timpul, dar este un ceasornic foarte frumos de purtat!”

— Îţi va trebui şi o batistă, încheie Fratele Peter, nu o zdreanţă ca aceea cu care negrii îşi şterg sudoarea de pe faţă în timpul lucrului, o batistă cum au oamenii albi şi pe care o ţin în buzunarul de la piept al redingotei. Am o bucată de pânză frumoasă roşie cu dungi albe din care Rahel îţi va putea croi o batistă minunată.

Acestea fură pregătirile pentru drumul lung ce urma să-l ducă pe Ghideon Jackson la Charleston. Două zile după aceea, pe o dimineaţă însorită, el părăsi plantaţia Carwell care rămase la câteva mile în urma lui iar el înaintă de-a lungul drumului prăfuit cu jobenul tras pe o ureche, cântând cu glasul său adânc de bas, vechiul marş al regimentului său:

Nu-mi creşte iarbă sub picioare,
În lungul drum spre libertate,
N-am aşternut de iarbă sub picioare,
În drumul meu spre libertate:
Bătrâne John Brown, unchiaşule,
Venim,
Venim,
Pe drumul libertăţii.

Un cântec plin de trufie. Dar un cântec care medita să fie cântat cu mândrie, de un bărbat, de-a lungul unui drum din Carolina de Sud, şi această mândrie încălzea sufletul lui Ghideon. Până la Charleston avea de parcurs o sută de mile de drum drept, însă el era obişnuit cu mersul. Sorţii fuseseră aruncaţi, şi se simţea peste măsură de mulţumit şi sprinten, ca un băiat când iese la pescuit prin locurile pe unde pescuitul este oprit. Mai târziu, vechile îndoieli vor pune desigur din nou stăpânire pe el, dar în aceste clipe, ce alta ar fi putut să simtă un fost sclav, decât mulţumirea adâncă la gândul unui drum lung pe care-l va face pe jos?

Înainte de a pleca de acasă, discutaseră dacă e cuminte să-şi ia arma cu el, şi deşi conştient de primejdiile posibile, Ghideon fu de acord cu Fratele Peter că nu s-ar cădea să se prezinte la Convenţie cu arma în mână.

— Te vei duce cu sufletul împăcat şi cu inima plină de dragostea aproapelui… Şi aceasta să sălăşluiască şi în palmele mâinilor tale, îi spusese Fratele Peter.

În buzunarul redingotei avea documentele şi legitimaţia, trimise de guvernul Statelor Unite; cine ar îndrăzni să-l supere într-o astfel de împrejurare? Pe plicul cafeniu scria: „Chestiune oficială". Îşi urmărea bătăile grăbite şi zvăpăiate ale inimii care zvâcnea când speriată, când plină de nădejde şi mulţumire, înainta prin pădurea de pini cântând, având la subţioară o legăturică de pâine neagră şi o bucată de friptură de porc, gândindu-se la ce ar putea ieşi bun din această Convenţie şi cu cât se gândea mai mult la această problemă, cu atât îi apărea mai limpede viaţa nouă din noua formă de stat – gând care-l înspăimânta, dar care îl umplea de mândrie în acelaşi timp.

Pe ce mergea, pădurea de pini se rărea. Zări o colibă şi un luminiş de vreo zece acri. Aici, era proprietatea lui Abner Lait de pe terenul statului; îi mai ziceau şi astăzi proprietatea Abner Lait deşi acesta fusese ca şi tatăl său arendaşul unui teren luat de la familia Carwell. Lait era un alb deşirat şi ciolănos, cu vorba domoală şi care privea lumea dimprejurul său cu bănuială şi nedumerire. Vremurile grele prin care trecuse îi lăsaseră urme adânci; înainte de izbucnirea războiului, când se întâmpla să aibă o recoltă bună, el izbutea cu mare greutate să trăiască din produsul pământului, căci toată recolta i-o lua familia Carwell; când avea un an prost, se înfunda şi mai rău în datorii. La izbucnirea războiului, plecase cu regimentul în care se afla şi Dudley Carwell. După trei ani şi jumătate de război, rănit de patru ori şi după ce luase parte la mai multe bătălii decât i-ar fi făcut plăcere să-şi mai amintească, căzuse prizonier şi fusese internat într-o tabără unde rămăsese până la sfârşitul ostilităţilor. De bine de rău, în absenta sa, soţia şi cei patru copii o scoaseră la capăt; cum… nici el nu ştia şi nici femeia nu ţinea să-şi mai amintească. În sfârşit, era acasă şi-şi lucrase pământul în două rânduri. Traiul era greu, dar totuşi nu atât de greu cât fusese înainte. Cei din familia Carwell uitaseră de el; semăna porumb şi creştea porci şi câteva păsări în jurul casei; abia îşi astâmpărau foamea.

Abner Lait ura numai formal negrii, îi socotea un rău necesar. Pe plantator însă îl ura din motive chibzuite, bine precizate.

Între el şi Ghideon se stabilise o animozitate oarecum respectoasă. Când Ghideon trecu cântând de-a lungul drumului, Abner se afla tocmai în apropierea gardului şi se sprijinea în hârleţ.

— ’Mneata, domnule Lait, zise Ghideon.

— I-an ascultă ce îndrăzneşte să cânte un negru!

— De fiecare dată când picioarele mele încep să bătătorească drumul, de pe buze îmi scapă acest cântec, răspunse Ghideon zâmbind. Când plecam în marş cu armata yankeilor cântecul ăsta îl cântam.

— Du-te-ncolo, răspunse Abner nepăsător.

Era o dimineaţă atât de frumoasă încât nici supărarea nu se prindea de el. Peter şi Jimmy, cei doi băieţaşi cu părul blond ca paiele, se apropiară sfioşi de gard.

— Ar fi fost mai bine dacă-mi ieşeai în cale când eram cu afurisiţii aceia de yankei, adăugă Abner. Îţi făceam în trup mai multe găuri decât cele câte le ai în redingota pe care o porţi. Ce-i cu tine Ghideon, de te-ai gătit ca o maimuţă de circ?

— Plec la Charleston, la şedinţele Convenţiei.

— Convenţie! Hei, bătu-v-ar Dumnezeu, dar ştii că asta le întrece pe toate.

— Am fost ales delegat.

Abner fluieră mirat:

— Şi ce părere ai despre afacerea asta? Un negru delegat în Convenea de la Charleston! Ghideon, eu cred că te vor linşa înainte de a îndrăzni să deschizi gura.

— S-ar putea şi una ca asta, răspunse Ghideon, şi dădu din cap. Dar am hârtiile guvernului chiar aici în buzunar. Dumneata ai fost la votare?

— Am fost, dar eu n-am votat pentru negri.

Mai vorbiră câteva clipe şi unul dintre băieţi, adunându-şi tot curajul, se apropie de Ghideon care întinse mâna mângâindu-l pe creştetul capului. Apoi Ghideon îşi luă rămas bun şi plecă înainte. Abner Lait se uită după el şi bodogăni: „A plecat la Charleston, Isuse Cristoase, am ajuns s-o vedem şi pe asta, un negru să plece la Charleston să ia parte la şedinţele Convenţiei!”

Ghideon merse înainte până când soarele se înălţă sus pe cer. Apoi poposi pe marginea drumului, adună câteva vreascuri şi-şi aprinse un foc; mâncă o bucată de pâine, puţină carne şi se întinse să se odihnească jumătate de ceas. Vremea se încălzise. Pasările cântau vesele între crengi şi murmurul unui izvor din apropiere îi dădu de veste că-şi poate astâmpăra şi setea.

Se simţea destul de mulţumit. Când se întunecă, Ghideon îşi căută un loc unde ar putea înnopta. La nevoie, va aţâţa un foc printre pini şi se va

întinde pe aşternutul de frunze scuturate; nu va fi culcuşul cel mai prost din viaţa sa! Dar pentru Ghideon însemna să-şi piardă noaptea dacă n-ar fi auzit în preajma lui glasuri omeneşti şi puţină veselie; din fire, nu-i plăcea singurătatea. Era ostenit de drumul lung pe care-l făcuse în ziua aceea, vreo douăzeci şi cinci sau treizeci de mile. Trecuse printr-un oraş mic, şi-l lăsase departe în urma lui; iar în faţa lui se întindeau terenuri inundabile.

Ghideon zări în mijlocul unei livezi o colibă de bârne din coşul căreia se ridica un fum albastru, şi în faţa intrării, trei copii ca ciocolata, care se zbenguiau în ţărână. Simţi un fel de uşurare. Îndreptându-se într-acolo, îl zări pe stăpânul colibei, care-i ieşise în întâmpinare. Era un negru de vreo şaizeci şi cinci - şaptezeci de ani, voinic şi sănătos, cu faţa zâmbitoare.

— Bună seara, zise el.

— Asemenea şi eu dumitale, răspunse Ghideon şi dădu din cap, gândindu-se că în toate părţile copiii seamănă între ei, toţi sunt la fel de sfioşi, la vederea unui străin.

— Ia spune-mi, ce-aş putea face pentru dumneata? întrebă moşneagul.

— Pe mine mă cheamă Ghideon Jackson. Vin de departe, din cealaltă parte a zării, de pe plantaţia Carwell şi am coborât încoace cu gândul să ajung la Charleston. Aş preţui foarte mult bunătatea dumitale, dacă mi-ai îngădui să petrec noaptea într-un colţ al grajdului. Să nu-ţi închipui că sunt un vagabond care a venit să-ţi ceară de mâncare; am merindele mele aici în legăturică.

Bătrânul se uită la el şi zâmbi. Ghideon se opri, îşi înghiţi vorbele ce voia să i le spună despre Convenţia din Charleston. Moşneagul îi răspunse:

— Orice drumeţ poate găsi un loc lângă focul aprins în vatra bordeiului meu şi o strachină de mâncare. Grajdul este pentru dobitoace. Nu-ţi pot oferi un pat, dar cred că te vei mulţumi cu o pătură, în apropierea focului, dacă îţi ajunge atâta. Nu am obicei să cer nimănui să se legitimeze. Numele meu este James Allemby.

— Îţi mulţumesc foarte mult, domnule Allemby, răspunse Ghideon cu ceva mai multă îndrăzneală, vizând zâmbetul de pe obrazul moşneagului, care o luă înainte spre intrarea colibei, o căsuţă primitivă de bârne, care în vremea ei putea să fi fost casa unui agricultor împroprietărit; avea ferestre şi obloane, ceea ce nu se pomenea la colibele sclavilor. O fată sta chircită în apropierea focului şi învârtea cu lingura într-o oală. Când intrară, fata se ridică în picioare, înaltă, zveltă, neobişnuit de frumoasă şi cu fruntea boltită ca şi cum ar fi purtat o urnă pe creştetul capului. Avea ochii mari şi lucioşi

şi Ghideon îi ghicise chiar prin umbra înserării ce se strecurase în colibă – dar ochii fetei aveau o înfăţişare ciudată, nu se opreau niciodată asupra cuiva. Moşneagul o luă de mână şi-i spuse:

— Fiica mea, astă-seară ne-a căzut un oaspete în casă. Îl cheamă Ghideon Jackson. Se găseşte în drum spre Charleston şi l-am poftit să-şi petreacă noaptea aceasta împreună cu noi. Cred că este un om bun şi de omenie.

Ceva din vorbele bătrânului şi felul în care fata continuă să se uite peste umărul lui lămuriră pe deplin pe Ghideon. În primul moment se simţi înfiorat, dându-şi seama că fata era oarbă; încercă să-şi alunge gândurile, urmărind copiii care-şi încleştaseră mâinile de poala rochiei ei; aspiră mirosul plăcut al mâncării ce fierbea în oală, se uită cu admiraţie la interiorul curat. Poate că Ellen e fiica moşneagului, se gândi Ghideon, dar nu poate fi mama copiilor, pare prea tânără. Deocamdată nu îndrăznea să ceară lămuriri. Auzi fata spunându-i:

— Fii bine venit, domnule, în casa noastră! Şi se apropie din nou de foc.

Ghideon se aşeză pe un scaun de crengi de brad şi Allemby puse pe masă farfurii şi linguri de zinc. Afară se întunecase. Ghideon avea un fel al său de a se purta cu copiii, aşa că de îndată unul i se urcă în braţe, iar ceilalţi doi fiecare pe câte un genunchi.

— Le plac cântecele, îi spuse moşneagul.

Ghideon începu să cânte:

Frăţiorul iepuraş are şi el un sălaş,
Chiar în fund de păpuriş,
Casă fără acoperiş…

Ghideon terminase povestea cu votarea şi alegerea sa ca delegat; se făcuse târziu şi flăcările focului jucau leneşe în vatră. Fata, pe nume Ellen Jones urcase scara de la pod, se dusese să se culce în cămăruţa de sub acoperiş. Un copil dormea cu ea; cei doi băieţi, Ham şi Jafet, amândoi sub o pătură pe aceeaşi saltea, aţipiseră demult. Moşneagul se aşezase împreună cu Ghideon în faţa focului.

— Carevasăzică eşti în drum spre Charleston, zise bătrânul. După atâta amar de vreme, iată că se ivesc şi zorile! Ghideon Jackson, să ştii că te pizmuiesc… Dumnezeu să mă ierte, dar tare te mai pizmuiesc! Cred însă că

este mai bine aşa… Cei tineri, cei tari şi cei care mai au nădejde, să ajungă la loc de frunte. Pentru bărbaţi ca dumneata…

— Ca noi toţi, îl întrerupse Ghideon.

— Da? Se prea poate. Ghideon, ce vârstă îmi dai dumneata.

— Vreo şaizeci şi cinci de ani…

— Şaptezeci şi şapte, Ghideon. Am luptat în războiul din 1812, împotriva englezilor. Da… pe vremea aceea ni se îngăduise să luptăm pentru libertatea acestei ţări. Nu, dragul meu, nu-ţi vorbesc otrăvit de amărăciune. Pe vremea aceea, ocârmuirea îşi închipuise că sclavia va muri de moarte firească. Asta s-a întâmplat înainte ca bumbacul să devină marea recoltă ce se poate vinde pe bani gheaţă. Pentru cei mai mulţi, sclavii însemnau un fel de avere, aşa că mie mi-au făcut educaţia şi m-au numit învăţător, fără ca ei să-şi dea seama că învăţătura de carte este ca o boală molipsitoare şi că un bărbat pe care l-ai învăţat carte, nu mai poate fi ţinut în sclavie; de boala aceasta, care se numeşte libertate, se vor molipsi şi cei din preajma lui.

— Eu mi-aş vinde sufletul de dragul învăţăturii, spuse Ghideon.

— Învăţătură, libertate… şi răbdare Ghideon, acestea vin împreună toate trei. Cine să ştie toate acestea dacă nu eu! După ce s-a sfârşit războiul cu englezii, stăpânul a aflat că i-am învăţat şi pe ceilalţi sclavi să citească şi să scrie. Cum de-am îndrăznit să fac aşa ceva? voia el să ştie. Dar cum aş fi putut să nu-i învăţ? Aşa că m-a vândut la gura fluviului, ca pe o marfă, Ghideon. Prin toate locurile pe unde am trecut, am întâlnit aceeaşi sete de puţină învăţătură, pentru a citi un capitol din Biblie, pentru a descifra un cuvânt sau două, pentru a scrie celor dragi şi care sunt departe. Prin urmare, m-au vândut, m-au ameninţat, m-au biciuit. Crezi că în felul acesta se poate vindeca o boală molipsitoare? Am citit pe Voltaire, pe Paine, pe Jeffersen şi chiar pe Shakespeare. Tu n-ai auzit niciodată de numele lui, Ghideon, şi nici nu i-ai auzit glasul de aur, dar îl vei auzi şi-l vei cunoaşte… Sunt sigur că-l vei cunoaşte. Puteam eu să mai am astâmpăr?

Ghideon clătină din cap, abătut.

— Am avut trei soţii, Ghideon, şi le-am iubit pe toate trei, dar de fiecare dată m-au smuls de lângă soţia mea şi m-au vândut în altă parte. Am avut şi copii, dar nu le ştiu de urmă. Am evadat de patru ori, dar de fiecare dată m-au prins şi m-au adus înapoi, m-au biciuit, dar m-au lăsat în viaţă, deoarece reprezentam un capital pentru ei; un bou n-are valoare decât dacă-l tai pentru carne; trupul nostru însă valorează atâta timp cât mai păstrează o

scânteie de viaţă. N-am obiceiul, Ghideon, să vorbesc prea des de lucrurile acestea. Ţi le spun dumitale, pentru că este de foarte mare importanţă să-ţi aduci aminte de trecutul nostru şi de suferinţele prin care a trecut poporul nostru. Îmi dau seama, Ghideon, că în firea dumitale se ascunde bunătate şi putere, dar în acelaşi timp şi înflăcărare. Vei deveni un mare conducător al poporului nostru, dar să ştii că dacă vei uita toate acestea, strădiunţele tale vor fi zadarnice… Sunt sigur că te întrebi ce este cu fata oarbă şi cu cei trei copii pe care i-ai văzut! Îţi voi spune şi asta…

— Nu-mi spune decât ceea ce vrei cu adevărat, răspunse Ghideon.

— Îţi spun tocmai pentru că simt un îndemn, Ghideon. Cei trei copii sunt copii rătăciţi de părinţi. Nenorocita noastră ţară de aici din miazăzi, este plină de orfani, de copii pierduţi şi rătăciţi care n-au cunoscut nici mamă nici tată; viţei negri care au rămas fără stăpân, din ziua când au dispărut târgurile de vite cuvântătoare. Când a izbucnit războiul, eu eram sclav în Alabama. După ce a venit liberarea, am urcat spre miazănoapte şi răsărit, nu de dragul ţării Yankeilor, – eu iubesc regiunea aceasta de miazăzi – dar pentru a evita sudul îndepărtat cu care nu mă puteam împăca deloc. Acolo m-au biciuit din cale-afară! Mi-am zis că în cele două Caroline sau în Virginia, s-ar putea găsi un loc, unde să fie nevoie de un învăţător. În drumul pe care l-am făcut, am găsit aceşti copii şi i-am luat cu mine… Cum? Din întâmplare, Ghideon… întâmplare care s-ar putea ivi şi în drumul dumitale. Tot aşa am găsit şi fata. Ellen are şaisprezece ani. Tatăl ei a fost un negru liber din Atlanta şi era medic. Dar asta este o altă poveste; acum el e mort. Dumnezeu să-l odihnească în pace. După plecarea lui Sherman, s-au întâmplat lucruri înfiorătoare. Nu condamn pe nimeni. Probabil că un grup de soldaţi rebeli – în fiecare armată sunt oameni buni şi oameni răi – l-au ucis pe tatăl fetei, de faţă cu ea; l-au sfârtecat cu baioneta şi i-au scos ochii. Înţelegi, el fusese de partea yankeilor. Îţi spun toate astea, Ghideon, nu pentru a stârni ura ta, ci pentru a-ţi trezi înţelegerea. Tu vei pleca la Charleston pentru a redacta o Constituţie şi a întemeia o ţară nouă, o lume nouă, o viaţă nouă; prin urmare va trebui să înţelegi de ce oamenii simpli sunt în stare să săvârşească fapte înspăimântătoare, numai fiindcă nu ştiu să procedeze altfel. După ce l-au ucis pe tatăl ei, au atacat-o şi pe ea, şi a pierdut vederea. Nu mă pricep şi nici nu ştiu dacă orbirea poate fi pricinuită de spaimă, sau poate să fi avut ea vreo boală de ochi. Dar când am găsit-o, fata îşi pierduse controlul simţurilor şi nu-şi aducea aminte nici cine este; trăia în codru ca o sălbăticiune şi era fricoasă întocmai ca o

sălbăticiune. Dar nu ştiu de ce a avut încredere în mine şi am adăugat-o, şi pe ea, la mica mea trupă.

Făcu o pauză; Ghideon se uita înfiorat la jăratecul din vatră şi-şi încleşta şi-şi descleşta automat mâinile.

— Ghideon, începu bătrânul cu glasul stins, în clipa când ai băgat în buzunar hârtiile primite de la guvern, ai încetat de a mai fi un simplu particular şi ai devenit servitorul unei cauze. Un particular se poate lăsa dus de pornirile lui. Poate ucide şi distruge, aşa cum ai avea poate şi tu poftă în această clipă. Un om în serviciul unei cauze, nu poate face acest lucru, el este obligat să lucreze pentru stăpânul său. Stăpânul tău, Ghideon, este poporul tău. Ascultă căci mai am şi altele să-ţi spun.

— Te ascult, răspunse Ghideon.

— Am găsit această colibă. Dumnezeu ştie cine este stăpânul ei… Poate că a fost ucis în timpul războiului. În această ţară a noastră de miazăzi sunt mii de colibe la fel cu a mea. S-au împlinit doi ani de când m-am aşezat aici. Fac puţină semănătură pentru nevoile noastre. Am câteva păsări. Câţiva purcei ne-au dat carnea care ne trebuie. Din ziua în care ne-am instalat aici n-a venit nimeni să ne supere. Astăzi, starea lui Ellen este aproape normală… decât că a rămas oarbă. Pentru mine, felul de viaţă pe care-l duc este destul de bun. Am lucrat pentru oamenii din sat; sunt bun dulgher, bun cizmar, bun tinichigiu şi scriu scrisori pentru alţii; cu fiecare din aceste îndeletniciri am câştigat ceva bani; atât ca să ne putem cumpăra îmbrăcămintea de care avem nevoie şi câteva cărţi…

Aici se opri. Ghideon rămase tăcut şi îngândurat. Apoi îl întrebă:

— Dar când vei murii, ce se va întâmpla?

— M-am gândit şi la asta, răspunse Allemby. E frica şi grija mea de fiecare zi.

— Sau să zicem că te îmbolnăveşti? Sau într-o bună zi vine şeriful să te alunge din bordeiul acesta.

— M-am gândit şi la asta, Ghideon.

— Uită-te, adăugă Ghideon, şi glasul îi tremură de emoţie: un bărbat ca dumneata este un om care ştie multe. Te socoţi bătrân, şaptezeci şi şapte de ani înseamnă o vârstă înaintată. Dar dumneata eşti un negru solid şi tare ca stejarul. S-ar putea totuşi să mori şi mâine, căci omul nu ştie ce-i pregăteşte Dumnezeu. Dar s-ar putea să mai trăieşti şi zece, cincisprezece ani de azi înainte.

— La ce te gândeşti Ghideon?

— Mi-a trecut ceva prin minte. Uită-te, de pildă la mine; un negru liber care-şi bate picioarele de-a lungul drumului ce duce spre Charleston; mândru ca un păun că a fost ales delegat în Convenţie, dar nu ştiu să citesc, nu ştiu să scriu şi simt neştiinţa de carte ca o povară. Aici, în partea de miazăzi a ţării, se găsesc cam la patru milioane de negri setoşi de puţină învăţătură. Gândul libertăţii ce li s-a dat i-a ridicat spre slavă, cum se ridică un cântec de mulţumire; dar unde poate ajunge omul numai cu gândul acesta, când grumazul lui este strâns de jugul ignoranţei? Faci bine că ai început să-i înveţi pe aceşti trei copii. Acolo, la plantaţia Carwell am şi eu oamenii mei… care orbecăiesc ca orice negru din această ţară. Ei nu ştiu ce este al lor şi ce nu este al lor; nu ştiu dacă pământul le aparţine, cum nu ştiu dacă pot dispune de bordeiul în care locuiesc. Cum ar ajunge să le înveţe toate astea, dacă la Carwell nu este nimeni care să ştie să scrie şi să citească?

Ghideon făcu o pauză, înghiţi în sec, apoi îşi întări vorbele, întinzând arătătorul spre Allemby:

— Te vei duce acolo… Vei lua şi copiii cu dumneata. Le vei spune că Ghideon te-a trimis. Vorbeşte cu Fratele Peter, căci el este predicatorul nostru. Spune-i că vei fi dascălul lor şi că le vei da învăţătură. Ei îţi vor purta de grijă…

— Altădată, Ghideon, acesta a fost şi gândul meu, răspunse Allemby şi clătină din cap, dar acum sunt prea bătrân şi temător… şi mă simt mulţumit în bordeiul acesta. Mai este şi un Oficiu al Liberaţilor care poartă grijă de astfel de lucruri, dacă va fi să…

— Ar însemna să aştepţi până în ziua de apoi, dacă ar fi să te bizui pe funcţionarii Oficiului Liberaţilor. De ce să te temi? Apucă pe drumul acesta şi mergi tot înainte… întreabă pe cei care-i întâlneşti, care-i plantaţia Carwell. Crezi că ar fi mai bine ca într-o dimineaţă, copiii aceştia să se trezească şi să te găsească ţeapăn, fără suflare, fără să ai pe cineva care să te îngrijească pentru drumul fără întoarcere, cineva care să-ţi radă barba, să te înfăşoare în giulgiu şi să te aşeze într-un sicriu de brad? Cine crezi că s-ar putea ocupa de toate acestea, oare biata fată lipsită de vedere?

Bătrânul nu se lăsă convins uşor, aşa că Ghideon începu să-i spună tot felul de vorbe, fără niciun fel de alegere. Focul era aproape stins, când bătrânul dădu din cap, spunând că a înţeles şi că va pleca. Rămase nemişcat în lumina tulbure, cu trupul încovoiat ca şi cum s-ar fi străduit să desprindă din întuneric un semn de îmbărbătare.

— Ia spune, Ghideon, nu ţi se pare câteodată că afacerea aceasta, a noastră, este ca un fel de vis? întrebă el într-un târziu.

— Nu este vis, murmură Ghideon. Eu am luptat în rândurile armatei yankeilor şi aceste două braţe ale mele au făurit o bună parte din acel vis.

În dimineaţa următoare, multe întâmplări mărunte îl făcură pe Ghideon să se gândească că numai câteva ore petrecute de-a lungul unui drum, sunt mai pline de învăţătură decât o lună petrecută în liniştea patriarhală a unei ferme de ţară. Ajută unui băiat să pornească un cal nărăvaş şi făcu două mile în căruţa lui. Vorbi vreo cincisprezece minute cu o babă care ducea un coş cu ouă în satul din apropiere, spre vânzare; şi-i duse coşul cât făcură drumul împreună. O femeie albă îi făgădui o strachină de mâncare în schimbul unui braţ de lemne despicate, iar când soţul ei se întoarse de la mulsul vacilor, se minună, şi spuse că în viaţa lui n-a văzut un negru să spargă lemnele cu aşa o repeziciune. Mâncarea pe care femeia i-o puse înainte fu foarte gustoasă şi Ghideon îşi zise că prevederea nu strică niciodată, aşa că nu pomeni nicio vorbă despre Convenţie. În aceeaşi zi trecu prin apropierea unei plantaţii; văzu un grup de negri care săpau un şanţ de scurgere, de-a lungul terenului, conduşi de un supraveghetor.

— Lucraţi cu plată? strigă el din mers.

— Ci mai du-te dracului, mă, negrule de pripas? zbieră supraveghetorul.

Târziu după-amiază, îl surprinse o furtună şi până să treacă ploaia, se adăposti într-o căpiţă de fân. Tot aici se adăpostise şi o vacă. Ghideon se întinse alături de ea murmurând printre dinţi:

Adună-ţi viţeii, toţi viţeii albi,
Adună-ţi viţeii, măiculiţă dragă.

Dar adăpostul acesta nu era cel mai potrivit pentru redingota lui. Ghideon adună firele de paie ce se prinseseră de haină, dar jobenul lui era prea vechi ca să mai poată rezista ploii; îi căzuse fundul, şi Ghideon se întrebă dacă mai face să-l poarte şi fără fund sau să renunţe cu totul la el. Ajunse la concluzia că un joben fără fund este mai mult o sperietoare de ciori decât o pălărie. Dar nu se putu hotărî să-l arunce cu una cu două. Prin urmare îl luă în mână şi ceva mai târziu îl dădu unui negru bătrân şi primi, în schimb două mere gustoase.

În noaptea aceea dormi afară pe un aşternut de frunze care-l ferea de umezeala pământului. Nu se simţea prea bine în culcuşul improvizat, dar în suflet îi cânta mulţumirea şi era preocupat de măreţia sarcinii ce i se încredinţase.

În ziua următoare, Ghideon ajunse în regiunea de jos a litoralului şi a patra zi de la plecare zări în faţa lui acoperişurile clădirilor din Charleston.

Capitolul IV
Cum a lucrat Ghideon Jackson cu mâinile şi cu capul

Senzaţia de panică ce-l copleşi pe Ghideon Jackson intrând în oraşul Charleston, nu se putu domoli uşor. Era panica adâncă şi ameninţătoare ce te cuprinde în faţa necunoscutului: omul alb. Prin minte îi trecu o amintire din anii copilăriei; o scenă petrecută pe terasa conacului:

— „Vino-ncoace băiete!" strigase cineva mai acum treizeci de ani.

Pe terasă şedeau bărbaţi şi femei; bărbaţii cu cizme, cu pantaloni strâmţi de călărie şi redingote elegante. De rochiile femeilor nu-şi aducea aminte, ştie doar că erau minunate. Nu ştie cine a fost femeia, dar avea un pantof plin de noroi. Un bărbat strigă: „Vino-ncoace, băiete!" Tremurând de spaimă se apropiase şi ştersese noroiul de pe pantoful femeii, iar bărbatul îi zvârlise un ban de argint. Îşi aducea aminte că se luase după banul care se rostogolea prin noroi şi ţinându-l în mână se uită fără să înţeleagă de ce toţi aceşti oameni îşi râd de dânsul. Era un animal mic şi negru, şi era conştient de aceasta. Şi deşi n-avea decât şase ani, groaza ce-l copleşise în momentul acela venea din senzaţia unei izolări complete, înfiorătoare; speranţa că e la fel cu ceilalţi oameni i se risipi pe loc. Din ziua aceea, pentru el omul alb deveni, un fel de poartă zăvorâtă, de care se apropiase de multe ori dar al cărui prag nu se încumetase să-l treacă niciodată.

Azi, întindea din nou mâna spre clanţa acestei porţi. Nu ca ultima dată când trecuse prin oraşul Charleston, în marş, cot la cot cu camarazii săi şi cu arma pe umăr; acum venea singur şi se temea.

Ghideon trecu prin oraş. N-avea bani şi nici mâncare şi-i lipsea şi curajul de a se prezenta în faţa Ofiţerului Convenţiei. Era flămând şi ostenit şi începuse să-şi dea seama cât de ponosite şi de caraghioase erau hainele de pe el. Nici batista vărgată ce-i atârna din buzunarul redingotei nu-l mai bucura.

Ce l-a făcut să plece de acasă? se întrebă el. Cum de s-a lăsat ademenit de vorbele Fratelui Peter, ca să se bage în această primejdie? Era de la sine înţeles că nu se va putea prezenta la Convenţie. Prin urmare, ce-i rămânea de făcut? Să zicem că se va întoarce acasă şi ai lui îl vor întreba câte ceva despre Convenţie… Ce le va răspunde? Să le spună minciuni? Propriului său popor, Fratelui Peter, Rahelei, le va spune el minciuni? Să apară în faţa lui Jeff care se va uita la el cu ochi de gheaţă şi-l va ghici chiar din prima clipă? Dar de unde ştie el că delegaţii aleşi n-ar putea fi aspru pedepsiţi, dacă nu se prezintă la şedinţe? Să zicem că ar dispărea pur şi simplu! Dar ce gând nebunesc şi ăsta! S-o părăsească pe Rahel, copiii lui, poporul lui… ca pe vremea când negrii se vindeau la gura fluviului? Nu cumva şi-a pierdut mintea?

Picioarele îl duceau înainte. Rătăci prin cartierele pline de noroi în care trăiau negrii, în colibe ridicate în grabă, după terminarea războiului; printre acestea erau şi câteva case mai arătoase, părăsite de albi. Auzi o femeie strigând „i-an uitaţi-vă la ţapul ăsta logodit! Încotro omule?” Dar nici el nu ştia unde, încotro se duce. Intră în cartierul vechi al oraşului, cu case albe şi impunătoare, cu porticurile sprijinite de coloane greceşti, cu palmieri, balcoane şi porţile de la intrare de fier ciocănit. Aici nu întâlni pe nimeni care să se uite la el cu bună voie sau să-i spună o vorbă prietenoasă. Oraşul acesta se retrăsese din văzul lumii ca să îndure în tăcere înspăimântătoarea jignire de a vedea o Convenţie alcătuită din oameni ca Ghideon Jackson… şi Ghideon simţi această indignare cum se strânge împrejurul lui ca un zid de ură prin care niciodată nu va putea străbate.

În aceeaşi zi, pe-nserate, îndrăzni să ridice ochii spre o clădire frumoasă deasupra intrării căreia se putea citi cuvântul CONVENȚIA, scris cu litere mari… şi cu mare greutate silabisi şi restul inscripţiei din care înţelesese că aceasta este clădirea în care Convenţia îşi va ţine şedinţele. În faţa clădirii văzu o gardă de doisprezece oameni care se sprijineau nepăsători pe arme şi mestecau tutun; iar în apropierea lor, negri şi albi se adunaseră în mici grupuri, vorbind şi gesticulând, şi din când în când câte unul ridica glasul rostind o vorbă mai aleasă. Ghideon băgă de seamă, ruşinat, cât de bine sunt îmbrăcaţi unii dintre aceştia; unul avea pantaloni cenuşii, o redingotă cadrilată şi cravată verde. Altul era încălţat cu cizme cu carâmbi înalţi şi pantaloni albi, iar al treilea purta un costum de postav, haină pe care Ghideon nici nu visa s-o aibă vreodată în viaţa lui. Nu se simţi

mai mulţumit văzând şi pe alţii îmbrăcaţi chiar mult mai prost ca el. Cu haine simple de lucrători agricoli, fără cravată şi fără pălărie.

Apucă în jos pe Meeting Street spre Battery şi de aici trecu spre East Battery. La acea epocă oraşul Charleston, care avusese nespus de suferit, era pe cale să devină din nou un port de seamă. La cheiuri erau ancorate vapoare, şi din docurile din East Bay Street se zăreau catargele corăbiilor înşirate întocmai ca dinţii rupţi ai unui pieptene vechi. Era înspre asfinţit, şi mergând pe Battery văzu apa strălucitoare, cu unde roşii şi aurii; vechiul fort Sunter se vedea la intrarea portului, neclar, şi părea o scoică trandafirie, iar în aer stoluri de pescăruşi se legănau ţiuind.

Dar toate acestea nu făceau decât să mărească mâhnirea lui Ghideon; era flămând şi îi era frig, n-avea bani şi nici unde se adăposti. Pe East Bay Street era un antrepozit în curtea căruia se vedeau baloturi de bumbac adunate grămadă; trei din aceste baloturi formau un fel de adăpost şi-n adăpostul acesta se strecură Ghideon. Nu-i mai ardea să cânte; nici măcar să îngâne un sunet ca să se înveselească până să-l fure somnul.

În dimineaţa următoare, devreme, Ghideon se pomeni la pas cu un grup de hamali negri. Trecu prin faţa docurilor unde aceştia se opriră aşteptând un vas ce urma să acosteze. Se uitară la el şi imediat se legară de redingota lui:

— Fă-te-ncoace tinere; nu cumva eşti predicator?

— Cred că trebuie să fie un diacon, după înfăţişare.

— Ia uitaţi-vă la redingota lui, parcă s-a tăvălit în bumbac.

Dar glasurile lor batjocoritoare nu avură niciun efect asupra lui Ghideon. El se opri tăcut şi se uită la ei cum îşi mănâncă prânzul alcătuit din pâine de porumb, brânză de casă şi ceapă; deznădejdea lui era atât de vădită şi de adâncă încât încetară imediat batjocurile şi unul îi spuse:

— Nu vrei o bucată de pâine, diacone?

Ghideon clătină din cap.

— Lucrezi aici?

Ghideon clătină din nou din cap.

— Stăpânul alb primeşte orice fel de lucrători cu simbrie de cincizeci de cenţi pe zi.

Ghideon dădu din cap în semn de încuviinţare; un bărbat trebuie să lucreze sau să rabde de foame; s-ar putea să nu se priceapă la multe lucruri, dar avea două braţe vânjoase şi o spinare de taur, tocmai bună pentru a căra

un balot dacă nu altceva. La urma urmelor cincizeci de cenţi pe zi este o sumă mare, prin urmare de ce n-ar lucra şi el. Astfel, în timpul zilei, izbuti să uite de toate temerile lui şi cât fu ziua de lungă asudă din greu, încordându-şi muşchii şi opintindu-se sub baloturile de bumbac pe care trebuia să le descarce. Un negru interveni:

— Omul acesta trebuie să fie de undeva din susul fluviului; se vede că a cărat multe baloturi de bumbac în viaţa lui!

Îşi scoase redingota, dar nu se îndură să se despartă de hârtiile primite de la guvern. Le ascunsese în buzunarul pantalonului şi simţea un fel de uşurare auzindu-le foşnind la orice mişcare.

Pentru moment, viitorul încetase să-l mai preocupe, şi Ghideon simţea o mulţumire care-i făcea bine. La amiază, ceilalţi îi oferiră şi lui să mănânce, dar din mândrie Ghideon refuză. După ce sfârşi ziua de lucru, era ostenit şi înfometat ca un lup, dar avea în buzunar cincizeci de cenţi. Plecă împreună cu Joe şi Harko, doi hamali din port, la cârciuma din apropiere de Cumberland Street, unde o bătrână negresă vindea orez fiert, zvârlugi prăjite şi anghinare, toate amestecate într-un sos gros. I le îngrămădi într-o strachină încărcată cu vârf şi pentru a-l prinde de client îi dădu deasupra şi doi ştiuleţi de porumb fiert. Ghideon mâncă pe săturate. Nu e rău să ai bani, să-ţi cumperi de mâncare, să ai burta plină şi să te simţi încălzit. Joe cunoştea o femeie uşuratică şi îl întrebă pe Ghideon dacă n-ar fi dispus să meargă cu el, dar Ghideon clătină din cap, trezindu-se la realitate; îşi aduse aminte de Rahel, de vorbele Fratelui Peter şi se întrebă unde-l va duce drumul necunoscut pe care apucase.

De câteva ori în cursul acestei seri, Ghideon îşi aduse aminte de frica neroadă ce-l cuprinsese şi îşi zicea că lucrul cel mai firesc era să se prezinte în faţa maiorului Allen James şi să se legitimeze. Târziu după aceea se întrebă cum de s-a întâmplat această schimbare în sufletul său şi ce anume contribuise la ea; probabil că şi faptul că-şi cumpărase un ziar cu cinci cenţi şi după ce-l strânse sub braţ, plecase mândru de-a lungul trotuarului; poate să fi fost şi casa în care-şi găsise un pat, la domnul Jacob Carter, căci în seara aceea trecuse prin multe întâmplări neobişnuite.

Jacob Carter era cârpaci de meserie şi de origine negru liber, înainte cât şi în timpul războiului: un bărbat sârguitor şi respectat, care vreme îndelungată adunase ban la ban pentru a-şi răscumpăra libertatea. Avea o casă cu patru încăperi, la marginea oraşului Charleston şi în faţa casei

atârnase o tăbliţă pe care era scris: „Primim în pensiune delegaţi ai Convenţiei”. Cel care vânduse ziarul îi dăduse această informaţie şi cum ar putea găsi casa lui Carter; îi spusese „domnule”, probabil numai fiindcă-i cumpărase ziarul, dar oricare ar fi fost pricina, această politeţe avusese o înrâurire binefăcătoare asupra dispoziţiei lui Ghideon.

Când ajunse la destinaţie, se întunecase. Bătu la uşă; scârţâia şi când se întredeschise, îi apăru, slab luminat, chipul bănuitor al unei femei.

— Ce cauţi? întrebă femeia.

— Vă rog doamnă, îndrăzni Ghideon, caut un loc unde să-mi petrec noaptea… Am văzut anunţul de la intrare. Aceasta este casa Carter?

— Da, dumneata cine eşti?

La spatele femeii apăru un bărbat care deschise uşa ceva mai larg, uitându-se la Ghideon mai puţin bănuitor.

— După nume, sunt Ghideon Jackson, domnule. Delegat.

— Delegat?

— Îhî. Ghideon îşi aminti pe loc de hainele sale şi adăugă cu sfială: Sunt îmbrăcat cu haine vechi. N-am avut vreme să-mi cumpăr haine din oraş, căci vin din partea de sus a tării.

Carter zâmbi şi răspunse:

— Intră în casă!

Datorită întâlnirii lui Ghideon cu soţii Carter – primii oameni de la oraş în casa cărora intrase – panica lui se risipi. Îi dădură o odăiţă mică şi curată, cu un pat care avea o saltea de bumbac, prima saltea pe care dormea în viaţa lui, şi o lampă adevărată de petrol. Toate acestea, împreună cu mâncarea de două ori pe zi, costau doi dolari pe săptămână. Când le atrase atenţia că activitatea lui în Convenţie s-ar putea să nu-i aducă doi dolari pe săptămână, ei zâmbiră de naivitatea lui, spunându-i că guvernul nu va plăti în niciun caz un delegat mai puţin de cinci dolari pe săptămână, poate chiar zece.

Soţii Carter n-aveau copii şi trecuseră de vârsta mijlocie; tot timpul cât ţinuseră grozăviile războiului şi în cei doi ani de după război cât fuseseră în vigoare ticăloasele legiuiri împotriva negrilor, oamenii aceştia luptaseră cu disperare şi cu un anumit curaj ca să-şi menţină demnitatea de negri liberi şi proprietari urbani. Deşi alţi negri îi tratau cu cel mai mare dispreţ pe semenii lor neştiutori de carte care veneau din cealaltă parte a ţării, ca delegaţi, soţii Carter, în bunătatea şi înţelegerea lor, tratau pe cei de felul lui Ghideon ca pe nişte prieteni buni şi vechi.

În noaptea aceea, retras în cămăruţa lui, Ghideon se luptă din răsputeri cu ziarul pe care-l cumpărase, încercând să-l citească la flacăra palidă a lămpii. Văzuse şi înainte ziare, dar pentru prima dată încerca să citească şi dânsul unul. Literele de tipar erau mărunte, ceea ce-l silea să se căznească şi mai greu şi să citească mult mai încet decât avea obiceiul; trebuia să urmărească cu degetul fiecare cuvânt, fie că îl înţelegea, fie că-i bănuia numai înţelesul. Dar din majoritatea frazelor pe care le citea, nu putea desprinde o continuitate de gândire; întâlni o mulţime de cuvinte pe care nu le putea înţelege şi prea multe spaţii albe. Totuşi, se strădui să termine primul articol, referitor la Convenţie, un articol batjocoritor în care autorul compara pe negri cu nişte maimuţe, iar convocarea Convenţiei o numea circ, grădină zoologică, sfat de orangutani. Îl impresiona ştirea că un vapor naufragiase, şi rămase nespus de mirat citind un reportaj despre o serie de abuzuri comise de negri pe întreg teritoriul Statelor Unite, întrebându-se, cum se face că el nu auzise şi nici nu văzuse asemenea abuzuri.

La urmă, fiind prea ostenit pentru a mai putea ţine ochii deschişi, se dezbrăcă şi se urcă în patul confortabil. Somiera avea arcuri şi ca s-o încerce, Ghideon săltă de câteva ori în sus şi în jos; îi făcea impresia că pluteşte în aer. Adormi, mulţumind lui Dumnezeu pentru norocul ce i-a fost hărăzit, şi visă că a creat o lume nouă în care el şi Rahel vor putea dormi în fiecare noapte într-un pat ca acesta.

Şi a doua zi, fără să se gândească prea mult ce anume va întreprinde, şi fără să se simtă prea speriat, se prezentă la maiorul James. Doamna Carter îi periase redingota, i-o cususe pe unde era ruptă şi i-o călcase. Jacob Carter, îi pusese un petec la bocancul stâng din care-i ieşea un deget şi-i văcsuise bocancii. Apoi cu toată blândeţea îi spuse că batista vărgată i-ar sta mult mai bine în buzunarul pantalonilor, decât să-i spânzure pe piept, şi după multă stăruinţă reuşi să-l convingă pe Ghideon să îmbrace una din cămăşile lui de duminică. Carter avea două cămăşi pe care le păstra de ani de zile şi nu le purta decât în zi de sărbătoare; dar atât el cât şi soţia lui prinseseră slăbiciune pentru Ghideon şi cum se întâmplă adesea cu oameni în vârstă, îl considerau ca pe fiul lor.

Îi aduseră în cameră un lighean cu apă caldă şi în timp ce Ghideon încerca să-şi cureţe murdăria adunată timp de o săptămână, Carter se aşeză pe scaun şi ascultă cu atenţie crâmpeie din viaţa negrului. În felul acesta intimitatea lor crescu. La rândul său, Carter îi vorbi de Charleston, de negri,

de albi şi de tensiunea neliniştitoare din oraş, din ziua în care Convenţia fusese convocată.

— Îţi face impresia că de fiecare delegat alb, sunt doi delegaţi negri, spuse Carter. În majoritatea lor, delegaţii albi sunt ceea ce în părţile acestea se numeşte Scalawag, adică simpatizanţi ai negrilor, oameni veniţi din Uniune. Încearcă şi ei să uite de vremurile grele prin care au trecut. Dacă stai să te gândeşti, se pare că n-au cunoscut decât vremuri grele. Poate că ai băgat de seamă că în toate părţile se văd soldaţi yankei.

— Da, am observat şi eu.

— Mie, soldaţii yankei nu-mi sunt deloc simpatici, spuse Carter.

— De ce?

— Ia să-mi spui şi mie Ghideon, ce caută în părţile acestea? Aş zice că ar fi mai bine să se întoarcă la ei acasă.

— Dacă n-ar fi fost soldaţi yankei, n-ar fi azi nici negrii liberi, răspunse Ghideon cu glasul liniştit. N-ar fi nici Convenţie.

Carter nu încercă să mai discute. Ghideon îşi zise că acest Carter nu se gândeşte prea adânc la problemele pe care le întâlneşte, dar recunoştea că generozitatea şi bunătatea micului cârpaci erau fără pereche. Era un bărbat evlavios şi două treimi din conversaţia lui se refereau la probleme bisericeşti.

Ieşind din casa lor, Ghideon arăta prezentabil, cu redingota neagră, cămaşa albă care-l strângea puţin dar era totuşi bună de purtat şi cravată neagră la gât. Când trecătorii se uitau la el, văzându-l atât de înalt, de lat în umeri şi de spilcuit, Ghideon era sigur că-i admiră cămaşa şi cravata neagră.

Maiorul James era un bărbat hărţuit de tot felul de gânduri. Convenţia pentru votarea Constituţiei nu numai că luase proporţii neaşteptate, dar din toate semnele se putea deduce că aici nu se făcuse nicio pregătire; oraşul Charleston lua din ce în ce mai mult aspectul unui butoi cu pulbere gata să explodeze.

Maiorul James era un bărbat sensibil la semne şi prevestiri şi era lesne de înţeles, deoarece în timpul lungului şi crâncenului război văzuse mai bine de o jumătate de duzină de oraşe din sud ocupate de trupele Uniunii. El ştia că un oraş este un organism viu cu o inimă proprie şi cu porniri specifice, de nemulţumire şi deznădejde, ca şi de veselie şi exuberanţă. Un oraş poate fi primejdios sau neprimejdios, după felul cum reacţionează. Şi cum prefera întotdeauna să aibă de-a face cu un bărbat cu porniri şi furii

violente, un oraş clocotind de patimi l-ar fi neliniştit mai puţin, decât pacea plină de subînţelesuri din oraşul Charleston. Prea multe case din oraş aveau ferestrele oblonite şi prea mulţi cetăţeni de frunte ai oraşului nu-şi părăsiseră casele, de zile, chiar de săptămâni întregi. Cei care plecau după afaceri umblau tăcuţi, cu ochii aţintiţi înainte şi vorbeau puţin.

După părerea maiorului James, toate acestea nu erau a bine. În dosul obloanelor, multe se pot petrece. Oare câte arme ar putea fi ascunse în oraşul Charleston? câte pistoale încărcate? Superiorul său, colonelul Fenton Grace care era un bărbat cu puţină imaginaţie, îi răspunse: „Dacă va izbucni revolta, nu face nimic, o vom înăbuşi şi aşa vom şti care este situaţia adevărată, dar în orice caz dumneata bei şi te gândeşti prea mult”. Vorbele acestea erau un răspuns pe care l-ar da orice militar, care nu se gândeşte prea mult ca maiorul James la o Convenţie paşnică şi la trecerea din serviciul militar în serviciul civil, poate chiar cu o avansare în grad şi un concediu de şase luni. Maiorului James nu-i plăceau Statele din sud, care erau teritoriu inamic. Nu avea încredere nici în albi şi nici în negri, în niciuna din aceste două tabere, pentru că nu le înţelegea. Pe negri nu-i simpatiza şi-i considera ca având o parte din vină la izbucnirea războiului; nu ţinea nici la albii partizani ai Bourbonilor pe care îi ura din instinct, consecinţa educaţiei sale burgheze, căpătată în Ohio. Cât despre plantatorii sărăciţi din sud – aceştia erau acei care-i uciseseră pe camarazii săi – erau afurisiţii de rebeli.

Dar după ce delegaţii pentru Convenţie începură să sosească şi să se prezinte la el cu acte şi legitimaţii, nădejdile lui într-un deznodământ fericit începură să se destrame. Ce adunătură, ce oameni sălbatici, vulgari, ignoranţi şi nespălaţi. Ce i-a putut oare determina pe radicalii yankei Sumner, Stevens şi alţii să convoace un circ de nebuni, alcătuit din imbecili ca aceştia, pentru a-i brava pe cei din sud? Lucrători agricoli care veniseră pe jos de la o sută sau chiar de la două sute de mile pentru că erau prea proşti şi nu ştiau că sunt şi trenuri de care au dreptul să se folosească în calitatea lor de delegaţi; soldaţi negri demobilizaţi care se considerau egali cu el, din pricină că purtaseră odinioară uniforma albastră a Uniunii şi ţinuseră o armă în mână; învăţători negri de la ţară care se credeau cărturari fiindcă se pricepeau să citească şi să facă o socoteală simplă; nici nu era de mirare că oraşul Charleston fierbea de revoltă şi de furie stăpânită.

Maiorul James admitea că rebelii aveau oarecare dreptate când afirmau că negrii sunt sălbatici, au minte de copii şi gândul acesta îi fu întărit de

apariţia unui negru uriaş, îmbrăcat într-o redingotă neagră, cu o cămaşă albă atât de strâmtă încât plesnea pe la cusături şi cu nişte pantaloni vechi peticiţi. Negrul acesta se prezenta în calitate de delegat al districtului Carwell-Sinkerton. Numele negrului era Ghideon Jackson; drumul până la Charleston îl făcuse pe jos. Ştia să-şi iscălească numele, dar altă ştiinţă de carte nu prea avea. Ştia să citească? Puţin, şi părea foarte mândru că este în stare să descifreze cam o sută de cuvinte. Înţelege oare ceva din îndatoririle lui de delegat? Îndatoriri? Ei, haide să-i zicem altfel: îşi dă seama de semnificaţia acestei Convenţii?

Semnificaţie? Cum ar putea să-şi dea seama de aşa ceva dacă nu ştie ce înseamnă acest cuvânt, obişnuit numai cu cuvinte dintr-o singură silabă? Prin urmare de unde să ştie că aceasta este epoca de reconstrucţie a ţării, care va începe odată cu redactarea unei constituţii? Ca să cobori la nivelul intelectual al acestor oameni ar fi cu neputinţă. În disperare de cauză, James se adresă colonelului Grace şi-l întrebă:

— Domnule colonel, putem admite un astfel de delegat?

— De ce nu? Dacă a fost ales în conformitate cu prevederile legii.

— Are toate documentele justificative. Toţi le au, dacă se poate numi aceasta alegere legală.

Colonelul îi răspunse cu o răceală de gheaţă:

— Eu nu pun la îndoială legalitatea alegerii. Şi te rog, domnule maior, să-ţi aminteşti că negrii aceştia ne-au rămas credincioşi, chiar în clipele când ne găseam la cea mai mare strâmtoare.

Bărbaţii aceştia n-aveau obiceiul să-şi piardă vremea, spunându-şi amabilităţi; Grace se înrolase de bună voie şi era mândru de aceasta; făcea parte dintr-o familie aboliţionistă.

— Vă previn, domnule colonel, că oraşul acesta nu se va lăsa să fie condus de o Convenţie alcătuită din lucrători agricoli.

— La rândul meu, răspunse colonelul liniştit, îţi voi spune că oraşul acesta va trebui să facă exact ceea ce guvernul nostru îi va porunci.

— Oamenii aceştia sunt foarte îngâmfaţi!

— Da, au un fel de îngâmfare care a băgat în pământ o jumătate de milion de oameni, răspunse colonelul.

Maiorul James se întoarse în birou şi contrasemnă documentele care confirmau dreptul lui Ghideon de a lua parte la şedinţele Convenţiei Constituţionale a Statului Carolina de Sud.

Când Ghideon ieşi din birourile Administraţiei Militare, fu oprit de un mulatru bine îmbrăcat care i se prezentă sub numele de Francis L. Cardozzo.

— Eşti membru al Convenţiei? întrebă el.

— Uî – hâm.

— Nu te superi dacă voi face câţiva paşi cu dumneata?

— De ce m-aş supăra, răspunse Ghideon cu glasul nu tocmai sigur şi oarecum tulburat de uşurinţa cu care îl oprise omul acesta bine îmbrăcat şi manierat.

Plecară împreună de-a lungul străzii, dar Ghideon se uita la el din când în când cu coada ochiului, până când străinul dădu uşor din cap şi-l întrebă:

— Ei, cum te cheamă, domnule, dacă îmi dai voie să te întreb?

— Ghideon Jackson.

Cardozzo îi spuse că şi el este delegat al Convenţiei, ales de districtul Charleston şi-l întrebă dacă este dispus să cunoască câţiva membri ai Convenţiei şi dacă a cunoscut vreun delegat.

— N-am cunoscut niciunul, răspunse Ghideon.

— Evident, vei avea prilejul să-i cunoşti, imediat ce Convenţia se va întruni. Cred că această întâlnire va limpezi o mulţime de lucruri. Te asigur, domnule Jackson, că toţi sunt oameni cumsecade. La ora trei după-amiază se vor întâlni la mine acasă pentru a discuta anumite probleme în legătură cu scopul Convenţiei.

— Mi-ar face multă plăcere să fiu şi eu de faţă, zise Ghideon.

— Te rog să vii, îţi voi da adresa.

Scoase un cartonaş pe care scrise strada şi numărul, şi-l întinse lui Ghideon. Apoi îşi strânseră mâinile şi Ghideon plecă pe drumul său, urmărit de ecoul plăcut al vorbelor cu care fusese întâmpinat: Domnule Jackson; ce cuvânt frumos articulat, cu rezonanţe de alintare! Ceea ce se întâmplase, i se părea tot atât de solemn ca imnurile cântate în biserică; şi numai acum câteva ceasuri îi fusese frică să se prezinte la birou cu hârtiile lui. În cursul zilei de mâine vor începe şedinţele Convenţiei. Inima lui zvâcnea cu putere; trecea sprinten de-a lungul străzilor şi se gândea: „În lumea aceasta domneşte acum o strălucire ca aceea a razelor de soare. Isus Cristos a coborât pe pământ. Eu m-am născut sclav şi sclav am fost până mai deunăzi. Copiii mei s-au născut sclavi. Şi uită-te acum… opreşte-te, să vezi ce se întâmplă”.

Un alb venea pe acelaşi trotuar faţă în faţă cu Ghideon; ajuns în faţa lui, se apropie, convins că negrul se va feri, dar Ghideon era atât de absorbit de gândurile lui, încât nu-şi mai dădea seama de restul lumii. S-ar fi lovit piept în piept, dar în ultima clipă străinul făcu un pas la o parte şi ridicând bastonul îl croi peste spate. Smuls din lumea gândurilor sale, Ghideon se opri mirat, se întoarse pe loc, simţind arsura loviturii pe spinare şi revolta ce-i clocotea în suflet. Furia şi ruşinea îi dădeau ghes să sară asupra albului, dar în acelaşi timp un glas i se trezi în suflet, îndemnându-l să stea cuminte; aşa că nu se mişcă, până când străinul dispăru după colţul străzii, pierzându-se în mulţime.

Ghideon îşi urmă drumul şi lumea îi apăru din nou ca ceva neisprăvit, ceva care mai trebuie petecit. Şi se întreba:

— Oare ce l-a apucat pe omul acela?

Ghideon mai avea încă douăzeci şi cinci de cenţi în buzunar. Cu bani puteai ajunge foarte departe; banul nu este ca orezul sau cartofii, recoltă pe care o scoţi din pământ, cu socotelile ei. Mănânci în fiecare zi atât şi după aceea se termină. Banul îşi are valoarea lui elastică pe care poţi s-o foloseşti pentru una sau alta, pentru diferite scopuri sau să nu recurgi deloc la el. Aerul rece şi proaspăt îi trezise pofta de mâncare, aşa că se opri în piaţă în faţa unei gherete unde se vindea orez fiert cu ceapă şi puteai obţine o strachină plină pentru cinci cenţi. Îşi cumpără şi un ziar, apoi coborî în docuri, se aşeză pe un balot de bumbac şi desfăşură ziarul. În faţa minunii cuvântului tipărit durerea i se potoli şi simţi un fel de excitare erotică care-i furnică tot trupul când începu să citească.

„Ştirile primite din Georgia ne îndreptăţesc să credem într-o mai mare stabilitate…”, un cuvânt pe care nu-l înţelegea dar care-l sublinie în minte ca să-i dezlege mai târziu, cuvânt misterios pe care buzele lui încercau să-l silabisească „Stabstalab – nu, stabili…”. Ochii lui coborâră mai jos „perspectivele bumbacului pe piaţa din New York”; ce-o fi asta perspective? Cuvântul piaţă îl putea înţelege, acesta fiind un loc unde se cumpără şi se vinde, un cuvânt obişnuit; dar ce fel de piaţă o fi aceea de la New York unde bumbacul putea deveni perspectivele bumbacului? Ochii îl usturau şi-l toropi somnul; aţipi, moleşit de lumina soarelui după amiezii, trezindu-se din când în când şi uitându-se din nou la ziar. Privirea i se oprea pe cuvintele răzleţe. „Negrii, sălbaticii din Congo…” Hamalii strigau şi cântau, cărând baloturile grele. Oare Congo era în Carolina sau în Georgia? Cuvântul sălbatic, îi era destul de cunoscut. Un negru cu pielea roşie este un

indian sălbatic. În largul golfului, un vaporaş cu pânzele întinse se legăna uşor pe luciul apei şi împrejurul lui se roteau pescăruşii. Ghideon ridică privirea spre soare şi socoti că trebuie să fie trei după-amiază.

Ajunse la casa lui Cardozzo, având la subţioară ziarul împăturit cu grijă şi se înclină politicos, când fu prezentat domnului Nash, domnului Wright şi domnului Delanay, negri de vârstă mijlocie din Charleston, care se uitau chiorâş la el, la hainele sale ponosite, la felul său de a vorbi, caracteristic sclavilor străini de civilizaţie. Toţi aceştia erau bărbaţi cu educaţie, instruiţi, îmbrăcaţi în haine negre elegante. Îşi dădu seama că unii oameni preferă hainele negre celor de culori deschise sau cenuşii, cum purtau unii delegaţi.

— Domnule Jackson, presupun că ai adus cu dumneata şi o seamă de instrucţiuni ale alegătorilor domniei tale?

— Noi suntem conştienţi de utilitatea unul program dinainte formulat, adăugă domnul Delanay.

— Nu ştiu ce să vă spun, îngână Ghideon.

Cardozzo se arătă mult mai înţelegător:

— Acesta este un fel de a vorbi, domnule Jackson, zise el zâmbind. Când un bărbat devine membru al Corpului Legislativ, jumătate din mintea lui intră în buzunarul său, şi el încearcă să judece cu cealaltă jumătate pe care nici n-o bănuieşte.

Ghideon dădu din cap, hotărât să tacă chitic şi să asculte. Domnul Wright îşi exprimă desăvârşita sa neîncredere faţă de viitor şi se adresă lui Cardozzo:

— Uite, Francis, dacă stai să te gândeşti bine, trebuie să admiţi că cel puţin treizeci de delegaţi nu ştiu să citească, nici să scrie. Or amănuntul acesta nu trebuie nesocotit.

Ghideon se simţi mulţumit că are la subţioară ziarul împăturit. Ce şi-o fi închipuit oare despre el şi de ce l-au poftit la această consfătuire?

— Cu atât mai bine, răspunse Cardozzo şi dădu din cap.

— Vino-ţi în fire, te rog.

— Eu sunt de acord cu Francis, spuse Nash. Niciun om învăţat din lumea aceasta n-a reuşit să săvârşească minuni.

— Cred că vei admite că acestea sunt simple sofisme. Noi ne găsim în faţa problemei lucrătorilor agricoli care au fost aleşi să redacteze un text de constituţie. Fără să mai ţinem seama de revolta trezită în mijlocul populaţiei

albe, ne găsim chiar în faţa gravei probleme a lucrătorilor agricoli. Ce vor face oamenii aceştia?

— Ei vor fi conduşi şi se vor lăsa conduşi.

Cardozzo se întoarse spre Ghideon.

— Dumneata, domnule Jackson, crezi că te vei lăsa condus?

— Poftim? întrebă el şi în aceeaşi clipă îşi dădu seama că chemându-l între ei, oamenii aceştia urmăriseră un scop oarecare; sentimentul de panică de la început se preschimbă în revoltă.

— Te rog, nu te supăra, domnule Jackson, adăugă Cardozzo, dumneata ai fost sclav?

— Da, am fost sclav.

— Lucrător agricol?

— Da.

— Cum priveşti dumneata problema constituţiei? Vorbesc foarte serios. Ce-ai dori să fie introdus în textul constituţiei la redactarea căreia vei participa şi dumneata.

Ghideon se uită la ei, la trupul mătăhălos al lui Nash, la Cardozzo, mic dar subţire, la Wright rotofei şi politicos ca un fecior de casă mare, bine hrănit. Camera în care se aflau i se păru peste măsură de elegantă. Cu fotolii capitonate, cu un covor pe jos, pe pereţi o veveriţă împăiată şi trei desene în creion. Nu, toate acestea nu se potriveau cu oameni de culoarea lui; aceştia nu se vor simţi niciodată la locul lor într-un interior bogat şi nici ceilalţi delegaţi veniţi pe jos din toate colţurile ţării, încălţaţi cu bocancii lor grei cu care cutreierau plantaţiile de bumbac.

— Domnule Jackson, n-aş vrea ca vorbele mele să te jignească, repetă Cardozzo.

Ghideon dădu din cap.

— Nu sunt mândru de felul meu, zise el, dar presupun că vreţi un răspuns la întrebarea dumneavoastră. V-am auzit vorbind despre oameni care nu ştiu să scrie nici să citească, lucrători agricoli care au venit pe jos din largul plantaţiilor; da, un astfel de om sunt şi eu. Vreţi să ştiţi ce aş dori să fie trecut în textul constituţiei? Desigur, dorinţa mea nu este la fel cu a dumneavoastră… Înainte de toate doresc ştiinţă de carte pentru toată lumea, atât pentru negri cât şi pentru albi. Vreau o libertate trainică, ca un zid de fier. Vreau ca nimeni să nu mai aibă dreptul să mă îmbrâncească de pe trotuar. Aş vrea o mică fermă unde un negru să poată semăna şi secera pentru toate zilele câte le are de trăit. Este tot ce doresc eu.

Se făcu tăcere şi Ghideon se simţi jenat, provocator şi agresiv fără justificare, spunând o mulţime de lucruri pe care niciunul din ei nu era în stare să le înţeleagă. Ceva mai târziu, ceilalţi îşi luară rămas bun, dar când Ghideon se ridică, stăpânul casei îl apucă de braţ rugându-l să mai rămână puţin, iar după plecarea celorlalţi, îi spuse:

— Aş dori să luăm ceaiul împreună ca să putem sta mai liniştit de vorbă. Cred că n-am făcut bine aducându-te la această întâlnire, nu-i aşa?

— Aşa este, încuviinţă Ghideon, gândindu-se să plece cât mai repede, dar nu ştia cum să-şi ia rămas bun. În clipa aceea soţia lui Cardozzo intră; o femeie scundă, drăguţă şi negricioasă. Ghideon, părea un uriaş în faţa ei.

— Toţi bărbaţii din părţile muntoase sunt aşa de înalţi ca dumneata? întrebă ea, ca să zică ceva, iar Ghideon, care era foarte sensibil la orice observaţie, îi răspunse:

— Eu nu sunt originar din părţile muntoase, m'dam, ci din ţara de mijloc.

— Nu vrei să mai stai puţin? Ia loc te rog, avem o mulţime de lucruri de discutat, stărui Cardozzo.

Ghideon dădu din cap.

— Uite cum trebuie privită situaţia, începu Cardozzo. Odinioară au fost aici câţiva negri liberi care n-au fost desigur prea apropiaţi sufleteşte de poporul nostru. Câţiva oameni liberi, faţă de patru milioane de sclavi! Dar pentru noi cărţile au fost deschise şi am putut învăţa câte ceva; totuşi, crede-mă te rog, că din anumite puncte de vedere, am fost mai sclavi decât dumneavoastră. Dar iată că intervine situaţia aceasta ciudată care ne deschide atâtea perspective luminoase şi pe care lumea nu este în stare să le cuprindă cu mintea. Guvernul Uniunii, susţinut de maşina militară organizată în timpul războiului, se adresează poporului din sud, albi şi negri, spunându-i: „Creaţi-vă o lume nouă!" Chiar de la început, constituţie nouă, legi noi, o societate nouă. Proprietarii plantaţiilor s-au revoltat împotriva acestui proiect, dar au fost înfrânţi. Totuşi s-au abţinut de la votare şi ca urmare negrii, care abia ieri fuseseră sclavi, şi-au putut alege oamenii lor pe care să-i trimită ca delegaţi în Convenţie. Poate nu ştii, Ghideon, că noi, negrii, dispunem de majoritate; că şaptezeci şi şase din cei o sută douăzeci şi patru de delegaţi sunt negri? Că peste cincizeci dintre aceştia sunt foşti sclavi? Este anul 1868. Cât a trecut de când am scăpat din lanţurile sclaviei? Copiii lui Israel au rătăcit vreme de patruzeci de ani prin pustiu…

Ghideon se gândi câteva clipe, apoi murmură:

— Când mă simt înspăimântat, n-am obiceiul să citez texte din scriptură. Sunt din fire, temător de Dumnezeu, dar în minutul când am simţit că frica din sufletul meu mă copleşeşte, am pus mâna pe armă şi am luptat pentru libertate.

— Şi ce crezi că vor putea face lucrătorii agricoli în corpurile legiuitoare?

— Ce vor face? Aceştia nu sunt negri sălbatici, aşa cum îi numesc ziarele. Au câte o soţie, copii şi inima lor este plină de dragostea aproapelui. Îşi vor zice: Voi vota ceea ce este bun pentru mine, pentru soţie şi pentru copiii mei. Ei sunt setoşi de învăţătură şi vor vota pentru ea. Oamenii aceştia ştiu ce înseamnă sclavia şi vor vota pentru libertate. Nu sunt oameni înfumuraţi; îi vei lua de mână, îi vei conduce, şi sunt sigur că ei te vor urma de bună voie, dar de aici înainte nu se va mai pomeni de bici pe spinarea lor. Acum cunosc ei gustul libertăţii.

Cardozzo îi răspunse îngândurat:

— Pentru aşa ceva Ghideon, voi avea nevoie de mult curaj!

— Şi mie mi-a trebuit mult curaj ca să vin aici la Convenţie.

— Cred că ai dreptate. Spune-mi, te rog, ceva despre dumneata, Ghideon.

Povestea lui Ghideon începu să se depene domol cu pauze şi opriri uşoare. Când termină de povestit, se-nserase. Se simţea ostenit, sleit de puteri. Dar înainte de plecare, Cardozzo îi dădu două cărţi: Gramatica lui Geldon şi Întrebuinţarea limbii engleze de Fitzroy James. Acestea erau primele cărţi adevărate pe care Ghideon le lua în mână; le apucă cu toată băgarea de seamă, ca şi cum ar fi umblat cu un ou moale. Prin minte îi trecu un nume şi spuse lui Cardozzo:

— N-ai cumva vreo carte de Shakespeare?

Cardozzo şovăi o clipă, apoi fără să zâmbească, se îndreptă spre mica lui bibliotecă şi scoase din raft Othello şi i-l întinse.

— Îţi mulţumesc, zise Ghideon.

Cardozzo dădu din cap şi după plecarea lui Ghideon spuse soţiei sale:

— Noroc că n-am râs! Doamne, cât p-aci să-i pufnesc în nas!

Carter îi spuse lui Ghideon că se poate folosi de lampă şi la sfârşitul lunii, când delegaţii îşi vor primi, de bună seamă, onorariul, va plăti petrolul consumat. Ghideon stătea în fiecare seară până la miezul nopţii cu gramatica în mână, scriind cuvintele pe marginea ziarului, pronunţându-le

cu glas tare şi încercând să urmărească dacă formularea lor nu i se pare ciudată. Bolboroseala lui neîntreruptă nelinişti pe Carter care deschise uşa, băgându-şi capul înăuntru:

— Eşti bolnav? întrebă el.

— Încerc să învăţ, se scuză Ghideon.

Gramatica era o carte minunată, dar nu lămurea înţelesul cuvintelor şi Ghideon se întrebă dacă nu s-o îi găsind cărţi care să explice sensul cuvintelor. Răsfoi paginile privitoare la întrebuinţarea cuvintelor şi dădu peste un aliniat care-i atrase atenţia:

„Dintre toate contracţiunile care trebuie evitate „estem”[2] ar fi fără îndoială expresia cea mai vulgară. Ea trădează clasa din care te-ai ridicat şi dovedeşte că acel care se serveşte de ea nu face parte din lumea aleasă. Un bărbat de bună condiţie se va strădui să evite contracţiunile pe cât e posibil, pentru nimic în lume nu va face greşeli de acord ca „estem”. Ambiguitatea acestei expresii o condamnă de două ori căci o persoană cultă nu va întrebuinţa niciodată expresii care să însemne în acelaşi timp „nu este”, „eu nu sunt” sau „nu există”. Un om cult va fi tot atât de precis în exprimarea sa ca şi în felul său de a gândi şi în obiceiurile sale”.

Ghideon luă hotărârea să elimine expresia „estem” ca pe o boală molipsitoare. Cu cât citea mai mult, teama lui creştea şi învăţătura i se părea mai de nepătruns. Luă în mână volumul Othello, dar simţi cum fărâma de nădejde ce-i mai rămăsese în suflet se spulberă deîndată ce începu să citească.

Iago: „Sunt pe urmele lui; dar în realitate născocirea mea ca şi cleiul păsăresc, izvorăşte…”

În cele din urmă adormi, cu capul greu şi cu o deznădejde cumplită în suflet.

Cardozzo adormi şi mai greu ca Ghideon. Locul rămas liber în raftul bibliotecii i se părea ca un gol în istoria omenirii, o pauză în desfăşurarea chinuitoare a vieţii omeneşti ce-şi urmează cursul nestăvilit. Cum a ajuns el să stea de vorbă cu Ghideon Jackson, cine era uriaşul acesta negru, cu mişcări potolite şi vorbă domoală care venise din fundul Statului Carolina de Sud, scăpase de sclavie şi de întuneric şi de ce el, Cardozzo, se simţea atât de mic şi neînsemnat în faţa lui? Care este criteriul după care se poate

aprecia valoarea unui om? El, Cardozzo, se născuse liber, făcuse studiile la Universitatea din Glasgow, îşi amintea de petrecerile câmpeneşti de altădată din împrejurimile Londrei; de o întrunire la care vorbise în faţa a trei mii de englezi care-l trataseră cu deferenţă şi respect. Străbătuse oceanele şi vizitase casele oamenilor celebri. Fusese pastor la New-Haven şi, aboliţioniştii se adunau în casa lui ca să discute planurile de emancipare. În vinele lui curgea sânge alb şi negru, un amestec de sânge negru şi indian, sânge evreiesc şi creştin. Până şi albii din Charleston îl respectau. El, Cardozzo, se simţea mult mai aproape sufleteşte de un Pringle bunăoară decât se simţea Jackson de el.

Recunoştea, totuşi, singura salvare posibilă în persoana lui Ghideon Jackson, dacă putea fi vorba de o salvare în mijlocul acestui haos! Uriaşul negru, neştiutor de carte vedea lumina orbitoare pe care el, Cardozzo, nu era în stare s-o vadă. Cardozzo, care nu-şi găsea liniştea din pricina feluritelor sale temeri şi a ambiţiilor sale deşarte, se zbătea în aşternut şi-l pizmuia pe acest negru eliberat.

Drumul desfăşurării fireşti a evenimentelor ajunge întotdeauna la capăt oricât de lung ar fi el, aşa că şi Convenţia îşi începu şedinţele şi Ghideon Jackson îşi luă locul printre delegaţi. I se păru că în momentul acela timpul s-a oprit în loc. Trăise treizeci şi şase de ani, venise în lume ţipând ca orice copil de negru şi o ucisese pe maică-sa care-l născuse. Chiar din prima zi când a putut umbla pe picioare a fost supus tuturor umilinţelor: pipăit, cântărit de acei care se întrebau ce sumă ar putea lua pentru el dacă l-ar vinde… Şi astăzi se găseşte în mijlocul unor bărbaţi care se străduiesc să făurească o lume nouă. Şedea liniştit, tăcut. Părea că lumea este la începutul ei şi, cu mâinile împreunate, cu genunchii strânşi, îşi asculta fiecare bătaie a Inimii, neîndrăznind parcă să răsufle. Nici nu era uşor de respirat în mijlocul acestei adunări atât de compacte, cu scaunele aşezate unul lângă altul, cu băncile înşirate în amfiteatrul sălii ocupate de oameni cu feţele albe şi negre, îmbrăcaţi în haine de ţară, în haine de oraş, în haine luxoase şi-n haine grosolane, în redingote solemne şi-n tunici rigide militare; oameni tineri şi bătrâni, oameni care se născuseră sclavi şi alţii care se născuseră liberi, simpatizanţi şi de cei cu traista în spinare, munteni înalţi şi arşi de soare. Oameni care intraseră în război alături de rebeli stăteau cot la cot cu acei care luptaseră în armata yankeilor. Nu era tocmai uşor de respirat în mijlocul unei astfel de adunări!

La toate acestea s-a mai adăugat şi populaţia din Charleston care plecă de acasă şi veni buluc să vadă circul; să vadă maimuţele „cu coada încârligată” şi „paiaţele negre”. Veniseră şi reprezentanţii presei, nu numai reporterii ziarelor locale, ci şi ziarişti plini de aroganţă din Georgia, Alabama şi Luisiana şi din alte state din miazăzi, cu intenţia să spulbere în mod definitiv nebunia aceasta colectivă. Sosiră şi reporterii din New York care-ar fi vrut să stoarcă din această zăpăceală partea specific locală menită să-i intereseze pe cititorii marii metropole; veniseră ziariştii din Boston şi redactorii aboliţionişti din Noua Anglie, fireşte şi cei din Washington care aveau un simţ special pentru orice mişcare semnalată în lumea capitalului. Mai puneţi la socoteală şi soldaţii yankei care făceau de gardă în sală, ca să vă puteţi da seama de locul ocupat de fiecare în parte.

Dar cu toate temerile, aşteptările şi emoţiile, prima zi de şedinţă se desfăşură în ordine şi linişte. Se făcu apelul nominal şi Ghideon se simţi chinuit şi înspăimântat de nerăbdare până când numele său veni la rând, dar după ce strigă „prezent” şi preşedintele trecu la numele următor, faptul că a fost auzit de întreaga asistenţă i se păru lipsit cu totul de importanţă.

După citirea apelului nominal, domnul Orr, fostul guvernator al Carolinei de Sud, se ridică şi ţinu o cuvântare. El fusese invitat în mod special, un gest al delegaţilor care voiau să dovedească tuturor că intenţionează să lucreze în văzul publicului, nu pe ascuns. În sală se făcu o tăcere adâncă şi Ghideon îşi plecă trupul înainte ca să nu scape niciun cuvânt. La început îi făcu plăcere să urmărească. Orr vorbi despre inexorabila nevoie de educaţie a foştilor sclavi. După aceea continuă cu vorbe destul de limpezi că aceştia nu reprezintă intelectualitatea, nici bogăţia şi nici autoritatea statului. Felul în care oamenii aceştia vorbesc despre sufragiul universal este utopie.

Ghideon nu înţelese mare lucru din tot discursul. Se cutremură de nemulţumire văzând că vorbe pronunţate pe jumătate, idei sugerate îi sunară în ureche fără să deştepte nicio înţelegere; că din trei sau patru cuvinte unul era nedesluşit pentru el. Oare Orr nu-şi bate cumva joc de ei? Îi dispreţuieşte sau îi atacă în cuvântarea lui?

După ce Orr termină, aplauzele ce se porniră în sală fură destul de reţinute. Dar liniştea nu fu tulburată. Se votă ordinea de zi pentru şedinţa următoare şi Convenţia fu amânată pentru a doua dimineaţă.

Pe stradă, Ghideon se apropie de un grup de delegaţi care discutau cu aprindere; erau oameni de la ţară, bine legaţi şi voinici, lucrători agricoli ai

căror umeri erau mărturia anilor îndelungaţi petrecuţi la coarnele plugului. Unul din ei, un bărbat mai în vârstă, cu obrazul prelung şi negru ca păcura, cu nişte ochi scânteietori şi aprinşi, spunea:

— Noi n-am avut parte de învăţătură… dar cine din statul acesta ar putea să spună că a învăţat carte? Sunt regiuni întregi în care nu este barem o şcoală. Stăpânul însă nu se sinchiseşte de aşa ceva. Îşi aduce un profesor pentru copiii lui, sau îi trimite în Europa, dar asta nu este ceea ce numeşte Orr intelectualitate; aceasta, este o învăţătură. De când ne găsim noi în starea de azi?… Ne-am bucurat doi ani de libertate şi de o singură zi de Convenţie. Ce are omul acesta cu noi de încearcă să ne batjocorească?

Un alb lung şi ciolănos, cu vorba înceată, caracteristică muntenilor, îşi făcu loc cu coatele printre ei şi răspunse:

— Are o mulţime de motive, unchiule.

— Cum asta?

— Unchiule, de ce dumneavoastră, negrii, nu vreţi să deschideţi ochii? Afacerea asta cu egalitatea nu va putea să dureze dacă nu vă veţi opinti s-o susţineţi cu umerii. Sigur că te vor batjocori pe dumneata, şi pe mine de asemenea. Dumneata eşti negru; eu fac parte din pleava albilor. Pe mine m-au ales albii mei, pe dumneata negrii dumitale, dar s-ar putea ca eu să fi avut câteva voturi şi de la oamenii dumitale, ca şi dumneata de la ai mei. N-aş putea spune că negrii îmi sunt simpatici, dar îmi plac situaţiile limpezi şi ştiu că doi şi cu doi fac patru. Acest fel de a gândi mă face să înţeleg, câte vom putea înfăptui păstrându-ne cumpătul; dar nu pot crede că de azi înainte nu vom mai fi trataţi ca vitele.

— Tu ce ai de gând să faci, albule? întrebă cineva.

— Eu mă voi strădui să-mi păstrez cumpătul şi să ducem la bun sfârşit şedinţele acestei Convenţii, asigurându-ne dreptul de a avea şcoli şi dreptul de vot în alegeri. Ştiu ce vor răspunde duşmanii mei.

— Şi le vei da voie să spună ceva?

— Acesta este un drept al lor. Dar după aceea voi avea şi eu ceva de spus.

— Dar despre împroprietărire, ce zici? La ce pot folosi şcoala şi dreptul de vot dacă n-ai pământ din care să-ţi duci traiul?

— Împroprietărire? repetă albul şi păru că-şi plimbă cuvântul în gură înainte de a-i da drumul de pe buze. Frate, ascultă-mă pe mine; n-ai decât să le ceri pământ, dar să ştii că te vor călca în picioare fără pic de milă.

Această Convenţie n-a fost convocată ca să ne dea pământ; dacă vom voi pământ, va trebui să lucrăm şi să asudăm ca să ne putem cumpăra.

— Cum adică, nu suntem noi acei care am lucrat acest pământ, vreme de peste o sută de ani? Nu noi oare l-am semănat şi am strâns recoltele, ca la urmă tot ei să risipească belşugul? Cine mai mult ca noi are drept la acest pământ?

— Unchiule, nu se pune întrebarea cine are drept la acest pământ, ci se pune problema proprietăţii. Eu nu umblu cu capul în nori, ci mă uit la coama dealului pe care-l am în faţa mea…

Discuţia continua din ce în ce mai aprinsă. Când se depărtă de grup, Ghideon se luă după alb şi-l trase de mânecă:

— Domnule!

Albul se opri în loc, se uită la el cu nişte ochi albaştri reci, apoi dădu să plece înainte. Ghideon înţelese ceva din lupta ce se dădea în sufletul omului acestuia: un om din sud, născut şi crescut la miazăzi, unul care nu putea suferi sistemul sclavagist. Acest sistem făcuse din el un om fără căpătâi, dar ura şi pe negri din pricina sistemului lor economic, care-l coborâse şi pe el, alb, pe aceeaşi scară socială, făcându-l de teapa negrilor, aşa că nu-i rămăsese decât pielea albă pentru a-şi putea păstra demnitatea de om.

— Te rog, domnule, aş vrea să-ţi vorbesc puţin, îndrăzni Ghideon să-i spună. Pe mine mă cheamă Ghideon Jackson.

— Pe mine, Anderson Clay, răspunse albul plictisit şi dădu din cap, apoi îşi continuă drumul la pas cu Ghideon.

— Nu vreau să vă supăr, urmă Ghideon, nici să mă amestec unde nu-mi fierbe oala, dar adineauri v-am auzit ce spuneaţi despre pământ. Este foarte important pentru mine ca oamenii care m-au trimis aici să-şi aibă pământul lor. Credeţi că nu ne vor da niciun pic de pământ?

— De asta poţi fi sigur!

— Atunci din ce vom putea trăi?

— Negrule, aceasta este o întrebare la care va trebui să-ţi dai singur răspunsul.

Îşi continuă drumul în tăcere, iar la urmă Ghideon spuse:

— Poate vom avea prilejul să vorbim despre această chestiune…

— Poate.

— Sunt bucuros de cunoştinţă, zise Ghideon.

La câteva zile după aceea, trimise soţiei sale o scrisoare – prima scrisoare pe care o scria în viaţa lui – şi simţi o încântare pentru fiecare cuvânt pe care-l aşternu pe hârtie. În această scrisoare îi spunea:

„Dragă soţie Rahel,

Mă gândesc tot timpul la tine. Chipul tău îl am înaintea ochilor şi ştiu că eşti o femeie frumoasă. Mă simt abătut ca şi pe vremea când eram în armata yankeilor, că sunt atât de departe de tine. Am început să învăţ să scriu şi să citesc din cărţi şi sunt delegat aici în Convenţie, ca să facem legiuiri bune. Am o simbrie mare, de trei dolari pe zi, din care economisesc cea mai mare parte. În fiecare seară, înainte de a mă culca, mă gândesc la tine şi la copiii noştri şi rog pe Dumnezeu să vă aibă în paza lui. Îţi scriu atât de bine numai datorită cărţii din care învăţ. Am vorbit o dată în Convenţie relativ la onorariul ce ni se plăteşte, dar mi-a fost o frică! Acestea se numesc dezbateri. Poartă-te bine faţă de James Allemby, dacă se va întâmpla să treacă pe la tine. Dumnezeu să te binecuvânteze şi îţi voi scrie curând din nou”.

Aşa suna scrisoarea pe care Ghideon o trimise soţiei sale, la care se munci până târziu noaptea, controlând şi copiind fiecare cuvânt în caietul pe care şi-l cumpărase. În timpul când o scria avu iluzia că se simte mai aproape de Rahel şi de cei de pe plantaţie. Ce vor zice oamenii aceştia când vor afla că el a luat parte la dezbaterile desfăşurate? De fapt, el nici nu avusese intenţia să vorbească, dar cine ştie datorită cărei împrejurări – de care nici el nu-şi mai aducea aminte – s-a pomenit că se ridică în picioare şi începe să vorbească. Fusese şedinţa în care se discutase problema onorariului delegaţilor.

Un domn Langly, care conducea şedinţa, spusese că doisprezece dolari pe zi, este o sumă destul de modestă. „Fără îndoială delegaţii acestei Convenţii merită atât pentru osteneala lor”. Reporterii prezenţi luau note şi creioanele lor zburau pe hârtie. Wright, delegatul negru, se ridică în picioare şi declară că zece dolari pe zi ar fi destul. „Suma aceasta poate satisface cerinţele elementare ale demnităţii unui legislator”. Publicul de la galerie începu să huiduie şi preşedintele fu nevoit să-l cheme la ordine. Parker, un delegat alb, se opuse să li se plătească unsprezece dolari pe zi, ceea ce era, spunea el, o sumă fantastică, mai ales că nouăzeci la sută din membrii Convenţiei sunt oameni care au lucrat toată viaţa cu palmele; o parte din ei

sunt foşti sclavi, iar alţii mici arendaşi, oameni care în viaţa lor n-au văzut un ban de argint în casă. Trei delegaţi simpatizanţi se asociară cu doi negri dintre acei cu traista în spinare susţinând pe domnul Leslie, delegatul negru, care se ridică în picioare strigând:

„Sunt dispus să mă mulţumesc cu trei dolari pe zi pentru serviciile aduse de mine. Cer ca această propunere a mea să fie trecută în procesul verbal ca venită de la un delegat negru. Părerea mea este că atât valorează serviciul prestat de mine. Vă întreb, delegaţilor: dacă ar fi vorba să daţi din buzunarul vostru, cât aţi fi dispuşi să plătiţi? Oare un dolar şi jumătate n-ar ajunge? Ce înseamnă propunerea asta cu opt-nouă sau chiar zece dolari pe zi? Nu vedeţi că miroase a înşelătorie?”

Urmară câteva aplauze sfioase şi un delegat cu numele de Melrose se ridică în picioare: „Auzi ce neruşinare, să propui un dolar şi jumătate pe zi ca onorariu pentru un membru al acestei Convenţii!”

În acest moment, Ghideon se ridică în picioare intervenind în controversa neaşteptată şi vocea lui profundă răsună în toată sala:

„Am ascultat discuţia aceasta, despre zece şi unsprezece dolari pe zi. Citesc ziarele şi tremur de indignare şi revoltă. Noi nu suntem tâlhari – dar cum se face că ziarele îndrăznesc să ne insulte astfel?”… În această clipă îşi dădu seama de proporţiile îndrăznelii sale; simţi că-l trec năduşelile şi cuvintele ce urmară le pronunţă cu sfială: „Am venit la Charleston acum câţiva ani, împreună cu armata Nordului, şi ce leafă mi-au plătit acolo?… Poate douăzeci de cenţi pe zi, dar eu luptam pentru libertate. Am fost sclav şi niciodată nu mi s-a plătit pentru munca mea. Am sosit din nou la Charleston, înainte de deschiderea şedinţelor Convenţiei şi ca să am ce mânca mi-am căutat de lucru. Am coborât în port şi am cărat cu spinarea baloturi de bumbac pentru cincizeci de cenţi pe zi. Şi ştiu că am fost bine plătit! Cum se face că astăzi munca mea e vrednică de zece dolari pe zi?” Când ajunse aici, frica i se risipi dintr-odată şi adăugă mult mai liniştit: „S-ar putea, cum spun ceilalţi delegaţi, să fie vorba de demnitate. Atunci trei dolari pe zi sunt prea de ajuns pentru demnitate. Suma aceasta reprezintă deosebirea dintre un delegat şi un hamal din port, deşi s-ar putea spune că în realitate nu există nicio deosebire între ei. Eu totuşi nu cred că estem vrednic, să mi se plătească zece dolari pe zi”.

Astfel vorbi Ghideon pentru prima dată în sala de şedinţe a Convenţiei şi propunerea lui fu votată cu mare majoritate.

Capitolul V
Cum a ajuns Ghideon Jackson invitat de onoare la un dineu de mare răsunet

Pe măsură ce se desfăşurau şedinţele Convenţiei, zilele deveneau săptămâni, săptămânile luni şi Ghideon începuse să piardă senzaţia de panică şi sfială resimţită la prima şedinţă. Ca şi în alte împrejurări din viaţa lui, ceea ce la început i se părea ciudat, devenea cu timpul ceva obişnuit, banal; schimbarea nu se făcea în etape ca să-i dea răgazul să se observe. Lucrând, căpăta experienţă. Fratele Peter îl sfătuise odinioară să asculte cum vorbesc oamenii, căci felul de a vorbi este unul din criteriile după care se judecă valoarea omului… Aşa că vreme de treizeci, şaizeci, de nouăzeci de zile, stătuse nemişcat în sala de şedinţe, ascultându-i pe cei care vorbeau. În timpul acesta luă şi el uneori cuvântul, dar nu i se mai păru curios că este urmărit cu deosebită atenţie.

Strădania lui începuse să dea roade şi cele trei cărţi ce le adusese în odăiţa lui din casa soţilor Carter se înmulţiră, se făcură o duzină, în scurt timp două duzini. În fiecare seară, după ce mânca, intra în odăiţa lui, închidea uşa şi-şi înşira cărţile la lumina lămpii de pe masă. Rareori se întâmpla să citească mai puţin de trei ore; uneori citea cinci şi câteodată sta toată noaptea în faţa cărţii, ca atunci când deschisese pentru prima dată *„Coliba lui Moş Toma”*. Era primul roman pe care-l citise. În ziua când un negru cu numele de Delarge, membru al Convenţiei, i-l oferise, îi spusese că el nu are timp să citească astfel de cărţi.

— Cartea aceasta, îi spusese Delarge, este unul dintre factorii care au contribuit ca prezenţa dumitale în Convenţie să devină posibilă.

— O carte?

— Când bătrânul Abe Lincoln a cunoscut-o pe doamna Stowe, autoarea acestei cărţi, i-a spus: „Dumneata eşti mica doamnă care a antrenat această mare naţiune în război?”

— Cred că au mai fost şi alte câteva pricini care au contribuit la izbucnirea războiului, răspunse Ghideon şi zâmbi.

— Totuşi, ia această carte şi citeşte-o!

Ghideon luă cartea şi o duse acasă, dar trecură săptămâni până când se hotărî s-o deschidă; citind-o, o lume nouă se deschise în faţa lui.

Soţii Carter îl sfătuiră să nu-şi piardă nopţile, să-şi cruţe puţin sănătatea.

În carte găsi capitole pe care le copie în caietul său: lămurirea unor probleme pe care nu le înţelesese până atunci şi care îl neliniştiseră, dar acum i se păreau simple, ca de pildă pasajul următor:

„Trebuie să ştiţi că aristocratul, din orice parte a lumii nu are simpatii fată de oamenii care trec dincolo de o anumită clasă socială. În Anglia, această clasă socială este una, în Burma alta şi în America alta, dar aristocratul din aceste ţări nu depăşeşte niciodată limitele acestei deosebiri. Ceea ce pentru o anumită clasă socială ar putea să însemne zbucium, deznădejde şi nedreptate, este pentru alta o chestiune lipsită de importanţă firească. Pentru tatăl meu, linia aceasta de deosebire a fost culoarea. Între cei de o seamă cu el n-am întâlnit un bărbat mai drept şi mai generos ca el; dar pe negri, trecând prin toată gama posibilă a culorii, îi considera ca pe o specie intermediară între om şi animal; şi-şi întemeia ideile sale de dreptate şi generozitate pe aceste prejudecăţi…”

Sau alineatul următor:

„Alfred, care este despotul cel mai necruţător, nu încearcă să se lepede de răspunderea faptelor sale; dimpotrivă, el s-a instalat cu toată trufia şi superioritatea pe poziţia solidă a dreptului celui mai tare, susţine cu îndrăzneală că plantatorii americani procedează – dar în altă formă – aşa cum procedează aristocraţia şi capitaliştii englezi faţă de clasa inferioară, robind-o intereselor lor, punând stăpânire pe trupul, pe oasele şi sufletul celor ce muncesc, spre „beneficiul” acestor clase însăşi. El apără aceste două principii şi le apără cu toată convingerea. El afirmă că o civilizaţie superioară, fie abstractă, fie reală, nu poate exista fără îngenuncherea maselor. Trebuie, spune el să existe o clasă inferioară destinată muncilor grele care să ducă o viaţă de animal; tot aşa o clasă superioară, cu un trai mai tihnit care să adune avere pentru îmbunătăţirea condiţiilor intelectuale şi răspândirea acestora – devenind în felul acesta clasa conducătoare. Acestea ar fi argumentele lui, deoarece, cum v-am spus, el este născut aristocrat, dar eu nu pot să-i dau crezare, fiindcă din naştere sunt democrat”.

Ghideon îşi copie aceste pasaje încercând să le studieze, iar când se întâlni din nou cu Delarge îi spuse:

— Am început să citesc cartea.

— Şi ce te-a-nvăţat?

— Eu învăţ totdeauna câte ceva, răspunse Ghideon zâmbind. Spune-mi, cartea aceasta s-a tipărit şi în Anglia?

— Da şi a fost tradusă în limbile germană, rusă, ungară, franceză, spaniolă şi în cel puţin o duzină de alte limbi. Lucrătorii din Europa o numesc biblia lor.

— O carte despre sclavii negri?!

— Despre toţi sclavii, Ghideon.

Ghideon începu să se resimtă de pe urma muncii sale încordate. Pentru prima dată îl dureau ochii. Slăbea şi se simţea mai obosit decât la coarnele plugului sau pe vremea când făcea marşuri de treizeci de mile în rândurile armatei. Ghideon îşi închipuise că va avea timp pentru toate; pentru el, ziua începea cu răsăritul şi se isprăvea cu apusul soarelui. În gândul lui se înlănţuiau şi se amestecau schimbările naturii cu stările sale sufleteşti întrerupte din când în când de cântul de jale al negrilor robind pe plantaţia stăpânilor. Dar aici trăia în mijlocul unei lumi în continuă mişcare şi lumea aceasta nu voia să aştepte; fiecare zi, fiecare ceas, îşi aveau însemnătatea lor. Îşi cumpărase un dicţionar în care erau trecute cincizeci de mii de cuvinte şi astăzi cuvintele erau sculele de care se servea; ştiinţa era o bogăţie fără margini şi el avea sentimentul că zgârie numai la suprafaţă. Se zbătu o săptămână ca să înveţe adunarea, înmulţirea şi scăderea; îşi pierdu o noapte scriind o singură pagină din meticuloasa cuvântare ce trebuia să o ţină a doua zi, despre problema educaţiei. Ideea esenţială a acestei cuvântări… ideea lui Ghideon Jackson, când se ridică în picioare şi începu să vorbească, era următoarea:

„Zilele trecute i-am auzit pe colegii mei delegaţi discutând problema învăţământului obligatoriu, care trebuie încadrată într-un text de lege. Am auzit alt domn afirmând că este lipsă de bun simţ şi nedrept să ne punem nădejdea în obligativitatea învăţământului. Eu nu sunt de acord cu dumnealor. Oamenii ar umbla şi astăzi despuiaţi, dacă n-ar exista o lege care să-i oblige să se îmbrace. Au trebuit să-şi procure hainele pentru că legea i-a obligat şi astfel şi-au însuşit aceste obiceiuri. Cred că în mai puţin de cinci, sau zece ani, oamenii se vor obişnui cu gândul că sunt nevoiţi să meargă la şcoală, fie că vor sau nu. Care a fost pricina că plantatorii vindeau pe loc sclavul care ştia să citească sau să scrie? Motivul a fost că sclavii trebuiau să fie exclusiv oameni ignoranţi. Democraţia şi egalitatea sunt de neînţeles pentru bărbaţi şi femei care habar n-au de aceste principii. Niciun popor nu poate deveni liber fără să fi învăţat ce este libertatea”.

Îşi pierduse o noapte întreagă ca să scrie aceste câteva rânduri, ca după aceea să-şi dea seama cât de nepotrivită şi de prost frazată a fost cuvântarea

sa, în care nu izbutise să exprime nimic din ce ar fi dorit şi ce a nădăjduit să spună. Era în această stare de spirit când Cardozzo se apropie de el şi-l întrebă:

— Unde te ascunzi, Ghideon?

— M-ascund?

— Vreau să spun că dispari după fiecare şedinţă.

— Mă instruiesc, învăţ, mărturisi Ghideon.

— În fiecare seară?

— În fiecare seară.

— Nu te odihneşti, nu te distrezi? întrebă Cardozzo îngândurat. Nu te întâlneşti şi nu cunoşti pe nimeni, nu-i aşa? Felul acesta de viaţă nu este cel mai potrivit.

— Vin în mod regulat la şedinţe.

— Da… dar aş prefera să cunoşti câţiva albi şi negri. Este foarte, important ca dumneata să cunoşti oameni albi, să afli ce gândesc, ce spun şi ce fac. În timpul activităţii noastre va trebui să păstrăm legături din ce în ce mai strânse cu albii, Ghideon.

— Ai dreptate, răspunse Ghideon şi dădu din cap.

— Vrei să vii mâine-seară la noi la masă?

— La masă!? exclamă Ghideon mirat, dar Cardozzo stărui.

— Te rog să vii.

— Bine, voi veni.

— Eu voiam să-ţi mai spun ceva; am rămas impresionat de cuvântarea dumitale cu privire la învăţământul obligatoriu. Aceasta este o problemă care mă interesează foarte de aproape şi sunt convins că dacă nu vom reuşi s-o legiferăm, vom da greş cu întreaga constituţie. Această problemă va fi discutată de comitete săptămâna viitoare. Vrei să lucrezi şi dumneata în acest comitet?

Ghideon se uită surprins la Cardozzo dar în privirea lui nu văzu nicio urmă de ironie, aşa că primi propunerea.

— Sunt foarte mulţumit, spuse Cardozzo.

Câteva zile înainte de această conversaţie, Ghideon luase hotărârea să-şi cumpere un rând de haine noi. Cu toate cârpiturile doamnei Carter, pantalonii lui erau atât de vechi, încât mai că nu aveai ce cârpi la ei. Nu trecea zi aproape, ca redingota, care fusese strâmtă de la început, să nu plesnească pe la cusături. Cu doi dolari, bătrânul Carter îi făcu o pereche de ghete bune, hainele însă erau cu totul altă problemă. Doamna Carter îi

spusese, de mai multe ori, că este mai mare ruşinea să meargă în fiecare zi la şedinţele Convenţiei în zdrenţele acelea care nu se mai ţin pe el.

— Hainele, răspunse Ghideon, costă bani. Eu am şi alte nevoi mult mai urgente.

— Hainele fac pe om, îi răspunse doamna Carter, aşa că Ghideon fu nevoit să înghită afrontul şi plecă la unchiul Baddy care avea o dugheană în apropiere de casa Henry, pe Rutledge Avenue. Casa Henry era o clădire mare, albă, în stil georgian şi unchiul Baddy fusese sclavul acestei familii în timpul războiului cât şi înainte de izbucnirea lui, vreme atât de îndelungată încât aproape nu-şi mai aducea aminte cât trecuse de atunci. Avea şaptezeci şi cinci de ani, poate chiar optzeci. Familia Henry îl învăţase meseria şi vreme de două generaţii a stat nemişcat pe masa din dugheană, cu picioarele încrucişate sub el şi lucrase rochii de bal, rochii de brocard, costume bărbăteşti din stofe fine cafenii, cenuşii, negre şi haine de postav. După emanciparea sclavilor, familia Henry îi lăsă dugheana în schimbul lucrului ce-l făcuse familiei şi bătrânul începuse să lucreze şi să coasă şi pentru clientelă străină. Carter îl trimisese pe Ghideon la bătrânul acesta. Baddy îl măsură cu privirea din cap până în picioare, clipi din ochi şi apoi spuse:

— Eşti atât de înalt că nici nu te pot vedea tot dintr-odată. Crezi că voi putea găsi atâta stofă ca să îmbrac un negru de statura dumitale?

— Nu e nevoie să-mi faci o redingotă prea lungă. Doar atâta ca s-o pot purta.

— Ce vrei să spui cu asta? Eu am îmbrăcat pe toţi membrii familiei Henry, vreme de patruzeci-cincizeci de ani. Să nu-mi spui mie cum se face o redingotă!

Ghideon se scuză şi după două săptămâni redingota fu gata; o redingotă foarte frumos croită, de stofă neagră care costă zece dolari, aşa că-i scrisese Rahelei.

„Dragă soţie Rahel,

Am fost silit să-mi cumpăr un rând de haine, deoarece hainele vechi cu care am venit de acasă sunt pe ducă. Am plătit zece dolari, din care cea mai mare parte pentru stofă. Ştiu că e o ruşine să cheltuieşti atâţia bani, dar aici, în oraşul Charleston, totul costă o mulţime de bani. Sunt mulţumit să aflu că acasă e linişte şi te simţi bine şi că domnul James Allemby învaţă copiii să citească şi că el este mulţumit. M-a întristat ştirea primită de la domnul Allemby, despre asasinarea celor patru negri din Sinkerton, de către oameni

fără de lege care fac uz de teroare, dar astfel de ticăloşii vor înceta, îndată ce constituţia va fi redactată şi un guvern civil se va strădui să facă din frumoasa Carolină o ţară fericită. Am cunoscut oameni cumsecade şi cred că totul va ieşi bine, dar va trebui să ai răbdare. Sărută copiii în locul meu şi Dumnezeu să vă aibă în grija Lui şi pe tine şi pe ei”.

În plic puse şi un bilet de un dolar. În fiecare zi făcea acelaşi lucru şi de fiecare dată reuşea să-i scrie câte ceva. Plecă la Cardozzo cu redingota cea nouă.

La această epocă din anul 1868, o masă în casa lui Cardozzo reprezenta un antract istoric, după cum Convenţia devenise şi ea un capitol de istorie – o pauză în istoria poporului american, impusă de baionetele Uniunii. Charleston, încântătorul oraş din basme, împrejmuit de palmieri, podoaba şi mândria Sudului, era istovit. Uriaşele averi, datorită cărora se înălţaseră aceste grupuri de case albe şi frumoase, fără pereche în toată America, erau ridicate pe o singură temelie: spatele vânjos al sclavului negru. Izvorul de bogăţii nu era numai munca prestată de aceştia, dar sclavii înşişi reprezentau un capital, cel mai important capital de care dispunea sudul; erau un fel de maşini primitive care se cumpărau, se reproduceau şi se vindeau, şi astfel ei reprezentau stânca pe care se sprijinea întreg sistemul economic al statului. În timpul războiului dezastros care distrusese sistemul monetar al statului, portul Charleston suferise foarte mult. Armatele înaintaseră şi se retrăseseră timp de patru ani de-a lungul teritoriului. Sclavii fuseseră eliberaţi: o emancipare dictată de un decret al marelui bărbat de la Casa Albă şi impusă de puterea armatei venite din Uniune.

În perioada imediată de după război, sudul părea lovit de paralizie. Două sute de mii de sclavi negri luaseră armele şi îmbrăcaseră uniforma armatei Nordului ca să se bată în cea mai sângeroasă luptă ce se dăduse pentru libertatea lor. Armatele Sudului fuseseră nimicite; conducătorii se simţeau sleiţi de puteri şi se uitau miraţi la lumea din jurul lor care se prăbuşea ca un castel de cărţi. Regii plantaţiilor – cei care se ascundeau în dosul războiului, cei care-l susţinuseră şi-l provocaseră, cei care-şi băgaseră mâinile în sânge până în coate, pentru ca marele lor imperiu de bumbac, de orez, de zahăr şi de tutun să poată dura – avură parte să asiste la propria lor prăbuşire. Urmă emanciparea sclavilor, şi milioane din avutul lor s-au prefăcut peste noapte într-o şuviţă de fum!…

În istoria omenirii nu se mai întâmplase ceva asemănător; întreaga clasă conducătoare a unei naţiuni să fie atât de complet şi de repede deposedată de întreaga ei avuţie. Prima reacţie a plantatorilor a fost tăcerea, o tăcere încremenită şi chinuitoare, în timpul căreia ei contemplau ruina din jurul lor. Nu se puteau revolta, căci nu aveau mijloacele necesare pentru a se revolta; nu-şi puteau face nici planuri, deoarece nu le trecuse niciodată prin gând că viitorul fără sclavi ar fi posibil. Unii încercaseră să-şi compenseze pierderile de sclavi, contractând împrumuturi importante, dar dispărând beneficiul muncii sclavilor, urmă şi prăbuşirea imperiului lor. Plantaţii uriaşe erau acum pustii şi părăsite, sau lucrate la întâmplare de negrii care rămăseseră pe loc; alte plantaţii fuseseră scoase la licitaţie, revândute pentru datorii şi impozite restante. Pământul fusese lăsat în paragină. Producţia bumbacului scăzuse şi în multe părţi încetase cu totul.

După ce trecuse prima spaimă, plantatorii începură să se mişte. Farsa emancipării, ziceau ei, nu va ţine până la capăt. Sclavii puteau fi menţinuţi în sclavie; un negru tot negru rămâne. Acesta a fost numai începutul, să aşteptăm şi sfârşitul; ceea ce se întâmplă la Washington este una, dar nevoile Sudului sunt cu totul altele. Cu o grabă înfrigurată întocmiră un număr de legi numite Codul Negrilor, care reducea în mod legal populaţia neagră la starea de sclavie dinainte de război. La început, situaţia păruse destul de simplă. La Casa Albă era un preşedinte care lucrase mână în mână cu ei şi care închidea ochii în faţa teroarei dezlănţuite. Plantatorii se uitau unii la alţii şi zâmbeau: „Tennessee John este omul care ştie să se facă de folos”, dar îl dispreţuiau şi-l exploatau în acelaşi timp. Plantatorii începuseră să întrezărească din nou un viitor, acelaşi viitor clădit pe spinarea a patru milioane de sclavi negri.

Dar socotelile lor se risipiră. Membrii unui Congres revoluţionar, care luptaseră în războiul cel mai cumplit de până atunci în omenire, hotărâseră ca sângele vărsat să nu fi curs în zadar. Indignaţi, erau hotărâţi să aducă pe preşedinte în faţa acuzatorului public; trimiseră trupe în sud şi înăbuşiră teroarea. Statele rebele fură disolvate în mod legal şi înlocuite cu districte militare. Se făcu apel la întreaga populaţie ca să aleagă delegaţi pentru Convenţia Statelor, Convenţie care urma să elaboreze o nouă constituţie şi să creeze o nouă democraţie în sud, înăuntrul căreia albii şi negrii, umăr la umăr, să conlucreze pentru reconstrucţia ţării.

În Carolina de Sud, populaţia neagră era mult mai numeroasă decât cea albă. La această a doua lovitură de măciucă plantatorii nu vedeau decât o

singură posibilitate de acţiune, o singură soluţie – abţinerea de la vot ca să-şi dovedească în felul acesta dispreţul lor faţă de cele ce se întâmplau. La vot să meargă negrii, neştiutori de carte, şi pleava populaţiei albe, şi rezultatul va fi: spulberarea monstruosului şi neaşteptatului plan urzit de Congres. Rezultatul, aşa cum prevăzuseră şi ei, dădu negrilor o covârşitoare majoritate în Convenţie. În locul bâlciului aşteptat, Convenţia mergea, ce-i drept încet, dar se afirma ca un corp legislativ sănătos, din activitatea căruia urma să ia naştere viitoarea constituţie.

Cât timp ţinură şedinţele Convenţiei, aristocraţia din oraşul Charleston se refugiase în dosul uşilor zăvorâte şi ferecase obloanele, aşteptând rezultatul. Deocamdată baionetele soldaţilor yankei care circulau pe stradă, o împiedicau să facă cea mai mică mişcare; în momentele acestea nu mai exista viitor, nici trecut. În prăpastia adâncă ce întrerupsese cursul istoriei, se întâmplase ceva şi, în acest antract istoric, îşi găsi loc şi masa dată în casa lui Francis Cardozzo. Aici apăruse şi Ghideon Jackson îmbrăcat cu redingota lui cea nouă de postav negru.

Şi plantatorii stăteau la pândă.

Partea interesantă a acestui dineu fu faptul că el pregăti un al doilea – o şedinţă solemnă la care Ghideon participă ca invitat de onoare. Unul dintre invitaţii din casa lui Cardozzo era Stephan Holms delegat al Convenţiei şi fost proprietar de sclavi. În aparenţă, Holms era un scalavag, poreclă dată albilor din sud care colaborau cu sclavii liberaţi şi cu yankeii; de fapt însă, el nu făcea parte dintre ei. Scalavagii erau în majoritatea cazurilor oameni săraci: Holms fusese, şi mai era şi astăzi, om bogat. Singurul care nu se supusese hotărârii luate de plantatori de a se abţine de la votare şi de a nu participa la această neînţeleasă revoluţie. Fusese ales în Convenţie cu ajutorul foştilor săi sclavi; la şedinţele Convenţiei participa doar ca spectator. Stătea atent şi asculta, dar nu lua niciodată cuvântul. La fel de curtenitor cu albii ca şi cu negrii, era o enigmă pe care Cardozzo se hotărî să o dezlege. Făcea impresia că lucrează cinstit. Era ultimul descendent de parte bărbătească al unei familii de aristocraţi din Carolina de Sud; un frate şi un fiu îi muriseră în război. Holms avusese gradul de maior şi luptase împreună cu Jackson şi Lee, dar nu se distinsese şi nici nu câştigase vreun prestigiu în timpul acestui conflict. Se ştia că nu-l aprobă şi că ei considerase imposibilă ideea de secesiune (despărţirea de Statele de Nord). Odinioară avusese o plantaţie pe ţărmul fluviului Congaree, în apropiere de

Columbia, dar acum trăia împreună cu maică-sa în casa lor din Charleston şi toată lumea era încredinţată că proprietatea a fost pierdută în contul datoriilor şi al impozitelor restante; nu pomenea nicio vorbă despre această proprietate.

Era un bărbat distins, cam şters. O boală de stomac îi pătase pielea obrazului, dându-i o înfăţişare lividă; era brun, cu obrazul prelung, avea părul des şi o statură peste mijlocie; avea gesturi delicate, şi ca orice aristocrat vorbea cu glasul potolit. Se apropiase de Cardozzo, vorbise cu el în câteva rânduri, manifestându-şi interesul pentru a problemele de educaţie şi proprietate şi primise cu multă plăcere invitaţia timidă ce i-o făcuse Cardozzo.

Tocmai invitaţia aceasta şi acceptarea ei îl tulburaseră pe Cardozzo. În oraşul Charleston, întâmplarea ca albii să cineze cu negrii însemna că lumea a ajuns la o răscruce. Acesta fu şi sentimentul ce-l cutremură pe Cardozzo când, îl prezentă pe Ghideon Jackson, fostul sclav, lui Stephan Holms, fostul proprietar de sclavi.

— Sunt foarte onorat, domnule Jackson, zise el, cu glasul plăcut şi liniştit, ca şi când întâlnirea aceasta ar fi fost o întâmplare obişnuită – şi se uită cu atenţie la Ghideon. Înfăţişarea acestuia merita de fapt toată atenţia; era bine îmbrăcat şi redingota neagră îi punea în valoare pieptul bombat şi umerii săi laţi; îşi pusese o cămaşă simplă albă şi la gât avea o cravată neagră; îşi tunsese scurt părul creţ, trăsăturile obrazului erau energice şi denotau forţa trupului său muşchiulos. Deşi mai zvelt ca înainte, înfăţişarea lui îi aminti lui Holms că – odinioară – prezenţa unui om de talia lui Ghideon la o licitaţie provoca o adevărată revoluţie; ofertele se ridicau vertiginos în timp ce comisarul care conducea licitaţia striga: „Prietenilor şi domnilor, dumneavoastră care ştiţi ce înseamnă o prăsilă de rasă, vedeţi de astă dată un exemplar de reproducţie cum n-aţi mai întâlnit în viaţa dumneavoastră!”

— Încântat de cunoştinţă, răspunse Ghideon.

Doctorul Randolph, un bărbat mic de statură, cu vorba repezită şi tenul închis, şi el delegat, fu al patrulea invitat. Era mult mai agitat ca Ghideon şi mult mai enervat decât Cardozzo din pricina prezenţei lui Holms; când vorbea, cuvintele i se repezeau şi se bâlbâia. Singura femeie la masă era doamna Cardozzo, dar îşi dădea toată silinţa ca invitaţii să se simtă la largul lor. Holms încercă şi el să fie amabil cu cei din jurul lui. Ghideon se întreba nedumerit: „Ce o fi cu omul acesta, cine este el şi cum de a ajuns aici?!”.

Pentru prima dată în viaţa lui strângea mâna unui bărbat din clasa socială a lui Holms; pentru prima dată vorbea cu unul ca Holms de la om la om; pentru prima dată se aşeza la masă în faţa unui alb. Nu acelaşi lucru s-ar fi putut spune despre Cardozzo; dar despre Randolph? Doctorul avea o mutră speriată. Ghideon se uită peste umărul stăpânei casei, privind bufetul pe care era o potârniche împăiată sub un clopot de sticlă. Pereţii sufrageriei erau frumos tapetaţi şi diferite gravuri şi tablouri o împodobeau. Cardozzo era om de lume, dar ar fi fost imposibil ca Ghideon să nu bage de seamă prudenţa cu care discuta cu Holms:

— Vă asigur, domnule Holms, că învăţătura este o necesitate.

— Necesitate? întrebă Holms care în timpul conversaţiei se străduia să se ţină cât mai mult în rezervă, aşa că nu făcea nicio afirmaţie. Punea doar întrebări, fiind convins că în felul acesta îşi putea masca mai uşor atitudinea lui mieroasă.

— O simplă constatare a faptelor, domnule Holms. Patru milioane de sclavi negri, analfabeţi constituie o realitate posibilă, dar patru milioane de negri liberi constituie o eventualitate imposibilă.

— Acesta este un fel cu totul neobişnuit de a judeca, admise Holms; ce părere ai dumneata, domnule Jackson?

— Eu cred că educaţia este ca o armă de foc, răspunse Ghideon.

— Ca o armă de foc?

Cardozzo încruntă sprâncenele şi Randolph începu să se joace cu furculiţa.

— Continuă te rog! zise Holms zâmbind.

În zâmbetul acesta al lui Holms, Ghideon simţi că descopere ceva care-i scăpase: abilitate sau stăpânire de sine? Renunţă de a-l mai urmări pe omul acesta, simţind că niciodată nu-l va putea înţelege.

— Da, ca o armă de foc! repetă el. Poate şi mai bună chiar ca o armă de foc. Să luăm de pildă un bărbat care dispune de o armă. Dacă vei încerca să-l reduci la starea de sclavie, vei fi nevoit să-i iei mai întâi arma. Va trebui să-ţi iei inima în dinţi căci s-ar putea să te ucidă dar s-ar putea şi să nu te ucidă. În orice caz vei fi obligat să-l dezarmezi. De ce?

— Cred că este de la sine înţeles.

— Nu este deloc simplu de înţeles, răspunse Ghideon cu glasul domolit. Încercă să găsească cuvinte potrivite ca să-şi limpezească gândurile şi-şi încleştă mâinile de marginea mesei. Un bărbat fără armă este sclav sau nu este sclav; asta depinde de o sumă de amănunte. Un bărbat care

dispune de o armă, nu este sclav şi amănuntul acesta depinde numai de arma pe care o are. Înainte de a-l face egal cu ceilalţi oameni va trebui să-i iei arma. Tot aşa cu educaţia… Pe aceasta nu o poţi lua unui bărbat care dispune de învăţătură şi sunt încredinţat că un bărbat care a învăţat carte cu adevărat, nu poate fi sclav. Cu alte cuvinte, dintr-un anumit punct de vedere, educaţia este ca o armă, dar din alte puncte de vedere este mai bună decât o armă.

— Eu n-aş pune chestiunea în felul acesta, interveni Cardozzo.

— Fireşte, dumneata nu, răspunse Holms, totuşi analiza făcută de domnul Jackson este cât se poate de interesantă, devreme ce dumnealui judecă problema educaţiei plecând de la premisa: libertatea împotriva sclaviei! Cred că este uşor de înţeles. Dumneata ai fost sclav, nu-i aşa domnule Jackson?

— Da.

— Dar sclavia a fost abolită.

Ghideon dădu încet din cap.

— Îţi închipui că starea aceasta s-ar mai putea întoarce? întrebă Holms cu prudenţă.

— S-ar putea întoarce, răspunse Ghideon şi, uitându-se în momentul acesta la doamna Cardozzo, citi în ochii ei o groază sălbatică, de fiară fugărită…

Dineul se termină devreme, dar fu plin de consecinţe. O săptămână mai târziu, ieşind din sala de şedinţe a Convenţiei, Ghideon fu întâmpinat de Holms care-i spuse:

— Domnule Jackson, am câţiva prieteni la masă. N-ai vrea să vii şi dumneata?

Ghideon şovăi, dar Holms adăugă cu glasul ademenitor:

— Crede-mă că aş dori mult să vii şi dumneata, devreme ce vom lucra împreună…

Ghideon primi invitaţia.

Convenţia îşi urma cursul şi încet, încet, confuzia de la început se destrămă… Chestiuni mărunte se clarificară. Urmară altele mai importante. Duelul fu abolit şi tot aşa, cu mare majoritate, întemniţarea pentru datorii. Uşoara naivitate şi lipsa de experienţă a majorităţii delegaţilor îi făcea să legifereze însuşindu-şi un punct de vedere nou, deosebit. La spatele lor nu exista înspăimântătoarea colecţie de legi, moravuri, obiceiuri şi date, cu

toate dezamăgirile pe care le pricinuiseră; probleme insolubile deveniră limpezi şi cele evidente deveniră insolubile. Astfel, când începură să discute problema relaţiilor sociale dintre bărbaţi şi femei, izbutiră să dărâme ziduri care păreau de veacuri inexpugnabile. Un delegat alb din regiunea mlaştinilor declară:

— Am luptat împotriva yankeilor timp de patru ani şi soţia mea a avut grijă de casă în acest răstimp. A hrănit copiii, i-a îmbrăcat, a arat ogorul cu plugul, a semănat şi a secerat. Prin urmare vă întreb, domnilor, vreţi să-mi acordaţi mie dreptul de vot şi să-l refuzaţi soţiei mele?

Ghideon se ridică în picioare şi spuse:

— M-am însurat pe când eram sclav. Ne-am cununat în taină, deoarece stăpânul nu încuviinţa ca sclavii să se căsătorească între ei. Eram trataţi ca dobitoacele, egali la muncile pe care le prestam, şi egali în timpul când cădeam frânţi de oboseală pe plantaţiile de bumbac. Nu încape nicio îndoială – cred că am suferit în mod egal. Prin urmare, afirm categoric în faţa acestei Convenţii că soţia mea este egală cu mine.

În timpul discuţiei, delegaţii se apropiară de principiul sufragiului universal mai mult ca oricare dintre precursori, şi numai frica ce le-o inspira forma radicală a acestei legi îi împiedică să-l voteze; se temeau să nu depăşească mandatul deţinut de la Congresul din depărtatul Washington.

Totuşi, din această discuţie rezultă prima lege a divorţului din Statul Carolina de Sud, o lege sănătoasă şi simplă care determină ziarele din sud să dea alarma, spunând că în ţară s-au instaurat infamia şi degradarea. Din aceste controverse rezultă o lege al cărei text spunea că proprietatea personală a unei soţii nu poate fi vândută pentru plata datoriilor soţului… chiar şi aceasta constituia un început pentru Carolina de Sud. Din discuţiile contradictorii rezultară lungi şi sănătoase dezbateri asupra întregii probleme a sufragiului universal, dezbateri ce-l făcură pe Ghideon să citească textul Constituţiei Statelor Unite de mai multe ori la rând, învăţându-l aproape pe dinafară. Luptă umăr la umăr, împreună cu ceilalţi delegaţi, pentru egalitatea absolută a albilor şi negrilor în faţa urnelor de vot… şi împotriva celor care susţineau o discriminare. Moţiunea propusă de el fu votată.

Era luna martie şi de-a lungul ţarinei se vedeau primele semne ale primăverii. Cerul în oraşul Charleston era mai albastru decât în orice parte a lumii. Pescăruşii se legănau prin aer ţiuind deasupra golfului, ploaia cădea înceată şi măruntă, iar după ce se potoli, cerul devenise mai limpede şi mai transparent. Unul dintre delegaţi se urcă la tribună şi propuse ca anul acesta

să fie numit *Anul de Glorie*, dar moţiunea propusă de el fu respinsă cu ilaritate. Totuşi lumea presimţea că anul acesta este un an cu totul deosebit şi un reporter de la „New York Herald” scria:

„Aici, la Charleston se desfăşoară cea mai neaşteptată, cea mai promiţătoare şi cea mai nebănuită experienţă din toată istoria omenirii”.

Charles Cavour, un bătrân delegat negru, fu atacat şi crunt bătut de trei foşti soldaţi, dar tulburările la care toată lumea se aştepta nu se produseră în oraşul Charleston.

Palmierii începură să dea mlădiţe şi Ghideon, căruia îi făcea plăcere să simtă adierea uşoară venită din largul mării, se oprea pe Battery şi urmărea vasele care străbăteau golful cu pânzele albe umflate de vânt. Descoperise o carte intitulată „Fire de iarbă”, în care găsi rândurile următoare:

„Pământule! cauţi ceva mi se pare, în palmele mâinilor mele,
Spune-mi bătrână cochetă, ce vrei anume?”

„Ce vrei anume?” era întrebarea ce-i suna fără întrerupere în ureche; ar fi vrut să cuprindă lumea întreagă, şi ea era aici la îndemâna lui. Până şi hamalii din port care lucrau cântând ştiau că anul acesta este anul izbăvirii. Ghideon nu mai era astăzi singurul om care încerca să se instruiască; opt delegaţi formaseră un grup care se întâlneau în casa lui Cardozzo pentru a studia istoria Americii şi economia politică, iar doi dintre aceştia erau albi. Într-una din zile Ghideon ieşind de la Convenţie fu oprit de Anderson Clay care-l strigă:

— Jackson, aşteaptă puţin!

Ghideon se opri şi ei plecară împreună.

Clay era chiar ceva mai înalt decât el şi părul lui lung şi roşcat lucea în lumina soarelui ca arama poleită.

— În timpul din urmă, începu Clay, fără nicio introducere, mi-am dat seama că dumneata vei lucra împreună cu noi. Nu împotriva noastră.

— Cum adică?

— În săptămânile acestea, stând în sala aceea plină de negri şi ascultând mai multe aiureli decât am auzit în toată viaţa mea, mi-am zis, mai bine ar fi să mă întorc acasă, să trăiesc pe o plantaţie de negri şi să mă încaier cu ei.

— N-ar trebui, zise Ghideon cu blândeţe.

— Ascultă! Am început să-mi dau seama că e posibil ca negrii şi albii să trăiască în bună înţelegere… Nu ştiu nici eu ce să mai zic. Vrei să discutăm amândoi această chestiune?

— Cu plăcere, răspunse Ghideon.

Făcură câţiva paşi în tăcere mergând alături, dar le veni greu să spargă gheaţa dintre ei. Apucară de-a lungul străduţelor înguste din Charleston, plimbându-se sub zidurile albe care despărţeau casele de restul lumii, în bătaia aurie a razelor de soare. Clay şopti în cele din urmă:

— Ce poţi face atunci când se întemeiază o lume nouă? O primeşti sau încerci s-o dărâmi! Mie nu-mi plac oamenii care se pregătesc de dărâmare.

În zilele acestea, Ghideon dormea foarte puţin; activitatea sa în Comitetul pentru învăţământul public întărise legăturile lui cu Cardozzo; nu se supăra că negrul acesta inteligent şi instruit se servea de el ca de un mijloc de parvenire. Unul din ei era produsul culturii, celălalt o gustase abia, dar părea îmbătat de posibilităţile ei. Amândoi aveau un singur ţel care dintr-un anumit punct de vedere era temelia însăşi a întregii Constituţii a Statului… Învăţământul public obligatoriu. Erau puternic susţinuţi dar aveau şi opoziţie îndârjită şi cu această opoziţie încercau să cadă la înţelegere:

— Faceţi un compromis… Fiţi împăciuitori! Nu se poate să impuneţi unei populaţii întregi de analfabeţi învăţământul obligatoriu.

— De ce?

— Nu se vor supune.

— În cazul acesta o vom încadra într-un text de lege.

— Cum vei putea găsi lucrători agricoli dacă dai carte întregii populaţii, pregătind oameni de lege?

— Nu toţi oamenii devin avocaţi, nici chiar în noua Anglie unde cultura a ajuns la un stadiu atât de înaintat. Un bărbat învăţat poate lucra pământul la fel de bine ca un analfabet.

— Albii nu vor admite în ruptul capului să frecventeze aceleaşi şcoli cu negrii.

— Pentru cei ce doresc şcoli separate, le vom clădi şcoli speciale numai pentru ei, dar toţi copiii, fie albi sau negri, vor fi obligaţi, să meargă la şcoală şi să înveţe carte.

— Aceasta este o nebunie. O astfel de lege nu a existat niciodată în ţara aceasta.

— Atunci vom începe noi; odată trebuie să înceapă.

— Şi crezi oare că negrii din Carolina vor putea face ceea ce n-au izbutit oamenii cei mai deştepţi din lume?

— Putem încerca.

În cele din urmă, Comitetul aduse proiectul de lege în discuţia Convenţiei şi dezbaterile se desfăşurară ceasuri în şir într-o atmosferă dintre cele mai furtunoase. Ghideon constată că ei sunt susţinuţi tocmai de acei de la care se aşteptau mai puţin: de delegaţii albi din sud, de scursoarea săracilor împotriva cărora presa protesta şi mai sălbatic decât împotriva negrilor, oropsiţii de simpatizanţi, oamenii aceia înalţi, deşiraţi şi cu vorba domoală, cu părul blond ca paiele, aleşi de sărăcimea venită din ţinutul mlaştinilor şi a codrilor de brazi: de Anderson Clay care se ridică în picioare strigând:

— Da, sigur, aşa este! Dacă singura posibilitate pentru negri şi albi ca să înveţe ar fi să aibă localuri comune de şcoală, atunci nu mai încape vorbă că eu sunt pentru aceste şcoli! Dacă eu pot participa la şedinţele acestei Convenţii, cot la cot cu negrii, atunci şi fiul meu poate învăţa la aceeaşi şcoală cu copiii lor.

Clair Bonne, din Pee Dee Swamo, declară:

— Eu am luptat în acest război şi am luptat trei ani încheiaţi până am învăţat cât să pot citi un ziar sau o carte. Doi dintre fraţii mei au murit… dar pentru ce? Pentru a menţine la putere câţiva ticăloşi, exploatatori de sclavi! Noi nu ştiam acest lucru… N-aveam de unde să-i ştim, bată-i Dumnezeu. Dar iată ce vă spun. Daţi carte poporului… daţi-i cât mai multă carte şi nu vă gândiţi la urmări. Ne-am adunat aici în calitate de reprezentanţi aleşi ai poporului din acest stat şi ne frângem mâinile, gândindu-ne la consecinţele fiecărui cuvânt pe care-l pronunţăm.

Ghideon spuse pe scurt:

— Niciun bărbat nu poate rămânea liber multă vreme. Cunosc puţină istorie, dar din puţinul pe care-l cunosc îmi dau seama că istoria este o lungă şi neîntreruptă luptă pentru libertate. Ca s-o putem apăra, avem nevoie de o armă puternică şi această armă este cartea. Prin urmare, va trebui să ne apărăm.

A doua zi, la citirea procesului verbal al şedinţei anterioare, Cardozzo luă cuvântul:

— Unii dintre oratorii din şedinţa de ieri au cerut, invocând argumente puternice, ca să facem tot ce ne stă în putere pentru a încorpora în textul

constituţiei un amendament menit să-i împace pe cei care sunt împotriva noastră. Nimeni nu este mai dispus ca mine să meargă atât de departe cu înţelegerea, dar va trebui să fim extrem de prudenţi în ceea ce vom face pentru această conciliere. În primul rând va trebui să ţinem seama de un element care este împotriva noastră, indiferent de ceea ce vom face, şi aceasta nu va putea fi evitat niciodată. Nu pentru că adversarii ar fi împotriva constituţiei pe care o redactăm aici. Nu, adversitatea lor este împotriva prezenţei noastre la şedinţele acestei Convenţii. Nemulţumirea lor este atât de fundamentală, încât orice încercare de a redacta un text de constituţie care să le fie pe plac, nu va avea sorţi de izbândă. Se mai adaugă la acest adversar şi concilianţii care ne cer să redactăm un text de constituţie pe placul duşmanilor noştri făgăduindu-ne că în felul acesta ei vor trece de partea noastră. Mai este şi a treia categorie care ne întreabă în mod sincer dacă suntem capabili să redactăm un text de constituţie. Pe aceştia îi respect şi cred că dacă vom reuşi să punem constituţia noastră pe temeliile sigure ale unui guvern republican cu principii liberale, conducătorii acestei clase vor fi împăcaţi. Înainte de a discuta fondul acestei probleme, aş vrea să îndepărtez toate obiecţiile referitoare la consecinţele imaginare şi lipsite de logică pe care unii dintre domnii delegaţi le atribuie termenului „obligatoriu" din textul proiectului. Aceştia afirmă că proiectul ar obliga toţi copiii albi şi negri să frecventeze cursurile, adunaţi în aceleaşi săli de clase. Aşa ceva nu este prevăzut în proiectul nostru. El spune numai că toţi copiii trebuie să înveţe carte – dar cum, asta o vor hotărî părinţii lor. Rămâne ca aceştia să declare dacă-şi trimit copiii la o şcoală publică sau la una particulară. Pot să existe şi şcoli separate: unele pentru copii albi şi altele pentru acei de culoare. Proiectul lasă unui copil de negru latitudinea de a frecventa o şcoală a albilor şi viceversa. Nu mă îndoiesc că în cele mai multe localităţi, populaţia de culoare va prefera şcoli separate – cel puţin atâta timp cât actualele prejudecăţi împotriva rasei lor nu vor fi înlăturate.

Uitându-se în largul sălii, Ghideon văzu şiruri întregi de oameni care ascultau cu atenţie: feţe negre şi albe, toate laolaltă; persoane ce nu umpluseră sala unui corp legislativ de vreme foarte îndelungată – de când fermierii şi meseriaşii se adunaseră ca să voteze declararea revoluţiei – capete care în mod conştient se mişcau, aprobând vorbele pronunţate de Cardozzo. Toate exprimau entuziasm, putere de voinţă şi bună înţelegere. Ghideon îşi ascunse faţa în palme şi cu greu îşi opri lacrimile. Se gândi la el însuşi, un negru, un copil rătăcit, un om fără ţară, fără o bucată de pământ.

Cei din faţa lui întemeiau acum o ţară nouă. Tribuna oratorilor era drapată în roşu, alb şi albastru iar pe pereţi se desfăşurau uriaşe două drapele înstelate ale Uniunii. Ghideon se uita la ele şi-l auzi pe Randolph citind cu voce întretăiată:

— „Noi, subsemnaţii reprezentanţi ai poporului din Carolina de Sud, întruniţi în Convenţie, recomandăm prin prezenta ca Biroul Refugiaţilor, al Liberaţilor şi al Teritoriilor abandonate să fie menţinut până la instaurarea autorităţii civile; iar după aceea, să se înfiinţeze un birou al învăţământului public pentru a pune în practică un sistem şcolar efectiv…”.

Alături de Ghideon şedea un negru bătrân care plângea şi clătina încet din cap în timp ce sala era zguduită de aplauze furtunoase şi ziariştii se repeziră spre ieşire ca să scrie articole asemănătoare celui apărut în numărul de a doua zi al ziarului „Observer”:

„O INIŢIATIVĂ NEASEMUIT DE INTERESANTĂ A NEGRILOR

Ieri, trecând peste orice limită permisă, circul care-şi zice Convenţie, a adoptat o moţiune menită să completeze ruina şi falimentul statului. Copiii albi şi negri din toate clasele sociale vor fi adunaţi în aceleaşi şcoli. Femeile din sud vor fi degradate şi corupte înainte de a împlini vârsta de zece ani, iar cetăţenii onorabili vor fi expuşi foamei şi ruinei, pentru a ţine un sistem şcolar…”

Şi, aşa mai departe; nerozii cu care Ghideon se obişnuise şi la care se aşteptase în decursul şedinţelor zilnice ale Convenţiei, pe măsură ce constituţia lua o formă tot mai limpede.

Se votă reforma judiciară prin care se prevedea ca judecătorii să fie aleşi, nu numiţi, fără deosebire de rasă sau culoare. Se votă libertatea cuvântului şi apoi o moţiune adresată guvernului, cerând dreptul de a cumpăra şi parcela marile proprietăţi rurale. Acest ultim punct plutea însă în plină incertitudine, căci eventualitatea ca Guvernul Federal să elimine sistemul plantaţiilor constituia o reformă mult prea îndrăzneaţă, dar totuşi propunerea fu adoptată mai mult ca principiu.

Lui Ghideon i se părea că trecuse un veac din ziua în care intrase pentru prima oară în casa soţilor Carter. Stând la masă cu ei şi înfăţişând acestor doi bătrâni viitorul, ei se puteau cu drept cuvânt făli faţă de prieteni şi cunoscuţi, că delegatul Ghideon Jackson locuieşte în casa lor.

Stephan Holms îi spuse mamei sale:

— La dineul de mâine seară va fi şi un negru.

Închipuindu-şi că este vorba de slujitorii casei, ea-i răspunse:

— Fireşte, Stephan.

— Mamă dragă, cred că nu m-ai înţeles. Negrul acesta va sta cu noi la masă… este invitatul meu.

— Te rog Stephan, nu fă una ca asta, îngăimă ea, ai şi tu nişte idei câteodată…

— Vorbesc foarte serios, mamă, înţelege-mă, am invitat un negru la dineul de mâine seară; aş putea spune că va fi oarecum invitatul meu de onoare.

Doamna Holms căzu pe scaun, se uită la fiul ei speriată, iar el privi peste capul ei uitându-se pe fereastra la silueta tulbure a fortului Sunter. Urmărindu-l, ea şi dădu seama că el nu se mai gândeşte la cele ce-i spusese adineauri şi că orice discuţie ar fi zadarnică. Puterea lui de voinţă, o voinţă covârşitoare ca şi pregătirea lui intelectuală, o depăşeau. Când cineva vorbea în faţa ei despre Stephan, fie că-l aproba sau dezaproba, ea folosea totdeauna un ton de apărare zicând invariabil:

„Dumneata nu înţelegi, dragul meu. Stephan când face un lucru…”

Martha Holms avea aproape şaizeci de ani, era o femeie obosită, dispusă să accepte realitatea; înţelegând că o parte din lumea pe care o cunoscuse era pe cale de dispariţie în baia de sânge la care asistase, se agăţa cu îndărătnicie de ceea ce rămăsese. Stephan însă nu admitea cu niciun preţ că o lume se prăbuşise şi că e cazul să se mulţumească cu resturile. Într-o zi îi spuse mamei sale:

— Dragă mamă, eu voi participa la şedinţele Convenţiei deoarece singurul mijloc de a lupta împotriva monstruozităţii ce se pune la cale este s-o înţelegi şi ca s-o înţelegi trebuie să asişti la desfăşurarea ei.

Bătrâna se străduia să-l înţeleagă dar nu izbuti, tot cum nu putu înţelege când îi spuse:

— Mama, pentru cele urmărite de mine, este necesar să invit un negru la masă. Te rog să mă crezi că dacă-ţi spun că este necesar, aşa este.

— Dar de ce? Care ar putea fi pricina.

— Sunt mai multe pricini, şi toate întemeiate. Ţi-aş explica foarte bucuros…

— Stephan, este cu neputinţă. E peste puterile mele.

— Ba vei putea, sunt sigur.

— Stephan, dacă trebuie neapărat să te faci de râs, să te compromiţi, devenind un scalavag şi o paiaţă, nu s-ar putea să te gândeşti şi la sentimentele mele?

— Dragă mamă, răspunse Holms, nu există fiinţă pe lume ale cărei sentimente să le respect mai mult ca pe ale dumitale.

— Dar ce va zice lumea?

— Nu va zice nimic.

— O să vină colonelul Fenton; tot aşa doamna Fenton, Santel, Robert şi Genne Dupré, Carwell şi generalul Ganfred cu soţia sa. Ei ştiu că la masă ai invitat şi un negru?

— Da, ştiu cu toţii.

— Şi cine este omul acesta Stephan, dă-mi voie să te întreb?

— Un fost sclav al familiei Carwell, răspunse Holms. Îl cheamă Ghideon Jackson.

Ca un zid se ridică în faţa lui Ghideon copilăria lui, tinereţea, anii bărbăţiei, zidul nenumăratelor amintiri de pe vremea când aceşti oameni prăseau pe negrii ca vitele şi poate nu s-ar fi dus la acest dineu, dacă Cardozzo n-ar fi insistat:

— Du-te Ghideon, este foarte important să te duci la masa aceea. Holms te-a poftit pentru trei motive: primul pentru că s-ar putea să dorească sincer o colaborare cu noi şi să ne înţeleagă, deşi mă îndoiesc de aceasta. Este un bărbat inteligent şi un fost proprietar de sclavi. Al doilea, pentru că ar vrea să-şi bată joc de dumneata dar şi de asta mă îndoiesc. Nu cred că vei admite uşor ca cineva să te ia în bătaie de joc şi nu-mi vine a crede că Holms este atât de naiv ca să recurgă la astfel de mijloace. Al treilea motiv şi singurul pe care-l cred întemeiat, este că Holms bănuieşte urzirea unui complot misterios al negrilor şi că ar vrea să se informeze asupra activităţii ce se desfăşoară în spatele lui. În cazul acesta sunt încredinţat că nu vei avea nimic de ascuns.

Ghideon n-avea nimic de ascuns, în afară de propriile sale temeri, aceleaşi temeri vechi care şi astăzi îi strângeau inima. Prin mintea unui bărbat, trec tot felul de gânduri: că a sosit libertatea şi negrii vor putea lucra laolaltă cu albii la crearea unei lumi noi; vechile îngrădiri au căzut, sclavia nu este decât o dureroasă amintire, toate aceste gânduri cu care un bărbat încearcă să se liniştească; totuşi temerile şi amintirile îi rămân întipărite ca nişte stigmate de foc pe pielea trupului său; e greu să uiţi loviturile de bici,

încercările de evadare, răzvrătirea, ura din suflet, cum nici nu poţi uita vechile melopei cu care-ţi astâmpărat aleanul…

O luă încet pe Battery şi ajunse în faţa casei albe impunătoare, cu faţada spre golf, sună la poartă şi se cutremură auzind clinchetul clopoţelului în interiorul casei. Îi deschise un bătrân slujitor negru care-l privi mirat, dar care fusese desigur prevenit căci nu zise nimic. Apucă de-a lungul aleii şi urcă treptele terasei, dar picioarele îi erau atât de slăbite încât abia se mai putea ţine. Uşa se deschise larg în faţa lui şi Ghideon intră în casă.

Intra pentru prima dată în viaţa lui într-o astfel de casă, într-o casă plină de viaţă duşmănoasă şi mai frumoasă decât tot ce văzuse el în viaţa lui. Ca băiat mic, intrase şi ieşise de nenumărate ori din aripa unde erau bucătăriile casei Carwell, dar nu văzuse niciodată camerele principale; mai târziu, după ce devenise bărbat, trecuse prin toate odăile casei Carwell care era pustie şi moartă. Casa aceasta nu era nici pustie şi nici moartă. Policandrele şi sfeşnicele pe aplici răspândeau o lumină orbitoare. Tăbliile de lemn de pe pereţii holului erau albe ca zăpada şi mobila artistic sculptată, păstrată din vremuri ce trecuseră, avea răsucituri graţioase. Scara se pierdea departe în umbră şi nici primirea caldă a lui Holms, care-i ieşise în întâmpinare, nu-l liniştise. Se simţi copleşit de slăbiciune:

— Jackson, sunt aşa de mulţumit că ai venit!

Ghideon dădu din cap, nu era în stare să scoată o vorbă.

Holms îl introduse în salonul care strălucea de lumină şi Ghideon rămase cu impresia că musafirii de pe scaune erau sculptaţi în blocuri de gheaţă, cu toată căldura încăperii; femeile în rochii elegante şi scumpe, bărbaţi în haine negre şi haine albe ca zăpada, iar în lumina scânteietoare a policandrelor, mobilierul de lemn de mahon, argintăria şi cristalurile contrastau izbitor cu interiorul casei Cardozzo. Holms îl prezentă pe rând tuturor invitaţilor iar când se pomeni în faţa lui Dudley, Carwell stăpânul său de odinioară, albul nu făcu niciun semn de recunoaştere; era de la sine înţeles, căci Ghideon fusese lucrător agricol şi nimic alta. În momentul când Ghideon intră în salon, invitaţii vorbeau între ei şi ei continuară să vorbească şi după ce se terminară prezentările, lăsând pe Ghideon în seama lui Holms care se silea să-i zâmbească.

— Te rog să-i ierţi Jackson. Aşa-zisa buna noastră societate e lipsită adesea de bună cuviinţă. Ce preferi să bei?

Prin salon, slujitorii negri circulau ca umbrele; lui Ghideon totul i se păru ca un vis tulbure şi, mai târziu, din toate acestea nu-i rămăsese decât o imagine confuză, dureroasă. Clătină din cap.

— Chiar nimic.

Stătea nemişcat ca o stană de piatră şi simţea cum tot trupul îl furnică, dar ştia că slujitorii se uitau la el pe furiş. Era ca un animal căzut în cursă; un sclav fugar prins din nou… legat cu frânghii de un stâlp şi biciuit amar… Dar partea cea mai dureroasă, cea mai înfiorătoare, era că se simţea speriat.

I se păruse că trecuse o veşnicie până să treacă din salon în sufragerie.

Văzuse cum obişnuiesc oamenii să mănânce; cei de la plantaţie mâncau într-un fel anumit; familia Carter mânca altfel, Cardozzo în alt chip; dar nicăieri nu văzuse şi nu-şi închipuise o risipă mai mare de farfurii şi cristaluri ca în această casă! Îi venea greu să ţină în mână lingura sau furculiţa în felul cum o ţineau ei. Le urmărea mişcările dar ei ştiau că sunt urmăriţi de negru. Cum de s-a lăsat atras în cursa aceasta? Fusese nebun, nebun de legat; gândurile îi zburau prin minte ca veveriţele speriate în colivie. Ce urmăreşte Holms? Ce este spectacolul acesta? De ce l-au pus la cale, ce ar putea să profite Holms de pe urma lui?

Deodată îşi dădu seama că musafirii îi vorbesc şi că el, oarecum, le răspunde. Holms se străduia să întreţină conversaţia; Holms urmărea o ţintă… ţintă care scăpa puterii lui de înţelegere. Gândurile i se limpeziră şi acum era furios; în cei treizeci şi şase de ani de viaţă trăită, pe oamenii aceştia îi vedea pentru prima oară şi-i auzea pentru prima oară vorbind. Ei pronunţau cuvinte pe care şi el le întrebuinţa. La rândul său răspundeau cu aceleaşi cuvinte. Asculta cu atenţie, dar ceea ce spuneau nu părea din cale afară de interesant; un secol îi despărţea, trecând ca un vârtej şi zvârlindu-l în actualitatea care păru că-l lasă, învârtindu-se pe loc. Anderson Clay, albul acela umil, era în stare să discute cu mai multă profunzime decât oamenii aceştia; îşi închipuia că fiecare vorbă pe care ei o pronunţă este o înţepătură la adresa lui, dar el răspundea cu glasul liniştit, hotărât să nu permită nimănui să se atingă de el. Holms era egalul lui, dar nu şi ceilalţi. Holms zâmbea uşor auzind pe colonelul Fenton că spune:

— Cred, Jackson, că pentru dumneata redactarea legilor este o distracţie, o diversiune faţă de celelalte preocupări ale dumitale?

— Este mai rentabil decât strângerea recoltei de bumbac, răspunse Ghideon. Ni se plăteşte un onorariu de trei dolari pe zi.

— Este mai mult decât ar putea câştiga mulţi oameni cinstiţi în ziua de azi.

— Ce poate face un negru cu atâţia bani? se miră Jane Dupré.

Era o femeie zveltă, blondă şi drăguţă, iar soţul ei îşi încruntă sprâncenele când o auzi vorbind. Calificativul folosit de ea era o aluzie la situaţia socială ce ocupa Ghideon printre invitaţii prezenţi.

— I-ar putea cheltui pentru haine şi mâncare, răspunse Ghideon, dar partea cea mai mare o bea.

Atitudinea lui părea destul de simplă, aşa că nici el nu înţelegea prea bine situaţia în care se găseau. În orişice caz, situaţia lor părea mult mai grea decât a lui; ei îşi dădură seama că Holms face haz pe socoteala lor. Mai târziu, Jane Dupré le spusese să în timpul mesei era să-i vină rău urmărindu-l pe negru care se folosea de linguriţă ca de-o lopată.

Generalul Ganfred spuse:

— Presupun, Jackson, că ştiinţa de carte trebuie considerată ca o pregătire pentru legislaţie. Nu-ţi vine greu să participi la şedinţele Convenţiei?

— Ba foarte greu, confirmă Ghideon.

— Cu atât mai mult că, după câte ştiu, acum câţiva ani ai fost lucrător agricol la familia Carwell.

— Aşa e.

Santel, un bărbat de vreo cincizeci de ani, proprietarul celei mai mari plantaţii de pe teritoriul statului, un om cu înfăţişarea crudă şi cu ochi mici, îi spuse lui Ghideon că el a reuşit în viaţă. Ghideon îi răspunse că e de aceeaşi părere, dar că lumea s-a schimbat. „În mai rău”, se auzi o voce.

— Depinde din ce punct de vedere, spuse Ghideon şi dădu din cap.

— Dumneata ştii să citeşti? întrebă una din doamnele prezente.

— Am învăţat să citesc puţin când am fost în armată.

— Când ai fost în armată? se miră generalul.

— Am fost în armata yankeilor care a intrat în oraşul Charleston… Cred că vă amintiţi de brigăzile negrilor?

Răspunsul acesta răsună ca o explozie. Holms începu să râdă, dar generalul şi cei mai mulţi dintre musafiri rămaseră încremeniţi; Ghideon îi asemui din noul cu nişte statui de gheaţă şi prin minte îi trecu un vechi refren: „zero nu înseamnă nimic, trei e o cifră, totul pentru stăpân, nimic pentru negru”. Îşi dădu seama că situaţia nu mai poate dura şi că trebuie să izbucnească într-un fel oarecare. Doamna Holms se scuză şi se ridică de la

masă. Când ieşi din sufragerie auziră cum o îneacă plânsul. Holms, care se ridicase odată cu ea, se întoarse către ei, şi le spuse:

— Scuzaţi-o vă rog pe mama, se simte cam indispusă.

Generalul stătea întunecat şi tăcut; Fenton, ca să întrerupă tăcerea dureroasă, i se adresă lui Ghideon:

— Jackson, ai un nume tare frumos, celebru în sud. După câte ştiu, negrii au obiceiul să ia numele stăpânului lor.

— Unii îl iau, răspunse Ghideon. Eu n-am avut nume de familie până în ziua în care am fost înaintat sergent în armată. Căpitanul yankeu mi-a spus: „Ghideon, va trebui să-ţi alegi un nume de familie, nu mai merge altfel. Cine a fost stăpânul dumitale?” şi ridicând fruntea Ghideon făcu semn spre Carwell, dar în aceeaşi clipă îşi zise că dacă femeile n-ar fi fost de faţă, bărbaţii ar fi sărit cu toţii să-l sfâşie. M-am uitat la el, continuă Ghideon, şi i-am răspuns: „Numele celui care mi-a fost stăpân în timpul când am fost sclav, eu nu-l voi uita niciodată… Ce-aţi zice de Jackson, domnule căpitan?”…

Nu apucă Ghideon să-şi termine povestea şi Carwell se ridică de pe scaun zbierând:

— Ieşi afară, mă negrule ticălos!

În drumul spre casă, Ghideon se simţi ca şi când i-ar fi crescut aripi. Câte mistere nu se destrămaseră în această seară! Câte temeri fără temei! Toate acestea fac parte dintr-un mare necunoscut până când începi să le priveşti de aproape. Golful întunecat şi argintiu părea o imagine din lumea basmelor. Mâine va fi din nou o pânză de apă liniştită care va străluci în soare.

Lanţurile ce robiseră poporul său nu-l vor mai înlănţui niciodată. La lumina soarelui, lanţurile vor cădea. Stăpânirea celor puţini asupra celor mulţi, răul cel mai crâncen şi cel mai josnic din toate relele născocite de când e lumea vor dispare şi se vor duce ca apa dintr-o găleată spartă.

Ghideon începu să cânte cu glasul domolit:

„În Egipt poporul tău a fost, lasă poporul meu să plece;
din robie fără rost, lasă poporul meu să plece!”

În casa lui Holms, doamnele se retrăseseră în salon lăsând bărbaţii în jurul mesei. Generalul ridică privirea şi spuse:

— Holms, purtarea dumitale este de neiertat.

— Recunosc şi eu.

— Spuneai că ai anumite motive, interveni Santel cu glasul rece şi răstit. Spuneai că ai un motiv destul de întemeiat ca să ne aşezăm la masă cu un negru. Dumneata ai totdeauna motive nemărturisite… şi noi am fost de acord cu dumneata. Erai încruntat şi făceai pe misteriosul când ţi-ai pus candidatura şi bănuiesc că te-ai umilit de ajuns în faţa unui mare număr de negri ca să poţi să ajungi acolo dar şi pe atunci afirmai că ai anumite motive. Drept să-ţi spun, a început să-mi fie puţin silă de motivele dumitale.

— Totuşi motivele sunt singurele care contează, răspunse Holms cu indiferenţă. Astă-seară a fost relevată numai o mică parte a acestor cauze şi dacă-mi daţi voie să fiu sincer, vă voi spune că negrul acesta şi-a bătut joc de noi toţi.

— Stephan, spuse aspru generalul, ajunge.

— Nu sunt de aceeaşi părere, – interveni colonelul Fenton. Oricare ar fi părerea dumneavoastră, cred că Stephan a avut dreptate. Domnilor, împăcaţi-vă cu gândul acesta.

— Aştept explicaţiile lui Stephan, căci de nu…

— Pentru numele lui Dumnezeu, Dupré, protestă Holms, doar nu ai de gând să mă provoci la duel! Ar fi culmea! Ce, suntem copii, nişte caraghioşi? V-am invitat astă-seară la mine, domnilor, pentru că din anumite puncte de vedere v-am considerat oameni de caracter. Daţi-mi voie să-mi mai păstrez iluziile…

— Holms!

— Am înţeles! daţi-mi voie numai să vă spun câteva cuvinte. Admitem că în astă-seară v-am oferit un spectacol de circ în casa mea. Am adus pe negrul acesta şi l-am pus atât pe el cât şi pe dumneavoastră într-o situaţie imposibilă. De acord şi cu aceasta. Am bănuit ceea ce va urma, dar nu mi-am închipuit că veţi rămâne atât de demoralizaţi numai fiindcă de cealaltă parte a mesei şedea un negru în faţa domniilor voastre! Să analizăm situaţia… V-am rugat să-mi faceţi favoarea, o favoare de extremă importanţă pentru fiecare dintre noi şi pentru toţi laolaltă, ca să vă pierdeţi o seară în societatea unui membru negru al Convenţiei constituţionale. Am organizat o recepţie mondenă, deoarece numai în felul acesta îmi puteam atinge scopul şi nu vi l-am spus dinainte deoarece în stadiul iniţial nici nu putea să existe. Nu sunt destul de limpede, nu-i aşa, atunci mai suportaţi-mă, vă rog, câteva minute. Care este atitudinea dumneavoastră, atitudinea întregii clase căreia îi aparţin eu? Puşi în faţa ordinului de reconstrucţie al federaţiei, dumneavoastră n-aţi vrut să-l acceptaţi. Aţi făcut pe îmbufnaţii –

da, acesta este adevărul. Pe întreg teritoriul Sudului oameni de categoria noastră au făcut pe îmbufnaţii şi au refuzat să se înscrie în listele electorale ca să participe la propagandă. Despre negri şi despre pleava albilor, spuneaţi că sunt sălbatici şi că afacerea asta se va destrăma peste noapte; aţi crezut în temeinicia acestor afirmaţii, domnii mei? E posibil să aveţi o concepţie atât de naivă despre putere, după ce aţi purtat un război atât de sângeros? Aţi urmărit progresele realizate de activitatea acestei Convenţii? Vă întreb dacă le-aţi urmărit în realitate, nu citind reportajele tâmpite ale ziarelor noastre părtinitoare?

— Crezi că nu este de ajuns, începu Dupré, dar colonelul Fenton i-o reteză scurt, răcnind furios la el:

— Tacă-ţi gura Dupré! Continuă, Stephan.

Dupré începu să se bâlbâie speriat, se uită pe rând la toţi cei din jurul lui. Holms muşcă vârful unei alte ţigări de foi, o aprinse la flacăra unui sfeşnic de pe masă, îşi turnă câteva picături de coniac în pahar şi continuă:

— Domnilor, care este situaţia noastră în momentul de faţă? Vă aduceţi aminte de lumea noastră, nu mai departe decât cea de acum opt ani? Nu e tocmai mult de atunci. Aveam douăzeci şi şase de ani, astăzi am treizeci şi patru, sunt încă destul de tânăr pentru ca viaţa să-mi facă plăcere domnilor, şi cred că viaţa face plăcere fiecăruia dintre dumneavoastră. Îmi aduc aminte de lumea noastră şi mă întreb care este situaţia noastră de astăzi. Avem o singură calitate comună: toţi am fost sau suntem proprietari de plantaţie; noi suntem stânca ce susţine existenţa Sudului. Mai avem ceva comun… Pe toţi ne-aşteaptă acelaşi destin, ruina, ruina totală şi fără nici o altă interpretare. Eu am pierdut o plantaţie care a fost proprietatea familiei noastre vreme de o sută treizeci de ani. Dupré a pierdut-o pe a lui – tot aşa şi Carwell – din cauza datoriilor, a impozitelor, a războiului şi a emancipării. Ceilalţi se agaţă cu disperare de ceea ce le-a mai rămas. Când am început acest război nebunesc v-am prezis sfârşitul ce-l va avea… Dar proştii au afirmat că sunt lipsit de loialitate. Lipsit de loialitate! E nevoie oare să ne amăgim noi înşine cu verbe? Pot eu să fiu lipsit de loialitate fată de ceea ce sunt astăzi trup şi suflet? Vă spun, domnilor, că suntem siliţi să înţelegem gravitatea momentului! Aceasta este singura noastră salvare.

Urmărindu-şi rotocoalele de fum, generalul întrebă:

— Stephan, nu cumva ne propui să mergem şi noi la circul acela de paiaţe?

— E cu neputinţă, interveni Santel. Am încercat în fel şi chip cu negrii aceştia… Dar nu vor să uite în ruptul capului c-au fost robii noştri!

— De ce l-ai adus pe negrul acesta aici? întrebă Fenton.

— Tocmai aceasta este cheia situaţiei, domnii mei. Înainte de toate voi protesta împotriva terminologiei generalului… circ de paiaţe. Dacă judecăm în felul acesta, domnilor, înseamnă că ne îndreptăm singuri spre pierzanie. Convenţia aceasta nu este un circ de paiaţe. Este o adunare de oameni energici, hotărâţi şi sinceri în felul lor.

— Ai început să spui prostii, se răsti generalul.

— Serios? Ai participat la vreo şedinţă?

— Eu citesc ziarele.

— Ziarele spun minciuni! Te rog să mă crezi că am participat la aproape toate şedinţele… şi am constatat că ziarele spun minciuni. Pe negrul acesta l-am adus în casa mea pentru un singur motiv; acum doi ani el a fost un om cu desăvârşire neştiutor de carte. Cu câţiva ani în urmă a fost sclavul lui Carwell. L-aţi văzut astă-seară? Avea înfăţişare de paiaţă? Care este potenţialul acestui popor negru pe care de două sute de ani l-am tot cumpărat şi vândut? Mi se pare, domnilor, că nu îndrăznim să privim adevărul în faţă. Credeţi că oameni ca Ghideon Jackson vor renunţa uşor la tot ce au obţinut astăzi? Dar ei nu sunt nici izolaţi; trăiesc în strâns contact cu pleava albilor de la care învaţă şi se lasă conduşi de ei; albii aceştia amărâţi pe care noi i-am dispreţuit până în ziua când ne-am servit de ei ca să purtăm războiul. Albii aceştia, care au dus tot greul războiului pentru noi, au început să judece, domnilor. În ziua când aţi cedat această Convenţie negrilor şi albilor aţi săvârşit a doua mare greşeală; prima a fost însuşi războiul pe care l-aţi provocat. Aţi afirmat că această Convenţie se va dizolva de la sine, dar iată că nu s-a dizolvat: îşi ţine şedinţele de mai bine de nouăzeci de zile şi a izbutit să redacteze un proiect de constituţie. Spuneaţi că naţiunea se va ridica indignată ca să strivească acest monstru; naţiunea nu a reacţionat deloc; în schimb, reporterii yankei răspândesc adevărul în legătură cu Convenţia, în toată ţara. După război, când am inaugurat stăpânirea neroadă a teroarei, acele fantastice legiuiri împotriva negrilor, am fost naivi închipuindu-ne că suntem destul de îndrăzneţi şi de tari pentru a smulge o victorie tocmai naţiunii care ne-a înfrânt pe câmpul de bătălie. Ne-am folosit de caraghiosul acela de Johnson închipuindu-ne că poporul îl va urma. Dar în loc de asta, Congresul a reuşit să-l înfrângă. De

astă dată negrii câştigă simpatii şi noi suntem sacrificaţi; şi asta, domnilor, tot din vina noastră.

— Constat că n-ai o părere strălucită despre noi, spuse Dupré.

— Ca să fiu sincer, nu. Dintr-un anumit punct de vedere am o părere mult mai bună despre negrul pe care l-am adus în astă-seară aici.

— La rândul meu… eu…

— Pentru numele lui Cristos, Dupré! interveni Fenton, apoi se întoarse spre Holms: Spune, Stephan, ce propui? Încetează cu morala; pe negru l-am văzut şi am ascultat şi motivele expuse de tine, spune-ne acum ce urmăreşti?

— Bine, vă voi spune, încuviinţă Holms. Aţi văzut negrul şi veţi fi obligaţi să-l consideraţi ceea ce este. Un exponent al puterii celor patru milioane de oameni care trăiesc aici în sud.

— Foarte bine, continuă.

— Ia să ne oprim puţin la această Convenţie… şi la ce a reuşit să înfăptuiască. În primul rând proiectul de lege a învăţământului public care a fost încadrat într-un text de lege devenind obligatoriu pentru tot statul. Ceea ce înseamnă că negrii şi scursoarea albilor vor lupta cu noi pe picior de egalitate.

— Dar nu-i mai puţin adevărat că vor fi negri şi albi săraci.

— Pentru numele lui Dumnezeu, asta înseamnă că nu eşti în stare să-ţi dai seama de realitate. Va fi de ajuns ca o singură generaţie să primească această educaţie şi din tot ce am fost noi nu va mai rămâne decât amintirea… Vă rog să mă credeţi. Urmează o altă chestiune: Convenţia n-a stat degeaba, a trimis Guvernului Federal o petiţie prin care cere parcelarea pământului şi împărţirea pământului în loturi mici de ferme, adăugaţi şi acest amănunt la legea învăţământului obligatoriu şi veţi constata că s-a dat plantatorilor lovitura de graţie. Convenţia a legiferat egalitatea de rasă şi de culoare pe tot cuprinsul statului… gândiţi-vă la asta, domnii mei. Convenţia ne-a asigurat că de aici înainte negrii vor sta alături de albi în Curţile cu Juri şi în completul tribunalelor! Convenţia a garantat libertatea dreptului de vot… şi cu asta s-au terminat toate visurile despre puterea legală. La urmă de tot, domnilor, ea a făcut apeluri stăruitoare către toţi negrii şi albii ca să colaboreze împreună. Cu fiecare edict, de fiecare propunere, albii săraci au mers mână în mână cu negrii şi acum, domnilor, după cele expuse, aştept părerea dumneavoastră.

Urmă o lungă tăcere întreruptă de general care spuse:

— Holms, ei nu vor reuşi să aplice aceste legi, ele vor cădea de la sine. Finanţele statului nu vor sprijini în alegeri aceste legiuiri…

— În alegeri vor intra în parlament exact aşa cum au intrat şi în Convenţie.

— Şi care va fi situaţia noastră? întrebă Carwell.

— Nu ne va mai rămâne nimic de făcut.

— De ce n-am juca în cărţile lor?

— Şi ce să oferim noi alegătorilor? O plată de douăzeci de cenţi pe zi? O întoarcere la starea de sclavie? Să spunem celor care aşteaptă împroprietărirea că nu vor căpăta nicio bucăţică de pământ? Să le făgăduim aceeaşi ignoranţă ca până acum?

— Sunt şi alte mijloace.

— Da, sunt, dar nu acelea la care te gândeşti dumneata. Noi am avut puterea, dar am pierdut-o. Ne-am pus în gând s-o recâştigăm. L-aţi văzut în seara aceasta pe negrul de care vorbim? Credeţi oare că ar mai putea fi încântat cu vorbe goale?

— Nu! răspunse Fenton îngândurat, dar ar putea fi spânzurat!

— Stephan, nu uita că am încercat teroarea, dar am dat greş cu ea, interveni generalul. Chiar dumneata ne-ai atras atenţia asupra acestui eşec.

— Da, n-am reuşit… pentru că a fost o teroare prostească şi pentru că teroarea care are ca scop numai teroarea poartă în ea germenul morţii. Am încercat să ridicăm pleava străzilor împotriva baionetelor soldaţilor yankei; am tolerat şi am încurajat lovituri naive îndemnând pe foştii soldaţi din armata Sudului să terorizeze, să linşeze şi să jefuiască. N-am avut niciun plan, niciun scop şi mai presus de toate n-am avut organizaţie.

Fenton îşi aprinse o a treia ţigară. O doamnă deschise uşa salonului şi-i întrebă:

— Mult aveţi de gând să mai staţi de vorbă?

Un slujitor negru apăru cu serviciul de whisky şi Holms porunci:

— După ce veţi părăsi camera, aveţi grijă să nu ne deranjeze nimeni.

În vârful ţigării se formase un capăt lung de cenuşă pe care-l scutură cu degetul; el se desprinse şi căzu pe faţa de masă apoi îl suflă pe parchet.

— O organizaţie, repetă el, un plan şi un ţel limpede de tot.

— Stephan, mi se pare că te gândeşti la Klan, interveni Fenton.

— Da, mă gândesc puţin şi la acesta. Rezultatele obţinute de el în cei doi ani de existenţă nu sunt strălucite şi nici n-au avut vreo legătură între ele. Dar în orice caz a fost o organizaţie. Şi decât să ne fărâmiţăm forţele şi

să ne organizăm împotriva lor, vom proceda mult mai cuminte adoptând principiile lor şi colaborând cu ei. Dacă ne vom hotărî, va trebui să procedăm repede, înainte ca ei să se autodizolve.

— Ei sunt conduşi de foşti ofiţeri, spuse generalul.

— Cu atât mai bine… ne vor fi de mai mare folos. Prietenul nostru Dupré care este de faţă, e un vechi membru al Klanului, aşa că ne va putea sprijini în planurile noastre. Afacerea asta cu cămăşi albe în timpul nopţii, cu cruci incendiate, sunt bazaconii, dar bazaconii folositoare. Cârtiţele, oamenii fricoşi şi cei lipsiţi de încredere devin mai îndrăzneţi când îşi ascund chipul.

— Nu-mi place cum pui chestiunea.

— Serios, Dupré? Nu tu vei fi acela care-şi va înfăşură capul într-un cearşaf rătăcind prin noapte, nu… Acesta este doar un mijloc, înţelegi ce vreau să spun. Iar pentru a obţine rezultatul dorit vom avea nevoie de oameni, de mii de oameni. De unde toţi oamenii aceştia? Îi vom recruta printre foştii soldaţi, dar nu prea mulţi; orice aţi spune despre trupele noastre, cert este că au curaj dar şi simţul onoarei, tocmai onoarea care ne interesează şi despre care vorbim acum. Cu greu se vor alătura acelor care umblă noaptea înveliţi în cearşafuri albe, cu acei care terorizează, spânzură şi asasinează.

— Stephan, nu pui bine chestiunea, protestă generalul.

— Cum aş putea-o pune altfel? Vă e frică de adevăr? Oameni, se vor găsi destui, din acei pe care i-am folosit şi altădată; pleava intermediarilor, acei care cumpărau sclavi, îi prăseau şi-i vindeau. Acei care umblau cu biciul şi cu jegul lipit de ei şi care n-aveau altă însuşire decât pielea lor albă. Domnilor, vom executa o simfonie pe această piele albă şi o vom exploata ca un semn de distincţie. Vom acorda un premiu pentru această piele albă, vom drena mlaştinile şi canalele pentru a recruta candidaţii cărora le vom acorda demnitatea pielii albe. Iar în schimb ei ne vor reda ceea ce am pierdut noi în războiul acesta nebunesc. Da, domnilor, tot ceea ce am pierdut!

— Dar cum, Stephan? întrebă Fenton nerăbdător. Prima dată când am încercat…

— Da, dar de astă dată ştim ceea ce vrem. Vom proceda încet… cu organizarea, numai cu organizarea. Vom intra în Klan, le vom pune la dispoziţie fondurile de care au nevoie; da, domnilor, din puţinul ce ne-a mai rămas. Cât timp trupele de ocupaţie vor fi prezente, nu vom face nimic…

propriu zis nimic din ceea ce ar putea să le atragă atenţia asupra noastră. Câteva acte de violenţă, un negru pus la locul său, o represiune în urma unui viol înscenat, o linşare… acestea se vor produce în mod firesc, şi când se vor produce, Klanul va putea să intre în acţiune. Ca reclamă, vom uza de figuri romantice, mascate, care galopează prin noapte; dar numai ca reclamă. Vom aştepta cu răbdare, ne vom organiza şi nu vom face niciun gest prematur. Concomitent cu această iniţiativă, acei dintre noi care vor avea posibilitatea, vor intra în politică. Nu pentru a forma o opoziţie, ci ca oameni care au intenţia să colaboreze la reconstrucţie. Intenţia mea este să intru în politică; ceilalţi mă vor urma. Vom înainta pas cu pas şi vom aştepta cu răbdare…

— Şi cât vom aştepta? întrebă generalul.

— Nu ştiu… Dar în orice caz doi sau trei ani, poate chiar şi cinci. Dar vom aştepta până în momentul când vom fi siguri de reuşită, până când sudul refăcut va deveni din nou o problemă importantă în politica naţională, până când va fi retras şi ultimul soldat yankeu. Vom suferi, dar nu zbuciumându-ne ca nişte isterici, ci cu răbdare şi bărbăţie… şi vom avea grijă ca nordul să cunoască suferinţele noastre. Nu vom protesta nebuneşte, zbierând ca nişte dezmetici la toate colţurile de stradă, ci le vom dovedi cu toată demnitatea că ni s-a făcut o nedreptate şi după ce le vom repeta aceste vorbe vreme îndelungată ei îşi vor da seama de realitate şi ne vor crede. În nord vom câştiga simpatii şi aderenţi, căci acolo sunt mii de oameni care ne-au pizmuit tocmai pentru motivele ce i-au făcut să lupte împotriva noastră, plantaţiile noastre, sclavii noştri, luxul nostru; felul nostru de viaţă… Ne-au pizmuit pretextând că ar fi conduşi de principii morale. Da, dar mai este altceva… negrii au inspirat mila lor ca sclavi, oameni înlănţuiţi; dar ce va mai rămâne din aceste sentimente după ce vom dovedi lumii că ei sunt acei care oprimă, că sclavii sălbatici au luat din mâna bărbaţilor de elită şi a femeilor tot ce dă vieţii o valoare, tot ce a creat civilizaţia, tot ce poate fi considerat bun şi de preţ?

— Este adevărat, aprobă generalul.

— Prin urmare, ne-am înţeles. Vom câştiga aderenţi. Vom cultiva – capitalul celor din nord. Centrul articolelor manufacturate din Anglia a început să se îndrepte spre nord; vor avea nevoie de bumbac; le vom da puţin, nu atât cât le trebuie. Dar îi vom cultiva şi vom pofti întreprinderile lor industriale să vină în sud, oferindu-le o participare la viitorul nostru, o participare care va fi de mare importanţă, după ce vor fi uitat de delirul

moral ce i-a îndemnat să pornească la război. După ce-şi vor da seama că războiul acesta a fost nedrept şi că noi suntem un popor dornic de libertate, care a luptat pentru a-şi menţine libertatea sa americană!

— Aşa e! sublinie generalul.

— Iar după aceea, când vom socoti momentul potrivit, peste doi ani, sau peste… când, vom trece la acţiune – cu toată energia – cu forţă şi teroare, căci forţa şi teroarea sunt singurii factori care pot hotărî rezultatul unei acţiuni. Până atunci însă, noi vom reuşi să ne ajungem scopul. Nordul nu va afla niciun cuvânt, iar ceea ce va afla nu va crede. Până atunci Klanul va deveni o armată şi va strivi monstrul care s-a născut, îl va strivi cumplit ca să nu-şi mai poată ridica niciodată capul. Domnilor, negrul va deveni din nou sclav, aşa cum a mai fost şi cum este destinat să fie de-a pururea. E cert că se va împotrivi, dar nu va fi organizat ca noi pentru a lupta împotriva teroarei şi a forţei. Alături de ei vor lupta şi câţiva albi, dar majoritatea nu va fi de partea lor, puteţi să mă credeţi. Teama şi pielea lor albă îi vor ţine în rezervă. Când va sosi acel moment, domnilor, cauza noastră va fi câştigată.

Stephan Holms vorbi cu o pasiune, cu un dinamism care impresionară chiar pe general – cel mai puţin sensibil dintre toţi. Dar după ce termină, exaltarea lui se potoli, făcând loc omului bine crescut, civilizat. Îşi aprinse o nouă ţigară şi după ce discutară cu de-amănuntul planul expus de el cu argumente pro şi contra, se adresă invitaţilor săi:

— N-aţi dori să trecem dincolo? Ne aşteaptă doamnele.

Capitolul VI
Cum s-a întors Ghideon acasă la poporul său

Acum se terminase; constituţia era redactată, legile, votate una după alta, consfinţeau dreptul la libertate, la viaţă, la fericire, aşa cum înţelegea poporul acestei uniuni, al Statelor Unite ale Americii. Era primăvara anului 1868, un an plin de strălucire, o eră nouă, aşa cum spunea preotul:

„Doamne Dumnezeule al milei, al înţelegerii şi al iertării, binecuvântează străduinţele noastre. Greşelile pe care le-am săvârşit n-au fost cu voie, ci din pricină că suntem muritori, supuşi slăbiciunilor şi păcatelor, greşeli pe care toţi oamenii muritori le săvârşesc…”

Toţi delegaţii prezenţi se ridicară în picioare şi începură să cânte cu glasul solemn şi adânc:

„Tu ţara mea, tu ţara libertăţii, te preamăresc acum pe tine!”

— Ce planuri ai? îl întrebă Cardozzo pe Ghideon.

— Să plec acasă.

— A trecut mult de când n-ai mai fost acasă, nu-i aşa?

— Mai mult decât se cade, răspunse Ghideon zâmbind. Pare ciudat, Francis, dar negrul suferă de dorul de casă. În vremurile vechi un negru vândut la gura fluviului suferea mai mult decât să-l fi ucis. Abia că-mi pot stăpâni dorul de casă.

— Şi pe urmă ce vei face?

— Tocmai la asta m-am gândit şi eu, răspunse Ghideon. Poporul meu cunoaşte pământul, se pricepe să cultive puţin bumbac, puţin porumb, dar încolo aproape că nu mai ştie nimic. Acolo unde ei trăiesc acum este fosta plantaţie Carwell… dar asta nu va dura o veşnicie. Am fost la Oficiul Funciar să văd care este situaţia. Carwell a pierdut proprietatea din pricina datoriilor, iar creditorii datorită impozitelor restante. Într-una din zile va fi scoasă la licitaţie, atunci unde va ajunge poporul meu?

— Acolo unde vor fi şi ceilalţi negri, fără pământ, fără rostul lor, muritori de foame. Este cea mai importantă problemă ce ni se pune, Ghideon.

— S-ar putea să fiu şi eu de folos cu câte ceva. Nu cu mult, dar mă voi strădui să-i învăţ pe ai mei cum să-şi cumpere o bucată de pământ. Nici de asta nu sunt sigur. Ar putea să fie un mijloc, ar putea să nu fie. Nu ştiu ce să mai zic… În orice caz, voi pleca acasă, să încerc ceva.

— Sfaturile tale ar putea să ajute câtorva, Ghideon, dar aceasta nu rezolvă problema generală.

— Ştiu.

— Ascultă Ghideon, te-ai gândit vreodată la politică?

— Nu înţeleg ce vrei să spui.

Cardozzo se uită la el, zâmbi şi-i aminti lui Ghideon de prima lor întâlnire:

— Din prima clipă mi-am dat seama că pot avea toată încrederea în oameni ca dumneata.

— De ce în oameni ca mine?

— Pentru că, de fapt, statul acesta întreg, cu excepţia unei slabe minorităţi care e împotriva noastră, n-are decât un singur mijloc de parvenire: luptând prin propriile-i mijloace. Dumneata, şi sute de inşi ca dumneata aţi dat partea voastră de contribuţie. Noi doi, Ghideon, nu suntem în toate de acord. Părerile noastre sunt adesea deosebite. Cu toată blândeţea

dumitale aparentă eşti în fond o fire violentă iar eu am un alt fel de a gândi. Ai multe calităţi care îmi lipsesc mie: temeinicie, vigoare neţărmurită în tot ce faci. Cum vei folosi aceste însuşiri?

— Le am oare cu adevărat? întrebă Ghideon cu un surâs. S-ar putea să le am, dar s-ar putea şi să nu le am. Un lucru ştiu însă: că trebuie să învăţ serios. Eu, Francis, sunt un bărbat incult; dacă acum trei luni îmi dădeam seama cât sunt de ignorant, renunţam desigur să mai vin la Charleston.

— Ghideon, înainte de a pleca mai gândeşte-te puţin. Peste câteva zile delegaţii republicani ai statului se vor întâlni. Şi eu sunt unul dintre ei. Gândeşte-te, Ghideon, că aici se va instaura partidul Abe Lincoln care va ajunge în fruntea statului. Atâta lucru ştim: dovada am avut-o cu prilejul alegerilor. Înseamnă că vom avea o legislaţie a statului, o structură guvernamentală proprie, membri ai Congresului, senatori. Totul va fi organizat din nou, de sus până jos. Dumneata, Ghideon, ai fost aici chiar de la început şi o parte din constituţia noastră, oricât de mică ar fi, e rezultatul strădaniei dumitale. De asta dată ţi se oferă posibilitatea să-ţi continui activitatea la întocmirea legilor…

— Cum adică? întrebă Ghideon cu glasul liniştit.

— O parte dintre noi intenţionează să-şi pună candidatura şi să intre în senatul statului.

Ghideon clătină din cap.

— Adică de ce nu s-ar putea?

— N-ar avea niciun rost, răspunse Ghideon.

— Ţi-e teamă?

— Nu-mi mai este teamă de nimic, răspunse Ghideon zâmbind, ştiu însă că n-ar avea niciun rost… Eu îmi cunosc lungul nasului. Poate peste un an sau cinci ani, dar nu azi. Nu, Francis, nu mă simt destul de pregătit.

— Eşti mai pregătit decât mulţi dintre aceia care-şi vor pune candidatura.

— Se poate, răspunse Ghideon şi ridică din umeri.

— Făgăduieşte-mi că te vei mai gândi.

— Nu se poate, plec acasă.

— Şi dacă-ţi voi spune, Ghideon, că nu procedezi cum trebuie?

— Fac ceea ce cred că este bine.

— Aşadar ar fi zadarnic să mai discut cu dumneata, nu-i aşa? îl întrebă Cardozzo.

— Cred că e în zadar. Îmi pare rău, dragă Cardozzo, cu toată sinceritatea.

Îşi strânseră mâinile şi după o clipă de gândire Cardozzo spuse:

— A fost pentru mine un mare noroc, Ghideon, că te-am cunoscut pe dumneata.

— Nu înţeleg ce vrei să spui.

— Poate cu vremea să mă retrag şi eu la ai mei.

Când sosi momentul plecării, doamna Carter îl cuprinse pe Ghideon în braţe şi începu să plângă fără nicio jenă şi-l sărută pe gură.

— Ghideon, dacă te vei întoarce la Charleston, să ştii că vei trage tot la noi.

Se învârteau în jurul lui, îi pregătiră o cutie cu merinde.

În cutie mai era şi o pereche de ghete, ghete negre cu carâmbi înalţi şi cu nasturi, lucrate cu dragoste de Carter pentru Rahel. Ghideon ar fi vrut să-i plătească:

— Ghideon, este numai un mic dar din partea mea.

Îi oferiră şi o Biblie.

— Aceasta este pentru liniştirea sufletului, Ghideon. Tu eşti un bărbat de omenie, dar întoarce-ţi faţa spre Dumnezeu! Ghideon îşi închipui uşor cât de singuri şi de abătuţi vor fi bătrânii după plecarea lui. Organizară o masă mare, de sărbătoare, cu pun fripţi, peştişori prăjiţi, pâine caldă de mălai şi tot felul de legume. Veniră la masă toţi prietenii şi vecinii lor; mai că nu era loc în jurul mesei. Ghideon nici nu se aşteptase la aşa ceva; toţi voiau să-i strângă mâna şi vărsau mai multe lacrimi ca la o înmormântare. Pentru Ghideon exista o unică preocupare, Convenţia şi constituţia. Prea puţin îl interesau oamenii care râd şi plâng şi sunt fericiţi din când în când…

Petrecu o oră cu Anderson Clay care-i zise:

— Ghideon, eu nu sunt ca alţii care nu-şi mai încap în piele de mulţumire şi cântă toată ziulica Aleluia. Suntem abia la început. Chiar dacă totul se va nărui, vom începe din nou. Se vor găsi întotdeauna câţiva gata să pună umărul, aşa că vom avea prilejul să ne mai întâlnim, căci ne cunoaştem noi doi.

— E adevărat că ne cunoaştem, repetă Ghideon strângând mâna bărbatului aceluia înalt, slab, cu obrazul îmbujorat.

Evenimentele îl depăşeau. Ghideon se retrăgea, iar micul univers în al cărui centru trăise cincisprezece săptămâni era într-o surexcitare febrilă. Cu

toată nerăbdarea lui de a se întoarce acasă, se simţi tare singur atunci când îşi împacheta cărţile, o mică bibliotecă, şi-şi adună lucrurile într-o mică valiză de pânză, îşi cumpărase un bilet de tren; nu se va întoarce pe jos la Carwell! Pizmuia oarecum pe acel negru care cu câteva luni în urmă făcuse drumul pe jos până la Charleston venind cu paşi mari de la o depărtare de peste o sută de mile, tocmai din cealaltă parte a ţării.

Oare nimic nu se schimbase la Carwell? Nici bătrânul negru, în căruţa căruia făcuse ultimele douăzeci de mile până la Carwell, nu ştia de evenimentele istorice al căror centru fusese Charleston, şi n-avea habar de însemnătatea lor. „Convenţie?… eu nu am auzit de aşa ceva…” Când începu să înşire noutăţile din regiune, Ghideon îşi dădu seama că nimic nu se schimbase în absenţa lui: naşteri, morţi, linişte bucolică întrerupte din când în când de atentate violente, slabi vulcani care erup.

— Băiatul doamnei Buller a fost prins de cinci albi care l-au bătut cu ciomegele şi după aceea l-au spânzurat de un plop. Mergea copilul la şcoală.

— Bine, dar ce făcuse copilul?

— După câte ştiu, nu făcuse nimic, doar că umbla de colo până colo.

Moşneagul îi mai spuse lui Ghideon că cei de la calea ferată plănuiesc construirea unei linii în partea mlaştinii celei mari şi că au de gând să facă un terasament care să treacă de-a dreptul prin mlaştină.

— Se spune că primesc oameni la lucru, plătesc un dolar pe zi.

— Un dolar pe zi unui negru? întrebă Ghideon curios.

— Da, un dolar pe zi. Linia aceasta e construită de yankei.

— Dar ce s-a mai întâmplat la Carwell? întrebă Ghideon.

Moşneagul îi răspunse că nu prea are prilejul să meargă la Carwell şi că n-a mai trecut pe acolo de un an încheiat.

— Dumneata nu ai auzit nimic?

— Cam ce-ai vrea să se fi întâmplat pe acolo, tinere? întrebă bătrânul bănuitor. De ce eşti aşa nerăbdător. Aşteaptă şi vei vedea. Încă n-a sosit ziua împărăţiei de apoi. Vacile fată viţei şi negresele copii, la ce alta te poţi aştepta?

Ghideon tăcu şi-l ascultă pe moşneag care-i povesti cum a fost vremea în ultimele şase săptămâni, cum a mers munca câmpului zi de zi. Era primăvară şi vremea plăcută iar sămânţa fusese îngropată în pământ.

Stolurile de ciori treceau cârâind ca odinioară pe deasupra capetelor lor; un om ieşise la vânătoare cu puşca pe braţ, iar ogarul cu părul roşcat alerga de colo până colo prin iarba înaltă din luncă.

Târziu, în aceeaşi după-amiază, când umbrele se aşterneau prelungi pe pământ, Ghideon ajunse aproape de Carwell. Întâi zări conacul mare şi impunător bătut de lumina soarelui de pe vârful dealului. Clădirea apărea înaintea ochilor săi albă pe o parte şi cu nuanţe purpurii pe cealaltă parte. Calul era ostenit şi mergea la pas.

— Am făcut un drum lung, murmură moşneagul. Va trebui să mă întorc pe întuneric acasă.

Ca întotdeauna, cei dintâi, copiii se repeziră în calea lui, strigând cât îi ţineau gura. Răsăreau din toate părţile ca un stol de prepeliţe speriate. Printre ei era şi Marcus. Ghideon nu-şi aducea aminte să-l fi lăsat aşa de înalt. Jeff rămase departe în urmă, venea la pas, fără grabă: demnitatea lui era în joc. Şi deodată Ghideon, cu ochii umezi şi ruşinat că-şi trădează emoţiile de faţă cu copiii, se pomeni în braţe cu Rahel.

Timpul devenise şi pentru ea ceva flexibil. Ca un instrument de gumă pe care-l puteai întinde, îl făceai inel sau îl înnodai mai strâns. Cele trei luni i se păruseră o veşnicie, dar cum presimţirile ei nu înşelau, ştia că bărbatul ei se va întoarce schimbat.

Temerile ei nu se precizaseră, erau ca nişte umbre ce se schimbă mereu. Ceea ce o speria era necunoscutul care începea de dincolo de creasta munţilor, din zarea îndepărtată ce se întindea, parcă să cuprindă întreaga lume. Pentru ea care nu văzuse nimic, începutul şi sfârşitul tuturor lucrurilor erau aici la Carwell. Maică-sa fusese adusă din Virginia şi vândută la licitaţia din oraşul Charleston. Venise cu un copil mic în braţe şi aceasta contribuise ca preţul oferit să se ridice cu patruzeci şi cinci de dolari. Copilul acela mic fusese Rahel şi amintirile ei începeau de la sosirea ei în Carwell căci în altă parte ea nu mai fusese. Până şi războiul care răscolise tot sudul nu lăsase urme prea adânci în amintirea ei. Într-un rând, un tânăr cu obrazul roşu, cu ochii albaştri, cu mustaţa aurie, îmbrăcat cu o uniformă ponosită, trecu pe un cal ostenit, conducând o coloană de soldaţi yankei de-a lungul plantaţiei; zărind-o, strigă:

— Ia spune-mi, codano, când a trecut pe aici ultimul tău rebel? Înţelese cu mare greutate vorba nazală a ofiţerului, caracteristică locuitorilor din Noua Anglie. Marcus se ascunsese în fustele ei. Prin minte

îi trecu gândul înfiorător că s-ar putea să-i ia băiatul şi să-l vândă la gura fluviului sau să-i facă vreun rău, aşa că o rupse de fugă. Când ieşi din nou afară şi se uită împrejurul ei, soldaţii yankei dispăruseră. După o vreme au apărut alte trupe ale yankeilor şi chiar trupe de rebeli. Valurile războiului izbeau plantaţia Carwell când pe o parte când pe cealaltă şi în această vâltoare, Ghideon, Hannibal Washington şi mulţi alţii dispărură – cu gândul să îmbrace uniforma armatelor Nordului şi să lupte pentru libertatea lor. Uriaşa şi misterioasa frământare din lumea din afară îi atrase pe toţi, iar Rahel, care rămăsese pe plantaţie cu cei doi copii, fu nevoită să se mângâie la gândul că ei se vor întoarce, căci Ghideon era pentru ea o permanenţă, ca răsăritul şi apusul soarelui. Când celelalte femei plângeau după cei plecaţi, ea se străduia să-şi înghită lacrimile zicându-şi: „Ghideon mi-a spus că se va reîntoarce”. Credinţă care nu reuşea totuşi să-i liniştească temerile. Dacă va fi cumva să-l piardă pe Ghideon, toată lumea din jurul ei va înceta să mai existe. Nu toate femeile erau ca ea. Unele se lăsau ispitite ducând o viaţă de păcat. Rahel surâdea numai la gândul că i-ar putea fi necredincioasă lui Ghideon, deşi avea înţelegere pentru slăbiciunile celorlalte femei. Căci Ghideon şi ea erau un trup şi un suflet. Întocmai ca atunci când într-o noapte se duseseră la Fratele Peter să-i cunune în taină, deşi atâţia bărbaţi şi femei se dădeau, unul altuia fără nicio stavilă; ştiau că pentru ei căsătoria nu durează decât o zi, o lună, un an, că nu este o legătură în faţa lui Dumnezeu ci o simplă pâlpâire a fericirii, înainte ca să fie duşi în alte părţi şi vânduţi pentru poftele altora. Totuşi ea şi Ghideon se căsătoriseră, legându-se prin jurământ.

Fericirea ei devenise punct de comparaţie: „ca Rahel”. Dacă cânta ciocârlia, femeile spuneau „cântă ca Rahel”. Ea-şi cunoştea soţul şi ştia că Dumnezeu fusese bun când i-l dăruise pe Ghideon. Plecarea lui de acasă o chinuise nespus de mult, dar înţelegea că şi această suferinţă e o parte din marea ei dragoste pentru Ghideon. Înţelegerea ei se deosebea de a lui Ghideon; când era mică credea ca şi ceilalţi copii că mişcarea crengilor aduce vântul: Ghideon o lămurise că adevărul este tocmai de-a-ndoaselea şi ea acceptă această afirmaţie numai pentru că venea de la Ghideon. El cunoştea temeiul unei fapte, pentru el nu exista nimic fără cauză, la ea însă simţirea adâncă înlocuia judecata şi îi dădea intuiţia justă a evenimentelor. Fără să cunoască oraşul Charleston şi să afle ceva despre activitatea Convenţiei şi despre lumea cea nouă ce se crease, ea prevedea că bărbatul care plecase de lângă ea nu va mai fi acelaşi la întoarcerea sa acasă. Pentru

dânsa cuvintele: „Lasă poporul meu să plece” le tălmăcise că va fi mereu împreună cu Ghideon şi cu copiii. Presimţea că viitorul luminos, trezit de aceste cuvinte, o va păstra pentru soţul ei. Primele scrisori pe care Ghideon le scrisese îi sosiră din Charleston şi la început Fratele Peter trebuia să i le citească, iar după aceea James Allemby. Situaţia aceasta ruşinoasă o hotărî să înveţe carte, seara, împreună cu alţi bărbaţi şi femei, îngrămădiţi în spaţiul strâmt al unei colibe, unde Allemby îi învăţa la fel ca şi pe copii în timpul zilei. Ea prindea greu şi o durea capul. Ghideon i-o luă înainte, cu mult înainte.

Şi iată că se întorsese din nou acasă şi o cuprinsese în braţe cu dragoste! În acea clipă înţelesese mai bine ca oricând cuprinsul acelor cuvinte: „Libertatea este un bun câştigat cu mari jertfe”.

În dumineca după sosirea lui Ghideon, Fratele Peter convocă o adunare a credincioşilor pe pajiştea bătută de soare din faţa colibelor unde toţi cântau cu glasurile puternice „Ţine-mă de mână, Tu Doamne Stăpâne, ţine-mă de mână”. Fratele Peter deschise cartea lui Isaia şi începu să citească: „Iată Domnul Dumnezeu vine cu putere şi porunceşte cu braţul Lui. Iată că plata este cu El şi răsplătirea vine înaintea Lui. El îşi va paşte turma ca un păstor, va lua mieii în braţe, îi va încălzi la sânul Său şi va încălzi blând oile cu lapte”. „Amin!” răspunseră credincioşii în cor. Copiii începură să se frământe şi întărâtau câinii. Ghideon se aşeză alături de Rahel, de Jeff, Marcus şi Jenny. Rahel nu-l lăsă să se aşeze pe iarbă cu hainele cele frumoase aduse de la Charleston, ci întinse o bucată de pânză sub el… toţi se simţeau mândri de cum arăta. „Ziceţi şi voi Amin!” îi îndemnară oamenii din apropiere. Jeff întorcea mereu ochii spre Helen Jones, fata oarbă care şedea alături de bătrânul Allemby, dar Ghideon băgă de seamă şi se încruntă. Fetiţa lui Marion Jefferson începu să plângă; Ghideon se plecă spre ea: „Linişteşte-te, linişteşte-te, drăguţo!” şopti el încetişor. Aleluia! Aleluia intonară credincioşii, mişcându-şi trupurile în ritmul cântecului. Fratele Peter începu:

— Datorită faptului că fratele Ghideon se află iarăşi printre noi, lăudat fie numele Domnului, nu vă voi ţine astăzi o predică. Bunul Dumnezeu a găsit cu cale să ne dea libertatea şi El aude rugăciunile noastre. A găsit cu cale să ne dea ca răsplată această ţară binecuvântată, unde curg lapte şi miere, într-o vreme când alţi negri n-au ce mânca şi nici unde să-şi reazeme capul. Domnul Dumnezeu cel bun a găsit cu cale să ne dea dreptul de vot şi a însoţit pe fratele Ghideon în îndepărtatul oraş Charleston. Cum s-a putut

întâmpla una ca asta? Fratele Ghideon a stat alături de fruntaşii şi de puternicii zilei, în sala de şedinţe a Convenţiei şi Dumnezeu a sălăşluit în sufletul lui, cum a mai sălăşluit odată în sufletul tânărului rege David, lăudat fie numele Domnului!

— Amin! răspunseră oamenii.

— Fratele Ghideon s-a întors acum printre noi şi în loc să vă ţin o predică, îl las pe el să vă vorbească. Ne va spune ceea ce s-a întâmplat. Ridică-te, frate Ghideon! Vino şi te aşază aici, ca să te poată vedea toată adunarea credincioşilor.

Şi Ghideon începu să le vorbească. Le povesti cât se poate de simplu tot ceea ce s-a întâmplat cu el, cum a plecat la Charleston pe jos, cum s-a temut, cum a lucrat ca hamal în port, cum a ajuns să se adăpostească în casa soţilor Carter şi cum şi-a luat locul în cele din urmă în sala Convenţii. Pentru prima dată izbuti să le explice limpede ce înseamnă votarea, ce se ascunde dincolo de politica de reconstrucţie, după crearea unei noi constituţii a statului. Le aminti pe rând de toate dispoziţiile prevăzute în constituţie şi le explică pe fiecare în parte, atrăgându-le atenţia asupra deosebirii adânci dintre măsura prevăzută în constituţie şi aplicarea ei practică. Constituţia prevede învăţământul obligator în Carolina de Sud, dar va trebui să se găsească banii necesari, să se pregătească învăţătorii indicaţi, să se clădească localuri de şcoală… Iar până atunci copii vor fi obligaţi să înveţe cum vor putea. Le atrase atenţia că abolirea prejudecăţilor rasiale nu-şi va da roadele odată cu publicarea constituţiei, ci vor mai trece mulţi, mulţi ani…

— Dar vreţi desigur să ştiţi ce se va întâmpla cu noi toţi care suntem aici? întrebă Ghideon. Cum ne vom încadra în viitorul care ne aşteaptă? Ei bine, am umblat în toate părţile şi am iscodit pe fieştecare ca să pot afla ceva. Dudley Carwell a pierdut această proprietate care a intrat în stăpânirea altuia, acesta din urmă a pierdut-o la rândul lui pentru neplata impozitelor. Astea înseamnă că mai curând sau mai târziu, proprietatea va fi scoasă la licitaţie, şi atribuită celui care va oferi preţul cel mai mare. Dacă lucrurile vor ajunge aşa de departe, noi vom fi siliţi să părăsim această plantaţie dacă nu cumva vom întreprinde ceva, înainte de a fi alungaţi. Nu ştiu ce vom putea face! M-am gândit la această problemă… m-am gândit destul, dar orice am face, avem nevoie de bani. De unde vom lua banii aceştia, nu ştiu deocamdată nici eu. Nu este însă un motiv ca să ne pierdem nădejdea.

Deznădejdea îşi are locul numai atunci când vine moartea şi totul s-a sfârşit; în faţa noastră însă noi vedem o lume nouă şi strălucitoare.

La Carwell nu era aceeaşi frământare şi zarvă ca la Charleston. Soarele apunea şi răsărea. Ghideon îşi dezbrăcase hainele frumoase ce le adusese cu el, şi intrase din nou în pantalonii albaştri de toate zilele şi în cămaşa lui veche. O scroafă bolnavă care se căznea să fete, îl reţinu toată noaptea în şopron. Contrastele nu i se mai păreau atât de izbitoare ca la început şi colibele negrilor îi ofereau acum acelaşi spectacol calm şi familiar, ca şi înainte de plecare.

Noaptea, citea la lumina unei lumânări, cu glas tare. Marcus, Jeff, Jenny şi Rahel în jurul lui, îl ascultau. Adesea venea şi Allemby cu Helen Jones; uneori Fratele Peter; mai veneau şi alţii. Le citea din Whitman şi Emerson şi din volumul plin de entuziasm al bătrânului John Brown, sau din poemele lui John Greenleaf Whittler. Versurile aveau darul să-i încânte pe toţi, căci Ghideon citea frumos. Se legănau în ritmul versurilor pe care le scandau bătând din palme. Jeff îi urmărea în timpul lecturii, şi Ghideon îşi zicea că nu va trece mult şi va trebui să stea de vorbă cu băiatul acesta; va afla atunci ce ascund ochii lui întunecaţi, faţa lui neagră şi nepătrunsă. Marcus lua viaţa mai uşor şi îi făcuse lui Allemby o bună impresie cu silinţa lui la învăţătură. Toate acestea erau o pauză, un interval, o intermitenţă în timpul căreia Ghideon se simţea tot mai frământat. Fratele Peter îi spuse într-o zi:

— Îţi mai aduci aminte, Ghideon, de vorbele mele, atunci când îţi spuneam că te vei umple de ştiinţă ca găleata când îi dai drumul în fântână ca să scoţi cu ea apă proaspătă?

— Îmi aduc aminte! răspunse Ghideon.

— Ai plecat la Charleston, unde Domnul te-a luminat… şi te-ai întors acasă; dar nu mai simţi nicio legătură cu poporul tău.

— Nu este adevărat, protestă Ghideon.

— Dacă-ţi vei întoarce faţa de la Dumnezeu, Ghideon şi Dumnezeu îşi va întoarce faţa de la tine. Apoi Fratele Peter adăugă îngândurat şi uşor abătut: tu aşa ai făcut Ghideon…

— Nu… Nu este adevărat! Ceea ce-am făcut eu este cu totul altceva. Am privit situaţia, Frate Peter, dintr-un singur punct de vedere, numai cu puterea mea de înţelegere. Am văzut oameni în robie dar, nu Dumnezeu le-a rupt lor lanţurile, ci oamenii. Am văzut oameni răi şi nepăsători punând

mâna pe arme în slujba unei cauze bune, căci mulţi oameni buni stăteau de o parte, şi am văzut cum din sânge şi suferinţă a ieşit ceva bun şi mare.

— Dar de mântuire, Ghideon, ce zici?

— Se poate ca eu să văd mântuirea într-un fel anumit. În adevărul unor lucruri ca: şcoala, legiuiri bune, case gospodăreşti, în locul colibelor sărăcăcioase în care ne adăpostim.

În timpul nopţii Rahel chinuită de nelinişte se apropie de el şi-i suflă la ureche:

— Ghideon!

— Ce s-a-ntâmplat?

— Spune-mi că mă iubeşti, Ghideon!

— Pe care altă femeie aş putea-o iubi?

— Atunci cum să-mi desluşesc schimbarea ta. Vorbeşti altfel ca mai-nainte şi te porţi altfel… Ce se va alege de noi doi?

— Nu înţeleg, draga mea, nu înţeleg ce vrei să spui.

— Foarte curând, Ghideon, vei pleca din nou.

— Nu voi pleca.

— Gura una spune, inima alta.

— Nu draga mea! încercă Ghideon s-o liniştească.

Şi Cap Holstein îi aduse o scrisoare de la Cardozzo în care spunea: „Te-ai gândit Ghideon, la cele ce ţi-am spus? Nu se poate ca tu să vegetezi acolo în timp ce pământul se cutremură aici”.

Târziu într-o după-amiază, Ghideon, Fratele Peter, Hannibal Washington, Allemby, Andreew şi Ferdinand care-şi alesese prenumele de Lincoln, erau întinşi ca altădată pe jos, cu spatele la uscătorie; mestecau fire de iarbă şi răscoleau praful cu picioarele…

— Pare că e a ploaie.

— Poate să plouă puţin.

— Pământul este însetat şi are nevoie de putină umezeală.

— Desigur că n-ar strica puţină ploaie.

— Parcă vine dinspre apus.

— Vine şi furtună, pare-se.

— Cred că ar fi fost mai bine să fi plantat câţiva acri de bumbac, zise Ghideon.

— Aş fi fericit să nu mai văd în viaţa mea înflorind bumbacul.

— Este o recoltă nenorocită.

— Este recolta ţării acesteia, răspunse Ghideon. O recoltă ce se poate vinde pe bani gheaţă şi noi avem nevoie de mulţi bani.

— Repeţi mereu aceleaşi vorbe, zise Allemby.

— Da… Nimic din ceea ce se vede în jurul nostru nu ne aparţine. Nici pământul şi nici colibele acestea sărăcăcioase. Nimic. Până acum totul a fost încurcat, nimeni n-a venit să controleze, să ţină o evidenţă, nimeni care să întrebe ce fac negrii aici. După prima alegere vom avea parte de o administraţie civilă, aşa că nu va mai rămâne nicio palmă de pământ neînregistrată.

— Cine crezi că ne-ar putea goni de pe pământul acesta, Ghideon?

— Acei care l-ar cumpăra.

— Un alb nu poate să lucreze singur pământul, proprietarul va avea nevoie de negri.

— Da, vor avea nevoie de negri care să lucreze în dijmă, aşa cum lucrau şi albii cei săraci înainte de război. În toate părţile vor planta bumbac şi bietul negru va bate la uşa lor, cerşind o bucată de pâine ca să-şi hrănească copiii. Cum spune Fratele Peter, în ţara aceasta curge lapte şi miere. Dar de ce? Pentru că am semănat grâu ca să ne putem hrăni şi să putem trăi fără bani. O lumânare cât de mică la care să pot citi, costă şi ea bani, o carte de şcoală pentru copii costă şi ea destul.

— Spune, Ghideon, oare guvernul nu va cumpăra pământul ca să-l împartă negrilor? întrebă Hannibal Washington.

— S-ar putea… Să zicem că guvernul face aceasta. Guvernul este alcătuit dintr-o mie de oameni care se mişcă încet. Va face ceva, poate, peste un an, poate peste doi, sau poate chiar niciodată. Guvernul ar putea spune: Undeva este pământ, jos în Georgia, duceţi-vă şi luaţi-l în stăpânire. Asta nu va fi bine? Noi am trăit aici, aici este locul nostru şi nu în altă parte. Pământul acesta ne trebuie.

— Cum?

— Cumpărându-l, răspunse Ghideon. Va trebui să lucrăm şi să câştigăm bani, iar cu banii aceştia să cumpărăm pământ.

— Pentru aşa ceva, Ghideon, vom avea nevoie de foarte mulţi bani, spuse Allemby.

— Desigur, dar am putea face şi un împrumut. Băncile dau bani cu împrumut… Chiar negrilor când urmăresc ceva sănătos, şi oamenii de bancă vor preţui intenţiile noastre văzând că avem şi ceva capital. O societate de căi ferate construieşte un terasament de-a lungul mlaştinii şi are

nevoie de lucrători pe care-i plăteşte cu un dolar pe zi, negri şi albi. Ce-ar fi să mergem şi să lucrăm la acea cale ferată, şase sau opt săptămâni?

— Bine, dar cu recolta ce ne facem?

— La întoarcere, vom strânge.

Urmă o lungă tăcere întreruptă de Fratele Peter:

— Ghideon, va fi greu să desparţi pe bărbaţi de femeile lor!

— Ghideon, are dreptate! interveni Hannibal Washington.

— Vom convoca o adunare şi oamenii vor hotărî, încheie Ghideon.

Hotărârea aceasta nu fu pe placul femeilor. Spălându-şi rufele pe marginea pârâului, se uitau la Rahel care bătea cu maiul şi-şi limpezea rufele fără să scoată o vorbă. Schimbările o neliniştea întotdeauna; ştia că de acum înainte vor veni şi alte schimbări care deşi însemnau libertate, vor fi totuşi o tulburare în viaţa ei. Copiii erau veseli. Se bălăceau toată ziua în apă, ţipau, râdeau, plângeau, fără să le pese de nimic dar ele nu erau copii. Ştiau că mlaştina e un focar de malarie şi că oamenii se puteau îmbolnăvi şi chiar muri, căci mlaştina aceasta era o regiune lovită de blestem. Rahel bătea rufele cu maiul şi le storcea în tăcere. Când o văzu pe Jenny căzând în apă, strigă: „Ieşi din apă şi vino-ncoace!" şi atâta tot. Femeile se uitau mirate la ea…

Allemby îl întrebă pe Ghideon:

— Îl iei cu tine şi pe Jeff?

— Da… Este voinic ca un bărbat…

— În locul tău eu nu aş face aceasta, Ghideon.

— De ce?

Erau adunaţi în şopronul care-i servea lui Allemby ca local de şcoală. Transformaseră o ladă în catedră şi lumina pătrundea prin podul deschis. Pe ladă se vedeau un maldăr de hârtie ieftină, beţişoare de cărbune ascuţite, iar în atmosferă plutea ceva nedefinit, ca nerăbdarea copiilor curioşi, deşi ei nu mai erau de faţă. Ghideon asistase la una din lecţiile bătrânului Allemby şi se minunase de răbdarea lui fără margini. „Sunt ca nişte jivine mărunte", spusese el. „Fireşte, ce alta ţi-ai închipuit?… dar de învăţat învaţă". Nerăbdarea copiilor era vădită, iar Allemby era un învăţător bun şi răbdător. Când află că Ghideon are de gând să-l ia pe Jeff la lucru, în mlaştină, încercă să-l împiedice.

— De ce? întrebă Ghideon şi se miră, căci n-avusese prilejul să stea de vorbă cu Jeff aşa cum plănuise.

— Ar fi greu de spus. Poate din pricină că băiatul acesta arde ca focul. Ai încercat vreodată, Ghideon, să afli ce se petrece în sufletul băiatului tău?

Încurcat, Ghideon, nu răspunse nimic.

— Ştie să scrie şi să citească. Este tocmai ca un burete care suge. Ar vrea să absoarbă lumea întreagă… dar cu o grabă care mă înspăimântă. Ascultă, Ghideon, băiatul acesta ştie ce vrea: vrea să devină doctor.

— De unde ştii?

— Mi-a spus-o chiar el!

— Mie nu mi-a pomenit nimic, spuse Ghideon.

— L-ai întrebat vreodată?

Ghideon clătină din cap şi Allemby continuă:

— Te-ai gândit vreodată la tine, Ghideon, şi pusu-ţi-ai vreo întrebare? Îţi mai aduci aminte de bărbatul care a plecat pe jos la Charleston? Asta s-a întâmplat nu tocmai demult, dar tu nu mai eşti bărbatul acela. Te-ai întrebat vreodată ce se petrece cu tine? Ce se petrece cu noi toţi, Ghideon? Cu lumea aceasta în care trăim? Când ai participat la şedinţele Convenţiei şi ai contribuit la schimbarea ce va veni, nu te-ai gândit vreodată că această schimbare va fi ca durerile facerii?

— Dar ce legătură are aceasta cu Jeff? întrebă Ghideon cu glasul scăzut.

— Ce legătură? Este fiul tău. Ia-l cu tine în mlaştină, va câştiga un dolar pe zi, nu zic că ar fi rău. Dar va trebui să luăm o hotărâre. Aici nu se găsesc şcoli, ar putea să plece însă la şcoala din partea de miazănoapte. Acolo sunt şcoli, în Massachusetts; care primesc băieţi negri, îi învaţă, îi formează…

— Nu ştiu ce să fac, zise Ghideon nehotărât.

— Tu ai prieteni la Charleston. Cardozzo acela de care mi-ai vorbit, te-ar putea sfătui…

— Carevasăzică să trimit băiatul de acasă?

Jeff luă fata cu el în pădurea de pini şi începu să-i vorbească de o mulţime de lucruri mari şi mărunte din jurul ei.

„O broască trece în faţa ta şi ţopăie pe cărare”. Îi vorbi despre apusul de soare „care coboară ca un trandafir uriaş printre crengile copacilor”. Fata simţi şi ea cum vântul îi adie în obraz şi-i spuse: „E ca şi o mână care se întinde spre tine”. La început se simţea copleşită de tot felul de temeri, temeri pe care Jeff i le împrăştia cu blândeţe şi răbdare. Ea trăia ca în fundul

unei peşteri întunecoase unde nu erau nici culori şi nici lumină. Jeff nu făcea nicio mişcare, niciun pas şi nu pronunţa nicio vorbă care ar fi putut s-o înspăimânte pe fata oarbă. Ea era pentru el cea mai încântătoare fiinţă de pe pământ. O ducea cu el în luncă şi-l dădea să pipăie petalele florilor, firele de iarbă; într-un rând îi strivi o boabă de căpşună în palmă. Allemby locuia într-o colibă pe care cei de pe plantaţie o construiseră anume pentru el, şi nu se supăra când Jeff venea să-i citească fetei din cărţile lui în timp ce el vedea de treburile casei. De la unchiul Sexton, bătrânul care murise cu un an în urmă, Jeff învăţase toate basmele mlaştinii; poveştile pasărilor, ale fiarelor şi ale reptilelor care vorbeau între ele şi duceau o viaţă misterioasă. Toate acestea le istorisea el lui Ellen Jones. Rahel înţelese că fiul ei este îndrăgostit şi se bucura de duioşia lui care semăna cu a lui Ghideon; de aceea îl pocnea peste degete pe Marcus care încerca să-şi bată joc de fratele său. Totuşi se gândea cu tristeţe la fata oarbă. O oarbă trebuie îngrijită, o oarbă este o povară pentru un bărbat, indiferent cum ai privi lucrurile şi Jeff al ei va fi în curând la vârsta la care Ghideon se însurase. Un bărbat are nevoie de o femeie şi o femeie are nevoie de un bărbat, dar ei trebuie să fie deopotrivă unul cu altul, ca talerele unei balanţe.

— Nu-ţi fă griji, Rahel, va fi bine, crede-mă pe mine, îi spuse Allemby.

La depărtare de jumătate de milă de locul unde se isprăvea ogorul, în partea de miazăzi a pădurii, era un loc cam de un hectar unde tăiaseră copacii, aşa că butucii putrezeau în bătaia soarelui. Se strângeau corbii pe cioturi, dând din cap unul către altul.

Veneau şi şerpii de grădină să se încălzească la soare. Aici o aduse Jeff pe Ellen. Găsiră un loc şi se aşezară pe ţărâna încălzită, cu spatele proptit de trunchiul unui copac prăvălit, şi se simţeau singuri, fericiţi. Jeff sta ceasuri în şir, descriindu-i lumea pe care fata n-o vedea: un nor care plutea pe cer, o gaiţă cu aripile albastre care zbura prin văzduh şi-l înfăţişa visurile lui ca nişte imagini vii.

Încetul cu încetul, pe nesimţite, în sufletul ei se schimbase ceva, schimbare datorită desigur şi faptului că se găsea în mijlocul unor oameni buni şi prietenoşi, că auzea toată ziulica zvonuri de voci omeneşti, râs vesel de copii şi glasuri care se strigau din depărtare. Dar marea schimbare se datora mai cu seamă lui Jeff, care-i spuse într-o zi: „Ellen, te iubesc”. Odată o cuprinse în braţe iar ea ridică fruntea spre el şi-i spuse: „Nu-mi fă rău, Jeff, te rog!” Astfel începuse el să-şi dea seama ce fusese viaţa pentru biata oarbă şi ce înţeles avusese pentru ea. Sentiment ciudat şi neobişnuit. Ar fi

vrut să-l înţeleagă, dar n-avea pe cine întreba… Ceilalţi băieţi de vârsta lui se ascundeau în hăţişurile de pe marginea râului, pândind fetele când se dezbrăcau să se scalde sau alergau după ele şi le trânteau în iarbă…

— Ce-ai de gând să faci, îl întrebă ea odată.

— Simt c-aş vrea să fac tot ce-mi trece prin minte.

— Dar ce anume?

— Ce-a făcut şi tatăl tău, răspunse el, şi aşa îi vorbi pentru prima oară de tatăl ei.

— Vrei să te faci doctor? întrebă ea.

— Da, doctor.

Gândul lui se opri asupra figurii doctorului din sat. Era un bărbat fără credinţă care bea whisky, avea barba şi mustăţile îngălbenite de tutun. Odată, când o femeie de pe plantaţie trăgea a moarte, îi auzise pe bărbaţi vorbind batjocoritor despre doctor. Se sfiise să vorbească cu tatăl său; el trebuia să ştie ce vasăzică a fi doctor, dar deşi ţinea atât de mult la Ghideon, nu se simţise în stare să-şi deschidă sufletul în faţa lui, aşa că se adresă lui Allemby.

— Un doctor… ce vasăzică?

— Un om care vindecă pe cei bolnavi.

— Eşti sigur de asta?

La depărtare de câteva mile în mijlocul pădurii trăia o babă care se îndeletnicea cu un fel de vrăjitorie (woodoo), făcea descântece şi vindea talismane.

— Ca baba aceea? întrebă el.

— Nu ca aceea, ci cu ştiinţă, cu cunoştinţă despre pricinile care-i fac pe oameni să se îmbolnăvească.

— Ce-i face pe oameni să se îmbolnăvească?

Aşa începuse, şi într-o zi ducând-o pe Ellen de mână printre copacii păduricii, îi spuse:

— Au de gând să mă trimită de acasă.

— Să te trimită de acasă? Unde?

— Cred că spre miazănoapte, ca să învăţ şi să fiu doctor.

Vorbele lui o cutremurară; îi spuse cu glasul rugător cât de singură şi părăsită se va simţi la plecarea lui şi el înţelese că bezna întunericului se va închide din nou în jurul ei. Tresări la gândul acesta, care nu-i trecuse niciodată prin minte.

— Eu te iubesc, spuse el. Pe tine te iubesc şi numai pe tine!

— Bine, dar vrei să pleci?

— Vreau să plec, răspunse el abătut. Dar într-o bună zi mă voi întoarce. Fii sigură că mă voi întoarce. Îţi jur că voi veni din nou la tine.

Ghideon nu-i împărtăşi Rahelei proiectele lui, decât după ce primi răspunsul lui Cardozzo, care-i spunea că s-ar putea încerca ceva. Să vină Jeff la el la Charleston; el îi va scrie lui Frederick Douglas şi altor prieteni care sunt stabiliţi în nord. Douăzeci şi cinci de dolari vor ajunge pentru început şi el, Cardozzo, va aranja ca Jeff să poată face drumul până la Boston pe mare.

Aşa că Ghideon se sfătui cu Rahel.

— Cât de departe este oraşul acesta Boston?

— Cred că este la vreo mie de mile, răspunse Ghideon. Dar îţi dai seama ce înseamnă, Rahel, ca un fiu de al nostru, un copil născut în sclavie să meargă la Boston şi să studieze meseria doftoricească?

Rahel dădu din cap.

— Crezi poate că ar fi mai bine să-l ţin lângă mine?

Rahel dădu a doua oară din cap, Ghideon o cuprinse în braţe:

— Ascultă fetiţa mea, tare se va mai mândri fetiţa mea cu fiul ei, minunat de mândră se va simţi când va merge fiul ei cu paşi mari înainte urcând treptele gloriei!

— Ştiu, răspunse Rahel.

Yankeul cel înalt şi bărbos încălţat cu cizme de piele, cu hainele umede şi pătate de noroi, care se sculase abia după o criză de malarie, îl întrebă pe Ghideon:

— Vorbeşti în numele oamenilor acestora?

— Da.

— Câţi sunt?

— Douăzeci şi doi, răspunse Ghideon.

— Să aducă cu ei lopată, topor şi cazma. Plătesc un dolar pe zi. Lucrează şapte zile pe săptămână, de la răsăritul până la apusul soarelui. Plata în zi de joi.

— Foarte bine, zise Ghideon.

Yankeul făcu semn cu mâna spre baraca unde era casieria.

— Du-te cu ei ca să semneze contractul sau să pună degetul.

Ghideon, Trooper şi Ferdinand Lincoln făceau parte din grupul tăietorilor. Intrară într-o pădurice unde copacii aveau o grosime de şase sau opt centimetri; stăteau în apă şi în noroi până la genunchi, doborând copacii cât era ziua de lungă. Majoritatea negrilor care formau echipe, lucrau pentru prima dată cu plată. Când Societatea căilor ferate înfiinţa în centrele din apropiere birouri de angajare a lucrătorilor, negustorii clătinară din cap şi-şi spuseră:

„Vreme pierdută de pomană. Negrul nu lucrează decât sub ameninţarea biciului sau a stăpânului."

„Este scandalos, spuneau ei, să plăteşti un negru cu un dolar pe zi; îi înveţi cu nărav; cine a mai pomenit o plată atât de mare?"

Şefii de echipe şi inginerii yankei ridicau din umeri şi angajau tot mai mulţi lucrători.

„În orice caz, spuneau oamenii din partea locului, nu credem că veţi putea construi un terasament de-a lungul terenului mlăştinos; atâta pagubă pentru afurisiţii de yankei".

Dar peste aşteptări lucrul înainta. După ce fură daţi copacii la o parte, fu aşternut pietrişul, se aşezară traversele. Ploile transformaseră terenul mlăştinos într-o mare de noroi lipicios, de culoarea catranului. Oamenii tăiau copacii, îngropaţi până la piept în mocirlă. Când se iviră primele roiuri de ţânţari, şi oamenii cădeau grămadă în infirmerie, îşi făcură din nou apariţia afişele de angajare a lucrătorilor. Primul val de entuziasm, stârnit în regiune la ştirea că linia ferată coboară spre miazăzi, se risipi; foştii plantatori, supraveghetorii şi controlorii de sclavi de odinioară priveau cu ochi răi această societate constituită în Anglia, cu capital englez, care construieşte o cale ferată cu aceeaşi stăruinţă fără precedent, cu acelaşi curaj cu care generalul Sherman îşi croise drumul glorios spre mare.

Pentru negri însă, evenimentul acesta era cu totul altceva. Ghideon îşi dădu seama de legătura dintre muncă, viaţă şi întreaga civilizaţie. Pe vremea când fusese sclav, lucrase zi de zi cu acei de o seamă cu el, cât era anul de lung, fără să aibă nimic în schimb şi fără să câştige un ban, ca boul la jug sau calul de povară. De astă dată, Societatea căilor ferate dăduse oamenilor de ştire că era dispusă să cumpere un anumit produs: produsul acesta era munca braţelor. Ghideon şi oamenii săi veniseră să-şi vândă munca braţelor lor, cu un dolar pe zi, iar din munca aceasta rezultase o concepţie şi un vis; un terasament cu şine lucioase de-a lungul cărora urmau trenurile zi şi noapte! Vor pleca de aici ca oameni liberi şi cu ceva bani în

buzunar şi cu banii aceştia îşi vor putea cumpăra şi ei câte ceva. Pe urma lor, rămânea concret, mărturia vie a muncii lor.

Ghideon nu ştia dacă aceste lucruri ar fi putut fi executate şi prin munca sclavilor; ştia doar că sclavii nu lucraseră niciodată în felul acesta, nici chiar sub ameninţarea biciului. Grupul său de lucrători dobora copacii şi îi cioplea ca să facă traverse. Doi inşi aşezaţi faţă în faţă cu topoarele în mână loveau copacul, unul mai sus şi celălalt mai jos, ca să desprindă aşchia din crestătură şi, după opt lovituri de fiecare topor, auzeai glasurile răbufnind; „Păzea… copacul!” şi imediat îl vedeau prăbuşindu-se în oglinda apei. Începea curăţitul crengilor, una după alta, apoi trunchiul era prins în cârceii tânjalei şi caii se opinteau ca să-l tragă. Ei lucrau despuiaţi până la brâu şi trupurile lor negre, cu muşchii încordaţi, luceau de năduşeală. La început cântau vechile cântece ale sclavilor, dar acestea nu mai conţineau niciun îndemn; le lipsea ritmul necesar. Astfel se născură cântece noi, fără cuvinte la început, dar nu mai erau melopee ca altădată. În timpul lucrului ei trebuiau să cânte, şi primele cuvinte ce le adaptară ritmului fură cuvinte simple, ca şi felul lor de a gândi; „Copacului din codru nu-i place toporul, nici gura de secure…” şi odată cu vorbele se născu şi melodia.

Cât timp lipsise de acasă, Ghideon se moleşise. Odată cu noaptea, nu era în stare să se mai gândească la nimic şi nici să dorească altceva decât să se aşeze pe prichiciul vârtos din baracă şi să se odihnească. Somn, muncă şi hrană, asta era tot şi nimic alta, aşa că începuse să se întrebe: „oare într-o viaţă de om nu există decât muncă fără preget şi nu rămâne loc pentru învăţătură, pentru odihnă, pentru cărţi?”

Progresul făcut de la abolirea sclaviei era, ce-i drept, o punte pe drumul civilizaţiei; dar se vor mulţumi oamenii numai cu atât?

Mâncarea se dădea de trei ori pe zi: o ciorbă de carne, cartofi, orez, deci hrană destul de bună, deşi nu prea variată. Oamenii se aşezau la rând cu străchinile în mână, ca să-şi primească porţia, şi aceasta era singura întrerupere din timpul lucrului de paisprezece ceasuri pe zi. Dormeau în barăci lungi de lemn, ridicate în grabă şi în corturi vechi militare.

Conducătorul Kelly, şeful grupului de lucrători nr. 4, spuse şefului inginer Read:

— Cu zece grupuri de lucrători ca ai mei, îţi clădesc un terasament până în infern.

Iar Read, care în timpul războiului făcuse serviciul la pionieri, îi răspunse:

— Fii liniştit, căci infernul de care vorbeşti îl vei găsi chiar aici.

Un nou val de malarie se declară; mlaştina deveni un focar de infecţie şi vorbele lui Read căpătaseră temei. Zi şi noapte, roiuri de ţânţari bâzâiau fără întrerupere. George Reader, unul din oamenii lui Ghideon, se îmbolnăvi, şi patru zile mai târziu muri de friguri. Hannibal Washington şi Fratele Peter transportară cadavrul acasă ca femeile să poată vedea înmormântarea, să poată plânge şi să se poată îmbărbăta, asistând la ceremonie. Ghideon fu transferat în echipa celor care cărau pietrişul pentru terasament, îl nivelau şi ciopleau traversele de stejar. Într-o noapte auziră sirena locomotivei trenului de materiale trecând prin apropiere. Apa mlaştinii începuse să scadă: mâlul se uscase şi crăpase; căldura devenise tot mai grea. Dar condiţiile de lucru erau ceva mai uşoare. O căldare de pietriş amestecat cu piatră fărâmată alcătuia un aşternut bun pentru şinele de oţel care deschideau drumul trenurilor de materiale. Lui Ghideon îi vâjâia capul încercând să înţeleagă ritmul acesta nebunesc; într-un rând, Hannibal Washington îl întrebă:

— Ghideon, în nord albii lucrează ca şi noi?

— Poate că lucrează şi ei aşa!

— Nu se odihnesc, nu se distrează, n-au vreme să se înveselească şi ei cu o femeie?

— Se poate să nu aibă!

— Crezi că e bine aşa, Ghideon?

— Nu ştiu… poate să mă dumiresc şi eu cândva.

Întâmplarea aceasta se petrecuse în timp ce oamenii lipsiseră de acasă. Trooper avea o fată de vreo paisprezece ani, cu numele de Jessie. Nu era în stare să povestească ce se întâmplase cu ea, decât trunchiat şi fără şir, spunând cum apucase de-a lungul potecii ce duce spre vechea plantaţie de tutun aşa la întâmplare, cum se întâlnise cu doi oameni albi care veneau într-o căruţă înhămată cu o gloabă. „Ascultă fato, ia vino încoace!” strigaseră cei doi oameni. Fata s-a speriat şi a început să fugă de-a lungul holdelor, dar ei se luaseră după ea. Se împiedicase căzând într-un hăţiş de mărăcini şi albii o scoaseră de acolo, îi rupseră hainele, apoi o siluiră. Se sfătuiră dacă n-ar fi mai bine s-o ucidă şi în cele din urmă o lăsară să plece şi fata se repezise într-un suflet acasă, în pielea goală, ca înnebunită de spaimă. Când Trooper află ce se întâmplase, aproape să-şi piardă mintea; reacţiunea lui fu atât de violentă, încât simţea nevoia să ucidă pe cineva. Se

jura pe toţi dumnezeii că va omorî un alb, orice s-ar întâmpla. Ghideon şi Fratele Peter încercară să-l liniştească:

— Dacă faci una ca asta, te vor spânzura aşa cum te văd şi ne vezi.

— Atâta pagubă.

— Şi cui va folosi treaba asta?

— Va folosi cuiva!

În cele din urmă, Ghideon începu să zbiere la el, cutremurându-se de revoltă:

— Vorbeşti ca un prost… Nu se poate să faci aşa ceva. Ştii de ce-am lucrat şapte săptămâni de-a rândul în mlaştina aceea? Întreabă-te Trooper, ştii de ce? Un om de al nostru a murit de malarie, şi l-am adus acasă de l-am îngropat. În tot timpul acesta nu ne-am întins o singură dată pe spate, n-am avut răgaz să privim cerul albastru, n-am văzut o femeie; de ce oare? te-ai întrebat vreodată?

— De ce oare? întrebă Trooper încruntat.

— Pentru o viaţă nouă, fire-ai afurisit să fii, înţelege odată!

— Bagă de seamă, Ghideon, vorbeşti de sus cu mine. Ai ridicat nasul şi ai început să faci gât. Ai plecat la Charleston şi-ţi închipui că e mare lucru de capul tău. Ai gustat din rodul cel mai bun al pământului, ai stat cot la cot cu negrii de seamă şi cu albii…

— Mă, dobitocule! Am plecat la Charleston pentru că am fost nevoit să plec… Am plecat de acasă plin de teamă, erau doar atâtea pricini de care te puteai teme. Mai sunt şi astăzi… Apoi întinzând braţul cuprinse pe Trooper, şi-i spuse: „Ascultă omule, întâmplarea asta este îngrozitoare şi nespus de dureroasă; o fetiţă să fie maltratată în felul acesta şi să se întoarcă acasă cu o rană adâncă în trupul ei! Dar rana aceasta, Trooper, se va vindeca, deoarece toate rănile se vindecă. Va uita. Tu însă nu ai dreptul să-i uiţi pe ai noştri; tu ai o soţie, mai ai şi alţi copii. Ne-am întors din mlaştină cu o mie de dolari aproape; nu s-a mai pomenit o sumă atât de mare la un negru! Cu banii ăştia te poţi îmbăta şi ai de ajuns ca să-ţi împlineşti toate poftele. Poţi cumpăra multe lucruri ce ispitesc ochii oamenilor: lucruri frumoase, rochii colorate, acadele, Dumnezeu mai ştie ce! Trooper, banii sunt o mare ispită; dar am vorbit cu oamenii noştri şi el mi-au spus: „păstrează tu Ghideon banii aceştia şi cumpără cu ei pământ”. De ce-au răspuns aşa, sclavii aceştia negri şi neştiutori? Ce-i face să-şi pună nădejdea şi credinţa în viitor?

Trooper clătină din cap abătut, distrus.

— Atunci să-ţi spun eu de ce: viitorul ia formă înaintând încet, ca zilele în mersul lor, aşa cum coboară soarele în fundul zărilor… Omul ostenit şi necăjit nu poate adormi; se zvârcoleşte şi zice: „nu se va mai face niciodată ziuă, nu va mai fi niciodată răsărit de soare, ci numai noapte în vecii vecilor” şi se răsuceşte şi se zvârcoleşte în aşternut, numărând ceasurile lungi de veghe, chinuitoare. Ei bine, s-a dus cu timpul acesta! Soarele va străluci mâine pe cer. Tot ce a fost rău până acum, va dispare încet; se linşează un negru, o mică negresă este maltratată… dar toate acestea vor trece şi se vor uita.

Citind Rahelei scrisoarea, Ghideon îi descrise şcoala la care urma Jeff. Se părea că scrisul acela rotund şi îngrijit era întruchiparea vie a fiului său. Se străduia să completeze imaginea lui, nu atât pentru sine, cât mai mult pentru Rahel, pentru Jenny şi Marcus. Când Marcus şi Jenny îl întrebară unde vine Massachusetts, Ghideon nu fu în stare să le răspundă decât că e undeva departe, la o mare distanţă de ei. Un oraş în care locuiesc numai yankei.

— Numai yankei?

— Cred că numai yankei. Ia ascultaţi, Jeff ne vorbeşte şi despre oraş, zise Ghideon. „Worcester este frumos şi locuit de mulţi oameni. Astfel de localităţi se numesc oraşe. La început, ele te cam înspăimântă, dar foarte curând te obişnuieşti cu viaţa unui astfel de oraş”.

— O fi ca Charleston? întrebă Marcus – deşi el n-avea decât o idee foarte tulbure de felul cum ar arăta oraşul Charleston.

— Da, cred că este ca Charleston, răspunse Ghideon, cu glasul nesigur, şi continuă să citească: „aici, la academia prezbiteriană liberă, sunt paisprezece studenţi; toţi sunt negri ca mine, dar majoritatea sunt orfani care n-au nici mamă nici tată, nu ca mine. Reverendul Charles Smith şi reverendul Claude Southwick care este un unitarian nu presbilerian, ne învaţă să citim, să scriem, să facem socoteli, latina, istoria şi geografia”.

— Ce înseamnă unitarian?

Ghideon nu ştiu ce să le răspundă, dar le spuse ce este geografia şi că latina este o limbă vorbită cu multe secole în urmă de un popor din altă ţară.

— O mai vorbesc şi acum?

Ghideon nu ştia sigur şi nici nu ştia dacă-l vor trimite pe Jeff într-o ţară ca aceea. Citi mai departe:

„Mâncăm şi dormim într-o încăpere care se găseşte dincolo de sala numită anexă. Comitetul doamnelor ne pregăteşte mâncarea şi ne împarte hainele de care avem nevoie. Sunt haine curate şi bune şi care n-au mai fost decât foarte puţin purtate. De lucrat lucrăm cu rândul, tundem iarba, spălăm geamurile, măturăm şi îngrijim biserica, ca să fie curată; pentru munca aceasta ni se plăteşte zece cenţi pe săptămână, pe care-i putem cheltui cum vrem. Simt lipsa voastră, dar încolo sunt mulţumit aici. Spuneţi lui Ellen că şi ea îmi lipseşte”.

Rahel îşi şterse ochii. Marcus şi Jenny erau cu gândul departe: trăiau viaţa lui Jeff din ţinuturile de nord şi discutau problemele de care le vorbea el.

— Vedeţi ce bine merge acolo, spuse Ghideon, care se simţea în stare să urmărească pas cu pas visurile lui Jeff.

Datorită scrisorilor, ei se apropiară sufleteşte unul de altul, mai mult ca oricând în viaţa lor. Într-o scrisoare adresată lui Jeff, Ghideon îi spunea: „Citeşte cărţile lui Charles Dickens, ele te vor învăţa multe lucruri frumoase, despre frăţietate, despre oameni buni şi despre oameni răi.

Înainte de a începe negocierile pentru cumpărarea pământului. Ghideon trecu pe la Abner Lait. Coborând într-o dimineaţă în josul drumului, până la casa lui Abner, se sprijini de poartă aşteptând ca albul să-l observe. Doamna Lait se uită la Ghideon şi intră din nou în casă. Jimmy se apropie de el şi-i spuse că Abner dă lături la porci.

— Cum te cheamă, negrule?

— Ghideon Jackson.

— Te-am mai văzut o dată.

— Şi eu, răspunse Ghideon şi dădu din cap, cred că-ţi mai aduci aminte de mine, m-am oprit toamna trecută pe la voi.

— Hm, hm.

— Ce vârstă ai băiete? întrebă Ghideon.

— Zece veri.

— Ai fost la şcoală?

Băiatul-zâmbi şi făcu nu cu capul.

— N-am fost, dar nici nu vreau să merg.

Abner apăru de după colţul casei şi zărind pe Ghideon dădu din cap.

— ’Mneaţa.

— ’Mneaţa, domnule Abner, răspunse Ghideon. Constat că ai şi un coşar foarte arătos, văd că ai şi câţiva acri plantaţi cu bumbac. Vei avea o recoltă frumoasă, şi-ţi va aduce bani buni.

— Dacă voi izbuti să-l culeg, răspunse Abner.

— Vei izbuti.

— Te felicit că eşti atât de optimist. Poate vii şi dumneata să-mi dai o mână de ajutor, îi spuse Abner.

— De ce nu?

Abner îşi strânse pantalonii, scuipă în palme şi şi le şterse de dosul hainei.

— Am auzit, Ghideon, că aţi lucrat la terasamentul liniei, zise el apropiindu-se; veni şi Peter, băiatul cel mai mic al lui Abner. Fetiţa lui de şase ani se agăţase de cingătoarea tatălui ei şi de sub coroana de păr roşcat, zgâi ochii la Ghideon.

— Este exact.

— Cred că asta este o decădere pentru un negru de seama dumitale, un negru care a luat parte la şedinţele Convenţiei din Charleston.

— Se poate, dar s-ar putea să nu fie cum zici dumneata; depinde cum priveşti chestiunea, răspunse Ghideon zâmbind.

— Mi se pare că negrii şi-au pus în cap să conducă şi statul.

— Eu n-aş spune vorbele astea, domnule Abner!

— Nu le-ai spune?

— Îmi dai voie să intru, domnule Abner? întrebă Ghideon, sunt însetat şi aş preţui din cale-afară un pahar cu apă rece.

— Ţi-l aduc eu, strigă băiatul, şi se repezi la fântână.

— Intră, spuse Abner şi o apucă înspre copacul cel mare din curte, care făcea o umbră deasă.

Tăcu şi se aşeză pe jos iar Ghideon se aşeză lângă el. Băiatul îi aduse apa într-o gamelă de tinichea şi Ghideon bău cu poftă.

— Ai fântână bună, zise Ghideon, întorcându-se spre el.

— Da, e la umbră, ţine apa rece, răspunse Abner. Nu-i nimic mai plăcut decât o cană de apă rece.

Soţia Ini Abner apăru din nou pe prispă, se uită o clipă la ei, apoi intră din nou în casă.

— Timpurile bune vin atât de rar, încât nu poţi să te uiţi nepăsător la ele, spuse Ghideon.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că vremurile de azi sunt mai bune decât cele dinainte de război, răspunse Ghideon cu glasul stins. Desigur că pentru plantatori viaţa va fi mult mai grea, dar micii fermieri se vor bucura de o soartă mult mai bună. Până acum n-au prea avut noroc!

— Hm, hm.

— Când stai să te gândeşti, continuă Ghideon, smulgând un fir de iarbă uscată pe care începu să-l mestece îngândurat, una este norocul, şi cu totul alta iluzia fericirii.

Abner nu răspunse nimic; ridică ochii spre soare, ca şi când ar fi încercat să socotească cât timp a trecut de când s-a oprit Ghideon la el. Câinele se apropie şi, după ce se gudură pe lângă Ghideon, se întinse la picioarele lui; copiii se îndepărtară. Din casă se auzi glasul soţiei lui Abner care strigă:

— Vino încoace Peter!

— Trebuie să priveşti situaţia în felul următor, începu Ghideon. Ceea ce s-a întâmplat este bun întâmplat, dar aici nu este om care să nu fi suferit cumplit de pe urma războiului. Femeile, care au rămas acasă, au lucrat, au suferit, şi n-au încetat o clipă să nădăjduiască; dumneata şi cu mine ne-am întors acasă, ne-am suflecat mânecile şi ne-am zis că trebuie să scoatem ceva din această durere a noastră. Am avut puţină sămânţă, numai câteva vite în jurul casei. Am semănat câte ceva, ca să avem cu ce ne hrăni şi am sădit şi puţine legume. Pentru un bărbat singur, găsesc că dumneata ai arat un teren foarte mare; ai semănat grâu şi ai plantat bumbac; cred că numai braţele şi spinarea dumitale ştiu ce-au păţit! Dar ai izbutit să ai semănătură care va da o recoltă de care orice bărbat s-ar putea mândri. Dar al cui este pământul pe care l-ai lucrat, domnule Abner?

— Al cui este? întrebă Abner, uitându-se mirat la Ghideon. Afurisit să fiu dacă ştiu, sau dacă barem mă interesează. A fost al lui Dudley Carwell, dar se pare că l-a pierdut şi a trecut în stăpânirea lui Ferguson White. Se spune că familia White ar fi emigrat în Texas.

— Aşa este! Pământul lui Carwell a fost pierdut de pe urma impozitelor neplătite. Nicio palmă de pământ, niciun acru nu mai este al lui.

— Foarte bine, n-are decât să-l piardă! Dumnezeu mi-e martor că n-am bani de impozite.

— Ia uite ce vreau să-ţi spun, adăugă Ghideon liniştit. În cursul lunii octombrie, proprietatea Carwell va fi scoasă la licitaţie în Columbia. Ştirea aceasta o am de la Comisarul Federal. Se va vinde, după cât se pare, în

loturi de o mie de acri, nu în parcele mai mici. După ce se va vinde, ce se va alege de noi, domnule Abner?… ce se va alege de dumneata?

— Voi sta aici unde mă găsesc, răspunse Abner cu încăpăţânare. Nu cred să se găsească vreun afurisit de negru care să îndrăznească a-mi porunci să plec de aici, şi niciun afurisit de yankeu c-are să mă scoată din casa mea. Am luptat cât a durat războiul şi cu ce m-am ales? Nu, domnule, eu voi sta aici, neclintit şi atât îi trebuie aceluia care-mi va porunci s-o iau din loc!

— Să avem iertare, domnule Abner, dar n-ar fi rău să te gândeşti puţin la vorbele pe care le-ai rostit. Să nu îndrăznească nimeni să-ţi spună să pleci – asta sună frumos, dar în practică nu face nici doi bani! Ce te faci dacă vine şeriful? Te vei împotrivi legii, vei încerca să te lupţi cu un plantator, susţinut de lege şi de cârmuire? Cum vei putea face una ca asta?

— Nu primesc sfaturi de la negri.

— Foarte bine, dar puţină răbdare, domnule Abner. Ce simţi dumneata faţă de negri – asta-i treaba dumitale şi n-am venit câtuşi de puţin cu gândul să discutăm această chestiune, dar dă-mi voie să-ţi spun că, oricare ar fi simţămintele dumitale, negrii nu-ţi sunt duşmani.

— Cred că ar fi mai bine să te duci dracului şi să pleci de aici, se răsti la el Abner mânios.

— Sigur că ar fi mult mai bine, răspunse Ghideon muşcându-şi buzele. Voi pleca din curtea dumitale! Proprietatea Carwell va fi vândută la licitaţie şi după aceea dumneata te vei lega de toată lumea, dar încotro o vei lua? Uite ce-i, domnule Abner, eu vreau să-ţi spun ceva, fie că vrei să mă asculţi, fie că nu! Eu şi oamenii mei am coborât în mlaştina aceea blestemată ca să câştigăm bani şi să cumpărăm pământ. În ţara aceasta, omul fără pământ nu este decât un sclav, şi nu-i nicio deosebire, domnule Abner, dacă sclavul acesta este alb sau negru. Avem aproape o mie de dolari şi dacă vom putea îndupleca un bancher să ne dea un împrumut pe ipotecă, ne-am putea prezenta şi noi la licitaţie, ca să cumpărăm câteva locuri de câte o mie de acri. Cred că ar fi foarte frumos să fim şi noi prezenţi acolo şi să oferim bani buni pentru pământul care va fi al nostru.

Abner Lait trăgea linii ciudate cu degetele în ţărână. Trecură minute lungi fără ca albul să spună o vorbă; se uita la mâinile lui bătucite de muncă; la firele de păr portocaliu ce i se zbârleau pe piele ca nişte ţepi de sârmă şi la rana ce i-o lăsase pe dosul palmei baioneta unui soldat yankeu… Privindu-l, Ghideon înţelese ceva din lupta ce se dădea în sufletul lui, în

ciuda chiar a contradicţiilor din viaţa lui. Pe cine urăşte el? Împotriva cui a luptat şi pentru ce? După ani întregi petrecuţi în mijlocul unui măcel sângeros, după ce a făcut marşuri istovitoare şi a scăpat de moarte, un bărbat nu mai este acelaşi ca în ziua plecării de acasă. Poate se va putea întoarce din nou acasă şi să se proptească, ca înainte, de coarnele plugului; îşi va hrăni poate ca mai-nainte porcii, dar omul nu mai este acelaşi…

— Eu nu am parale, oftă Abner într-un târziu, înfundat şi abătut. În toată casa mea, Ghideon, nu vei găsi mai mult de patru dolari şi şaizeci de cenţi Asta e toată averea mea.

— N-ai nevoie de bani, răspunse Ghideon; eu caut aderenţi, familii care să se asocieze cu noi. Banii care-i avem sunt tocmai de ajuns pentru a pune afacerea aceasta pe roţi; altfel ar fi zadarnic să ne străduim. Pe această proprietate Carwell, sunt stabilite douăzeci şi şapte de familii de negri şi şapte familii de albi… Toţi aceştia trăiesc lucrând la vechile plantaţii ale familiei Carwell şi toţi vor fi nevoiţi să plece dacă nu devin părtaşi la parcelare după vinderea proprietăţii. Să zicem că am cumpărat optzeci-nouăzeci de acri de fiecare cap de familie, ceva mai mult sau poate ceva mai puţin, depinde de împrejurări. Terenul cuprinde o bucată de pădure cu lemne de foc, o bucată de păşune şi pământ bun de cultură. Trei mii de acri ar fi tocmai de ajuns pentru a da fiecăruia ceea ce i-ar trebui.

— Şi de ce ţii să fiu şi eu în această combinaţie? întrebă Abner. Ce-am făcut eu pentru dumneata? Nu sunt simpatizant al negrilor şi nici afurisit de scalavag, ca să vii aici la mine şi să-mi lingi cizmele!

— Aşa este, încuviinţă Ghideon.

— Prin urmare, spune-mi ce urmăreşti?

— Ascultă, spuse Ghideon. Iată cum trebuie să judeci lucrurile… sudul acesta al nostru este populat de patru milioane de negri şi de opt milioane de albi. În Carolina de Sud, populaţia neagră dispune de o mică majoritate. Situaţia dinainte nu va mai reveni, războiul a schimbat ceva. Convenţia şi alegerile pentru Congres au creat aici în sud o viaţă nouă. Ce va fi, domnule Abner, această viaţă nouă? Până azi nu s-a văzut mare lucru: aceleaşi colibe dărăpănate în care oamenii trăiesc ca şi înainte de război; aceleaşi sentimente de ură înveninează sufletele; persistă aceeaşi neagră ignoranţă. Unde este acea viaţă nouă? Ei bine, nu ajunge să doreşti, ca ea să vină, căci nimic nu se face de la sine. Totul trebuie pregătit. Avem un terasament de linie ferată de-a lungul mlaştinii, datorită muncii oamenilor care au plecat de acasă şi au lucrat acolo din greu. Această linie nu s-ar fi putut construi

numai cu vorba. Aşa este şi cu problema care ne interesează pe noi. Pământul este bun; în ţara asta vor curge lapte şi miere, dacă-l vom lucra cum se cuvine. Pe aici nu e frig ca în ţinuturile locuite de yankei, regiunea nu e bântuită de molime, cum e pe la gurile fluviului. Oamenii de aici sunt buni şi harnici; albi cumsecade şi negri cumsecade…

— Aşa a fost până în ziua când au distrus-o afurisiţii de yankei, răspunse Abner.

— Oare ei au distrus-o? Războiul e o întâmplare tristă, dureroasă şi păgubitoare. Eu am pus mâna pe armă, şi într-un anumit chip am putea zice că am luptat unul împotriva altuia. De ce? Fireşte, yankeii au intrat în ţară şi au eliberat pe negri şi cred că mai bine de jumătate de plantatori au rămas pe drumuri. Dar câte plantaţii sunt în această ţară? Uită-te în jurul dumitale… şi oriunde îţi vei roti ochii, se aşterne aceeaşi proprietate a familiei Carwell. Eu sunt astăzi un om liber, în loc să fiu un sclav negru. Dumneata al aceeaşi situaţie ca înainte de război, poate chiar ceva mai bună. Înainte de război n-ai fi îndrăznit să visezi că vei avea o bucată de pământ. Fiecare palmă de pământ bun făcea parte dintr-o plantaţie… Albii săraci trăiau prin mlaştini, sau în câte o dumbravă de codru, unde erau nevoiţi să lucreze o bucăţică de pământ, ca să-şi câştige traiul. Yankeii ne-au lăsat nouă pământul şi, desigur, ceva mai multă nădejde decât înainte.

Abner continua să zgârie ţărâna cu degetele.

— Continuă, îl îndemnă el.

— Foarte bine, ce alta ar putea fi viitorul pentru noi decât acela pregătit de noi înşine? Dar viitorul acela nu va putea fi bun decât dacă ne vom strădui să-l facem la fel pentru negri şi pentru albi. Ura din această ţară nu se va domoli decât atunci când viitorul ne va aparţine. Vom reuşi mult mai uşor să cumpărăm pământ, dacă şi dumneata te vei asocia cu noi; dacă în combinaţia aceasta va intra şi Max Bromley, fraţii Carson şi vom merge cot la cot cu Fred MacHugh.

— Ei nu vor intra!

— Ba s-ar putea să intre, domnule Abner. Lumea în care trăim este supusă schimbărilor. Noi am deschis o mică şcoală acolo la Carwell, pentru ai noştri. Nimic nu poate opri copiii dumitale să meargă şi ei la această şcoală. Într-o bună zi va veni guvernul şi va clădi un local impunător. Nu văd nimic ce i-ar putea împiedica pe copiii mei şi pe ai dumitale să înveţe la aceeaşi şcoală, – pentru că unii sunt negri şi ceilalţi albi!

Abner clătină din cap.

— Domnule Abner, este o problemă care merită să fie cântărită. Admit că-ţi trebuie timp ca să te mai gândeşti, dar nu văd de ce nu vrei să vii alături de noi la cumpărarea pământului.

— N-am nevoie de pomana unui afurisit de negru, răspunse Abner cu încăpăţânare.

— Dacă întind braţul ca să mi-l întăresc, nu înseamnă că cerşesc mila cuiva. Dacă mă voi prezenta la un bancher şi voi spune că în această combinaţie am pe albi alături de mine, braţul meu va fi cu atât mai tare.

— Poate să ai dreptate, răspunse Abner. Apoi, după câteva clipe de gândire, adăugă. Ce te face să crezi că ne vor vinde pământul?

— Am stat de vorbă cu agentul funciar yankeu. Mi-a spus că licitaţia va decurge în condiţii cinstite şi că pământul va fi atribuit celui care va oferi mai mult.

— De unde să ştiu eu că nu-mi înşiri braşoave?

— Poate să mint… răspunse Ghideon.

Se uitară unul în ochi celuilalt fără să clipească şi pentru prima dată Abner zâmbi.

— Cine va merge la această licitaţie?

— Oamenii mei m-au rugat ca eu să vorbesc în numele lor. Amănuntul acesta nu este încă hotărât. Problema ar mai putea fi discutată.

— Eu te-aş prefera pe tine.

— Aşadar, vii cu noi? întrebă Ghideon.

— Voi veni!

— Sunt mândru şi fericit, domnule Abner, dă-mi voie să-ţi strâng mâna, ca să pecetluim această înţelegere.

Pentru prima dată în viaţa lui, Abner Lait strângea mâna unui negru.

După o discuţie de două ceasuri, fraţii Carson se învoiră să se asocieze la propunerea lui Ghideon şi-i dădură şaizeci şi cinci de dolari pentru fondul comun. Max Bromley clătină din cap la toate argumentele lui Ghideon. Nu dorea să aibă nici în clin nici în mânecă cu negrii şi cu asta basta! Fred MacHugh intră în combinaţie; tot aşa cumnatul său Jack Sutter. Ghideon pierdu trei zile ca să-i convingă pe propriii săi oameni de pe plantaţie.

„Ce nevoie avem de albi în afacerea asta?” – întrebau oamenii. Banii adunaţi erau ai lor. Nu murise unul de ai lor lucrând în mlaştină?

Ghideon le explică şi le repetă fiece amănunt de mai multe ori în şir. O jumătate era de la început de partea lui, iar restul se lăsase convins până în

cele din urmă. Ghideon se simţea mulţumit de succesul lui, cum nu se mai simţise de luni de zile. Cuprinzând-o pe Rahel în braţe, era fericit ca şi odinioară.

Şi numai la patru zile după vizita care i-o făcuse, Ghideon se pomeni cu Abner Lait urcând dealul plantaţiei, ţinându-i de mână pe cei doi băieţaşi ai săi.

— Am stat de vorbă cu Helen, îi explică el lui Ghideon, şi ea este de părere că băieţii aceştia trebuie să înveţe cât de cât să citească.

Băieţii începură să se smuncească şi să se zvârcolească lovind cu picioarele. Abner îi apucă strâns de mâini şi le spuse să-şi bage minţile în cap, că de nu, va fi vai de pielea lor. Ghideon înţelese că albului nu-i venise tocmai uşor să facă demersul aceia, plin de umilinţă şi nu căută să abuzeze de situaţie spunându-i:

— Îţi mulţumesc din suflet, domnule Abner. Aceasta este numai începutul.

Abner dădu din cap; se mai frământă câteva clipe pe loc fără să scoată o vorbă, apoi întoarse spatele şi o luă din loc.

Capitolul VII
Cum a ajuns Ghideon Jackson departe de casa lui, cum a reuşit sa încheie o afacere şi să ia o hotărâre

Carl Robbins, vicepreşedintele băncii First National din Columbia, clătină din cap şi răspunse lui Ghideon: „Nu! Pe el nu-l interesează! Foarte greu, nu! Propunerea este cu desăvârşire lipsită de interes”. Apoi îi zâmbi uşor pentru a-şi ascunde părerea ce o avea despre o astfel de afacere. Domnul Robbins avea un cap mare, chel şi şuviţe de păr cărunt pe după ureche. Un colac de grăsime la ceafă părea să-i susţină craniul. Se uită îngăduitor la Ghideon şi-i spuse:

— Trebuie să înţelegi, domnule Jackson, că lucrurile nu-s chiar aşa de simple! Căci dacă ar fi aşa, ne-am pomeni în mijlocul unui haos. Dumneata ai venit la mine cu o mie de dolari în buzunar, şi-mi spui că reprezinţi un grup obscur de negri şi o ceată de albi care trăiesc pe proprietatea Carwell, îmi propui să-ţi dau o poliţă garantată de această bancă, ca să poţi lua parte la licitaţia publică şi să cumperi pământ. Ideea asta este de domeniul fanteziei.

— Nu e vorba de o simplă poliţă, răspunse Ghideon, suma pe care ne-o veţi avansa va fi o ipotecă asupra…

— Las-o, domnule Jackson, îl întrerupse bancherul. Fii serios. Trăim vremuri tulburi, oamenii stau la gânduri când e vorba de ipotecă, cu atât mai mult o ipotecă asupra unui pământ care nici nu există! Ce garanţii pot oferi nişte negri care nici n-au după ce să bea apă?

— Vă rog, domnule Robbins, protestă Ghideon. Noi nu suntem negri din acei care n-au după ce să bea apă. Noi am locuit pământul acesta toată viaţa noastră. Cei mai mulţi dintre noi au lucrat acest pământ şi au adunat trei recolte care au fost toate ale noastre. Dacă aţi avea bunăvoinţa să vă obosiţi până la Carwell, sunt încredinţat că aţi judeca cu totul altfel situaţia.

— Nu sunt obişnuit să primesc sfaturi de la negri; nu ei mă vor învăţa cum să judec o situaţie, ripostă Robbins.

— Domnule Robbins, nu aşa am înţeles eu; am intenţiile cele mai cinstite, vă rog să mă credeţi domnule. Câţiva acri de pământ sunt singura noastră nădejde.

— Nu sunt deloc de părerea dumitale, răspunse Robbins enervat şi uitându-se la ceas, făcu semn uşierului care stătea în picioare după o uşă de cristal.

— Dacă se va dovedi că sunteţi de bună credinţă şi că aveţi intenţia să lucraţi, noul proprietar, indiferent cine ar fi el, vă va reţine pe plantaţie. Să-ţi spun drept, eu nu sunt de părere ca să se dea negrilor pământ. Asta i-ar strica şi mai mult. Iartă-mă, domnule Jackson, sunt foarte ocupat…

În aceeaşi clipă uşierul se apropie şi apucându-l de braţ pe Ghideon îl scoase din birou.

Rahel îi spusese: „Ghideon, totul va ieşi bine, nu-ţi fă grijă, dragul meu, va fi bine”. Gândurile lui Ghideon stăruiau asupra acestor cuvinte şi el zicea că mulţi din cei rămaşi acasă gândeau ca Rahel, numai la ziua de azi, necum la cea de mâine; stigmatul sclaviei nu se şterge aşa uşor. Se întoarse acasă abătut şi demoralizat, dar Rahel fu fericită revăzându-l. Se răsti aproape zicându-i:

— Nu înţelegi că… dar se opri auzind-o cum îi spune:

— Toate vor ieşi bine, dragul meu, de vreme ce ţi-ai pus-o tu la inimă.

Apoi zâmbind, se uită cu plăcere la formele ei rotunde, la obrazul ei neted, la nasul ei micuţ, în vânt, la pielea ei lucioasă, cu reflexe de flacără, şi ascultă inflexiunile glasului ei plăcut care-l întreba:

— De ce-ţi baţi joc de mine, Ghideon?

— Nu râd, fetiţa mea dragă! şi se gândi cât de ciudate şi de neînţelese sunt căile vieţii. Se gândi că femeia aceasta, soţia sa, pe care-o iubea cu o pasiune neţărmurită, n-ar fi aici lângă el, dacă cu câţiva ani în urmă, un biet negru n-ar fi fost smuls de pe coastele Africii şi adus pe aceste meleaguri… Se gândea că ea este mama lui Jeff şi a celorlalţi copii şi se mai gândea la tot ce face ca viaţa să freamăte de bucurie şi să-şi urmeze cursul într-o veşnică mişcare…

— La ce te gândeşti, Ghideon? întrebă ea. Jenny i se urcase în braţe şi Marcus stătea lungit în faţa focului. „Jenny! e timpul să te culci”, zise Rahel.

— Ce doreşte să-i povestesc porumbiţa mea? o întrebă Ghideon.

— De fratele vulpii!

— Povestea fratelui vulpii ţi-am spus-o toată!

Dar Jenny nu se lăsă dusă.

— …De ce nu-şi face de lucru cu broasca ţestoasă?

— Cum să-şi facă de lucru cu broasca ţestoasă! răspunse Ghideon. Fratele vulpii este cel mai deştept animal dintre cele care trăiesc în fundul codrilor de pini; cum poate sta el de vorbă cu broasca ţestoasă? Ea are o carapace atât de groasă, încât nimeni nu crede că ar putea fi deşteaptă.

Rahel îl urmărea pe Ghideon şi Marcus asculta numai cu o ureche. Era o poveste cunoscută, dar merita s-o urmăreşti pentru învăţămintele ei bune şi înţelepte. Cineva bătu la uşă. Rahel se ridică şi-i deschise lui James Allemby. Moşneagul se aşeză pe laviţă şi nu scoase o vorbă, până când Ghideon nu-şi termină povestea, pe care o lungea sau o scurta, după cum Jenny adormea mai greu sau mai uşor.

Cu braţele fetiţei colac în jurul gâtului, Ghideon o culcă încetişor pe salteaua de paie şi o înveli cu grijă. Marcus picotea în faţa focului ca un animal sătul şi mulţumit. După ce vorbiră despre vremea de afară şi după ce o complimentă pe Rahel, spunându-i că arată bine, bătrânul Allemby i se adresă lui Ghideon:

— Ceea ce s-a întâmplat la Columbia era de aşteptat!

— Cred că ai dreptate!

— Te-ai gândit la ce va trebui să faci de azi înainte?

— Să plec la Charleston, cred.

— Dar poate că nici acolo nu vor fi mai înţelegători.

— Îmi rămâne Boston, New York, Filadelfia, zise Ghideon.

— Poate că la capătul lumii, interveni Rahel, chiar în clipa când Allemby întrebă:

— Nu-i aşa, Ghideon, că vei cumpăra pământul acesta?

— Voi încerca!

— Cred că vei izbuti, Ghideon, spuse bătrânul. După cele ce mi-ai spus în noaptea petrecută în coliba mea, eu am rămas încredinţat că tu vei face drum şi vei putea înfăptui orice ţi-ai pus în gând. Crezi că te-ar putea opri ceva, Ghideon? Eu cred că nimic. Dar să nu faci niciodată un lucru numai de dragul de a face ceva. Puterea prin ea însăşi nu duce nicăieri. Din când în când, gândeşte-te şi la noi…

— Ce înseamnă vorbele astea? Allemby ridică din umeri şi zâmbi:

— Sunt un biet bătrân care trăncăneşte, Ghideon, şi vorbesc câteodată mai mult decât se cuvine. Dacă vei pleca spre miazănoapte şi vei sta de vorbă cu yankeii, să nu uiţi că ei nu sunt cu toţii plămădiţi din acelaşi aluat. Unii îi urăsc pe negri mai cumplit decât orice om din sud. Pentru aceştia noi suntem străini, fiinţe ciudate cu piele neagră. Cei din sud, deşi ne urăsc, nu ne consideră străini, ci ca făcând parte din ţara asta ca şi codrii de pini, plantaţiile de bumbac şi culturile de tutun. Vei întâlni şi yankei, foarte puţini, ce-i drept, care s-au schimbat, devenind oameni minunaţi. Aceştia stau cu tine la masă, îţi strâng mâna, şi nici nu le va păsa care este culoarea pielii tale. Să ai încredere, Ghideon, în oamenii aceştia şi să-i consideri drept ceea ce sunt. Ei au luptat două generaţii de-a rândul ca noi să ne putem bucura de libertate, pentru că ei cred în frăţietatea dintre oameni; să nu dai crezare minciunilor născocite pe socoteala lor.

Ghideon dădu din cap. Bătrânul se plecă şi puse o mână pe genunchii lui Ghideon, adăugând:

— Să nu te ţii prea mândru, Ghideon, poţi primi chiar daruri. Dacă nu s-ar găsi oameni care să dea şi alţii care să primească, noi am fi şi astăzi în stare de sălbătăcie. Pleci la drum, Ghideon, pentru pricini mult mai importante, dar dacă se va întâmpla ca în drumul tău să ţi se dea niscaiva cărţi, ceva hârtie, nişte tăbliţe de gresie, puţină cretă… să ştii Ghideon că noi avem mare nevoie de toate astea!

Străduinţa pentru învăţătură a lui Ghideon se menţinea. În Columbia găsise un exemplar de Blackstone: *Comentarii Asupra Legilor Angliei*. Un exemplar vechi şi cu colţurile întoarse, pe care-l cumpărase cu şaizeci de cenţi. Andersen Clay îi trimisese: *Drepturile Omului*, de Paine, al cărui text

depăşea puterea de înţelegere şi pregătirea lui Ghideon. Această carte deveni pentru el un îndreptar, un izvor de cunoştinţe noi care-l minunau fără încetare. Allemby îi dăduse o colecţie a poemelor lui Poe, dar, după ce le citi, Ghideon rămase uluit şi zăpăcit: „niciun om din carte nu este viu”, spuse el. Emerson îi plăcu deosebit de mult, şi bătrânul Allemby îi spuse:

— Dac-ai avea norocul să vorbeşti cu el, Ghideon…

La începutul toamnei, Ghideon se întoarse din nou la Charleston. Trase la familia Carter care-l primi foarte călduros, iar de aici se duse la Francis Cardozzo care-i strânse mâna şi-i zâmbi într-un chip neobişnuit, spunându-i:

— Vasăzică, te-ai întors, Ghideon.

— Da, m-am întors.

— Ceva mai bătrân, ceva mai înţelept decât înainte.

— Din fiecare câte puţin, admise Ghideon.

În salonul lui Cardozzo, Ghideon se aşeză cu stângăcie ţinând mâinile strânse între genunchi. Goli un pahar de vin şi luă câteva pişcoturi. Încăperea i se părea mai mică, şi Cardozzo, şi el mai mic. Ghideon vorbi domol cu vorbe alese, iar Cardozzo nu-l întrerupse decât în momentul când povestirea ajunse la incidentul cu bancherul din Columbia:

— Şi ai fost surprins, Ghideon?

— Nu prea din cale-afară, m-aşteptam la aşa ceva.

— Şi după cât se pare, zise Cardozzo îngândurat, acelaşi lucru se va repeta şi aici. Trebuie să ştii, Ghideon, că ţinând seama de mentalitatea sa, Robbins n-a fost aşa nedrept. Ce garanţie puteţi oferi voi? O sumă de bani, cuvântul tău şi colaborarea câtorva negri săraci şi albi, tot atât de săraci, unii ca şi alţii, şi un viitor tulbure ca un vis.

— Orice viitor este ca visul, răspunse Ghideon.

— Mai mult sau mai puţin sunt de acord. Dar nu-ţi dai seama, Ghideon, că problema aceasta cu pământul este o problemă generală în sud, şi că este singura pe care se sprijină viitorul nostru. Cum se va rezolva această problemă? În martie s-a împlinit anul de când Thadeus Stevens a prezentat Congresului proiectul său privitor la parcelarea pământului. Ce-a propus el? Să se confişte marile plantaţii ale rebelilor, să se parceleze şi să se dea fiecărui liberat, cu titlu de împroprietărire, câte o parcelă de patruzeci de acri şi cincizeci de dolari. Un moment… aş vrea să-ţi citesc proiectul lui Stevens.

Cardozzo se apropie de birou, răsfoi un maldăr de hârtii şi începu să citească:

„Fără îndoială, planul acesta va avea ca efect o reorganizare a tuturor instituţiilor, obiceiurilor şi a datinilor din sud. Menirea lui este să revoluţioneze principiile şi sentimentele. Eventualitatea aceasta i-ar putea speria pe cei slabi de înger şi i-ar zdruncina pe cei cu nervii nu prea tari. Aşa se întâmplă cu toate. Marile reforme ce intervin în viaţa morală a omenirii. Statele din sud au fost conduse de guverne despotice, nu de guvernele poporului. Ar fi imposibil ca din punct de vedere practic să existe o egalitate de drepturi acolo unde câteva mii de oameni stăpânesc toate proprietăţile funciare. Cum ar putea să existe instituţii republicane cu şcoli libere, biserici libere, într-o comunitate alcătuită de nababi, de latifundiari cu douăzeci de mii de acrii locuind în palate impunătoare pe de o parte, şi pe de altă parte, robi, adăpostiţi în colibele lor sărăcăcioase?”

Lasă hârtia să-i cadă din mână, se uită la Ghideon, apoi ridică braţele în sus:

— Prin urmare, iată situaţia, aşa cum o pune Stevens. Graţie Convenţiei şi constituţiei s-a creat o stare de contradicţie, deoarece atâta timp cât nu există o bază solidă pe care să se întemeieze frumoasele noastre propuneri, la ce bun toate astea? Baza aceasta nu poate fi decât: agricultori liberi, proprietari de pământ în locul robilor şi al şerbilor care nu au nimic.

— Şi ce propui pentru remedierea acestei situaţii? întrebă Ghideon. Eu am cel puţin un plan, pentru câţiva dintre oamenii aceştia, un plan practic care-ar putea da rezultate bune.

— Planul meu urmăreşte salvarea a douăsprezece milioane de oameni, răspunse Cardozzo, zâmbind şi, împreunându-şi mâinile la spate, se sprijini de scaun.

— Luna trecută, Thadeus Stevens, un bun luptător şi prieten al cauzei noastre, a murit. El urmărise un scop mai îndepărtat… A dat poporului să înţeleagă că i se vor recunoaşte libertatea de vot, dreptul la carte şi dreptul de a avea reprezentanţi în Corpul legislativ al acestui stat, pentru a putea lupta în mod legal la dreapta împărţire a pământului.

— Şi până atunci poporul nu va înceta să sufere, spuse Ghideon.

— Ai dreptate, până atunci va suferi! Noi ne vom strădui din toate puterile să-i uşurăm suferinţele dar sincer vorbind, nu vom putea face mare lucru.

— Orice mi-ai spune, eu sunt totuşi hotărât să cumpăr pământ, spuse Ghideon, dacă nu voi putea găsi banii necesari, îi voi găsi la Boston sau la New York.

Cardozzo, sprijinit de fotoliu, se uita drept în ochii lui Ghideon, apoi se aşeză şi-i spuse:

— Ghideon, vreau să fac o afacere cu tine. La Boston îl cunosc pe Isaac Went, un bancher, vechi aboliţionist. Un om care nu leagă dolarul cu şapte noduri. Te vei duce la el cu o scrisoare din partea mea şi cred că această scrisoare va avea oarecare greutate. Îţi voi mai da o scrisoare pentru Frederick Douglas, dacă nu vei avea succes cu primul. În schimb îţi cer promisiunea că vei candida la viitoarele alegeri.

— Lasă-mă până mâine, răspunse Ghideon.

— E bine şi mâine. Te aştept la masă!

A două zi, Ghideon vizită doi bancheri din Charleston. Unul, era colonelul Fenton pe care-l cunoscuse la dineul din casa lui Stephan Holms. Când Ghideon se întâlni din nou cu Cardozzo, se aşteptă ca acesta să-i pună întrebarea:

— Ce s-a întâmplat?

— Ceea ce-ai prevăzut, şi încercă să zâmbească.

— Te-aş ruga cel puţin să păstrezi neştirbită reputaţia negrilor; se spune că ei sunt întotdeauna veseli, bogaţi sau săraci.

— Mă silesc şi eu, răspunse Ghideon încruntat. Nu mă simt deloc descurajat.

— Dar de candidatură ce zici?

— Dacă cineva mă doreşte, sunt dispus să primesc, răspunse Ghideon. Îmi voi pune candidatura şi voi încerca să uit ceea ce am fost cu un an înainte, sau acum cinci ani, apoi adăugă: având în vedere că am citit mult despre legi şi legislaturi, pot să vă spun, fără laudă, că nu voi întocmi chiar cele mai proaste legi.

— Bravo, Ghideon, mă bucur, exclamă Cardozzo.

— Eu nu mă bucur deloc, după cum vezi. Vorbesc şi azi ca un negru din fundul mlaştinilor. Aş dori să plec cât mai repede spre nord… chiar mâine.

— Cred că mâine vei putea pleca.

Trenul de noapte care-l ducea pe Ghideon Jackson trecând prin suburbia de nord a oraşului Washington, D. C., intrase mugind într-o lume

nouă, cu adevărat nouă. Tot ce i se întâmplase până atunci în cei treizeci şi şase de ani de viaţă frământată şi furtunoasă, se desfăşurase într-o lume pe care el o cunoscuse. Pământul de acolo îl cunoştea şi el; la rândul lui, cunoştea fiece contur de deal, fiecare eroziune a râpelor, întunericul şi ignoranţa, truda şi viaţa irosită, întinsele reşedinţe feudale ce stăpâneau viaţa ticăloasă a şerbilor şi a sclavilor negri! Deşi cunoştea toate acestea, oriunde s-ar fi dus găsea căldură şi bunătate. În lumea nouă de aici, nimic nu-i era cunoscut. Washington, oraşul cu palate albe gigantice şi cu străzi murdare, nu semăna cu nimic din ceea ce văzuse el până acum. Stătea într-un vagon de tren, între oameni albi care citeau ziarele, vorbeau între ei, nu le păsa şi nu se interesau de prezenţa unui negru. Aici era frig la începutul toamnei. Când ploua, picăturile de ploaie îţi biciuiau obrazul. Oamenii, când vorbeau, se exprimau cu fraze trunchiate, grăbit, răstit.

— Grant este general, nu om politic.

— Şi crezi, domnule, că e rău ca un general să fie preşedinte?

— Nu sunt de acord şi nici nu-mi face plăcere.

— Poate ţi-ar fi făcut mai multă plăcere dacă ar fi fost reales Johnson pe o perioadă de patru ani.

— Te rog, domnule, nu-mi atribui cuvinte pe care nu le-am pronunţat. Ştiu să gândesc şi eu.

— Să zicem…

— Auzi, şaizeci şi doi, grâul cotează şaizeci şi doi.

— Ziarul acesta este al dumneavoastră? Îmi daţi voie să-l citesc?

— Am doi băieţi la Chicago şi, crede-mă, amândoi se descurcă foarte bine.

Ascultând glasurile acestea, Ghideon aţipi. Se trezi când intră conductorul să ridice feştilele lămpilor de gaz care fumegau. Fotoliul de pluş era tare şi incomod; trenul se tot oprea la câteva mile, scârţâia şi pleca din nou. Călătorii se aşezau, se ridicau şi coborau din vagon; un bărbat alb, o femeie albă, o fată tânără… A doua zi ajunse în largul câmpiilor din Jersey. Trecu pe lângă urâtul oraş Newark şi la urmă se opri la Jersey-City, New Yorkul fiind exact pe celălalt mal al fluviului. După ce se urcă în bac, Ghideon se sprijini de bastingaj, privind vasele îngrămădite în albia fluviului care păreau ca nişte surcele pe apa unei băltoace; bacuri, remorchere, vapoare care-şi întindeau dârele de fum ca nişte linii negre de cărbune trase pe o pagină de hârtie albă şi lucioasă. Pe celălalt ţărm al fluviului era o îngrămădeală de case albe, din care un grup îi amintea de

Charleston, altul de Columbia. New York nu era regele oraşelor, ci o uriaşă mamă grijulie. Acesta era oraşul evocat de Whitman; carnea şi sângele a mii de oameni. Urmărind spectacolul acesta, Ghideon îşi aminti de armatele Nordului care-şi croiseră drum, cu greutate, spre sud, cutreierând acest pământ ani de zile; strângându-şi rândurile de fiecare dată, învăţând greu şi cu jertfe nebănuite meşteşugul războiului, ca la urmă să zguduie oraşul din temelii, în ritmul marşului lor războinic, marşul libertăţii. Oamenii aceştia simpli, îngrămădiţi pe coverta bacului, mulţimea care inunda străzile în goană după treburi, frământarea din jurul lui, mărfurile de tot soiul îngrămădite pe cheiuri, şirul nesfârşit de căruţe, chioşcurile de pe marginea străzilor, trăsurile, camioanele, stratul gros de funingine de pe pereţii de cărămidă roşie ai caselor, încrucişarea cuvintelor pronunţate în toate limbile pământului – toate acestea erau New York! Erau prezente aici toate naţiunile, dar nimeni nu se sinchisea de negrul uriaş ce trecea pe stradă. Ghideon avea două ceasuri şi jumătate libere, până la plecarea trenului. De pe cheiul fluviului intră în cartierul comercial şi trecu printre şiruri de case construite în grabă. Atmosfera era tot atât de înăbuşitoare pe cât era de îngheţată cu o zi în urmă. Era atmosfera menită să ţină pas cu ritmul acestui oraş mândru, îndrăzneţ, mizerabil şi murdar, care începuse să devină una din minunile lumii. Cădea o ploaie repede, dar încetă numaidecât. De-a lungul străzilor pavate, curgeau gârlă apa şi murdăria, iar pe străzile nepavate se întindeau băltoace de noroi. Copii cu feţe palide vindeau lemne şi alţii alergau de-a lungul trotuarelor strigând în gura mare titluri de ziare. Ghideon se căzni să înţeleagă: Ăsta-i oraşul în care mulţimea întărâtată asasinase o sută de negri? Oraşul în care lucrătorii părăsiseră cu miile lucrul şi din banii adunaţi cumpăraseră uniforme şi arme, fără să le pese de război şi de moarte, mărşăluiseră sute de mile spre sud, pentru ca negrii să devină oameni liberi! Asta era oraşul care recrutase regiment după regiment timp de patru ani ca să ducă războiul, dar tot ăsta era oraşul celor mai multe răzvrătiri şi răscoale crâncene, pentru împiedicarea acestui război? Ghideon privea, se minuna şi încerca să înţeleagă…

Boston era un oraş mai modest şi semăna mult mai mult cu ceea ce îşi închipuise Ghideon despre un oraş mare. Strada liniştită de pe marginea golfului unde locuia Isaac Went, ar fi putut fi tot aşa de bine şi o stradă din Charleston; de-a lungul ei erau plantaţi copaci care ţineau umbră. Casele erau vechi şi prietenoase; sub stratul de vopsea albă, lemnăria era crăpată şi

mâncată de carii. Ca răspuns la bătaia sfioasă a lui Ghideon care se oprise în faţa intrării, apăru o cameristă cu şorţul şi boneta scrobite, întrebându-l pe cine caută. „Ar vrea să vorbească cu domnul Isaac Went, dacă se poate”.

— Nu vreţi să intraţi, domnule? întrebă camerista, care avea ochi albaştri, păr blond ca paiul şi accentul din Vermont.

Cu pălăria în mână, Ghideon intră în casă. Dincolo de uşă era un mic vestiar cu două oglinzi în ramă de mahon, aşezate faţă în faţă, patru scaune graţioase şi două măsuţe de lac chinezesc. Camerista îi deschise uşile de nuc şi în faţa lui văzu o scară impunătoare, foarte frumoasă, care despărţea sufrageria de salon. Camerele erau mari, dar cu tavanul jos; contrastau cu cele din sud, toate cu tavanul înalt. În casa aceasta ca şi în casa lui Holms, bunăstarea era vădită; totuşi el remarcă o deosebire; aici părea că este aşteptat, deşi nimeni nu ştia de sosirea lui. Camerista se uită la el şi-i spuse:

— Luaţi loc, domnule, vă rog; îl voi anunţa pe domnul Went că aţi sosit… Cum aţi spus că vă cheamă?

— Ghideon Jackson.

— Atâta tot!

— …care aduce o scrisoare de la Francis Cardozzo.

— Hâm, îhî. Aşteptaţi vă rog.

Amabilitatea ei era firească şi ea considera prezenţa lui ca ceva obişnuit. Nu încercă să-l facă să se simtă mai la îndemână, totuşi el se simţea mult mai bine decât se simţise vreodată în casa unui alb. Îşi roti privirea în cameră, îndreptându-se spre unul din fotoliile mari şi adânci, aşezate pe ambele părţi ale căminului; se gândi o clipă şi făcu un pas spre canapeaua largă, capitonată, de lângă peretele opus, şi la urmă se opri şi se aşeză într-un fotoliu larg stil Chipendale. Se ridică însă repede auzind paşi ce se apropiau. Era cinci după-amiază şi se întrebă dacă făcuse bine venind la acea oră. Se simţi jenat şi puţin sfios în faţa lui Isaac Went care intrase în cameră.

Isaac Went era un bărbat mic de statură; alături de Ghideon, capul lui chel îi ajungea exact până la lavalieră. Avea o mustăcioară mică şi sură, buzele subţiri şi bărbia ascuţită. Purta un halat de casă, pantaloni negri şi papuci de mătase, iar la gât un guler scrobit şi o cravată neagră. Avea mişcări nervoase. Se apropie de Ghideon, ţopăind în mers ca o pasăre, îi întinse mâna şi-i spuse:

— Cum ai spus că te cheamă, Jackson? Ghideon Jackson? Camerista mi-a spus c-ai adus o scrisoare de la cineva, dar nu-şi amintea de la cine. Te

miri că fata asta îşi mai aduce aminte că poartă un cap între umeri!

— Scrisoarea, domnule, este de la Francis Cardozzo, răspunse Ghideon.

— Cardozzo? Dumneata eşti din sud?

— Din Carolina de Sud, îl lămuri Ghideon.

— Ia spune, ce mai face Cardozzo? Are prestigiu în politică? Unde este scrisoarea?

Ghideon i-o întinse. Bătrânul rupse plicul, citi repede scrisoarea, apoi se uită din nou la Ghideon:

— Cardozzo are o părere foarte bună despre dumneata, spuse el, ia loc te rog, nu bei ceva? Îi făcu semn spre un fotoliu şi întinse mâna după o sticlă şi două pahare. Ghideon se aşeză în fotoliu. E un Sherry excelent, zise Went. Bei Sherry?

Ghideon dădu din cap.

— Da sau nu? stărui Went. Trebuie să ştii că pe negri nu-i interesează prea mult băuturile spirtoase, poate n-au prea avut prilejul să le guste. Aceasta o fi pricina. Eu beau whisky, nu sherry. Azi îmi lipseşte băutura mea favorită. Nu prea sunt sănătos. Vrei o ţigară?

Ghideon clătină din cap.

— Foarte bine, dar nu te superi, dacă fumez. Să-ţi spun drept, mi-e totuna chiar dacă te superi. Când trăia soţia mea, lăsam afurisitele astea de ţigări pentru după cină. Scoase din buzunar o ţigară lungă şi neagră, se lungi în fotoliu, dând drumul unui rotocol de fum înspre tavan. În scrisoare se spune că dumneata ai participat şi la şedinţele Convenţiei. Va trebui să-mi vorbeşti şi mie despre aceste şedinţe. N-am prea înţeles mare lucru din ziare. Dar înainte de toate, vorbeşte-mi te rog de planul dumitale referitor la cumpărarea pământului… Sau mai bine nu, despre asta îmi vei vorbi în timpul mesei. Vreau ca şi doctorul Emery să audă; mă prind că omul acesta este în stare să încline balanţa în favoarea dumitale… şi acum spune-mi ceva despre Convenţie…

Ghideon începu să vorbească. În faţa omuleţului acestuia, Ghideon se simţi degajat ca şi cum ar fi vorbit cu un om de seama lui. Went scuipa, discuta, protesta, îşi pierdea răbdarea şi începea să ţipe la Ghideon, dar vorbea întotdeauna ca de la egal la egal. Ghideon nu mai era un negru. Pentru prima dată în viaţa lui, Ghideon uită cu desăvârşire de culoarea pielii sale. Vorbea pentru prima dată în viaţa sa cu un bărbat care, datorită unui lung şi studiat proces psihologic, o perioadă care începuse desigur în

frageda sa copilărie, se adaptase cu totul democraţiei rasiale, acceptând principiile ei limpezi şi simple. Pentru Went, Ghideon era un om la fel cu toţi oamenii şi n-ar fi fost în stare să-l privească altfel, după cum un american simplu n-ar fi în stare să citeze un text latin. Când ajunseră să vorbească de chestiunea proprietăţii dezbătută în şedinţele Convenţiei, Went se răsti la Ghideon:

— Ai fost un prost, Jackson, dumneata ca şi toţi ceilalţi. Pe vremea aceea Stevens mai era în viaţa! Te-ai adresat lui? Ai intervenit la Washington ca să vi se dea concurs? Nu, aţi încercat să construiţi o civilizaţie cu propriile voastre puteri! Ştiu, cunosc procedeul lui Cardozzo! Maniera lui caracteristică asemănătoare cu cea a imbecililor voştri de civilizaţi cu vederi strâmte! Adevărul este că aţi pierdut un moment istoric! Aţi fi putut şterge toate plantaţiile de pe suprafaţa pământului, chiar acolo pe loc… dar n-aţi făcut nimic.

Când vorbea în felul acesta cu Ghideon, se răstea ca la un egal; între ei nu exista politeţe prevenitoare, nici bariere. Ceva mai târziu, îi explică lui Ghideon atitudinea lui:

— Domnule Jackson, descind dintr-o familie de aboliţionişti. Probabil că nu sunt produsul lor cel mai reuşit. Am stat binişor acasă, în timp, ce alţii au plecat să lupte şi să moară, dar mi-am dat şi eu partea mea de contribuţie. Banii mei au fost de folos. Poate că nu ştii că Osawatomie Brown a stat exact pe scaunul pe care stai dumneata acum, când a venit să-mi ceară bani, arme, praf de puşcă şi oameni… Da, el fusese predestinat să intre în Statele Sudului, să păşească spre glorie şi să măture sclavia, cum numai mânia lui Dumnezeu ar fi putut-o face. I-am dat bani. Şi arme! Mi se pare că au trecut o mie de ani de atunci de când oamenii vorbeau cu atâta uşurinţă de înlăturarea acestei boli monstruoase! Vreme de patru ani, am sângerat din greu. Chiar în locul acesta a stat bătrânul Brown cu ochii şi barba ca în flăcări… cred că ţi-ar face plăcere să auzi vorbele care mi le-a spus? Îmi aduc aminte cuvânt cu cuvânt… „Domnul Dumnezeu nu ne-a părăsit, domnule Went, spunea el. Dar noi, domnule Went, fiinţe netrebnice şi târâtoare, am părăsit pe Domnul Dumnezeul părinţilor noştri care a scos pe copiii lui Israel din ţara Egiptului şi din pământul robiei”. Dacă îmi aduc aminte bine, Jackson, acestea au fost vorbele pe care le-a rostit. Stătea în fotoliul în care şezi acum dumneata. Eu stăteam în picioare. Waldo se uita la mine şi eu la el. Înţelegi, Jackson, ce vreau să spun? Bătrânul acesta voia să redea oamenilor puterea credinţei. Eu nu sunt un adept al credinţei. Mă

mândresc cu ateismul meu, mai mult chiar decât se mândreşte doctorul Emery cu al său. Dar în clipa aceea când stam aici de vorbă cu bătrânul Osawatomie, am crezut! Dumnezeu era la dreapta mea. Dumnezeul străbunilor mei, Marele Atotputernicul Dumnezeu care a condus pelerinii în această ţară. Te-am jignit cu vorbele mele, domnule Jackson? Nu ştiu dacă dumneata eşti credincios. Foarte mulţi negri sunt!…

— Vorbele dumneavoastră nu m-au jignit, spuse Ghideon cu glasul stins.

Continuară să mai vorbească o bucată de vreme, apoi Went îi propuse să se odihnească câteva minute înainte de a se aşeza la masă.

— Am început să îmbătrânesc şi m-am obişnuit cu odihna. Dumneata, Jackson, eşti tânăr dar cred că-ţi va face plăcere să dormi câteva minute.

Ghideon îi atrase atenţia că încă nu şi-a găsit gazdă aici la Boston şi-l rugă pe Went să-i indice o casă unde se primesc negri.

— Vei sta la mine, răspunse Went.

Ghideon încercă să protesteze, dar Went nici nu vru să audă:

— Douglas trage la mine, spuse el, şi cred că casa mea este destul de bună şi pentru dumneata.

Puţin după aceea, apăru camerista şi-l însoţi pe Ghideon în camera de la etaj.

— Efectul celor doi ani ce au urmat după război, spunea Ghideon, a fost trezirea noastră la realitate. Ticăloasele legiuiri împotriva negrilor urmăreau să ne readucă îndărăt la starea de sclavie. Înţelegi, plantatorii îşi închipuiseră că vor da la o parte victoria obţinută de armatele Uniunii, şi aproape că au şi reuşit. Dar acest lucru nu se va întâmpla şi a doua oară. Am făcut o înţelegere temeinică şi cinstită cu albii săraci. Acum suntem uniţi şi aşteptăm cu ochii treji. Avem puterea în mână şi înţelegem s-o păstrăm.

La masă, erau trei: Isaac Went, bancherul, doctorul Norman Emery care devenise celebru şi cu el întreg oraşul Boston, ca pionier al chirurgiei abdominale, şi Ghideon. Emery era un bărbat înalt, zvelt şi cu ochii, negri; purta o bărbuţă ascuţită şi ochelari atârnaţi de o panglică neagră. Înfăţişarea lui era calmă, absentă, desinteresată. Era rudă de sânge şi prin alianţă cu familiile Lowell, Emerson şi Lodge. Avea un spirit incisiv şi un umor ca un tăiş de brici, cu care se dădea mereu la Went. Ghideon observă uşor că omul acesta era animat de sentimente umanitare, dar pe care le drămuia cu atenţie

şi cu oarecare zgârcenie. Între el şi Went, ambii văduvi, relaţiile erau strânse, deşi prudente. Se adresă lui Ghideon:

— Ia spune, domnule Jackson, prin ce mijloace înţelegeţi să păstraţi această putere?

— În trei feluri, răspunse Ghideon, în primul rând cu voturile. Acolo i-am bătut pe plantatori la fiecare scrutin, având câte douăzeci de voturi de fiecare vot al lor. Al doilea, am început instrucţiunea maselor. Nu ne trebuie mai mult de zece ani pentru a creşte o întreagă generaţie de copii care să ştie carte. Aceasta, doctore Emery, va fi arma noastră cea mai puternică, învăţătura aceasta am primit-o de vreme îndelungată, o deţinem chiar de la plantatori, care considerând drept crimă dorul de învăţătură al sclavului, pedepseau crunt străduinţa de a învăţa, a omului robit de ei. Al treilea mijloc este pământul, după cum v-am mai spus. Poporul trăieşte din ceea ce-i dă pământul. Un bărbat la coarnele plugului are o pâine asigurată şi tot ce-i trebuie pentru hrana zilnică. După ce vom obţine pământul, şi-l vom parcela, după ce vom avea o obşte de agricultori liberi – cum aveţi şi dumneavoastră aici – vom sta pe propriile noastre picioare; vom vorbi cu curaj şi cu încredere. În ziua când pământul acesta va fi al nostru, nu-l vom mai ceda niciodată şi nimănui.

— Foarte bine, spuse Went. Aprob concepţia dumitale utopică cu privire la renaşterea Sudului ca şi toate visurile dumitale minunate în privinţa şcolilor. Mai vrei o picătură de coniac, Emery?

— Ţi-am spus că băutura aceasta e o nenorocire pentru boala ta de inimă. M-am săturat de când îţi tot repet acelaşi lucru.

— Foarte bine, mie mi-a rămas foarte puţină inimă. Sunt de acord cu tot ce spui, Jackson, căci ideile dumitale contribuie cu ceva temeinic la înfăţişarea viitorului. Afacerea însă de care mi-ai vorbit este o chestiune deosebită. Dacă ai fi venit la mine cerându-mi un gest de caritate poate îl făceam, poate ba, depinde de o mulţime de imponderabile. Înţelege-mă, eu nu sunt o fire duioasă şi nici sentimentală.

— Cred, Isaac, că Jackson şi-a dat seama de aceasta, zise Emery.

— Dar dumneata ai venit la mine cu un plan fantastic. Spuneai că fraţii dumitale au câştigat o sumă oarecare de bani; cu aceşti bani dumneata vrei să te lansezi într-o aventură de proporţii nebănuite. Afacerea reclamă o ipotecă de cel puţin cincisprezece dolari de fiecare dolar învestit; ce m-ar putea determina ca să particip la o combinaţie cu o mână de foşti sclavi, cu câţiva albi săraci, care nu demult au luptat în armata rebelilor, şi cu bunele

dumitale intenţii? Să încerc a învesti bani pe neştiute şi necunoscute? Crezi Jackson că este bine cum judeci?…

Went îşi aprinse o ţigară, Emery se sprijini de spătarul scaunului şi zâmbind îl urmărea pe Ghideon. Ghideon simţea cum îl trec fiorii; venise de aşa departe şi cheltuise o parte din banii adunaţi aşa de greu. Un dolar se munceşte anevoie, este ceva de mare preţ; pentru un dolar murise un bărbat. Un bilet de tren costă atâţia dolari! şi uite ce ispravă făcuse! Şi câte mai sunt de aşteptat! Câtă dreptate a avut Cardozzo. El spunea că progresul nu este decât rezultatul suferinţei fără sfârşit; o povară uriaşă purtată pe umerii celor săraci!

— S-ar putea să nu judec bine, răspunse Ghideon. E drept că mă pricep foarte puţin în afaceri; ba, aş putea spune că aproape deloc! Dar mă pricep foarte bine la bumbac şi la orez; toată viaţa mea am văzut crescând bumbacul pe ogoare. Am văzut cum plesnesc capsulele şi i-am văzut pe negri ieşind în largul plantaţiei să culeagă floarea. Arată-mi o sămânţă de bumbac, şi-ţi spun pe loc de ce calitate este. Dă-mi un bob de orez şi-ţi spun unde a fost cultivat, la deal sau la şes. Vă rog să mă credeţi că toate acestea le cunosc şi le înţeleg foarte bine. Mai ştiu şi altceva: dumneavoastră, yankeii, aţi învăţat să fabricaţi stofe de haine. În întreaga Noua Anglie a dumneavoastră se ridică fabrici una după alta. Cum vă veţi procura bumbacul cerut de filaturi, dacă nu se va găsi nimeni care să-l cultive? Vreţi să-l cultive plantatorii? Dumneata m-ai întrebat ce garanţie poate oferi poporul meu?… Iată, ţara aceasta are nevoie de bumbac, lumea toată are nevoie de bumbac. De patru ani n-a mai fost o recoltă bună. Piaţa aşteaptă ofertele de vânzare. Daţi pământ poporului meu. Daţi-i prilejul să vă dea un exemplu. Lăsaţi-i să dovedească Statului Carolina că se poate face aşa ceva, aşa cum au izbutit sa facă negrii cu orezul cultivat în insulele din largul mării, până când guvernul le-a întors spatele, luându-le pământul pe care ei îl câştigaseră luptând împotriva rebelilor, duşmanii Uniunii! Dacă dumneata vei face gestul acesta, dacă nu vei şovăi, se vor găsi şi alţii care să te imite. Dă-ne posibilitatea să avem pământul nostru numai cinci ani, şi ne vom frânge spinarea plantând bumbacul, asudând în largul plantaţiilor ca să strângem recolta. Îţi vom plăti tot ce ne-ai dat, domnule Went, fiecare ban, chiar cu dobândă. Dumneata ai văzut vreodată negri la lucru? Dacă în timpul sclaviei ai fi cercetat regiunea de sud, ai fi văzut cum lucrează negrii cu biciul de curele împletite pe spinare. Ei bine, iată ce vă spun eu: un negru liber pe pământul său propriu va lucra cu de două ori atâta râvnă. Toate

acestea eu le ştiu prea bine, credeţi-mă domnule Went. N-am venit să vă cerşesc pomană. Sunt prea mândru pentru aşa ceva. Bătrânul dascăl care-i învaţă pe copiii poporului meu, îmi spunea înaintea plecării: „Ghideon, nu fi mândru, copiii au nevoie de cărţi şi de hârtie; dacă-ţi vor da, primeşte, nu fi mândru". Dar ceea ce vă cer eu este altceva, nu pomană, vă garantez cu cinstea mea de om că este cu totul altceva.

Ghideon termină; încă nu vorbise niciodată cu atâta înflăcărare de faţă cu doi oameni albi şi niciodată atât de mult. Rămase jenat şi tăcut cu ochii pironiţi pe faţa de masă. Doctorul Emery îşi admira unghiile. Tăcerea adâncă ce urmă era punctată de tic-tacul pendulei din colţul camerei.

Went îşi scutură cenuşa de pe ţigara lui cea lungă şi întrebă:

— Ce întindere are proprietatea Carwell?

— Douăzeci şi două de mii de acri, poate chiar ceva mai mult.

Emery se pomeni fluierând. Went dădu încet din cap.

— Cred că nu ştii, spuse el. Chiar dacă ai ştiut, ai uitat; până şi războiul acesta ticălos a fost uitat.

— În ţara veche, proprietatea aceasta ar fi cât un ducat, observă Emery. Un ducat important.

— Ce fel de pământ aveţi acolo?

— Cel puţin jumătate este pământ bun de cultură, răspunse Ghideon, restul este hăţiş, lăstăriş, codru de pini, ceva păşune şi puţin teren mlăştinos.

— Are plantaţia şi o casă?

— Da, un conac mare. Familia Carwell a locuit acolo numai din când în când. Au stat mai mult la Charleston.

— Crezi că s-ar găsi cineva care să cumpere această clădire ca o casă de raport?

Ghideon clătină din cap.

— Este prea mare… plantatorii care mai au proprietăţi, lâncezesc. Nu cred că s-ar putea găsi destul bani lichizi pentru scopul acesta.

— Cunoşti preţul cu care au fost evaluate proprietatea, pământul, casa şi restul inventarului?

— Agentul funciar federal a preţuit-o la patru sute cincizeci de mii de dolari în raport cu valoarea dinainte de război, fără să pună sclavii la socoteală. Se aşteaptă ca licitaţia să producă cinci dolari de fiecare hectar. O vor împărţi în loturi de câte o mie de hectare, şi unele se vor plăti mai mult, altele mai puţin.

— Spui că eşti asociat cu vreo treizeci de familii. Trei mii de acri reprezintă o mare întindere. În Massachusetts am cunoscut proprietari cu ferme de douăzeci sau treizeci de acri care o scot foarte bine la capăt, şi mai depun şi ceva economii la bancă. Şi acolo pământul nu este de calitate superioară.

— Aşa-i, încuviinţă Ghideon. Noi avem pământ bun dar numai jumătate va fi pământ de cultură. Oamenii vor desţeleni acest teren, dar treaba aceasta merge încet. Afară de asta, noi facem altfel de agricultură, nu ca pe aici. Pământul nostru este uscat; cultivăm grâu, legume pentru hrană, creştem porci pe lângă casă, dar ne trebuie o recoltă pe care s-o vindem cu bani gheaţă. Cu bumbacul nu poţi câştiga, dacă nu plantezi cel puţin cincisprezece, douăzeci de acri.

— Cum îl veţi putea lansa pe piaţă?

— Vom cumpăra o scărmănătoare veche şi o presă pentru împachetat. Calea ferată este în apropiere, aşa că vom putea încărca baloturile; după aceea le vom duce la gară care este la vreo zece mile depărtare de noi.

— Catâri aveţi?

— Puţini, dar am mai putea cumpăra.

Went se întoarse spre Emery şi-l întrebă:

— Ce zici, doctore?

— Te-am văzut pierzând în afaceri mult mai deşuchiate ca asta.

— Vrei să intri al treilea în această combinaţie?

— Nu sunt bancher, răspunse Emery zâmbind.

— Tu ai bani mai mulţi decât mine… şi când vei pleca dintre noi, nu-i vei putea lua cu tine.

— Da, dar atâta timp cât eşti pe pământ îţi place să-i ai.

— Primeşti să intri al treilea, cu garanţia mea?

— Dacă succesul este garantat de tine, ce-ţi mai trebuie un al treilea în această combinaţie?

— Îmi place tovărăşia, răspunse Went resemnat. Este cea mai nebunească afacere în care m-am băgat vreodată.

— Dar nici tu nu vei putea lua banii pe cealaltă lume, zise Emery.

— Ai dreptate. Ascultă Jackson, vizita dumitale mă va costa de trei ori cât m-a costat vizita bătrânului Osawatomie… şi nu ştiu dacă dumneata faci jumătate cât făcea bătrânul acela. Dar nu-i nimic, îţi voi da o poliţă de cincisprezece mii de dolari. Nu-mi mulţumi. Şi acum, după ce am încheiat afacerea, ca variaţie, vorbeşte-mi de dumneata.

Went nu era un om obişnuit. După plecarea lui Emery vorbise cu Ghideon până aproape de zori; fumase ţigările acelea lungi şi negre şi băuse mult coniac. Încotoşmănat în halatul său de casă, îi spuse lui Ghideon:

— Eu, fiule, am împlinit şaizeci şi şapte de ani şi sunt singur. Prin urmare am timp destul să mă gândesc la trecut. Când eram de vârsta dumitale, mai trăiau soldaţii care făcuseră revoluţia. Aici, în Noua Anglie, noi reprezentam o forţă. Gândeşte-te la aceasta. Am venit aici cu cuvântul Domnului, cu credinţă, cu toiagul în mână, fără zâmbet pe buze, şi ne-am străduit să ne câştigăm traiul din pământul acesta stâncos şi neprimitor. Am făcut lucruri mari, Ghideon. În casele noastre de întruniri, principiul democraţiei a devenit o realitate vie. Vechii profeţi mergeau alături de noi şi în timpul revoluţiei, fermierii şi pescarii noştri se luptau cu avânt, şi Domnul era alături de ei. Toate acestea sunt azi uitate, nu-i aşa? Eu nu voi mai trăi mult. Emery Waldo e bătrân şi el, Thoreau trăieşte ca un schimnic, Whittler s-a retras de lume, Longfellow scrie naivităţi… unde mai este gloria noastră? Whitman, omul acela din Brooklyn, răcneşte ca un sălbatic, destul de tare şi de clar ca să fie auzit de lumea întreagă. S-au mai ivit şi alţii, în timp ce noi stăteam cu burta la soare. Ne-a mai rămas o mică scânteie de viaţă; bătrânul Tad Stevens a procedat cuminte plecând din Noua Anglie în Pensylvania, dar să nu uiţi că tot timpul cât am trăit, am înfăptuit lucruri de seamă. Imnul nostru de odinioară suna: „Ochii mei au văzut pe Domnul venind în măreţia Sa”. În sfârşit… să mergem sus…

Ghideon îl urmă. Went urca încet, oprindu-se din când în când şi sprijinindu-se de balustradă ca să-şi ia respiraţia. Intrară într-o cameră de copil, şi Ghideon observă că ea nu fusese locuită de multă vreme. Văzu maldăre de cărţi, caiete, o colecţie de minerale, două bufniţe împăiate, un desen de fetiţă în creion, două cruci de lac roşu, o pereche de mocasini indieni şi o fregată de lemn în miniatură, cioplită cu multă îndemânare.

— A murit la Wilderness, Ghideon, o zi după prima bătălie. Mai târziu am avut prilejul să vorbesc cu căpitanul său şi el mi-a spus cum s-a întâmplat. Băiatul fusese rănit de trei ori, de două ori în braţ şi o dată în cap, dar nu s-a mişcat de pe linia de foc. De sute de ori, Ghideon, în faţa căminului de jos, am încercat să înţeleg, să mă transpun în sufletul acestui copil ghicind ce l-a făcut să stea în mijlocul bătăliei, sângerând din toate rănile şi murind în picioare. Ghideon, dumneata eşti tânăr, dar în sufletul dumitale se ascunde ceva. Vei ajunge conducătorul poporului dumitale; va

trebui să ne înţelegi şi să nu te desparţi niciodată de noi… orice s-ar întâmpla de aici înainte, Ghideon.

— Orice s-ar întâmpla, repetă Ghideon.

— Bine. Voi porunci să se împacheteze, cărţile şi tot ce se găseşte în această cameră. Jucăriile şi cărţile lui de copil sunt la mansardă; le vei lua şi pe acelea…

— Nu ştiu dacă am dreptul, îngână Ghideon…

— Fleacuri, protestă Went. De un an n-am mai intrat în această cameră. Pe fiul meu îl păstrez în suflet, aşa că n-am nevoie de nimicurile acestea. Dumneata le vei putea folosi şi este bine aşa. Dacă am intrat la apă cu cincisprezece mii de dolari, pot renunţa şi la douăzeci de tăbliţe de gresie şi la câteva pachete de cretă. Spune-mi numai unde să le trimit; de rest îngrijesc eu.

Ghideon încercă să-i mulţumească, dar nu-i veni tocmai uşor. Înainte de a adormi în vechiul pat cu polog, urmărind umbrele fantastice proiectate de lumina lunii pe fereastra camerei, se gândi mult şi mirat la tot ce i se întâmplase, la bărbaţii pe care-i văzuse, la preocupările lor multiple, la activitatea lor laborioasă, indiferent de culoarea pielii lor. Imnul de slavă Aleluia nu era un imn născut din senin, ci se înălţa lin şi pe îndelete… Pe temeiul unei analize logice şi ştiinţifice, toate se pot explica, în afară de un singur lucru: cum a fost cu putinţă ca un grup de oameni să-şi găsească mulţumirea şi puterea de rezistenţă într-un vis. Visul de frăţietate dintre oameni?

A doua zi, înainte de a pleca la Worcester ca să-l vadă pe Jeff, Ghideon vizită clinica lui Emery. Aici omul de lume, amabil şi distins, dispăruse cu totul din faţa lui Ghideon. Practicianul vestit, în halat alb, alături de doi asistenţi se pusese cu totul la dispoziţia unei săli ticsite de pacienţi. Cartierul acesta din Boston îi aminti lui Ghideon de New York, de bordeie, de case dărăpănate, de străzi murdare, de sărăcie, de irlandezi, de polonezi şi italieni care trăiau în întuneric şi sărăcie. Casa lui Emery era o clădire veche, reparată şi vopsită în întregime în galben trandafiriu. Ghideon luase loc în cabinetul de consultaţii şi urmărea activitatea doctorului. Acesta examina un tânăr cu pieptul şi membrele diformate…

— Vezi băiatul acesta, Jackson? Copilul părea cam de opt ani. Stătea în picioare, gol, cu braţele încrucişate, se uita la ei şi tremura. Nu cunoaştem boala aceasta. În fiecare săptămână mi se prezintă cel puţin o duzină de

cazuri, dar numai din lumea săracă. Eu am dat bolii un nume special: *Maleficio paupertatis*, şi cred că este un nume destul de potrivit.

Trecu mâna de-a lungul trupului băiatului.

— Gata băieţaş, poţi să te îmbraci! După cum vezi, Jackson, bolile sociale au diferite aspecte. Noi am luptat şi am murit ca să liberăm poporul dumitale din sclavie, în timp ce aici, cloaca aceasta pestilenţială a crescut în voie. Ce zici? Nu este tocmai plăcut că noi, oameni civilizaţi, nu suntem în stare să asigurăm populaţiei un tratament medical gratuit şi să avem mijloacele necesare pentru cercetările corespunzătoare; să putem înţelege această magie neagră denumită medicină! De pildă, în ţara aceasta bogată, populaţia se îmbolnăveşte şi moare din lipsă de aer curat şi de soare. Caritatea, Jackson, cea pe care o împart şi eu, este ca tumoarea primejdioasă şi de multe ori sunt de acord cu iluştrii mei colegi din oraş, care îşi închid punga cât mai strâns.

Puţin după aceea Emery îl întrebă pe Ghideon de Jeff:

— Eşti sigur că vrea să se facă doctor?

— Aşa cum poate fi sigur un băiat la şaisprezece ani, răspunse Ghideon. Este un copil deştept şi dotat; vi le spun toate astea ca şi cum nu i-aş fi tată.

— De! Adevărul este că ar fi aproape cu neputinţă să studieze în această ţară. Facultăţile noastre medicale nu admit ca un negru să se îmbolnăvească, darmite să vindece bolile altora! Când vei reuşi să creezi utopia dumitale în Carolina, sunt sigur că vei avea grijă şi de chestiunea aceasta. Totuşi, este o problemă care aparţine viitorului. Dacă va trece examenul de admitere, Jeff ar putea fi admis la Universitatea din Edinburg, din Scoţia.

— Scoţia! exclamă Ghideon şi clătină din cap cu îndoială. Nu-i aşa că-i foarte departe?

— Da, este foarte departe. Din fericire, oamenii din ţara veche n-au izbutit să-şi dea seama că pielea neagră te coboară în regnul animal!…

— Nu ştiu ce să zic, răspunse Ghideon. Băiatul este aşa de tânăr!… Cum să-l trimit singur atât de departe? Poate chiar pentru un an…

— Pentru cel puţin trei ani, spuse Emery, uitându-se mirat la expresia de durere ce se citea pe obrazul negrului.

Ghideon încerca să iasă din încurcătură:

— Nu fiindcă n-aş putea înţelege, dar Rahel, maică-sa!…

— Atunci, renunţă la gândul de a-l face doctor, răspunse Emery ridicând din umeri.

— Dar aceasta este dorinţa lui, spuse Ghideon.

— Va costa şi ceva bani.

— După ce mă voi înapoia acasă, am intenţia să-mi pun candidatura la alegerile legislative. Apoi şovăi o clipă. Când eram delegat în Convenţie, aveam un onorariu de trei dolari pe zi. Am economisit zilnic câte un dolar şi cincizeci de cenţi… Crezi c-ar ajunge?

— Cred că da, răspunse Emery cu glasul stins, şi întorcându-se cu spatele la Ghideon se apropie de fereastră; se uită afară, apoi se întoarse din nou spre Ghideon: Ascultă, Jackson, unde este băiatul dumitale?

— La şcoala prezbiteriană din Worcester.

— O cunosc. Va învăţa să scrie şi să citească, dar nimic mai mult. De când e acolo?

— De patru luni.

— Lasă-l să mai stea încă două. Spuneai că a împlinit şaisprezece ani. Peste două luni va putea veni la mine şi într-un an de zile va învăţa mai mult decât acolo în zece. În orice caz, va trebui să-şi câştige întreţinerea; l-aş putea utiliza la curăţenie: să măture şi să spele laboratorul, să cureţe instrumentele şi vasele. Nu sunt un semi-aboliţionist ca Went. Dacă băiatul este destul de deştept şi va dovedi oarecari aptitudini şi dacă va lucra serios, în doi ani îl voi pregăti destul ca să-şi poată trece examenul de admitere la Edinburg. Dacă nu…

În biroul Reverenţei sale Charles Smith din Worcester, Ghideon îi repeta acestuia vorbele doctorului Emery. Smith, care era un bărbat timid, bun şi nehotărât, îi răspunse că Jeff este un băiat sârguitor, foarte ascultător, puţin sfios şi nu dă mult de lucru profesorilor săi. Ghideon ar trebui să înţeleagă însă, că instrucţiunea este un proces care se desfăşoară încet şi greu. Să nu uite că nu-i mult de când băiatul abia putea să scrie şi să citească. E drept că a dovedit chiar de la început multă pricepere la carte, că asimilează totul foarte repede, dar medicina este o profesiune care cere cunoştinţele cele mai înalte. Nu cumva doctorul Emery a exagerat puţin, spunând că în doi ani îl va putea pregăti pentru universitatea din Edinburg? Ghideon îi răspunse că el nu ştie.

— Şi la urma urmei, continuă Reverenţa sa, medicina nu este singura carieră în care un tânăr ar putea fi de folos poporului său. Calităţile vădite şi

preocupările de ordin spiritual ale băiatului l-ar putea predestina amvonului.

— Vă sunt recunoscător pentru tot ce aţi făcut până acum pentru copilul meu, spuse Ghideon.

Putea oare Smith să înţeleagă ce ar însemna pentru el şi pentru Rahel o despărţire de cinci ani de copilul lor? sunt albii în stare să simtă ce înseamnă un copil pentru un negru?

— Vreau ca băiatul să devină ceea ce doreşte el.

— Evident, în măsura în care un băiat ştie ce doreşte.

— Voi vorbi cu el, spuse Ghideon.

Jeff era mai înalt decât şi-l amintea Ghideon; mai înalt şi îi semăna din ce în ce mai mult. Asemănarea dintre ei era mai vizibilă după despărţirea prelungită. Ghideon se simţi în stare să vorbească cu fiul său, nu ca înainte. După-amiază ieşiră împreună la plimbare. Jeff cunoştea mulţi oameni din oraş, cărora le prezentă cu mândrie pe tatăl său: „E tatăl meu". Ghideon era obişnuit să asiste la evoluţia oamenilor din jurul lui. Trăia în mijlocul unei lumi în plină prefacere, aşa că schimbarea petrecută cu Jeff nu-l surprinse câtuşi de puţin.

Ieşiră din oraş şi o luară de-a lungul unui drum de răzoare. Frunzele frasinilor erau roşietice, terenul parcelat în brazde îngrijite. Ghideon se uita cu bucurie în jurul său, la hambarele roşii, la casele albe şi la păşunile dintre stânci.

— Îţi place, aici? întrebă Ghideon.

Jeff îi răspunse că-i place nu numai pentru faptul că oamenii erau buni cu el, dar că mulţumirea lui se datora şi unor cauze mai profunde. Oamenii nu sunt nicăieri sfinţi, şi unii îi spun câteodată: negru murdar. Mulţi locuitori ai oraşului urăsc negrii, aşa i-au urât dintotdeauna. Dar, în general, sentimentele lor faţă de negri diferă mult de ale celor din sud.

Ghideon dădu din cap. Înţelegea uşor această situaţie, ştia totuşi că dacă ar fi fost silit să trăiască aici, s-ar fi simţit ca în surghiun.

Deşi n-o putea exprima în cuvinte, avea intuiţia precisă că este o ţară rece şi indiferentă.

— Îmi dau toată silinţa să învăţ.

— Foarte bine, răspunse Ghideon. Te-ai gândit mult la ce vei face mai târziu?

— Vreau să devin doctor, spuse Jeff.

Ajunseră în vârful unui deal şi în faţa lor apunea soarele. Un fermier se străduia să-şi scoată vacile din livadă, iar câinele se juca lătrând alături de

el.

— Cred că ar fi mai bine să ne întoarcem, spuse Ghideon.

Apucară încet spre oraş şi Jeff se sili să-şi lămurească gândurile prin cuvinte. Ghideon tăcea.

— Suntem oameni noi, spuse Jeff. Înţelegi ce vreau să-ţi spun? Ghideon dădu din cap. Vreau să spun că un băiat alb face ce vrea sau ceea ce i se spune. El nu trebuie să ţină seama de ce e dator faţă de semenii săi.

Ghideon dădu din nou din cap.

— M-am gândit la multe, continuă Jeff; eu am fost adus aici, dar Marcus, Carry, Lincoln şi toţi ceilalţi n-au putut veni ca şi mine. Într-un fel, am avut noroc. Îmi închipui că mi s-a făcut un dar, şi mă simt obligat şi eu la rândul meu, ca atunci când mă voi întoarce acasă, să pot spune tuturor: „Uite, mi-aţi dat ceva şi vă sunt din suflet recunoscător. Toată învăţătura mea v-o dăruiesc vouă! Dacă un om e suferind şi se îmbolnăveşte, am căpătat puterea să-l pot vindeca”.

— Reverenţa sa Smith ar dori să te faci predicator, zise Ghideon. Şi acesta este un serviciu, ca oricare altul.

— Se poate, admise Jeff. Cred că Fratele Peter este un foarte bun predicator, dar predica nu este ştiinţă. Reverenţa sa Smith este un bărbat cumsecade, dar n-am chemare pentru aşa ceva.

Ghideon îi vorbi despre Emery, de clinica sa, de propunerea medicului, de felul cum un negru ar putea deveni doctor la universitatea din Edinburg. Jeff asculta cu atenţie, cu nerăbdare şi era puţin agitat. Ghideon încercă să-i lămurească ambele feţe ale problemei. S-ar putea ca Emery să-şi schimbe părerea. Poate să nu fie de ajuns doi ani pentru pregătirea lui şi în cazul acesta Emery s-ar plictisi poate de chestiunea aceasta.

— Doi ani vor fi prea de ajuns, spuse Jeff. Îţi jur că sunt gata să îndeplinesc orice sarcină… să lucrez pe brânci… orice mi s-ar porunci. Voi mătura şi spăla cabinetul, îl voi lustrui să lucească ca aurul, crede-mă tată! Nimeni şi nimic nu m-ar putea supăra câtuşi de puţin. Am reputaţia că sunt băiatul cel mai voinic din oraş. Căruţa bătrânului Jarvis se răsturnase acum câtva timp în şanţ şi am scos-o singur. Sunt încredinţat că doctorul alb nu-mi va stoarce toată vlaga, voi roboti pentru el cât e ziua de lungă, dacă consimte să mă primească. În tot timpul acesta, nu voi înceta o clipă să învăţ.

Urmându-şi drumul spre oraş, Ghideon se întrebă cum va putea împărtăşi Rahelei ştirea aceasta? Ar fi dorit să întindă braţele, să-l cuprindă

pe Jeff şi să-l strângă tare la pieptul lui, dar nu îndrăzni. Se simţi cuprins de o mândrie neînţeleasă şi fără margini. Ar fi vrut să se aşeze undeva cu Jeff alături de el, să discute împreună toate problemele ce-i preocupă, să-şi limpezească toate gândurile nemărturisite şi să-i spună băiatului tot ce-ar vrea să-i spună. Jeff îi întrerupse gândurile pe neaşteptate:

— Tată, nu-i aşa că nu te vei împotrivi şi-mi vei da voie?

— Da, băiete, du-te, se învoi Ghideon.

Se făcuse aproape noapte, aşa că fură nevoiţi să se grăbească. Jeff nu-şi mai putea stăpâni bucuria. Ghideon făcea paşi mari ca să se poată ţine de băiat. Înainte de a se despărţi, Ghideon îi spuse:

— Jeff, băiatul tatei, noi doi am ieşit din întunericul de altădată şi ne aducem aminte că depărtarea creează întotdeauna un sentiment de singurătate pe care-l preţuim în raport cu drumul făcut pe jos într-o zi. Dar judecata aceasta nu este cea mai potrivită, Jeff; cu trenul, în câteva zile, poţi ajunge aici sau să te întorci în Carolina. Dacă-ţi va fi dor de mine, voi veni la tine… Dacă te chinuie dorul de casă, nu-ţi fie teamă, scrie-mi şi-ţi voi trimite bani de drum.

Dădu apoi lui Jeff cele câteva daruri pe care le adusese de acasă. După ce-şi strânseră mâinile… Ghideon îşi sărută băiatul, pentru prima dată după mulţi ani.

Când Ghideon ajunse la Carwell, mândru ca un bărbat care săvârşise o faptă de mare însemnătate, primul lucru pe care-l află, fu întâmplarea următoare. Începuseră să i-o povestească chiar în clipa în care salută pe cei care-i ieşiseră în întâmpinare. Când o ridicase pe Jenny în braţe, observă câteva grinzi arse pe locul unde fuseseră înainte hambarele, iar din cele două colibe rămăseseră doar coşurile. Oamenii tăceau şi se uitau la el cu chipurile întunecate şi cu ochii rătăciţi, iar Rahel se strângea la pieptul lui.

— Unde-i Marcus? întrebă Ghideon.

Dar Marcus era şi el acolo aşa că-şi făcu loc şi se apropie de tatăl său.

— Ce înseamnă asta? întrebă Ghideon. Cum s-a întâmplat? Cum de s-a putut întâmpla? Uitându-se în jurul său ca să se convingă dacă lipseşte cineva, se simţi cuprins de presimţirea nedesluşită a morţii. Marion Jefferson avea un braţ bandajat. Ada, soţia lui Hannibal Washington, ţinea în braţe un copil născut în absenţa lui Ghideon. Viaţa şi moartea îşi urmară cursul laolaltă.

— Spuneţi-mi ce s-a întâmplat? întrebă el cu nerăbdare.

Lucy, soţia lui Andrew Sherman, începu să plângă şi Andrew încerca s-o liniştească:

— Potoleşte-te, Lucy… şi Ghideon băgă de seamă că fiul ei, Jackey, în vârstă de nouă ani, nu este de faţă. Fusese atât de mândră de pielea lui oacheşă, de frumuseţea lui neobişnuită, produsul sângelui a două din „cele mai bune familii" ale Carolinei de Sud. Se uită la Fratele Peter care îi spuse cu glasul resemnat:

— Domnul a dat, Domnul a luat!

— Cum s-a întâmplat nenorocirea, întrebă Ghideon?

Fratele Peter începu să povestească şi din când în când interveneau şi ceilalţi cu câte o completare. Unii văzuseră o parte, alţii alta. Se întâmplase la patru zile după plecarea lui… era ceva despre care auziseră şi altă dată, dar nevăzut şi nemaipomenit aici la Carwell. Se întorceau la nouă seara de la vecernia slujită de Fratele Peter în şură, deoarece se lăsase frig. Textul pe care-l citise în seara aceea era psalmul 100, de care-şi vor aduce aminte cât vor trăi: „Strigaţi cu bucurie către Domnul, voi toţi locuitorii pământului! Slujiţi Domnului cu bucurie!". Oamenii au ieşit din şură, dar nu s-au întors îndată acasă, ci s-au adunat în grupuri mici aşa cum obişnuiesc credincioşii când ies din biserică. Imediat, după aceea, în vârful dealului, de dincolo de imaş, au văzut o cruce uriaşă în flăcări, ceva care luase foc într-o singură clipire, aşa că una dintre femei începu să ţipe atrăgând atenţia celorlalţi.

Celelalte femei au început şi ele să strige, iar câţiva copii au leşinat de spaimă. Da, Ghideon vedea scena petrecută. Înţelegea groaza din sufletul celora care după apusul soarelui zăriseră o cruce de foc profilându-se pe cer. Bărbaţii au încercat să liniştească pe femei şi pe copii. Fratele Peter le spuse că semnul sfintei cruci, fie însângerat, fie în flăcări, nu poate pricinui vreun rău. Unii dintre ei s-au simţit mai liniştiţi de cuvintele lui, alţii însă, care auziseră de Ku-Klux-Klan, încleştară dinţii de groază. Oamenii, rămaseră încremeniţi până când crucea se consumase în întregime, apoi plecaseră spre casele lor – mulţi dintre ei peste măsură de înfioraţi.

— Imediat după aceea, interveni Hannibal Washington, mi-am zis că n-ar strica să fac o cercetare, doar crucile nu ard fără ca cineva să le dea foc. Mi s-a părut ceva cu totul neobişnuit, aşa că am propus lui Trooper să mergem amândoi până în vârful dealului.

Luându-şi armele, el şi cu Trooper ocoliseră imaşul ieşind de cealaltă parte a dealului. Nu văzuseră pe nimeni, dar potrivit aşteptărilor lor, descoperiră o cruce carbonizată făcută din două crengi groase de pin.

Simţiră un miros puternic de petrol şi-n apropiere văzură urme de fân împrăştiat pe jos. Nu era tocmai greu să-şi dea seama ce se întâmplase: cineva ridicase crucea, o înfăşurase în şomoioage de paie şi, după ce o stropise cu petrol, îi dăduse foc. Era un mijloc copilăresc şi nerod de a înspăimânta lumea, despre care auziseră vorbindu-se. Dar tocmai de aceea se simţiră mai impresionaţi decât în faţa unei ameninţări reale.

Oamenii aşteptau cu înfrigurare. Hannibal Washington le spuse ce găsiseră acolo, şi Allemby adăugă;

— Aici, la Carwell, noi n-am suferit până azi fărădelegile săvârşite de drojdia populaţiei din Sud.

Abner Lait împreună cu fraţii Carson, Frank şi Leslie, toţi trei înarmaţi, strigau de departe apropiindu-se prin întuneric: „Alo… aloo, ce faceţi oameni buni?" Văzuseră şi ei din curţile lor crucea aprinsă şi voiau să ştie ce se întâmplase.

— Se pare că nu e nimic serios! spuse Hannibal Washington.

— Poate o fi Klanul acela sau niscaiva nebuni de prin apropiere.

— Nu cred să se găsească prin apropiere cineva în stare să săvârşească o faptă atât de ticăloasă, răspunse Abner Lait.

Începură să se sfătuiască cam ce ar fi de făcut. De fapt nu se putea întreprinde nimic şi se străduiau cu toţii să-l facă pe Ghideon să înţeleagă că nu era nimic de făcut. La ce te puteai gândi în faţa unei asemenea năzdrăvănii? Unul propusese să stea de pază iar alţii răspunseră – şi cu bună dreptate – că ei sunt oameni supuşi legilor şi că trăiesc într-o ţară civilizată. Nu se poate să pui în fiecare noapte străjeri de pândă.

— Cred că înţelegi, Ghideon, întrebă Fratele Peter, privindu-l drept în ochi.

— Aţi procedat foarte cuminte, încuviinţă Ghideon. Vreau să ştiu ce s-a întâmplat.

— Aşadar s-au dus cu toţii să se culce ceva mai târziu ca de obicei. Când a izbucnit incendiul o fi fost mult după miezul nopţii. De astă dată toţi erau de acord. Fuseseră treziţi dintr-un somn adânc, de ropotul de copite al cailor. Femeile speriate săriseră din pat; mulţi bărbaţi nu îndrăzniră să se mişte de spaimă. Hannibal Washington, Andrew Sherman, Ferdinand Lincoln şi Trooper se culcaseră cu armele încărcate lângă ei şi auzind goana cailor, au pus mâna pe ele şi s-au repezit afară. Tot aşa Fratele Peter, bătrânul Allemby şi alţi zece inşi, dar niciunul înarmat. Toţi povesteau acelaşi lucru… Vreo doisprezece oameni călare, înfăşuraţi în cearşafuri albe

şi cu feţele mascate, apărură înarmaţi, deşi în primul moment nu se observaseră armele lor. În mâini aveau făclii muiate în păcură şi goneau prin întuneric. În momentul când au ieşit din casă, şura uscată ardea vâlvătaie, iar fânul fâşâia cuprins de flăcări. Caii nechezau şi vacile fugeau înspăimântate. Trooper admise că el trăsese primul foc de armă; când auzise nechezatul cailor, a ridicat arma şi a tras asupra unui călăreţ îmbrăcat în alb, fără să se gândească la nimic. Era convins ca şi ceilalţi, că, nu atinsese pe nimeni, ci trăsese la întâmplare, clocotind de mânie. Probabil că auzind detunătura, banditii au întors caii în loc, zvârlind torţele aprinse asupra bordeielor şi după ce-au tras o salvă, au plecat în galop.

— Înţelegi, Ghideon, interveni bătrânul Allemby, cât au fost de laşi ticăloşii aceia! Numai un singur foc de armă şi au luat-o la fugă. Cu cămăşile lor albe, cu mascarada prin noapte şi crucile lor incendiate, s-au speriat imediat ce şi-au dat seama că suntem înarmaţi. S-au împrăştiat ca iepurii şi abia după plecarea lor l-am găsit pe Jackey Sherman întins în fundul colibei cu un glonţ între sprâncene. Fusese lovit de salva trasă la întâmplare, în timp ce noi ne străduiam să stingem focul şi să salvăm vitele. Nici n-a avut timp să ţipe, bietul copilaş.

Lucy Sherman începu din nou să plângă. Fratele Peter îi spuse lui Ghideon ce mai rămăsese de spus. După ce l-au descoperit pe Jackey, n-au mai avut inima să se ocupe de stingerea focului.

Au scos vitele din grajduri, dar şura şi două colibe au ars până în temelii. Incendiul a adus la faţa locului pe Abner Lait, Fred MacHugh, pe fratele său, pe Jack Sutter şi pe fraţii Carson. Hannibal îi povesti cum Abner Lait se uitase la copilul mort şi cum înjurase aşa cum n-au mai auzit în viaţa lor să înjure cineva.

— Înţelegi, Ghideon, încercă el, să explice. Prezenţa lor a înlăturat orice bănuială, Dumnezeu să mă ierte, ne închipuiam că banditii puteau fi şi nişte albi din împrejurimi. Poate chiar ei. Dar după ce i-am văzut, ne-am dat seama că oamenii aceştia nu-s criminali. Asta, fireşte, n-a înviat copilul, dar a fost o mângâiere pentru noi.

— Ce-aţi făcut după aceea, întrebă Ghideon cu o voce aşa de schimbată, încât li se păru că aud vocea unui străin.

— Ce-am fi putut face, Ghideon? întrebă Allemby. Abner Lait a încălecat şi a plecat la oraş. Am auzit că a vorbit cu şeriful, că i-a cerut să facă ceva, dar acesta i-a pufnit în nas. Cred că-ţi mai aduci aminte de unul Jason Hugar, care făcea pe vremuri negoţ de negri?

— Da, îmi amintesc de el.

— Ei bine, Abner a aflat că Hugar ar fi şeful local al Klanului. Abner l-a acuzat pe faţă şi se spune că banditul acesta l-a înjurat pe Abner numindu-l ticălos simpatizant al negrilor. Se spune că amândoi s-au încăierat şi că Abner mai să-l ucidă în bătaie. S-au adunat oameni şi Abner a pus mâna pe armă întrebând: care trage întâi? Charles Kent, care fusese în timpul războiului în compania lui Abner, l-a apărat cu trupul lui; după aceea Abner a încălecat şi s-a întors acasă. A doua zi, Hannibal a înhămat calul şi au plecat amândoi la Columbia, unde au vorbit cu maiorul Shelton.

— Ne-a spus că se vor lua măsuri. Vorbe în vânt, Ghideon, se vor lua măsuri…

La Columbia, maiorul Shelton spuse lui Ghideon cam acelaşi lucru:

— Fii sigur că s-au luat măsurile de rigoare.

Shelton era un bărbat înalt, dur şi avea ochii mici. Absolvise de nouă ani şcoala militară din West Point; era încă destul de tânăr pentru a se socoti persecutat de soarta care-l fixase departe de tot ce-l interesa, aici în sud, pe lângă un comandament de poliţie care-i atrăgea dispreţul celor pe care-i stima şi compătimirea celor pe care-i dispreţuia.

— Şi care sunt măsurile? întrebă Ghideon.

— Măsuri de ordin militar pe care nu sunt nici dispus, nici obligat să le discut cu dumneata. Plângerea depusă de dumneavoastră a fost înregistrată şi acţiunea îşi urmează cursul.

— Fireşte, dar între timp, copilul mort rămâne mort şi cu asta totul s-a terminat.

— Dimpotrivă, nu s-a terminat, protestă Shelton impacientat, şi te rog să nu-mi atribui afirmaţii pe care nu le-am făcut, domnule Jackson. După câte-mi pot da seama, copilul a murit în urma unui accident. Noi vom face tot ce ne stă în putere pentru a pune mâna pe criminali.

— …Datorită unui accident!… repetă Ghideon. Prin urmare bandiţii aceia mascaţi şi înfăşuraţi în cearşafuri albe, care au dat foc crucii şi au intrat în satul nostru de-au incendiat grajdurile care nu sunt ale noastre, domnule maior Shelton, ci proprietatea guvernului Statelor Unite, numiţi dumneavoastră un simplu accident? Ciudat accident!

— Îmi pare rău…

— Sunt convins că vă pare chiar foarte rău… Aţi făcut cercetările la organizaţia Klanului local? Aţi luat interogatoriul unor oameni ca Jason

Hugar? Aţi făcut aceasta? se răsti Ghideon.

— Nu zbiera la mine, Jackson. Doar nu-ţi închipui că m-oi da peste cap de dragul fiecărui negru care-mi cere ocrotire.

— Vă rog să mă ascultaţi domnule, începu Ghideon cu glasul potolit. Eu nu-mi pierd răbdarea, nici nu vreau să mi-o pierd. Nu vă cer nimic. V-am vorbit despre drepturile noastre. Congresul ţării a prevăzut poliţie militară pentru acest district, până în ziua instaurării administraţiei civile. În caz că dumneavoastră nu ne acordaţi protecţia necesară, ne vom apăra singuri. Eu am luptat în război, am fost sergent instructor în brigada neagră 54 din Massachusetts – nu, noi n-am fost un batalion de negri care săpau şanţuri şi făceau întărituri – am fost negri liberi şi sclavi evadaţi din statul acesta şi am participat la nouă bătălii, şi opt din fiecare zece oameni ai regimentului nostru au murit sau au fost grav răniţi. Vă aduceţi aminte cum am atacat fortul Wagner şi că regimentul nostru a lăsat patru sute de morţi în faţa fortificaţiilor, printre ei şi pe colonelul nostru, Shaw, pe care rebelii l-au tăiat bucăţi şi l-au aruncat în groapa comună a negrilor, numai pentru că nobilul acesta alb, albul acesta sfânt, sfânt în adevăratul înţeles al cuvântului, a îndrăznit să comande un regiment de negri. Şi vă aduceţi aminte de imnul nostru. Dacă aţi luptat în statul acela, fără îndoială c-aţi auzit oamenii noştri cântându-l: *Porţile cerului s-au deschis, să-l primească pe colonelul Shaw*. Nu-mi face plăcere să vorbesc de lucrurile acestea, ele fac parte din trecut şi vreau să uit trecutul, dar vă spun limpede că dacă nu ne veţi acorda această protecţie, noi vom încerca să ne apărăm singuri.

— Vom reprima orice tulburare a albilor ca şi a negrilor, spuse Shelton, ridicând glasul.

— Noi însă ne vom apăra totuşi, repetă Ghideon.

Întorcându-se la Carwell, Ghideon convocă o întrunire a tuturor negrilor şi a albilor şi le spuse:

— Cunoaşteţi rezultatul călătoriei mele din nord? Isaac Went, un bancher din Boston, mi-a dat o poliţă de cincisprezece mii de dolari asupra băncii sale. Vom cumpăra pământul şi-l vom păstra. Ticăloşia pusă la cale în părţile acestea, riscă să încurce proiectele noastre. Vă propun să luptăm pentru drepturile noastre; să organizăm o miliţie proprie, să facem în fiecare săptămână exerciţii, atâta timp cât nevoile o vor cere.

Urmară discuţii foarte aprinse. Frank Carson spuse că nu-i surâde deloc ideea de a face exerciţii sub comanda unui negru. Luptase sub comanda lui Stuart şi nu-i plăcea toată această afacere. Ghideon propuse ca

instructor pe Fred MacHugh care fusese ofiţer asimilat în timpul războiului. Pusă la vot, propunerea fu acceptată. La rândul său MacHugh îşi alese pe Abner Lait şi pe Hannibal Washington ca colaboratori. Allemby întrebă dacă aceste dispoziţii sunt legale, şi Ghideon răspunse că ei nu fac altceva decât să-şi exercite dreptul acordat de constituţie de a purta arme; că toţi purtaseră arme şi după război şi că exerciţiile lor regulate vor da de ştire bandiţilor să nu iau lucrurile în glumă. Până într-un anumit punct avură dreptate, căci Klanului îi pierise pe multă vreme pofta de a zburda în vecinătatea Carwellului.

Ellen Jones, tânăra oarbă, veni la Ghideon să-i ceară ştiri de la Jeff. Ghideon îi spuse ce hotărâseră; îi vorbi de timpul ce-l va petrece la dispensarul doctorului Emery, de posibilitatea oferită lui Jeff de a fi primit la Universitatea din Edinburgh. Edinburgh era departe, la capătul lumii. Ghideon înţelese că fata îl iubeşte pe Jeff şi se miră cum nu observase aceasta mai demult.

— Ar putea să dureze cinci ani, spuse fata dezamăgită.

— S-ar putea, încuviinţă Ghideon şi se strădui să vorbească cât mai blând cu fata, dar se întrebă în acelaşi timp cum de Jeff se lăsase furat de dragostea aceasta. De la o vreme se gândea mult şi des la Jeff. Mai ales când vedea cum se joacă băieţii cu fetele şi cum se înălţa Marcus ca un lujer de trestie!

Ellen venea la Rahel şi amândouă stăteau de vorbă, aveau mereu să-şi spună câte ceva. Ea nu prea vorbise de Jeff cu Ghideon, căci el îi spusese: „Fără îndoială, e cea mai bună soluţie pentru băiatul nostru”, aşa că ea se împăcase cu gândul acesta. Uneori, Ghideon îşi zise că evenimentele în mersul lor îl îndepărtează de Rahel, aşa că se strădui să fie cu atât mai blând şi mai înţelegător cu ea, copleşind-o cu atenţii mărunte, dar femeia îi spuse cu multă înţelegere:

— Nu-ţi fă griji cu mine, Ghideon!

— Te iubesc, draga mea!

Dar până şi vorbele acestea le pronunţa acum altfel. Schimbarea se manifesta în felul cum vorbea, cum se purta, cum gândea şi cum acţiona. Când Rahel observă că celelalte femei începură să clevetească despre ei, ea se strădui să se mândrească cu faptele săvârşite de soţul ei. Spunea femeilor că nu este pe lume perechea lui Ghideon, aşa că le trezea şi mai mult gelozia, admiraţia şi invidia. Dar ei însăşi nu-şi putea ascunde adevărul. Se

trezea din somnul cel mai bun şi stătea ceasuri întregi cu trupul ţeapăn, nemişcată alături de Ghideon. Într-un rând el simţi că este trează şi o întrebă:

— Ce-i cu tine, draga mea?

— Nimic.

— De ce nu dormi?

După o clipă de tăcere o auzi oftând.

— Jeff a plecat departe, cât aş dori să mai am un copil!

— Avem doi băieţi frumoşi şi voinici şi mai avem o fetiţă, răspunse Ghideon.

— Eu aş vrea un copil, îmi simt trupul mort.

— Cum va vrea Dumnezeu, zise Ghideon cu glasul în şoaptă. Copiii vin sau nu vin… n-ai ce le face.

— Tu nu crezi în Dumnezeu, spuse Rahel.

— Lasă dragă, lasă…

— Copiii se nasc numai în casele celor care se iubesc.

— Draga mea, crede-mă, eu te iubesc din toată inima, răspunse Ghideon.

— Jeff a plecat, repetă Rahel îndurerată. A plecat şi gata…

Hotărâră ca Abner Lait, Ghideon şi James Allemby să se prezinte la licitaţie şi să cumpere pământul. Ghideon căpătă împuternicirea necesară şi Daniel Greene, un avocat yankeu, stabilit de curând în Columbia, îi procurase lui Ghideon o schiţă a proprietăţii. Timpul liber până la licitaţie şi-l petrecură identificând şi împărţind loturile. Nu ştiau cum vor împărţi pământul agenţii guvernului în loturi de câte o mie de acri, dar voiau să fie pregătiţi pentru orice eventualitate. Vreme de o săptămână, Ghideon cu Abner Lait şi Carson, cutreierară cele douăzeci şi două de mii de acri ai proprietăţii Carwell. Dădură peste terenuri a căror existenţă nici n-o bănuiseră. Carson le atrăsese atenţia asupra porţiunii unde terenul râului şi albia erau cu şapte picioare mai coborâte decât celălalt nivel şi le atrăsese atenţia că aici, cu puţină cheltuială, s-ar putea face un stăvilar şi clădi o moară ca să-şi macine singuri făina. Descoperiră un crâng de sycomori înalţi şi împodobiţi, în mijlocul căruia ar putea clădi o casă de locuit. Ajungând pe marginea unei mlaştini de vreo şapte sute de acri, Abner Lait spuse că ar fi mai bine să renunţe la terenul acesta, dar Ghideon făcând cercetări mai amănunţite, constată că toţi copacii din mlaştină crescuseră

după prima tăiere, aşa că erau uşor de doborât, iar pământul pe fundul mlaştinii era gras şi negru, cu rămăşiţe putrede de o rodnicie minunată:

— Vom avea două recolte de orez pe an, zise Ghideon; aici nimeni nu va muri de foame cu o orezărie la îndemână.

Ghideon, care se simţi mulţumit, le explică, purtat de imaginaţia lui, că o şosea ce ar străbate mlaştina, i-ar duce la patru kilometri de gară, ceea ce le-ar înlesni simţitor transporturile.

Frank Carson luă o mână de mâl, îl frământă între degete, apoi se întoarse spre ei zâmbind:

— Să ştiţi că eu îmi voi clădi o casă frumoasă chiar aici în crângul de sycomori. Voi planta orez şi voi strânge recolte pe care le voi vinde imediat, în loc să mă ocup de plantarea afurisitului de bumbac.

— Ţara aceasta va avea mare nevoie de bumbac, răspunse Ghideon. Eu voi aştepta ziua când măciuliile plesnesc şi-mi voi zice: acesta este bumbacul meu!

— Încă nu s-a mai pomenit regiune mlăştinoasă care să nu fie focar de malarie, spuse Abner.

Merseră cu cercetările mai departe, făcură kilometri întregi prin codrii de pini, ieşind în vârfuri de deal, la poalele cărora pământul se aşternea, mlădiindu-se ca apele unei mări fără limanuri. Privind întinderile din faţa lui, Frank Carson le spuse cu glasul stins:

— Am văzut şi altă dată pământul acesta, dar niciodată aşa cum îl văd astăzi, pe semne că aşa s-a uitat şi bunicul meu când a venit în părţile acestea, cu arma într-o mână şi cu desaga în care avea tigaia, pe umăr.

Aşa că în timpul ce le mai rămase, cercetară şi cutreierară întreg pământul care se putea bate cu piciorul. Era pe vremea strânsului recoltei; toamna anului 1868 se dovedi mănoasă. Spicele aurii de grâu fură adunate stoguri în şoproanele rudimentare pe care le ridicaseră. Într-o şură primitivă adunară nutreţul, adăpostiră animalele şi într-o noapte şuierul ascuţit al primului tren de marfă care trecea prin apropiere, îi trezi din somn.

În ziua de 22 octombrie, Ghideon, Abner Lait şi James Allemby îşi lăsară căruţa la un han din Columbia şi apucară spre localul unde se ţinu licitaţia publică. Daniel Greene pe care-l angajaseră ca să introducă ofertele în numele lor, le făcea tot felul de semne. Apărea şi dispărea în mijlocul valului de lume ce se înghesuia. Era îmbrăcat într-un costum cadrilat, cu o pălărie albă pe cap şi în colţul gurii îi atârna o ţigară groasă şi neagră:

— Te-am văzut, Jackson, te-am văzut, strigă el şi buzunarele îi erau bucşite de planuri şi oferte.

Veniseră la licitaţie oameni de pe întreg teritoriul statului. Cu o noapte înainte plouase şi străzile murdare ale capitalei erau pline de trăsuri, căruţe, brecuri şi cai de călărie. Tribuna fusese instalată pe treptele Capitoliului, o uriaşă clădire de piatră, neterminată, ridicată în vârful unui deal, de unde se deschidea o vedere largă până la patru mile depărtare. Pe nişte tăblii improvizate, se vedea planul proprietăţilor sechestrate în urma neplăţii impozitelor. Totul, însemnat cu creion colorat, aşa ca să se poată vedea din depărtare. În mulţimea adunată erau oameni de toate condiţiile sociale, gentlemeni din Charleston, lucrători agricoli negri, speculanţi de terenuri din nord, fermieri din extrema cea mai îndepărtată a ţării, proprietari de plantaţii care veniseră de la mari distanţe, de la New Orleans şi din Texas. Erau acolo şi reprezentanţi de ai lui Morgan şi alţii, ai bisericii unitariene; veniseră şi reprezentanţii a două societăţi funciare engleze. Se scoteau în vânzare o sută şaizeci de mii de acri de teren.

Ghideon simţi că-l apucă cineva de braţ, şi întorcându-se, zări ochii zâmbitori ai lui Stephan Holms. Liniştit şi politicos, Holms salută cu afabilitate, când Ghideon îi prezentă pe Abner Lait şi James Allemby.

— Ai venit să cumperi, Ghideon? îl întrebă Holms.

— Întocmai!

— Atunci avem aceeaşi misiune. Eu îi reprezint pe Dudley Carwell, pe colonelul Fenton şi într-o oarecare măsură şi pe mine însumi.

— Vă interesează proprietatea Carwell? întrebă Ghideon cu o nepăsare voită.

— Poate… sau oricare altă proprietate la fel de bună. Dudley însă nu ţine la casă, pentru el a fost întotdeauna ca un elefant alb. Am auzit că ai contractat un împrumut la Charleston?

— La Boston, spuse Ghideon.

— Serios? Ei bine, ce-ai zice să nu ne facem concurenţă? Se găsesc destui pentru aşa ceva. E adevărat, Ghideon, că ai dumitale au avut în timpurile din urmă neplăceri cu…

— Cu Klanul, completă Ghideon.

— Drojdia şi pleava populaţiei albe, spuse Holms. Mi-a făcut plăcere că te-am întâlnit Ghideon, de asemenea şi pe dumneavoastră, domnilor.

După ce se depărtă, Lait le spuse:

— Pe astfel de oameni îi simt de la distanţă. N-a fost cumva ofiţer?

— Cred că da.

— E un bărbat foarte distins, nimic de zis. Dar câţi negri a avut oare pe proprietatea sa? Un om ca ăsta e în stare s-o înjunghie pe maică-sa cu cuţitul, pe la spate.

Licitaţia începu; pentru Ghideon, pentru cei doi prieteni ai săi şi pentru toţi care veniseră, totul se confunda ca într-un haos din care nu mai înţelegeau nimic. Doi licitatori se luau la întrecere, care mai de care, strigând: „Lotul numărul patru Chipden, douăzeci şi doi, spre miazănoapte şi miazăzi, minimul oferit de guvern, opt sute, doi dolari, doi dolari, doi dolari, mergem înainte, am ajuns la trei, trei dolari, trei dolari şi zece cenţi, s-au oferit cincisprezece cenţi, cincisprezece cenţi…” Greene apăru gâfâind, cu chiştocul de ţigară în colţul gurii, se apropie de Ghideon şi-i spuse: „Ia uită-te ici unde-i semnul pe plan. Am reuşit să obţin această secţiune, douăzeci şi trei de loturi, fiecare ceva mai puţin de o mie de acri. Conacul se vinde separat împreună cu două sute de acri. Minimul oferit de guvern este un dolar de fiecare acru.

Ghideon, Allemby şi Lait îşi făcură loc prin mulţime ca să cerceteze planul afişat.

— Am ales trei loturi, zise Greene, şi în mod succesiv vor urma şi celelalte.

— Ce vrei să spui?

— Ce să spun, decât că încep să licitez pentru pământul cel mai bun. Pe acestea le-am însemnat cu A. L. Să alegem şi alte parcele, dacă nu reuşim să obţinem primele… Ghideon şi Abner cântăriră din ochi posibilităţile pro şi contra.

— Limita, cinci dolari? întrebă Greene.

— Cinci dolari, admise Ghideon. Obţine-l chiar mai ieftin dacă se poate.

— Cât mai ieftin, răspunse Greene, dispărând în mulţime. Vocile ascuţite ale licitatorilor deveneau stridente. Din toate părţile se auzeau glasuri care ofereau. Agenţii funciari îşi făceau loc cu coatele spre tribună. Ofertele începură la ora nouă dimineaţa; la amiază licitaţia continua încă, dar proprietatea Carwell nu venise la rând. La ora două după-amiază, prima secţiune Carwell ajunsese la vânzare. Ghideon zări pe Greene lângă tribună licitând în gura mare, dar nu fu în stare să urmărească ce se petrecea. La ora cinci totul se terminase. Avocatul ostenit şi transpirat, cu un zâmbet triumfător, se apropie de ei, cu un strigăt de bucurie:

— Am pus mâna pe ele.

— Pe care?

— Două din cele însemnate cu A. L. Avocatul desfăşură planul mototolit pe trotuar şi se lăsă pe genunchi. Ghideon, Abner şi Allemby se strânseră lângă el. Acestea două, numai cu patru dolari.

Lait scoase un chiot de mulţumire şi începu să joace, bătându-se cu palmele peste picioare.

— Doamne Sfinte, uită-te colo, Ghideon! E chiar dealul cu sycomori! şi dincoace luncile acelea, grase, ca coapsele unei fete frumoase! Ghideon îngenunche alături de Greene cu faţa transfigurată de fericire:

— Şi a treia?

— Numărul patru este alternativ… Ciudat, aici oferta a sărit la cinci. Cunoaşteţi desigur bine terenurile, nu-i aşa?

— Las, dacă nu le cunoaştem, strigă Abner. Nu-i nimic, e o bucată bună, chiar al dracului de bună.

— Şapte mii trei sute pentru primele două loturi… este o afacere strălucită, Ghideon. Aproape că am luat pământul de pomană. Patru mii şapte sute şi cincizeci de dolari pentru numărul trei. Aici este pământ, nu glumă. Aproape trei mii de acri…

Se întoarseră triumfători acasă. Bătrânul Allemby mâna caii. Ghideon şi Abner puţin ameţiţi cântau:

Liliacul iubito,
Sub rouă înfloreşte
Şi dragul la tine acuma gândeşte.

Abner cheltuise doi dolari pe o sticlă de rachiu şi o golise de la Columbia până acasă, împreună cu Ghideon care nu era prea obişnuit cu băutura; bea puţin şi rar. Abner băuse trei sferturi de sticlă şi restul Ghideon, dar se înveseliră deopotrivă. Când ajunseră acasă, Ghideon strigă oamenilor adunaţi:

— A sosit ziua de mâine, a sosit ziua de mâine, credeţi-mă!

Allemby le povesti ce se întâmplase. Rahel, necăjindu-l pe Ghideon, îl sfătui să se culce puţin. Ghideon încercă s-o tragă spre el, dar femeia se împotrivi:

— Stai binişor Ghideon, n-ai pic de ruşine!

Dar ca în vremurile bune, Ghideon râdea şi cânta cu vocea lui adâncă până când îl fură somnul.

A doua zi, Fratele Peter convocă o adunare a credincioşilor şi începu cu aceleaşi vorbe pe care i le spusese odinioară lui Ghideon: „Dacă vei uita pe Dumnezeul tău, frate, şi nu vei fi smerit, ci trufaş şi necuviincios, fii sigur că şi Bunul Dumnezeu te va uita pe tine”. Apoi se adresă cu glasul mai blând lui Ghideon:

— Ghideon, tu vei fi conducătorul poporului tău şi de aceea vei avea o situaţie privilegiată. Dar umileşte-te, Ghideon. Când vei face bine, adu-ţi aminte că faci binele pentru poporul tău, care şi-a pus încrederea în tine. Să nu ne dezamăgeşti, Ghideon. Tu eşti un om luminat care urcă spre trepte înalte, dar pleacă-ţi fruntea şi uită-te în jos, Ghideon!

— Îmi pare rău, murmură Ghideon. Crede-mă, frate Peter, îmi pare rău.

— Sigur că-ţi pare rău, Ghideon, căci tu ai o inimă iubitoare. Dar ascultă vorbele mele, Ghideon. Coboară în sufletul tău, şi acolo vei găsi pe Dumnezeu în care să-ţi pun toată nădejdea.

— Tu mergi pe un drum, eu pe altul, zise Ghideon cu bunătate. Frate Peter, nu este în lumea asta om pe care să-l respect mai mult ca pe dumneata.

— Te cred, Ghideon, răspunse Fratele Peter cu glasul blând. Apoi se adresă credincioşilor: Textul predicii mele este scos din cartea „Numeri”: „Am ajuns în ţara în care Tu ne-ai trimis şi am văzut că acolo curg lapte şi miere şi aceasta este fapta mâinilor tale”.

Predică cu glasul domolit, stăruind asupra fiecărui cuvânt. Le spuse că acolo unde sălăşluiseră oameni care n-aveau nimic, ajunseseră să aibă pământul lor. Acesta este semnul milei şi al binecuvântării Dumnezeieşti, căci dacă un negru cumpăra altădată pământ, o mie de ochi duşmani erau aţintiţi asupra lor. Stăpâniţi-l cu pricepere, încheie Fratele Peter.

După adunare, începu împărţirea pământului. Împărţirea trebuia făcută neîntârziat, căci oamenii aveau de gând să se mute din colibele lor, să-şi ia loturile în primire şi să-şi clădească adăposturi pentru iarna care se apropia. Ghideon bănuise că va fi greu, dar nu se aşteptase la aşa ceva: oamenii zbierau, se certau, protestau comparându-şi fiecare lotul cu al celuilalt, se batjocoreau; albii tăcură front împotriva negrilor şi negrii instinctiv se apropiară unul de altul, ca să combată grupul albilor, până când Ghideon interveni energic:

— Încetaţi! Firea-ţi afurisiţi de nebuni să fiţi! Am reuşit să ajungem aşa departe şi iată-vă gata să vă încăieraţi cu cuţitele! Vom alege pe unul dintre noi, îl vom vota ca el să ne împartă pământul. Pe cine propuneţi?

Toţi doriră să-l aleagă pe el, dar Ghideon refuză. Puseră candidatura lui Allemby şi a Fratelui Peter şi la despuierea scrutinului, Fratele Peter câştigase cu o majoritate de trei voturi. Trooper îl întrebă:

— Cine-ţi va da pământul ce ţi se cuvine?

— Voi lua ceea ce va rămâne, n-are nicio importanţă, răspunse Fratele Peter, aşa că oamenii se uitară unii la alţii ruşinaţi. Incidentul era închis.

Se apropie data noilor alegeri. Li se părea firesc să meargă la vot. Cu un an în urmă, plecaseră la vot cu arma în mână, dar de atunci lucrurile se schimbaseră. Oamenii erau alţii. Viitorul îi purta înainte, mereu înainte. În prima joi a lunii noiembrie, plecară în zorii zilei la târg, negrii şi albii, laolaltă. În faţa lor, prin praful drumului, zburau frunze veştede şi o burniţă rece vestea iarna. Negrii mergeau să voteze în masă pentru partidul republican. Dar Abner spusese că dacă ar sta să se gândească bine, ar trebui să voteze cu democraţii. Aşa votase tatăl său, la fel bunicul său, de ce ar întrerupe el tradiţia familiei? Plecară cu toţii pe jos la oraş să voteze.

PARTEA A DOUA
LUPTA

Capitolul VIII
Cum s-a dus Ghideon Jackson să vorbească cu un bărbat de stat obosit

Ghideon îşi scoase ceasornicul din buzunar şi se uită la cadran. Era trei fără douăzeci de minute, şi el aştepta de la ora două. Sperase că va putea termina convorbirea ca să fie la gară la cinci şi şaisprezece minute, la timp ca să-l primească pe Jeff, care urma să sosească de la New York. Spera să nu întârzie. De fapt avea foarte puţin de spus şi presimţea că rezultatul convorbirii nu va fi cel dorit.

În această mohorâtă zi de februarie începuse să ningă, zăpadă obişnuită la Washington. Fulgi grei şi umezi care loveau în geamurile ferestrelor, se prefăceau în globule transparente şi reci prelingându-se încet pe cercevele. Ghideon se întinse în fotoliul de piele şi-şi împreună mâinile pe genunchi. Ar fi avut poftă să doarmă un somn lung şi liniştit, cum nu mai dormise de luni de zile… Nimic alta decât să doarmă, să poată scăpa de povara gândurilor şi să se trezească odihnit şi vioi. Dar ce vioiciune poate avea un bărbat la patruzeci şi cinci de ani? Ghideon clătină din cap şi zâmbi, apoi începu să se gândească la Jeff. Era mai plăcut să se gândească la Jeff decât la altele. Jeff era o realitate. Jeff va sări din tren şi se va îndrepta cu paşi mari spre el. Va veni oare grăbit spre tatăl său? Poate va aştepta nehotărât, neştiind ce trebuie să facă şi se va uita nedumerit la Ghideon; poate nimic din toate astea… Nu, e cu neputinţă. Şapte ani nu pot schimba într-atât pe cineva! Dar şapte ani la Edinburgh, şapte ani în timpul cărora un tânăr negru înfricoşat devine doctor în medicină, sunt ani care cântăresc mult în viaţa unui om.

Aducându-şi aminte de ziua în care doctorul Emery discutase această chestiune cu el, Ghideon zâmbi cu melancolie. Ce s-o fi gândit oare doctorul Emery, şi ce-i spusese el atunci? Era vorba de bani… Costă mulţi bani? Asta s-a întâmplat de foarte multă vreme… de opt ani sau poate chiar nouă. Ar fi dorit să-l fi cunoscut mai bine pe Emery; şi pe Kent; dar amândoi muriseră. Se revedea în picioare în sala dispensarului vorbind cu

Emery care examina copilul acela rahitic, scuturat de convulsiuni, şi alte amintiri i se perindară, până ce toate imaginile se contopiră, întrerupte apoi brusc de bătăile pendulei atârnate în colţul camerei: unul, doi, trei. Adormise pe semne! Secretarul, în faţa lui, îi vorbea:

— Domnule Jackson, domnul preşedinte este dispus să vă primească chiar acum.

Ghideon clipi din ochi, se ridică în picioare şi îl urmă pe secretar în camera de alături. Grant şedea în faţa biroului, cu ochii injectaţi; un om sfârşit. Făcea impresia că aşteaptă fără nădejde anii ce-i mai rămăseseră de trăit, ani grei, serbezi. Făcu un semn cu capul lui Ghideon şi-i spuse:

— Ia loc, Ghideon, apoi se întoarse spre secretar, ai grijă să nu fim deranjaţi de nimeni.

— Dar senatorul Gordon…

— Să se ducă dracului! Nu vreau să vorbesc cu el, să nu ne întrerupă nimeni!

Uşa se închise în urma secretarului. Preşedintele se adresă lui Ghideon:

— Vrei o ţigară? Nu, uitasem că dumneata nu fumezi: Nu te superi dacă fumez?

Muşcă vârful ţigării, aprinse un chibrit şi aspiră fumul cu voluptate. Ghideon se uită la el, ferindu-se de privirea ochilor lui. Vârsta îl surprinsese pe neaşteptate, necruţător, pe Ulyse Simpson Grant. Ochii îi erau stinşi, barba căruntă. Chiar şi felul cum fuma trăda nervozitatea lui.

— Ştiu ce vrei să-mi spui.

— Atunci, de ce m-ai lăsat să vin? întrebă Ghideon cu glasul liniştit.

— De ce? întrebă Grant şi se uită la el speriat, aşa că Ghideon simţi o adâncă şi nemăsurată milă faţă de bătrânul acesta înfrânt şi părăsit. Omul pe care aşa de puţini îl înţelegeau şi mai puţini îl iubeau; exploatat de unii şi urât de alţii, – omul acesta predestinat unei glorii strălucitoare şi totuşi atât de vane!

— De ce ai venit la mine? întrebă Grant cu glasul stins.

— Pentru că sunteţi şi astăzi preşedinte al acestor State Unite, răspunse Ghideon, cu prudenţă. Pentru că sunteţi prietenul meu şi eu sunt prietenul dumneavoastră…

— Mai am eu vreun prieten?

— Şi pentru că, continuă Ghideon cu glasul domolit, orice s-ar zice, ţara aceasta este patria dumitale pe care o iubeşti, cum numai puţini oameni sunt în stare s-o iubească. Dumneata o iubeşti într-un chip pe care eu îl

pricep, care depăşeşte însă înţelegerea oamenilor care au făcut tot ce au putut pentru slăbirea ei. Vă mai aduceţi aminte de cartea lui Everett Hall: *Omul fără ţară?* V-aduceţi aminte cum Philip Noian a ajuns să înţeleagă şi să iubească ţara în care s-a născut?

— Vrei să-mi ţii o predică, Ghideon? întrebă Grant cu un zâmbet amar.

— Nu, dar vreau să vorbesc despre ţara aceasta. Vreau să vorbesc despre acest subiect, pentru că acesta este ultimul prilej de a vorbi cu un preşedinte al Statelor Unite. De două săptămâni aştept să pot vorbi cu dumneavoastră…

— Am fost ocupat, Ghideon.

— Aţi fost ocupat, domnule preşedinte? Da, aţi fost ocupat, domnule preşedinte. Acesta este motivul, da, aţi fost ocupat. Dumnezeu să ne aibă în paza Lui, dar avem atâtea formule care nu spun nimic: reţinut, ocupat, trebuie să rezolv atâtea… Dar duşmanii noştri ce fac ei, de ce nu sunt ocupaţi ei? De ce?

— Toate acestea le-am mai auzit, spuse Grant resemnat.

— Şi nu doriţi să le mai auziţi? Desigur, aţi prefera să plec! Să privim altfel chestiunea. Lăsând la o parte ceea ce scriu ziarele şi ceea ce vor spune cronicarii viitorului despre activitatea dumneavoastră în cei opt ani de preşedinţie, care este adevărul?

— Spune fără înconjur… Am fost un incapabil! gemu Grant.

— Nu vreau să spun asta, domnule preşedinte… dar ţara aceasta… este patria noastră, ca să întrebuinţăm frazele obişnuite la şcoală. În momentul de faţă, aceasta este ţara în care ne-am născut, am luptat pentru ea, am trăit pentru ea şi am murit cu miile la Gettysburg. Noi nu putem trăi despărţiţi de ea şi nici despărţiţi unul de altul. Suntem legaţi laolaltă, formăm un tot indestructibil. Ce este o ţară? Ghideon păru că şovăie, apoi continuă: Ce reprezintă Statele Unite ale Americii, un vis, un ideal, un petec de hârtie, denumită constituţie, o coaliţie? Promotori? Escroci? Latifundiari, bandiţi, ţara aceasta este Morgan, Jay Gould sau senatorul Gordon? Este ea oare cetăţeanul care se opreşte în mijlocul străzii şi se uită cu admiraţie la Casa Albă? Vocea lui Ghideon era întretăiată, Este oare biserica episcopală sau biserica congregaţională? Este oare un imn născocit de mintea unui prost sau de cincizeci de milioane de cetăţeni! O fi Congresul?… În anii în care am participat la şedinţele Congresului, mi-am pus mereu această întrebare, ascultându-i pe oamenii mici şi mari, care urmăreau vorbele unui caraghios ca Peterson sau ale unui erou ca Sunner. Sau, ai fi dumneata sau

eu, indisolubil legaţi de America aceasta care este avutul nostru, viaţa noastră, visul nostru!

Ţigara lui Grant se stinsese. O mai ţinea încă între degetele lui scurte şi era un punct de atracţie pentru privirea lui obosită. Încet şi aproape maşinal preşedintele clătină din cap.

— Sunt un om epuizat, Ghideon.

— Dar sunteţi preşedinte.

— Câteva zile încă…

— Destul pentru a le da lovitura de graţie!

— Nu ştiu ce să mai zic, Ghideon, răspunse Grant sfârşit, dar nu mai pot. Cu mine s-a isprăvit. Vreau să mă retrag şi să mă odihnesc. M-au târât destul prin noroi. Vreau să plec şi să uit.

— Nu veţi uita, spuse Ghideon.

— Se poate. Eu nu sunt Solomon, nici Dumnezeul judecăţii de apoi. N-am dorit această situaţie. Am câştigat bătălii pentru că n-am şovăit să plătesc preţul jertfelor cerute. Oare aceasta a contribuit la alegerea mea ca preşedinte? Oare datorită acestor însuşiri am fost tras în hora politicilor ticăloase, putrede?

— Mai sunt şi astăzi bătălii de câştigat, spuse Ghideon.

— Fără să cunoşti duşmanul împotriva căruia să lupţi? Când nu ştii pe cine vei avea de partea ta?

— Credeţi că în clipa când Hayes se va furişa pe scaunul ocupat acum de dumneavoastră, cu picioarele lui, ude de sânge, veţi avea răgazul să vă odihniţi?

— Dă-o încolo, Ghideon! Unde sunt dovezile la care te referi? Hayes este republican, republican sunt şi eu ca şi dumneata. A fost ales preşedinte, conform legilor. Sunt sătul de vorbele alarmiştilor, sunt sătul peste cap. Viaţa îşi va continua cursul, tot aşa şi ţara…

— Foarte bine, spuse Ghideon, ridicându-se în picioare.

— Pleci?

— Da.

— Ce voiai să-mi spui?

— E vreme pierdută în zadar! N-are niciun rost.

— Du-te-ncolo, îngână Grant, şi spune-mi odată, pentru ce ai venit? Spune, să isprăvim odată.

— Chiar ţineţi neapărat să ştiţi?

— Încetează, te rog, cu vocea dumitale de june prim şi spune-mi ce ai de spus.

— Foarte bine, zise Ghideon. Înainte de alegeri, Hayes a încheiat o înţelegere cu cei din sud.

— Unde sunt dovezile?

— Le am, domnule preşedinte, răspunse Ghideon liniştit. Vreţi să mă ascultaţi câteva minute?

Grant îşi aprinse ţigara. Ghideon se aşeză din nou pe scaun. Ceasornicul de pe birou arăta ora trei şi un sfert.

— Trebuie să încep cu ceva care s-a petrecut în urmă, zise Ghideon.

Afară ningea cu fulgi mari şi pufoşi care se topeau de geamurile ferestrelor. În biroul preşedintelui era aproape întuneric. Unica lampă de pe birou pâlpâia ca o lumină palidă, iar în orbita acesteia faţa preşedintelui părea şi mai ostenită şi mai întunecată. Fumul ţigării, atras de lumina lămpii, se împletea în jurul globului de sticlă ca o şuviţă subţire.

— Vă amintiţi de Convenţia din Carolina de Sud? întrebă Ghideon. Sunt nouă ani de atunci.

— Îmi amintesc.

— Într-un fel oarecare Convenţia a însemnat începutul reconstrucţiei. Am fost delegat al acestei Convenţii. Doi ani mai târziu am fost membru al sesiunii legislative a Senatului şi acum cinci ani am fost ales membru al Congresului. În lumina acestor fapte, cred că am cunoştinţă de tot ce s-a petrecut. Cuvântul reconstrucţie folosit pentru tot ce s-a făcut în sud, începând din 1868, este prea elastic, este lipsit de conţinut. În fond, nu s-a pus problema reconstrucţiei şi nici măcar readmiterea statelor rebele în Uniune; toate acestea le-am spus în Parlament şi le-am repetat în nenumărate ori în cei cinci ani trecuţi. Le repet din nou, mai mult pentru a-mi uşura conştiinţa, deoarece eu sunt încredinţat că este ultima dată şi pentru foarte multă vreme de azi înainte, ca un reprezentant negru să poată vorbi nestingherit în numele poporului său cu preşedintele Statelor Unite.

Grant scutură cenuşa de pe ţigară; figura lui era pierdută în umbră.

— Ce este reconstrucţia? Ce-a fost ea până acum? Ce-a însemnat ea? De ce a fost stăvilită? Vă întreb, pentru că sunteţi singurul om în această ţară, în stare s-o readucă la viaţă!… şi în felul acesta să cruţaţi ţara de suferinţe şi nenorociri înspăimântătoare.

— Continuă, Ghideon, îl îndemnă Grant.

— Reconstrucţia a fost începutul unei ere noi şi sfârşitul celei vechi. Partizanii sistemului sclavagist – o rămăşiţă feudală care repugnă firii blânde a acestui popor – au pornit la luptă ca să câştige şi să cucerească masele. Dacă nu se distrugea sistemul, se distrugea democraţia. Rezultatul a fost eliberarea poporului meu.

— Da, te ascult.

— Foarte bine. Din îngrozitorul război pe care l-am purtat, a rezultat reconstrucţia – în fond o piatră de încercare pentru democraţie. O încercare ce trebuia să dovedească dacă negrii şi albii liberaţi – albii săraci erau ca şi negrii, sclavi – pot trăi şi conlucra împreună. Vă voi spune că această încercare s-a făcut şi că s-a dovedit viabilă, că în sud democraţia a dat rezultate fericite – cu toate greşelile, imprudenţele şi extravaganţele semnalate. Pentru prima dată în istoria acestei naţiuni, negrii şi albii au putut lucra mână în mână, ca să instituie o democraţie. Avem dovezile la îndemână: şcolile, micile ferme, justiţia, o întreagă generaţie ştiutoare de carte şi dornică să vadă lumina. Dar toate acestea nu s-au făcut cu uşurinţă şi n-au putut fi duse până la capăt. Plantatorii şi-au recrutat o armată în care pleava societăţii, îmbrăcată în cearşafuri albe, s-a înrolat cu miile. Ei n-au renunţat la nimic. Chiar dumneavoastră, domnule preşedinte, aţi spus că ordinea ar fi putut fi menţinută în sud, numai datorită prezenţei trupelor Uniunii. Vă rog să mă credeţi că în ziua în care Rutherford B. Hayes îşi va ocupa scaunul prezidenţial… trupele acestea vor fi retrase şi se va dezlănţui o teroare nemaivăzută şi nemaipomenită: asasinate şi distrugeri, incendii şi jafuri vor continua până ce şi ultimele rămăşiţe ale democraţiei vor dispare. Vom fi zvârliţi înapoi cu cel puţin o sută de ani şi generaţii de-a rândul vor suferi şi vor muri de moarte năprasnică…

Glasul lui Grant abia se mai auzea. Părea că vine din depărtări:

— Chiar dac-aş crede, Ghideon, toate cele ce-mi spui, ce alternativă am mai avea? Putem menţine trupele în sud întotdeauna?

— Nu întotdeauna, numai zece ani încă… ca să se dea posibilitate unei întregi generaţii să ajungă la vârsta maturităţii… O generaţie alcătuită din negri şi albi deprinşi să lucreze mână în mână şi să stea strâns uniţi laolaltă. Atunci, nicio putere din lume nu va izbuti să ne smulgă ceea ce am înfăptuit noi.

— Ghideon, nu sunt de părerea dumitale. Nu aprob nici acuzaţiile aduse lui Hayes, nici afirmaţiile cu privire la forţele Klanului. Suntem în anul 1877!

— Mi-aţi cerut o dovadă, spuse Ghideon. O am. Scoase un maldăr de hârtii şi le întinse pe masă la lumina lămpii. Acestea sunt statisticile alegerilor. Totalitatea voturilor populare date lui Tilden reprezintă 4.300.000 şi voturile populare pentru Hayes totalizează 4.036.000. Aceasta este prima minciună, eu ştiu că o jumătate de milion de negri şi albi din sud au votat pentru partidul republican, dar voturile lor au fost anulate, greşit totalizate şi falsificate. Fireşte, nu pot dovedi şi alte lucruri. Astfel de amănunte nu mai prezintă astăzi, vreo importanţă. Aceşti doi oameni, Tilden şi Hayes, sunt ambii corupţi, mărturia dureroasă a nivelului scăzut al demnităţii unui preşedinte. Amândoi sunt croiţi pe acelaşi calapod, tot un drac.

— Aceste acuzaţii sunt lipsite de temei, spuse Grant. Nu-s dispus să aud şi altele de acelaşi soi, Ghideon.

— Spuneaţi adineauri că mă veţi asculta. Vă voi aduce dovezi. În primul rând, daţi-mi voie să restabilesc faptele. Până şi Congresul nostru, care se teme de democraţie şi de popor mai mult ca de orice pe pământ, mi-ar îngădui să expun faptele, dacă aş cere cuvântul. Voi termina repede. Fiul meu, pe care nu l-am văzut de foarte mult timp, soseşte de la New York cu trenul de cinci şi şaisprezece minute. Vă asigur că voi termina înainte.

Dincolo de cercul de lumină al lămpii, camera era cufundată în întuneric.

— Continuă, Ghideon! îl îndemnă Grant.

— Ca să revenim la voturile electorale: 184 s-au dat pentru Tilden democratul şi 166 pentru Hayes republicanul. Cu un vot în plus, Tilden ar fi fost preşedinte, dar Hayes a reclamat voturile Carolinei de Sud, ale Luisianei şi ale Floridei, suficient ca să-i asigure 185 de voturi pentru a ajunge preşedinte. Hayes a avut dreptate, căci voturile îi aparţineau lui; după cum v-am spus, voturile au fost falsificate şi o parte anulate. Care este situaţia? O cameră democrată, un senat republican, una pentru Tilden, cealaltă pentru Hayes şi ţara întreagă în picioare, urlând că va izbucni al doilea război civil şi ameninţând cu un marş al Sudului asupra oraşului Washington. Dumneavoastră, domnule preşedinte, aţi crezut toate acestea? Aţi crezut că între aceşti doi oameni corupţi poate exista vreo deosebire?

— Firea-i al dracului să fii, Ghideon, îmi ajunge că te-am auzit pe dumneata.

— Domnule preşedinte, vă voi aduce imediat dovada. Daţi-mi voie să v-o prezint, apoi voi pleca. Cred că ne-ajunge la amândoi. Aţi spus că aveţi

numai câteva zile de preşedinţie, tot aşa nici eu nu prea am mult timp la dispoziţie.

— Continuă, murmură Grant.

— Evident… democraţii noştri din sud au ştiut că aceşti doi oameni sunt de aceeaşi teapă. Pe Tilden l-au înlăturat, ştiau că le va pricinui numai bătaie de cap; au riscat odată un război civil pe care l-au pierdut şi nu voiau să rişte un al doilea. Au încheiat o înţelegere cu Hayes, i-au cedat voturile din Carolina de sud, din Luisiana şi Florida, iar ca înţelegerea lor să nu fie suspectată, i-au dat şi Oregonul. În schimb, el le-a cedat ceva lipsit de aparenţă şi de mică însemnătate: controlul asupra Statelor Carolina şi Luisiana şi asigurarea de a retrage trupele federale de pe teritoriul Sudului. Cum ar putea o problemă atât de neînsemnată să taie cuiva calea spre preşedinţie! Să taie partidului republican – partidul lui Lincoln – drumul spre putere! Dovada este procesul verbal încheiat de Stanley, Mattew şi Charles Foster, prietenii domnului Hayes. El trădează anumite tratative desfăşurate între el şi senatorul Jones B. Gordon din Georgia şi domnul J. Young Brown, membru din Kentucky al Congresului. Este o copie exactă a procesului verbal copiat de un slujitor negru din casa domnului Foster. Vă pot întări această afirmaţie cu jurământ. Vă voi citi textul:

„În legătură cu conversaţia ce am avut-o ieri, privitor la discuţia asupra politicii guvernatorului Hayes, faţă de anumite state din sud, dorim să vă asigurăm în mod formal că dorinţa noastră este să adoptăm o politică menită să asigure poporului din Carolina de Sud şi din Luisiana, dreptul de a-şi controla singur problemele ce-l interesează, în cadrul Constituţiei Statelor Unite şi al legilor care decurg din această constituţie. Dorim în acelaşi timp să vă declarăm categoric că, vederile guvernatorului Hayes fiind cunoscute de noi, avem cea mai mare încredere în atitudinea politică a administraţiei domniei sale”.[3]

— Poftim, domnule preşedinte!

Urmă o lungă tăcere, apoi Grant îl întrebă cu glasul stins:

— De ce n-aduci această chestiune în faţa Parlamentului?

— Pentru că documentul acesta nu este originalul procesului verbal; pentru că deşi sunt gata să jur pe o stivă de Biblii că adevărul este acesta, nu pot produce dovada. N-am dreptul să mă bizui pe vorbele unul biet slujitor negru, mai mult decât pe vorbele viitorului preşedinte al Statelor Unite. Dacă m-aş ridica în faţa Camerei Reprezentanţilor şi aş face declaraţiile ce le-am făcut în faţa dumneavoastră, sunt încredinţat că Bourbonii aceştia

distinşi ar sări ca fripţi, zbierând că afurisitul, obraznicul şi mincinosul de negru, care sunt eu, trebuie linşat pe loc.

— Atunci de ce te-aş crede eu?

— Pentru că, de astă dată este în joc viitorul acestei ţări. Pentru că, atunci când am luptat în războiul civil ca să triumfe revoluţia noastră, drumul nostru era drept, luminos, strălucitor. Poporul meu îi zicea drumul de slavă! Am plecat la drum, urmaţi de toţi oamenii de bună credinţă cu ochii ridicaţi spre cer – m-auziţi, domnule preşedinte? Acum va trebui să părăsim acest drum; de azi înainte ochii noştri privesc în pustiu. Câţi oameni vor trebui să mai moară pentru ca să fie numit un guvern al poporului, ales de popor, pentru popor?

— Situaţia nu este atât de neagră cum o vezi dumneata, începu bătrânul Grant.

— Ba dimpotrivă, este şi mai neagră.

Grant se ridică în picioare, sprijinindu-se cu amândouă mâinile de braţul fotoliului, se aplecă în faţa lămpii, se uită la Ghideon, apoi se depărtă de masă, plimbându-se furios prin cameră.

— E tot ce-mi puteţi spune? întrebă Ghideon.

— Ce pot eu să fac? spuse Grant întorcându-se spre el. Chiar dacă această poveste nebunească şi de necrezut ar fi adevărată, ce pot să fac eu, pentru numele lui Dumnezeu!

— Totul! Dumneavoastră sunteţi încă preşedinte. Daţi publicităţii aceste informaţii şi convocaţi o şedinţă de presă pentru ziua de mâine. Mai sunt ziare care au destul curaj ca să publice această ştire. Cereţi-i lui Hayes să dovedească în faţa publicului că acuzaţiile ce i se aduc sunt false. Divulgaţi întreagă această infamie, ca poporul să poată judeca. El va şti ce are de făcut. Noi, poporul acesta american, nu suntem o naţie de ticăloşi, de ignoranţi. Noi am arătat popoarelor calea cea adevărată; am făcut greşeli, e drept, dar am făcut şi mult bine. Prezentaţi-vă în faţa Congresului şi cereţi ca adevărul să iasă la lumină…

Grant clătină din cap.

— Ghideon…

— Vă temeţi, izbucni Ghideon. Ce aveţi de pierdut? Acei care-şi mai aduc aminte de zilele în care i-aţi condus la victorie, vă vor susţine, fără îndoială. Iar ceilalţi… glasul lui Ghideon se stinse.

Îşi adună hârtiile de pe birou şi le băgă în buzunar.

— Bine, domnule preşedinte! Am terminat.

După plecarea lui Ghideon, Grant rămase vreme îndelungată la birou, cu fruntea îngropată în palme, eu ochii pironiţi la uşa care se închisese.

Ghideon întârziase la gară. Trenul sosise. Pe peronul gării îl zări pe Jeff; înalt, lat în umeri, aidoma lui. Stătea cu mâinile în buzunar în faţa a două geamantane de pânză. Nu era nevoie de nicio sforţare a memoriei ca să se recunoască pe loc, deşi trecuseră mulţi ani de când nu se mai văzuseră. Anii nu făcuseră decât să accentueze asemănarea dintre tată şi fiu. Se apropiară şi-şi strânseră mâinile. Ghideon simţi că-l strânge un nod în gât. Jeff zâmbi încurcat şi o mână fi rămase încleştată de braţul tatălui său…

— Eşti mai voinic decât mi te aminteam, zise tânărul.

— Şi tu la fel, spuse Ghideon.

— Dar m-ai recunoscut!

— Bineînţeles, sunt foarte mulţumit că te-ai întors, Jeff.

— Şi eu mă bucur, spuse Jeff.

Ghideon se plecă după geamantane.

— Lasă, le duc eu, protestă Jeff.

— Atunci, fiecare câte unul.

— Bine, răspunse Jeff şi zâmbi uitându-se cu interes la Ghideon, îl măsură din cap până-n picioare cu ochii calmi, aşa fel ca tatăl său să înţeleagă cât îl apreciază. Stăteau umăr la umăr doi bărbaţi înalţi, cu mişcări lente şi nehotărâte, fiecare încercând să-şi armonizeze pasul, gândul şi dorinţele cu ale celuilalt. Apucară de-a lungul peronului şi când ieşiră din gară, Jeff îl întrebă cu oarecare sfială:

— Ce face mama? cu un ton ca şi când s-ar fi simţit vinovat de o omisiune.

— Foarte bine, răspunse Ghideon. Îmbătrânim amândoi.

— Dumneata nu arăţi mai bătrân de cum te-am lăsat.

Ghideon oprise o trăsură; se urcară, acoperind spaţiul redus cu trupurile lor voinice. În jurul lor jucau vârtejuri de zăpadă, tocmai ca năvoadele unor pescari.

— Mi-am închipuit că-i cald la Washington, zise Jeff, n-am fost niciodată aici…

— Nu, n-ai fost, răspunse Ghideon, gândindu-se la anii lungi în care oraşul acesta mare, care se lăfăia obraznic pe ţărmurile râului Potomac, jucase un rol însemnat în viaţa sa.

Calul mergea la trap, bătând ritmic din copitele potcovite.

— În ultimii doi ani mi-am închiriat aici o căsuţă, zise Ghideon.

— Mama…

— Anul trecut a fost şi ea aici, răspunse Ghideon. Dar cred că se simte mult mai bine la Carwell.

— Tot Carwell îi ziceţi?

— Carwell? întrebă Ghideon puţin mirat. Nu ne-am gândit niciodată să-i schimbăm numele. Ai loc? întrebă el, văzându-l că este înghesuit de geamantane.

— Am destul, răspunse Jeff.

— Eşti flămând?

— Cam.

— Vom mânca acasă numai noi doi. N-am invitat pe nimeni.

Pe Jeff îl surprinseră vorbele acestea.

Casa în care locuia Ghideon era o clădire mică, albă, cu cinci camere. O negresă bătrână se ocupa de curăţenie şi bucătărie. Ghideon o chema mama Joana.

— Mamă Joana, ăsta este fiul meu Jeff! zise Ghideon.

— Voinic şi frumos băiat, domnule Jackson, poţi fi mândru de el.

— Sunt chiar foarte mândru! răspunse Ghideon.

La masă avură bucate simple: o ciorbă de mazăre, costiţe, legume şi arpacaş cu unt.

— De când n-am mai mâncat arpacaş! exclamă Jeff zâmbind.

— Aşa-i, ştiu că în Scoţia nu se obişnuieşte, zise Ghideon. Fireşte, nu puteau să-şi spună totul dintr-odată; ştiau că toate câte îi priveau, vor fi tălmăcite şi răstălmăcite, încetul cu încetul, topind gheaţa dintre ei. Şapte ani era mult. Până şi felul de vorbă le era schimbat. Glasul lui Jeff era mai aspru decât al lui Ghideon, şi el pronunţa cuvintele c-un uşor accent străin.

— Am lucrat un an cu doctorul Kendrick, zise Jeff. Avea o clinică minunată în regiunea minieră. A fost o experienţă folositoare… accidente grave, picioare şi braţe zdrobite, arsuri şi alte boli obişnuite şi de mai mică însemnătate: gâlci, buboaie şi altele pe care cu greu le poţi diagnostica.

— E vorba de albi?

— Eram singurul negru din regiune. Asta înseamnă ceva!

— Ai simţit ură împotriva ta?

— Nu ca aici. Eram un specimen curios. Oamenii – de acolo nu sunt complicaţi. Temerile şi bănuielile lor sunt mai mult de natură principială. Nimic nu împiedică discutarea şi lămurirea lor.

Intrară în bibliotecă, o încăpere mică plină de cărţi pe care Ghideon o folosea şi ca birou de primire. Se aşezară, întinzându-şi picioarele spre grătarul căminului în care ardea focul, şi începură să discute. Se simţeau mult mai apropiaţi unul de altul, şi Jeff îndrăzni să-i spună:

— Ştii că mă simt foarte mândru!

— De ce?

— De faptul că eşti membru al Congresului. Nu ştiu cum să mă exprim, dar găsesc că e ceva extraordinar.

Ghideon rămase îngândurat:

— Aceasta se datorează numai împrejurărilor. Oamenii reuşesc să ajungă adesea unde nici nu visează! Condiţiile obiective au făcut ca eu să devin cutare sau cutare!

Jeff îi ceru amănunte asupra alegerii sale, la început cu sfială, apoi din ce în ce mai animat. Ghideon îi povesti tot ce se întâmplase în cei opt ani de despărţire ajungând şi la vizita pe care o făcuse în acea dimineaţă preşedintelui Grant.

— Şi n-am izbutit să fac nimic, spuse Ghideon.

— Eşti sigur? stărui Jeff. Este oare cu putinţă ca ceva să se termine aşa brusc, ca explozia unei bombe? Cum se poate întâmpla aşa ceva?

— Nu se întâmplă nimic brusc, zise Ghideon. Pregătirea datează de vreme îndelungată. Acum opt ani Klanul i-a atacat pe cei din Carwell. Dar lovitura a fost prost pregătită şi executată cu stângăcie. Au dat foc grajdurilor şi hambarelor noastre şi au ucis un copil. Pe atunci erau abia la început. Chiar din primul moment îşi puseseră în gând să ne distrugă. Nici n-apucase să se termine războiul, şi acei care-l provocaseră – exact aceiaşi oameni – au pus la cale un al doilea, diferit însă; cu călăreţi prin noapte, o organizaţie subterană operând prin intimidare, ameninţări şi teroare. Acum, pregătirile lor sunt desăvârşite şi el aşteaptă doar momentul prielnic pentru a porni atacul!

— Nu-mi vine a crede!

— Barem dac-aş nădăjdui că mă înşel, spuse Ghideon, dar nu mă înşel…

— Ce-ai de gând să faci?

— Pentru moment, nu ştiu, vreau să mă mai gândesc. În orice caz plec acasă. Vreau să fiu aproape de ai mei.

Jeff dădu din cap.

— Cred că este datoria mea, adăugă Ghideon. Dar datoria mea nu este şi datoria ta, Jeff, înţelegi ce vreau să spun?

— La ce faci aluzie?

— Eu voi pleca peste câteva zile, răspunse Ghideon. Nu doresc să vii cu mine, nu ai niciun motiv care să te facă să mă însoţeşti. Dacă până la primăvară nu se întâmplă nimic…

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce vrei să spui? întrebă Jeff care ardea să afle adevărul.

Ghideon clătină din cap.

— Ia-o încetişor, Jeff, şi ascultă ce-ţi spun. Mă ascultai pe vremuri.

Se ridică un moment în picioare, îşi frecă mâinile cu degetele sale lungi, se plecă spre fiul său, apoi se lăsă pe scaun dintr-odată. Rămase tăcut, cu ochii rătăciţi, iar flăcările focului jucau lumini zburdalnice pe obrazul său cu trăsături accentuate. Jeff se uită la el şi văzu gura lui contractată şi ochii obosiţi, vârâţi în fundul capului. Arăta mai bătrân, cu mult mai mult de patruzeci şi cinci de ani. Umerii lui laţi, pe care Jeff îi văzuse în anii copilăriei de atâtea ori goi şi uzi de sudoare sub dogoarea soarelui, muşchii puternici de altădată, se lăsaseră. Părul lui des, creţ şi încărunţit îi acoperea capul ca o blană. Jeff nu-l cunoscuse niciodată. Un băiat de cincisprezece ani e ca un aluat din care poate creşte orice. Cât lipsise de acasă, Jeff se maturizase; fără a-şi fi alterat fondul, învăţase, crescuse, se dezvoltase. Fusese rănit, dar rănile i se vindecaseră. Ştiinţa lui apărea ca un Dumnezeu. La microscop aflase că pielea unui bărbat nu este produsul culorii, ci acela al nenumăratelor celule, minunat armonizate una cu alta. Întreg universul este clădit pe raţiune. Un bărbat cu numele de Darwin străpunsese ceaţa ce acoperise veacurile de dinaintea existenţei omului. Un picior rupt se pune la loc în cutare sau cutare fel, indiferent dacă este, învelit cu piele neagră sau albă. Într-o casă săracă în regiunea mlaştinilor îi ajutase unei femei albe la naştere; plesnise copilul cu palmele peste spate şi auzise primul strigăt al pruncului în faţa miracolului vieţii. Universul era o noţiune pe care-o puteai înţelege, o lume care evoluează în infinit, învăluită într-un uşor nimb protector. Oamenii fac răul numai din pricina ignoranţei. Dar un om care şi-a închinat viaţa studiului cunoaşterii, în adevăratul lui înţeles, n-avea de ce să se teamă. În această situaţie se afla Jeff. Dar ce s-o fi întâmplat oare cu tatăl său? Îşi aducea aminte de lucrătorul agricol, înalt şi voinic, care plecase odinioară la Charleston ca delegat al Convenţiei, cu un joben turtit pe cap şi cu batista vărgată ce-i spânzura din buzunar. Se întorsese acasă alt

om, dar numai Dumnezeu ştie prin ce frământări trecuse, şi zguduirile acestea repetate făcuseră din Ghideon Jackson un al treilea şi apoi un al patrulea om, complet diferiţi unul de altul… Bărbatul, despre care doctorul Emery spusese odinioară: „Jeff, aceasta este măreţie în cel mai strict înţeles al cuvântului, ţine minte vorbele mele. Când vei ajunge la capătul logicii, adu-ţi aminte de tatăl tău”. Jeff se gândea acum la bărbatul care fusese în Senatul Carolinei de Sud, bărbatul care-şi slujise ţara în Congresul Statelor Unite şi care în răspunsul dat reprezentantului Georgiei, făcuse declaraţia pe care fiecare copil de şcoală o cunoştea pe dinafară:

„Da domnilor, este exact ce spune onorabilul reprezentant al Georgiei; nu demult am fost sclav, dar astăzi îi răspund ca om liber aici în Congres. Mă simt îndemnat să afirm că însăşi prezenţa mea aici dovedeşte mai presus de orice, măreţia ţării pe care am cinstea s-o servesc”.

Jeff citise aceste cuvinte în revistele din Scoţia. Un membru al parlamentului luase cuvântul în Camera Comunelor citând această declaraţie. Datorită ei se încinsese în parlamentul Franţei o discuţie violentă care durase trei ore. În Germania, Ungaria şi Rusia, organizaţiile subterane ale lucrătorilor o traduseseră şi o răspândiseră în mii de exemplare.

Uitându-se acum la Ghideon, Jeff avu un sentiment complex de milă, de mândrie, şi de dorinţă de a se apropia de omul acela care era tatăl său; voia să-l înţeleagă şi să fie înţeles de el, conştient în acelaşi timp că i-o luase înainte lui Ghideon.

— Te voi asculta, spuse el, indiferent de ce mă aşteaptă, te voi asculta.

— Eu mă voi întoarce acasă, îi explică Ghideon cu glasul potolit, pentru că eu aparţin oamenilor de acolo! Ceea ce sunt eu, fiule, tot ce-am fost până acum, lor le datorez – poporului din care m-am ridicat. De la ei am pornit şi toată puterea mea de muncă, lor trebuie să li-o dau. Mi-a trebuit vreme foarte multă ca să mă pătrund de acest adevăr. Am o însuşire, anume, că pot învăţa, pot vorbi şi asimila cunoştinţele cele mai variate, dar până şi cea mai infimă părticică din sufletul meu, lor le aparţine. Vreau să mă întorc la ei, deoarece este singurul mijloc ca să mă simt fericit; şi firea omului, Jeff, tinde spre fericire, fie că o găseşte în fapte mărunte, fie în altele mai însemnate. Cu tine este altceva! Tu ai lipsit mult de acasă. Te-ai pregătit, ai învăţat, şi astăzi eşti medic. Un medic este ca o carte bună care foloseşte celor din jurul lui; depăşeşte chiar munca şi stăruinţa depuse la pregătirea lui. Eu nu pot folosi slabele mele cunoştinţe decât într-o mică măsură. Oricât de rău ar merge lucrurile de azi înainte, poporul meu va

putea oricând să găsească şi alţi Ghideoni Jackson. Cu tine este altceva! Îţi vorbesc ca unui bărbat de seama mea, şi mă simt mândru de aceasta. Când i-am spus astăzi preşedintelui Grant că va trece vreme foarte lungă până când un negru va avea din nou prilejul să vorbească cu preşedintele Statelor Unite, am făcut o afirmaţie de care eram perfect încredinţat. Sunt de asemenea încredinţat că în anii ce vor urma se vor găsi foarte puţini negri care să aibă pregătirea ta ştiinţifică. Rămâi aici! Ai putea locui în casa aceasta. Vei găsi destule suferinţe pe care să le vindeci. Ar fi păcat să te întorci cu mine acasă.

După ce Ghideon termină, amândoi rămaseră tăcuţi câteva minute. Jeff îşi scutură luleaua, o umplu din nou, scoase un cărbune încins din sobă şi-l îndesă peste tutunul afânat. Ghideon turnă câteva picături de vin în pahare. Uitându-se în cameră, Jeff spuse:

— E frumos şi plăcut aici, aş dori să citesc unele cărţi din biblioteca ta.

Ghideon dădu din cap.

— Întotdeauna îmi zic că voi citi „mâine" cărţile care mă interesează, când voi avea mai mult timp. Nu ştiu cum se face că „azi" n-am niciodată timp.

Ghideon clătină din cap.

— Timp se găseşte întotdeauna.

— Spune tată, dacă lucrurile vor lua întorsătura de care te temi dumneata, vei lupta? întrebă Jeff.

— Nu ştiu, răspunse Ghideon.

— Marcus mi-a scris că dacă se îmbolnăveşte cineva la noi, e chemat bătrânul doctor Leed; că uneori vine, alteori nu.

— De cele mai multe ori vine!

— Cred că nu va mai veni, spuse Jeff. Dacă cele ce-mi spui sunt întemeiate, cred că de azi înainte nu va mai veni niciodată.

Jeff se ridică în picioare şi apropiindu-se de fereastră şterse aburul de pe geamuri.

— Ninge întruna, zise el. Mi se pare ciudat, deşi am lipsit atât de mult, nu m-am putut lipi nicăieri. Ţi-a arătat Allemby vreo scrisoare trimisă de mine lui Ellen?

Ghideon clătină din cap.

— Bătrânul a murit luna trecută. Credeam că ai aflat.

— Nu ştiam. Tată, plec cu tine acasă, spuse Jeff.

Printre chestiunile de mică importanţă pe care Ghideon şi le limpezi înainte de a părăsi Washington, fu şi un fel de compromis între dorinţa de a pleca definitiv din metropolă şi nădejdea nedesluşită, neformulată, de a se întoarce pentru sesiunea de primăvară. Se gândea la cele spuse de Jeff că o lume nu poate exploda dintr-odată, ca o bombă. Participă la o întrunire a comitetului societăţii Mijloace şi Scopuri şi la o discuţie foarte animată referitoare la terenurile ce urmau să fie cedate căilor ferate, şi la discuţia textului legii în care trebuiau încadrate aceste concesiuni. Din fire, omul este croit să fie preocupat de probleme mărunte: se îmbracă, mănâncă, se bărbiereşte şi doarme… Şi într-o zi, nu mult după întoarcerea lui Jeff, secretarul său îi spuse că senatorul Stephan Holms doreşte să-i vorbească:

— Spune senatorului Holms că sunt extrem de ocupat, răspunse Ghideon. Părăsesc oraşul peste câteva zile; nu pot primi pe nimeni.

Secretarul reveni, spunându-i că Holms insistă să fie primit.

— Bine, zise Ghideon, pofteşte-l înăuntru.

Holms intră în birou. Ghideon nu făcu niciun gest de politeţe, nu se sculă în picioare şi nici nu-i întinse mâna. Holms zâmbi, îşi netezi pălăria, şi-şi scoase paltonul cu multă grijă. Puse bastonul şi mănuşile pe colţul biroului lui Ghideon şi se aşeză.

— Doriţi? întrebă Ghideon.

— Am dorit să vorbesc cu dumneata, Ghideon. Căci suntem amândoi oameni civilizaţi şi cred că vom putea discuta anumite chestiuni în lumea aceasta plină de caraghioşi, de imbecili, de oameni meschini şi mărginiţi; ne vom putea spune adevărul, să-l privim în faţă şi să ne înţelegem, fără patimă.

— Crezi? întrebă Ghideon şi se uită cu atenţie la bărbatul acela zvelt, la mişcările lui degajate, la hainele lui impecabile, la obrazul său neted, lucios, puţin palid şi neatins de asprimea anilor; obraz enigmatic care tresărea totuşi la fiecare vorbă a lui Ghideon. Fără îndoială, omul acesta era un produs al civilizaţiei, sincer în felul lui, neobişnuit de sincer şi spontan, într-o lume falsă şi înşelătoare. Totuşi, în acea clipă Ghideon simţi faţă de el un dispreţ cum nu simţise vreodată faţă de o fiinţă omenească, dispreţ amestecat cu scârbă şi revoltă. Ghideon Jackson care se străduise toată viaţa lui, ca sclav şi ca om liber, să nu urască; care încercase să înţeleagă ce anume face pe un bărbat să fie bun şi pe altul nemernic; care simţise ani de-a rândul biciul pe spate şi se căznise să înţeleagă pricinile unei fapte, logica

şi justificarea ei; care luptase şi ucisese fără să urască pe cel împotriva căruia lupta, acest Ghideon Jackson ar fi fost gata în acea clipă să-l sfâşie pe Holms, fără să stea la îndoială şi fără pic de părere de rău. Mai repetă o dată: eşti convins de ceea ce spui?

— Sunt convins, răspunse Holms liniştit, apoi adăugă cu sinceritate: te asigur, Ghideon, că sunt unul din puţinii din clasa mea, care nu se îngrozeşte de culoarea pielii unui om. După cum vezi, sunt un om cu judecată şi cu raţiune; tot aşa şi dumneata. Recunoaştem că ni s-au pus în faţă anumite pietre de încercare. Dar eu îmi pot permite să-mi bat joc de acei descreieraţi – prietenii mei – care consideră pe cei din rasa dumitale şi chiar pe mulţi dintr-a mea, ca pe o speţă inferioară. Dumnezeu mi-e martor că-i preţuiesc la justa lor valoare, dar eu, Ghideon, fac parte din mediul lor, datorită naşterii, şi poate şi preferinţei. Să judecăm lucrurile la rece; poporul meu a pierdut mult în timpul războiului, nu numai puterea – care prin ea însăşi nu este un lucru de lepădat – dar bunurile materiale care sunt nedespărţite de putere, şi a trebuit să renunţăm la un anumit stil de viaţă. Am dorit să reintru în stăpânirea acestor bunuri şi am luptat pentru ele.

— Şi le-ai recâştigat?

— Într-o anumită măsură! admise Holms. Mai sunt o sumă de chestiuni care aşteaptă să fie limpezite, dar am reuşit până într-un anumit punct. Vorbesc desluşit, ştii foarte bine de ce Rutherford Hayes va fi viitorul nostru preşedinte, şi ştii desigur, că omul acesta îşi va respecta cuvântul. În orice caz, partidul republican s-a împăcat cu noi; se vor lua anumite dispoziţiuni…

— Eşti sincer ca orice om cu judecată, spuse Ghideon şi se uită curios la Holms. Prin urmare, te mândreşti cu aceasta, nu-i aşa?

— Dintr-un anumit punct de vedere, aş putea zice că da.

— Cred că n-ai venit la mine cu intenţia să mă bravezi, te socot prea civilizat pentru aşa ceva.

— Prea civilizat, Ghideon. Prea civilizat pentru a mă lăsa impresionat de ironiile unui negru şi te socot şi pe dumneata destul de civilizat pentru a nu mă goni din biroul dumitale.

— Te ascult, zise Ghideon liniştit.

— Am ştiut că mă vei asculta. Aşadar, să lăsăm insinuările la o parte. Te admir, Ghideon. Te-am urmărit în timpul şedinţelor Convenţiei şi în timpul anilor ce au urmat; evoluţia dumitale a fost surprinzătoare. Dumneata eşti un bărbat foarte abil şi de mare talent. Faptul că un bărbat,

care nu demult bâlbâia cu greutate dialectul obişnuit din fundul provinciei, a putut deveni omul de mare cultură, care stă acum în faţa mea, este chiar de necrezut! Te-am ascultat vorbind la Congres şi de multe ori cu foarte mare admiraţie. Felul dumitale de a vorbi are calitatea de a fi chibzuit şi emoţionant în acelaşi timp – cel mai sigur mijloc de a convinge masele.

— Vrei să mă măguleşti, zise Ghideon. Continuă!

— Cred că dacă ai fi avut originalul documentului absurd şi senzaţional pe care l-ai arătat preşedintelui Grant, te-ai fi prezentat cu el în faţa Congresului şi ai fi izbutit să schimbi chiar mersul istoriei. Poate nu l-ai fi putut schimba! Partidul nostru are majoritatea în Camera Reprezentanţilor şi nu este tocmai uşor, unui singur om, care se bazează pe un simplu document, să poată schimba în mod simţitor cursul istoriei.

— Aşadar şi asta o ştii! Recunosc că sunteţi bine informaţi.

— Trebuie să fim bine informaţi, Ghideon, doar noi suntem cei înfrânţi, ţara noastră a fost teritoriu ocupat…

— Vorbeşti ca şi cum ar fi numai ţara dumitale!

— În esenţă, da! Ţara câtorva oameni aleşi, pregătiţi să conducă. Atâta lucru va trebui să admiţi şi dumneata, Ghideon. Nici pleava degenerată a albilor pe care i-am folosit pentru Klan şi nici lucrătorii agricoli negri, naivi şi înapoiaţi, nu sunt în stare să conducă. Dumneata eşti o excepţie şi din această pricină, apelez la dumneata în toată sinceritatea şi în mod logic. Mai există şi alte mijloace, dar toate s-ar simplifica dacă dumneata ai fi de partea noastră, dacă unii din colegii dumitale s-ar asocia cu noi! Negrii vă vor urma; v-au urmat şi înainte; la fel vor face şi de data aceasta. De fapt, procedeul nostru este cel mai bun. Te rog, însă, să mă crezi că nu aprob forţa şi nu tolerez violenţa, la nevoie însă voi face uz de ele. Mă gândesc că ar fi mult mai bine să ne înţelegem şi să nu recurgem la mijloace extreme, şi să clădim o ţară în care bunăstarea şi ordinea să aparţină tuturor, în care lucrătorul agricol să aibă destulă mâncare şi să poată dormi liniştit, fără să se gândească la ziua de mâine.

— Şi ai venit să-mi faci mie această propunere? întrebă Ghideon neîncrezător.

— Primeşti?

— Să-mi readuc propriul meu popor în sclavie?

— Dacă vrei să priveşti chestiunea în felul acesta!…

— Îndrăzneala dumitale întrece orice limită, spuse Ghideon cu glasul liniştit. Ar fi trebuit să-mi dau seama de aceasta, chiar din prima clipă când

am păşit pragul casei dumitale. Dar te-am considerat ca o fiinţă omenească, aşa cum îi consider pe toţi oamenii ca fiinţe omeneşti. Mi-am dat seama că omul poate fi atins de o anumită boală, ce nu se poate uşor vindeca. Nu mi-am dat seama însă că unii oameni sunt infectaţi de un microb care poate molipsi tot globul pământesc. Cu toţii facem greşeli. În timpul războiului, când pământul era îmbibat de sângele oamenilor noştri, ei au crezut că răul a fost stârpit din rădăcină. Dar sângele celor bolnavi, celor contaminaţi, celor peste măsură de corupţi – sângele acela n-a curs, ci numai sângele oamenilor de treabă care au fost minţiţi şi înşelaţi! Pe cei de seama dumitale noi i-am lăsat în viaţă…

Până acum Ghideon n-avusese prilejul să-l vadă pe Holms înfuriat; nu-i văzuse buzele tremurând, nici brazdele săpate pe fruntea lui netedă. Senatorul Holms se ridică în picioare, îşi puse haina, pălăria, îşi luă mănuşile şi bastonul de pe birou.

— Consider aceasta ca răspunsul dumitale, spuse el.

— Consideră-l cum doreşti, încuviinţă Ghideon.

A doua zi, Ghideon şi Jeff luară trenul de trei care se îndrepta spre sud. Ghideon n-avea prea mult bagaj: o mică valiză, o servietă cu un vechi exemplar de poeme ale lui Whitman, un autograf pe o fotografie a lui Charles Sunner, pe care i-o dăruise cu puţin înainte de a muri, şi un caiet de însemnări. Avea intenţia să facă un raport despre afacerea Hayes-Tilden, şi-şi spusese că-l va scrie în tren, pentru a trece vremea.

O luă cu Jeff de-a lungul peronului în faţa căruia se oprise trenul.

— Ultimul vagon, zise el.

— De ce?

— Văd că nu ştii, zise Ghideon uitându-se mirat la fiul său. Adu-ţi aminte ce ţi-am spus: ceea ce se va întâmpla nu va veni deodată ca explozia unei bombe. După cum vezi se desfăşoară treptat…

Ajunseră la ultimul vagon – un veteran îmbătrânit în serviciul căilor ferate. Ferestrele erau murdare şi două geamuri fuseseră înlocuite cu scânduri. Deasupra uşii era o inscripţie simplă: „Pentru oamenii de culoare”. Jeff citi şi se întoarse spre tatăl său.

— Nu se poate… e cu neputinţă. E o ticăloşie fără margini! Înţelegi, o ticăloşie! Dumneata… membru al Congresului…

— Urcă, Jeff; nu-i ceva nou. A început să câştige popularitate şi ne-am obişnuit; te obişnuieşti cu toate.

Intrară în vagon şi se aşezară pe bancheta de lemn; mai intrară şi alţi negri, şi la ora indicată, trenul se puse în mişcare. Ghideon spuse:

— În curând vom fi acasă, drumul este scurt.

Capitolul IX
Cum s-au înapoiat la Carwell, Ghideon Jackson şi fiul său

Marcus îi aşteptă la gară şi Jeff crezu că-i un străin. De fapt, tânărul acesta negru, cu trupul zvelt, avea obrazul mai deschis ca toţi ceilalţi membri ai familiei Jackson; era frumos, dar n-ajungea decât la umărul lui Ghideon, însă proporţionat, îngust în şolduri şi lat în umeri, cu mişcări lente şi atât de graţioase, încât în primul moment îţi amintea de o sălbăticiune îmblânzită, sigură de sine şi plină de îndrăzneală. Cu pantaloni albaştri de pânză şi cu o haină de piele cafenie, stătea în apropierea trăsurii cu un cal; ridică privirea, îi zâmbi lui Ghideon, le făcu un semn amical cu mâna, apoi îl examină curios şi fără sfială, pe fratele său.

— Bună ziua fiule, zise Ghideon, şi ridicând bagajele le aşeză în trăsură. Între ei erau legături de prietenie strânsă, lucru de care Jeff îşi dădu imediat seama – chiar din primul moment – când văzu cum îşi strânseră mâinile.

— Aţi ales o zi frumoasă ca să vă întoarceţi acasă, zise Marcus, apoi adăugă: bună ziua Jeff, nu mă mai recunoşti?

— Ai crescut, zise Jeff, în timp ce-şi aşeză valizele lângă ale tatălui său.

Îşi strânseră mâna şi rămaseră tăcuţi, unul în faţa celuilalt. Marcus zâmbea încurcat. Ghideon trecu de cealaltă parte a trăsurii şi se uită la ei, copleşit de bucurie că-i are pe amândoi alături; Jeff, înalt şi zdravăn şi Marcus, băiat chipeş şi plin de voioşie.

— Voi mâna eu, zise Ghideon, urcaţi-vă!

— Doctore Jackson. Îl pofti Marcus şi se întoarse spre fratele său.

— Da, aşa e, răspunse Jeff. Doamne… ia spune-mi câţi ani ai?

— Ai. Uitat şi asta?… douăzeci.

— Douăzeci! repetă Jeff.

— Urcaţi, spuse Ghideon.

— După dumneavoastră, domnule doctor, se adresă Marcus lui Jeff, făcând un gest cu braţul.

Se îngrămădiră toţi trei pe singurul scaun al trăsurii şi Jeff îşi trecu braţul la spatele fratelui său.

— Cum a fost în Scoţia?

— Trist, răspunse Jeff, eram tare singur.

— Vorbeşti ca un străin, zise Marcus îngândurat. Te-ai întors pentru totdeauna acasă?

— S-ar putea!

— Vei găsi multe schimbări la noi; n-am stat cu braţele încrucişate, zise Marcus.

Ghideon îi asculta. Era plăcut să se vadă din nou în trăsurica lor cea veche, mânând calul negru de-a lungul drumului. Era o zi senină şi plăcută de martie. Nici prea rece şi nici prea caldă, una din acele zile care vestesc primăvara, mai încântătoare în Carolina de Sud, decât oriunde pe lume. Mânzul avea cinci ani şi-l cumpăraseră cu o vară înainte; alerga uşor şi în trap lin. Lui Ghideon îi plăcea să se gândească în lungile luni petrecute la Washington, la clipa în care va strânge hăţurile în mână şi va asculta tropotul ropotitor al calului… Ieşind din drumul de răzoare, apucară pe o potecă ca tăia mlaştina, trecând într-un crâng de chiparoşi. Se întoarse spre Jeff şi-i spuse cu mândrie:

— Terasamentul acesta l-am construit acum patru ani. Scurtează pe jumătate drumul până la gară.

— Am mai făcut şi altele, zise Marcus, care-şi trăda emoţia prin tremurăturile glasului.

Jeff lipsise de acasă şi-i invidia pentru ceea ce făcuseră ei în absenţa lui. Ghideon îi privea pieziş.

— Jeff s-a întors ca să rămână cu noi pentru totdeauna.

— Serios? Carwell îi va părea tare pustiu.

Ghideon începu să-i povestească fiului său, cum au construit terasamentul de-a lungul căruia înaintau. Aproape toţi locuitorii din Carwell au contribuit la această lucrare ce se întindea pe o distanţă de un kilometru şi jumătate, drept ca o săgeată şi care a fost executată fără directiva vreunui inginer diplomat.

— Când am comunicat despre această înfăptuire în Parlament, zise Ghideon, singura întrerupere mi-a venit de la un coleg care întreba cu ce drept îndrăznisem să aştern un terasament pe un teren care era proprietatea statului.

Marcus se uită la tatăl său. Jeff fredonă cu glasul stins:

„A plecat la vânătoare tata,
A plecat la vânătoare şi noi după el”.

— Îţi mai aduci aminte de cântecul ăsta?
— De foarte multe mi-aduc aminte, răspunse Jeff.

Jenny devenise femeie; sânii se întrezăreau plini, rotunzi, sub ţesătura bluzei. Jeff o cuprinse în braţe odată cu maică-sa.

— Eşti atât de înalt, aşa de înalt!

— Nu-s deloc mai înalt, n-am mai crescut de când am plecat de acasă, zise Jeff zâmbind.

Rahel plângea de fericire. Îmbătrânise mai mult ca Ghideon. Îl mângâia pe Jeff pe obraz şi-şi trecea degetele prin părul lui lânos.

Ghideon şi Marcus stăteau mai la o parte. Marcus se adresă tatălui său:

— Am citit în ziare…

— Da.

— Cum de s-a ajuns atât de departe? Ce înseamnă asta?

— Nu prea ştiu nici eu ce înseamnă, răspunse Ghideon. Vom mai sta de vorbă…

— Cei din Washington nu ne cunosc, desigur, dacă-şi închipuie că ne pot şterge de pe faţa pământului cu o simplă trăsătură de condei.

— Las’ că vom mai vorbi.

— Nu ne cunosc, repetă Marcus.

Îl plimbară pe Jeff, conducându-l prin toate părţile ca să-i arate lucrările înfăptuite şi în clipa aceea li se părură şi lor, toate noi. Îi arătară casa, o clădire de bârne, cu cinci încăperi, spoită în alb pe dinafară. Coşul era din cărămidă roşie, „cărămidă arsă” adăugă Jenny. Rahel îl duse în bucătărie, aveau tingiri şi tigăi de tablă care luceau toate, înşirate pe perete, aveau o garnitură de diferite mărimi şi o plită de fier. Dar minunea minunilor, în interiorul bucătăriei se găsea şi o pompă. Rahel puse mâna pe manivelă, o mişcă de câteva ori, şi întinse lui Jeff o căniţă de apă.

— Gustă Jeff, vezi cât e de rece şi de bună.

Bău apa şi se minună de gustul ei; se întoarse apoi spre tatăl său şi-l întrebă:

— Şi casele celorlalţi oameni sunt la fel? înţeleg că tu, membru al Congresului…

— Casa unui om este ca şi stăpânul ei şi oamenii se deosebesc unul de altul. N-am avut de ce ne plânge. Pământul acesta este darnic faţă de cei ce-l îndrăgesc şi-l înţeleg.

Jeff ar fi vrut să afle ce s-a ales din vechile colibe ale sclavilor şi Ghideon îi spuse, că pe locurile acelea nu mai locuieşte nimeni.

— Nimeni nu mai locuieşte acolo?

— Nimeni, răspunse Ghideon. Conacul a rămas nevândut; n-a dorit nimeni să-l cumpere.

Glasul lui Ghideon tremura uşor, ceea ce-l miră pe Jeff. Deodată Marcus îi propuse „domnului doctor" să viziteze casa de pe plantaţie.

Rahel era nerăbdătoare să le servească pâinea proaspătă şi puiul fript pregătit pentru ei; voia să-i arate şi restul casei. Nu-i pomeni nicio vorbă de paturile cu somiere de sârmă; voia ca Jeff să le admire singur. Îl conduse în dormitor.

— Unde locuieşte Ellen? întrebă el.

— Cu Fratele Peter. Toţi copiii pe care Allemby îi avea sub ocrotirea lui, sunt acum în casa Fratelui Peter.

— Ce-a făcut ea după moartea bătrânului?

— A venit la noi, zise Marcus. Voia să stea cu noi.

— Dar văd că a plecat.

— Da, a plecat.

— A aflat că mă întorc?

— Fireşte. Toţi oamenii cunosc evenimentul, vor veni cu toţii să te vadă. Rahel apăsă cu mâinile salteaua şi o săltă de câteva ori.

— Molcuţ ca leagănul unui copilaş. Ia încearcă şi tu Jeff, vezi şi tu, aşază-te!

Jeff se aşeză zâmbind pe pat.

— Ia săltă-te în sus şi în jos.

Tânărul o ascultă, apoi se ridică în picioare şi a cuprinse pe maică-sa în braţe. Rahel abia aştepta să-i arate şi restul casei. Îl conduse în celălalt dormitor, apoi în salonaşul mobilat în stil victorian, apoi într-o odăiţă mai mică, unde erau masa şi cărţile lui Ghideon. Se întoarseră în bucătărie şi se aşezară în jurul mesei şi Jeff o felicită pe maică-sa pentru pâinea bună ce-i făcuse:

— În Scoţia, nu se face pâine de mălai?

Jeff îi răspunse că nu se găsea pâine de mălai pe întreg cuprinsul ţării.

Ca să-i facă plăcere mamei sale, mâncă peste poftă şi Rahel plângea de bucurie şi-i mângâia întruna mâinile:.

— Lasă, mamă, totul va fi bine, fii veselă!

Dar ea nu se putea stăpâni.

Ghideon şi Marcus ieşiră pe verandă.

— N-ar trebui să se lase înduioşată în halul ăsta, zise Ghideon stingherit. Dorul Rahelei de a-şi vedea copiii adunaţi în jurul el nu se vădise încă niciodată aşa de tare.

— Mă duc să desham mânzul, zise Marcus.

— Jeff va merge s-o vadă pe Ellen.

— Crezi?

— Sunt sigur.

— E drept că oamenii vor veni cu toţii la noi. Mai bine s-o aştepte acasă. Eu desham calul.

Ghideon dădu din cap. Marcus se sui pe capră şi Ghideon se sprijini de un stâlp al cerdacului, abătut şi puţin înstrăinat. Acesta ar fi trebuit să fie doar începutul şi în realitate era sfârşitul. Scutură nervos din cap; numai un nebun poate gândi astfel. Washington era un oraş viciat, plin de oameni mărunţi, flămânzi, dezamăgiţi şi ambiţioşi. Aici era cu totul altceva, era căminul său, erau toţi ai lui. Washington nu era America. America era ceea ce vedea el aici, înmulţit de un milion de ori. Căsuţa lui cu mobila modestă, stejarii şi ulmii care-şi întindeau crengile apărându-i de vânturi; dealurile ce se pierdeau în zare, câmpul cu ţarinile semănate cu bumbac, tutun şi grâu; plugul răsturnat de Marcus în brazdă, la câţiva metri de casă, cu un bulgăre de pământ reavăn lipit de cuţit – toate acestea erau ale lui, numai ale lui! Pentru acestea luptase el, robise, muncise şi năduşise din greu. Un bărbat nu se rupe uşor de pământul udat de sângele lui, bătătorit de picioarele lui de om liber. Un bărbat se ţine dârz de pământul său, şi de acolo nimeni nu-l poate mişca.

Marcus intră în casă şi-i spuse lui Jeff:

— Vino, şi-i făcu semn cu capul.

Jeff ieşi singur din casă. Prin umbra serii se apropia Fratele Peter ţinând-o pe Ellen de braţ. De când Jeff nu-l văzuse, Fratele Peter îşi lăsase barbă. Avea aproape şaizeci de ani şi cu vârsta, înfăţişarea lui înaltă şi uscată îi dădea ceva din demnitatea unui patriarh. Barba lui era albă; şchiopăta. Ghideon îl spuse că bătrânul fusese bolnav. Când un sclav trece

de patruzeci şi cinci de ani, nu mai este bun de nimic; reumatismul îi sapă oasele, frigurile îi macină sănătatea şi inima i se dilată ca urmare a muncilor chinuitoare la care a fost supus. Dar fata care mergea alături de el arăta ca odinioară, aşa cum şi-o amintea Jeff: mai maturizată puţin, mai împlinită, dar încolo neschimbată, cu portul mândru al capului şi cu părul negru şi lucios împletit în două cozi care atârnau pe spate.

Jeff se apropie de ei; Fratele Peter şi cu fata se opriră în loc, iar Jeff observă că bătrânul se plecă şi spuse ceva fetei. Ea rămase nemişcată, iar Fratele Peter îi zâmbi lui Jeff şi-i spuse:

— Bine ai venit acasă, fiule!

Jeff se opri la câţiva paşi de ei. Ellen era întoarsă spre el. Se apropie de ea, o luă de mână, şi-l spuse:

— Bună ziua Ellen, îţi mai aduci aminte?

Fata dădu uşor din cap.

— Eu intru în casă să strâng mâna lui Ghideon, zise Fratele Peter. Casa mea vă este deschisă oricând vă face plăcere.

Jeff dădu din cap şi bătrânul intră în casă. Rămase pe loc ţinând-o pe Ellen de mână şi fata stătea dreaptă, nemişcată în faţa lui. Purta o rochie verde de pânză şi pe umeri o pelerină albastră; pantofi şi ciorapi negri. Îl întrebă pe Jeff:

— Jeff, spune-mi cum arăt? Ca altădată? Aşa cum te-aşteptai?

— Întocmai.

— Nicio schimbare, Jeff?

— Schimbările sunt fireşti, dar tu arăţi aşa cum am dorit.

— Am mai îmbătrânit, Jeff.

— Amândoi suntem ceva mai bătrâni.

Jeff o luă de braţ şi plecară împreună. Jeff o conduse spre costişa dealului, acolo unde Marcus ieşise cu plugul. Începu să-i vorbească ca pe vremuri. Soarele cobora spre asfinţit, se simţea copleşit de impresiile şi amintirile ce-l stăpâneau, ca şi de clocotul tinereţii trezite la viaţă. Cerul de plumb cu ceţurile Scoţiei i se păreau acum departe; era trecutul de care abia îşi mai aducea aminte. Aici, cerul de martie era ca un taler imens de smalţ albastru pe care jucau nuanţele portocalii şi trandafirii ale apusului. Aici, pământul era cald, afânat şi moale. El şi cei de o seamă cu el nu erau meniţi să trăiască în regiuni stâncoase cu dealuri pleşuve. Se întorsese acasă, unde, ca şi tatăl său, putea găsi mulţumire şi înţelegere. Descrise lui Ellen cum arăta cerul, dar nu-i pomeni nimic de cerul din Scoţia. Se plecă pe coarnele

plugului şi luând în mână bulgărele de humă, îl frământă între degete şi-l dădu fetei ca să-l pipăie şi ea.

— Cât de departe e Scoţia? întrebă ea.

Ar fi vrut să ştie şi Jeff îi spuse că e la cel puţin patru mii de mile departe de Carwell. Era o distanţă pe care ea nu o putea cuprinde cu mintea, drum fără capăt, spre nemărginit.

— Ce bine ca te-ai întors, Jeff. Te-ai schimbat, eşti bărbat, Jeff, medic. Şi tatăl meu a fost medic. Ştiai, Jeff?

— Desigur că ştiam.

Urcară coasta colinei spre casă şi se opriră să se odihnească pe laviţa făcută de Marcus. Dincolo de ei, casa se zărea ca o ladă pătrată, tupilată în umbră. Auziră oameni pe aproape; şi zvonul de glasuri ajungea până la ei. De cealaltă parte a dealului se auzea tropot răbufnit de copite pe poteca ce ducea până-n faţa casei. Cineva strigă:

— Jeff, unde eşti?

— Ne cheamă cineva, zise Ellen.

— Plecăm numaidecât.

Rămaseră pe laviţă şi întunericul crescu în jurul lor. Un câine lătra la lună.

— Te-ai gândit că puţin după întoarcerea mea acasă, noi doi ne vom căsători? întrebă Jeff.

— Vrei să te căsătoreşti cu mine?

— Da, zise Jeff.

— Cu mine, o oarbă?

— Într-o bună zi, adăugă Jeff, voi învăţa poate să-ţi redau vederea.

— Ascultă, ne strigă, zise fata.

O luă de mână şi o conduse spre casă.

Tot Carwellul era adunat. În curte se vedeau caii şi catârii priponiţi în toate părţile. Femeile îşi adunaseră copiii, micuţii pe care Jeff nu-i cunoştea. Casa era plină, la fel şi cerdacul. Oamenii se îngrămădiseră şi-i puneau tot felul de întrebări; mai multe decât ar fi fost în stare să le răspundă. Tinerii pe care-i lăsase copii la plecare, stăteau la o parte. Fetele îl priveau mirate. Femeile plângeau împreună cu Rahel. Jeff era puţin surprins de numărul mare de albi care veniseră să-l vadă şi de simplicitatea cu care se amestecau cu negrii, fără niciun gând ascuns. Pe unii dintre ei îi cunoştea, de pildă pe Abner Lait, albul înalt şi cu părul roşcat, sau pe Frank Carson, cel bondoc şi cu ochii mici; mai erau şi alţii, însă, pe care nu-i cunoştea. Erau şi tineri de

vârsta lui, cu părul ca inul şi faţa arsă de soare, care se uitau curioşi la el; dar fără răutate. Venise şi noul învăţător, un yankeu din Rhode Island cu numele Benjamin Winthrope.

— Prezenţa dumitale în mijlocul comunităţii noastre, doctore Jackson, este o binefacere fără seamăn, zise învăţătorul; un noroc unic. Sper că veţi rămâne printre noi.

— Desigur că voi rămâne, răspunse Jeff.

Printre cei de faţă era şi un bărbat mic şi uscat căruia îi ziceau MacHugh şi el se adresă lui Jeff:

— Soţia mea este bolnavă, nu ştiu dac-ai vrea să vii s-o vezi?

— Chiar mâine, răspunse Jeff.

— Are o durere în pântece care o roade ca un şarpe, adăugă MacHugh.

— Voi veni, spuse Jeff.

Marcus avea un acordeon; se aşeză pe marginea cerdacului şi începu să cânte:

„M-a trimis măicuţa acasă,
Tocmai la Atlanta”.

Tineretul adunat în jurul lui, scanda măsura, bătând ritmic cu mâna şi cu piciorul. Ghideon desfundă trei sticle de rachiu şi oferi fiecăruia câte o înghiţitură. Rahel şi celelalte femei, în jurul sobei, vedeau de tingirile şi tigăile care sfârâiau. Glasurile răsunau departe prin întuneric: „M-a trimis măicuţa acasă, tocmai la Atlanta”.

Fratele Peter îi spuse lui Ghideon:

— A venit şi răsplata noastră, şi ne dăm seama ce înseamnă fericire. Şi cei din faţă răspunseră: Amin!

A doua zi, Jeff îi spuse lui Marcus:

— Vino să ne plimbăm!

— Unii oameni au timp să se distreze, alţii trebuie să lucreze.

— Ai destulă vreme să lucrezi.

— Du-te cu el, îl îndemnă Ghideon. Voi ara eu în locul tău. Încălţase din nou bocancii hăbuciţi şi îmbrăcase straiele de pânză albastră şi o cămaşă cafenie. Du-te cu el, repetă Ghideon.

Marcus înhămă mânzul şi se îndreptă spre localul de şcoală. Clădirea avea o singură sală; era albă şi la capătul ei se vedea o mică clopotniţă, aşa că îndeplinea un dublu oficiu, de şcoală şi biserică. Pe bănci şedeau vreo

treizeci de copii, băieţi şi fete, de diferite vârste; sarcina lui Winthrope nu era tocmai uşoară. Trebuia să predice unui auditor alcătuit din copii de vârstă diferită şi să menţină şi disciplina în acelaşi timp. Fu mulţumit şi măgulit de vizită dar disciplina se destrămă numaidecât, aşa că se văzu silit să supravegheze elevii şi în acelaşi timp să explice lui Jeff metoda lui de predare. Un grup de elevi îşi făcea lecţiile, în timpul ce el explica celorlalţi.

— Este destul de greu, adăugă el. Dacă am avea două săli de clasă şi doi învăţători, ar fi mult mai uşor. Am constatat totuşi că anumite obiecte suportă acest fel de predare. De pildă: un subiect literar destinat celor adulţi interesează de multe ori şi pe elevii mai tineri.

— Ai dreptate, admise Jeff.

— De fapt, sunt de-abia venit prin locurile acestea. Bătrânul domn Allemby, predecesorul meu, avea, bineînţeles, metodele sale. Nu erau dintre cele mai moderne…

— Îmi amintesc că pe vremea lui, un local de şcoală era ca un fel de vis…

Se urcară în trăsură şi-şi urmară drumul. Jeff se întoarse spre Marcus şi-i spuse:

— Aş vrea să ne oprim la casa lui MacHugh, ştii unde stă?

— Ştiu, fiindcă are nevasta bolnavă.

— M-a rugat s-o examinez.

— Aşadar avem şi noi un doctor!

— Se pot întâmpla şi lucruri mult mai rele, răspunse Jeff.

— Fireşte.

Jeff se uită la el, dar Marcus nu mai scoase o vorbă.

Casa lui MacHugh era aproape de conac; o căsuţă mică, dar foarte îngrijită. Împrejurul ei, el răsădise tufe de merişori, cum se obişnuia în părţile acelea. Trăiau izolaţi, el şi soţia sa, fără să lege prietenie cu vecinii; copii n-aveau. Intrară în casă, şi observând neorânduiala din interior, Jeff întrebă:

— De când este bolnavă soţia dumitale?

— Zace de un an, fără întrerupere, răspunse MacHugh, nu se mai poate ridica de pe pat. Noaptea trecută nici n-a mai ţipat, a gemut şi a scâncit numai.

Îl conduse pe Jeff în camera bolnavei; pe pat văzu o femeie slabă şi palidă cam de vreo patruzeci de ani.

— Ăsta-i Jeff, băiatul lui Ghideon. E doctor şi a învăţat meseria în ţara veche. Este un băiat foarte cumsecade, Sally. Vrea să vadă ce boală ai.

Femeia nu răspunse nimic şi ţinea ochii pironiţi în tavan.

— N-ai vrea să ieşi puţin din cameră, îl întrebă Jeff pe MacHugh, dar femeia nu se mişca nici după ce ieşi soţul ei.

Jeff se apropie de ea:

— Vă rog, doamnă, eu sunt medic, voi încerca să vă alin durerile.

— Dacă crezi că vei izbuti, încearcă.

Jeff întinse mâna şi-i palpă pântecele, iar femeia se încolăcea şi gemea de durere. Când ieşi din odaie MacHugh îl aştepta.

— A văzut-o doctorul Leed?

— Da.

— Şi ce a spus?

— Mi-a spus că n-are scăpare.

— Cunoştea boala de care sufere?

— Doctorului Leed nu-i poţi pune întrebări. El nu cruţă pe nimeni. Nu mi-a spus alta decât că are să moară.

Marcus, care stătea în picioare lângă el, îl întrebă:

— Jeff, tu ştii de ce boală sufere femeia?

— Cred că ştiu, este probabil o boală numită Typheită – o inflamaţie a intestinelor, o proeminenţă mică, cât un deget. Din motive necunoscute de noi încă, se produce în organismul omenesc câteodată o inflamaţie care începe să gangreneze dacă nu este îngrijită la timp. Într-un anumit stadiu, boala se poate trata cu comprese de gheaţă. În cazul de faţă, acest tratament n-ar mai avea niciun efect.

— Vrei să spui că va muri? întrebă MacHugh.

Jeff dădu din cap.

— Doamne Dumnezeule, nu poţi face nimic dumneata? Nu poţi s-o ajuţi?

— Pe când eram în clinica doctorului Emery, am văzut un chirurg care a tăiat partea inferioară a intestinului, spuse Jeff. Bolnavul s-a vindecat după operaţie. N-am avut prilejul să mai văd o asemenea operaţie. La Edinburgh profesorii erau de părere că o astfel de operaţie ar putea fi fatală.

— Tu ai putea s-o operezi? întrebă Marcus.

— Nu ştiu.

— Dar pentru numele lui, Dumnezeu, de ce n-ai încerca, femeia va muri oricum.

— Nu ştiu cum să procedez, spuse Jeff. E greu să încerci ceva la care nu te pricepi.

— De ce?

Jeff se uită la Marcus. MacHugh îi asculta şi buza superioară îi tremura.

— Ascultă Jeff, începu el. Eu îl cunosc pe Ghideon… de tare multă vreme. A fost un timp când oamenii îmi spuneau: „Bată-te Dumnezeu să te bată MacHugh, nu-ţi căuta de lucru cu negrul acela, ştii cum era pe vremea aceea.” Mi-au trimis apoi o hârtie pe care scria: „nu intra în vorbă cu negrul” şi dedesubt o picătură de sânge. Pe urmă a venit Ghideon la mine şi mi-a vorbit de planul lui de a cumpăra pământ. M-am înţeles cu el şi am intrat şi eu în combinaţie. De fiecare dată am fost alături de el. Ca delegat de încredere la Aiken, pentru a supraveghea voturile, după ce un alb fusese uns cu păcură şi tăvălit în fulgi de pene, pentru că votase cu negrii. Mereu alături de el. Întreabă-l pe Ghideon. Întreabă-l dacă am dat vreodată înapoi. N-ai decât să-l întrebi. Să-ţi spună cum am vorbit cu feciorul acela de târfă care-i Jason Hugar…

— Bine, se învoi Jeff. Dacă nu operez îi mai rămân doar câteva zile de trăit. În timpul acesta va trece prin cele mai groaznice chinuri. Marcus! du-te acasă cu trăsura, adu valiza mea cea mică; ia cu tine câteva cearşafuri curate şi câteva prosoape. Spune-i mamei că o rog să vină şi ea. Ai vreo sticlă de rachiu? îl întrebă pe MacHugh, care dădu din cap. Foarte bine. Intră şi dă-i să bea, dar încetişor, şi foarte puţin deodată; bagă de seamă să nu înceapă a vărsa. Nu-i vei da cât să se îmbete, în niciun caz mai mult de jumătate de ceaşcă. O clipă! Înainte de a intra, aprinde focul şi pune apă la fiert. Soţia dumitale are încredere în vreo vecină?

Tremurând de spaimă, MacHugh îngăimă:

— Da, în Ellen Lait.

— Marcus, adu-o şi pe ea. Se poate ridica în picioare? MacHugh, înţelegi ce vreau să fac? Voi deschide pântecele soţiei dumitale şi voi tăia o bucată de maţ bolnav. Va avea dureri mari. Va fi neplăcut să asişti la o astfel de operaţie, dar eu sunt nevoit s-o fac.

MacHugh dădu din cap:

— Îmi trebuie învoirea dumitale. Spune-mi dacă consimţi?

— Da, răspunse MacHugh cu glasul stins.

— Înţelege-mă bine, n-am mai făcut niciodată ceea ce voi încerca acum. Nici nu ştiu bine cum să mă apuc. Dacă voi face o greşeală, soţia

dumitale poate să moară. Chiar dacă voi reuşi s-o operez, s-ar putea ca gangrena să se întindă şi ea să moară. Este un risc care poate surveni la orice operaţie; iar cu mijloacele primitive de care dispunem aici, primejdia este şi mai mare.

— Sunt de acord, repetă MacHugh.

Când Jeff se întoarse acasă, Ghideon îl aşteptă în cerdac. Era în zorii zilei.

— N-ai dormit? îl întrebă Jeff, care abia se mai ţinea de oboseală.

— Nu, m-au copleşit gândurile şi te-am aşteptat. Mai trăieşte?

— Am lăsat-o dormind foarte liniştită, şi dădu din cap. Cred că se simte bine… Mai bine zis, sunt sigur că se vindecă.

— Încearcă de dormi şi tu puţin.

Jeff zâmbi şi clătină din cap. Se aşeză pe marginea cerdacului alături de tatăl său. Împrejurul lor se făcuse lumină şi dincolo de zare se ridica soarele. Un cocoş cânta undeva în vecini. Jeff vorbi cu glasul întretăiat de emoţie.

— Doamne, când mă gândesc… că în toată lumea nu s-au găsit decât doi oameni care să încerce o astfel de operaţie! Şi este atât de uşoară când ştii s-o faci! Când mă gândesc că am făcut-o aici fără să am nimic la îndemână, înţelegi, fără nimic.

— La asta m-am gândit şi eu, răspunse Ghideon.

— Ştii câţi oameni mor în fiecare an de boala asta? Multe mii. Un medic rural îi zice indigestie acută, intoxicaţie sau tumoare. De fapt este typheită…

Ghideon îi puse mâna pe umăr. Jeff ridică ochii spre el:

— Şi ziceai să nu mă întorc cu dumneata acasă!

— E drept că n-am vrut. Aveam pricinile mele, admise Ghideon.

— Nu există nicio pricină, spuse Jeff. Poate tu nu ştii că pe vremea când eram acasă te invidiam. Tu erai un luminat, clădeai o lume nouă. Dar astăzi nu te mai invidiez, cred că astăzi te cunosc. Voi începe şi eu să clădesc o lume nouă aici… şi o voi clădi!

— Du-te şi odihneşte-te puţintel.

— Mi-e cu neputinţă acum, răspunse Jeff zâmbind. Doamne, cum aş putea dormi acum!?

Opt zile mai târziu Jeff şi Ellen se căsătoriră. Tot Carwellul se înghesuia în localul şcolii ca să asiste la cununie. Fratele Peter, în reverenda lui cea nouă, întrebă:

— Jeff, vrei să te căsătoreşti de bună voie cu Ellen?…

Ghideon se uita la ei, gândindu-se cât de ciudat se desfăşoară timpul – mereu, mereu acelaşi, în veşnicia lui. Se simţea bătrân, sleit de puteri. Cu un braţ o cuprinse pe Rahel şi ascultă glasul Fratelui Peter, glasul care-l cunoscuse şi-l ascultase toată viaţa, glasul acela sigur şi plin de încredere.

Jeff îşi alesese un loc de casă în apropierea şcolii, pe terenul comunităţii. Porţiunea aceasta o rezervaseră pentru o şcoală şi pentru cimitir. Aşa că Jeff spunea că e bine să fie aproape de amândouă. Ghideon îşi luase însărcinarea să clădească el casa, avea destulă experienţă. Aveau cheresteaua necesară şi folosiră bârne cioplite pentru faţadă; scânduri de câte patru centimetri grosime pentru duşumele, şi dulapuri de stejar pentru interiorul pereţilor. Totul fusese cioplit şi prelucrat la ferestrăul lor cu apă şi adus cu căruţele. Hannibal Washington, meşter zidar priceput, clădi vetrele şi ridică coşurile. Jeff îşi trecu o mulţime de timp cu planurile: o cameră de consultaţie luminoasă, cu un colţ mic pentru două paturi şi o cameră mai mare, viitoarea sală de operaţie.

— Să ştii că va fi casa cea mai mare din Carwell, spuse Jeff.

— E şi foarte indicat, încuviinţă Ghideon.

— Dar de unde vom lua banii?

— Am destui, răspunse Ghideon zâmbind.

— Nu mai pot primi bani de la dumneata; ani de-a rândul am tot cheltuit banii munciţi de dumneata.

— Nu-ţi fă griji, Jeff. Vei mai avea nevoie şi de instrumente medicale, de mobilier, paturi şi atâtea alte lucruri.

— Dar va costa o avere!

— Nu te necăji. Vei găsi unele obiecte în Columbia, dar mai bine ar fi să le cumpărăm la Charleston. Vom pleca în curând la Charleston.

Şi alte motive îl îndemnau să plece la Charleston, dar se bucura la gândul că va pleca împreună cu Jeff.

Deocamdată Jeff şi Ellen locuiau în casa părintească. Rahel şi Ellen se simţeau din ce în ce mai legate de o prietenie trainică, plină de înţelegere, sentimente pe care Ghideon nu le împărtăşea.

Într-un rând Jeff îl întrebă pe tatăl său:

— Ai ceva împotriva mea, fiindcă m-am căsătorit eu Ellen?

— Un bărbat trebuie să se căsătorească cu femeia pe care o iubeşte.

Încercă să-şi spună şi lui aceleaşi cuvinte, să creadă în temeinicia lor şi dorea să înţeleagă multe alte chestiuni. Mai târziu, îşi dădu seama că acest martie 1877, o lună în aparenţă bogată în evenimente fericite, era de fapt o lună plină de ameninţări. Ca şi cum soarele şi timpul s-ar fi oprit în loc, el avuse parte în acest răstimp de o nemăsurată fericire, tulburată ce-i drept de mici neajunsuri, dar totuşi o fericire desăvârşită… Pentru prima dată de zece ani, Ghideon uitase de cărţile sale, nu dorea să citească, nici să studieze şi nici să se gândească. Cedă lui Jeff camera sa de lucru, ca să-şi poată primi pacienţii, din zi în zi mai numeroşi. Îşi petrecea tot timpul lucrând pe câmp alături de Marcus. Deşi erau atât de deosebiţi, se înţelegeau de minune. Lui Marcus îi lipsea voinţa de a acţiona, care-i stimula pe Ghideon şi pe Jeff. Pentru el, universul întreg era o enigmă; orizontul lui Marcus era limitat şi uşor perceptibil, dar într-un anumit sens, mult mai bogat. Marcus era un tânăr supus ispitelor. Fratele Peter admitea cu, părere de rău această slăbiciune, dar şi cu multă înţelegere. Lui Marcus îi plăceau femeile, trupul, sânii, picioarele lor, fără să se ascundă. Era ca un animal sănătos, cu simţuri care se revărsau întocmai ca apa dintr-un vas prea plin. Deşi era mic de statură şi slăbuţ, putea lucra mai mult ca Ghideon. Bea împreună cu tinerii albi, la fel ca şi ei, şi se lua la întrecere cu Joe, fiul lui Leslie Carson, care putea goli o jumătate de oca de rachiu dintr-o înghiţitură. Îi plăcea să danseze şi cânta din acordeon melodii veşnic noi. Cântecele de jale din largul mlaştinilor, melopeele tărăgănate din timpul sclaviei, căpătau sub degetele sale rezonanţe noi, un ritm de viaţă nouă… Pe Ghideon îl idolatriza. Cunoştea bine bumbacul, dar Ghideon îl cunoştea şi mai bine. Cunoştea pământul, dar admitea că şi aici Ghideon îl depăşeşte. Lucrau împreună în fierăria din şopron şi puseră o nouă şină la o roată de car. Gol până la brâu, Ghideon lovea cu barosul; cei patruzeci şi cinci de ani ai săi nu-i slăbiseră puterea braţelor şi în timp ce M arcuş ţinea cleştele pe nicovală, el cânta:

„Şi loveşte şi pocneşte”.

Urcară toată otava în podul unui şopron nou, bătând ritmul cu furca şi cântând amândoi:

„Curge gârlă de sudoare pe spinare,
Bătrâneţea vine, e aici chiar mâine”.

Curăţiră o porţiune de mlaştină ca să răsădească copaci tineri, învârtind topoarele cu două tăişuri pe trunchiul care trebuia tăiat şi se întoarseră acasă râzând, dar mulţumiţi, uzi, plini de noroi, dar fericiţi.

Jeff îi spuse lui Ghideon:

— La vârsta dumitale, e imprudent ceea ce faci…

— La vârsta mea? întrebă Ghideon zâmbind.

— Nu este acelaşi lucru ca şi cum ai lucra zi de zi neîntrerupt. Dumneata duci o viaţă sedentară cea mai mare parte a anului…

Ghideon îşi luă o zi de răgaz şi plecă cu Marcus la vânătoare. Luase puşca în nădejdea că va întâlni un cerb, iar Marcus o armă cu alice. Spunea că s-ar mulţumi şi cu un iepure. Chemară cei doi câini de vânătoare, şi-şi umplură buzunarele cu pâine, apoi plecară de-a lungul ogoarelor pe o dimineaţă rece şi ceţoasă. Cântau şi se simţeau mulţumiţi. Câinii adulmecau vânatul şi alergau de colo până colo prin ierburile uscate. Nu vorbeau prea mult, dar se înţelegeau foarte bine chiar pe tăcute.

Când se întoarseră acasă, se întunecase. Ghideon nu văzuse nici urmă de copită, nici corn de cerb, dar Marcus avea în tolbă doi iepuri graşi. Îi duse în şură să-i jupoaie şi să dea câinilor partea cuvenită pentru alergătură. Ghideon se îndreptă spre casă. Jeff îl aştepta cu obrazul împietrit, cu ochii în flăcări, cum nu-l mai văzuse niciodată. Conduse pe tatăl său în salon. Abner Lait şedea pe un scaun cu mâinile sale roşii încleştate pe genunchi.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Ghideon fără să înţeleagă.

Abner Lait se uită la el cu ochii rătăciţi.

— Pentru numele lui Dumnezeu, spune ce s-a întâmplat?

Jeff îi făcu semn spre camera de culcare şi amândoi intrară; aici Ghideon văzu pe Rahel palidă, cu ochiul golit de orice expresie. Pe pat un om gemea şi se zbătea uşor. Tot trupul îi era înfăşurat în bandaje.

— MacHugh! exclamă Ghideon cu glasul stins.

— El este, răspunse Jeff.

Ghideon se apropie de pat:

— Fred… Allo, Fred!

MacHugh rămase nemişcat şi continua să geamă şi să se zbată. Ghideon îl apucă de mână:

— Fred… eu sunt, Ghideon.

Se întoarseră în salon, intră şi Marcus.

— A fost biciuit? întrebă Ghideon.

— Poţi să spui şi aşa, că a fost biciuit.

— Unde-i soţia lui?

— A murit, răspunse Abner Lait cu glasul rece. Nemernicii aceia de feciori de câine au asasinat-o. Bestiile au smuls-o din pat şi au ucis-o.

— Cine? întrebă Ghideon în şoaptă.

Jeff începu să-i spună ce aflase de la MacHugh, pe care îl torturaseră şi care era aproape nebun de groază. Noaptea trecută, şase oameni îmbrăcaţi în cearşafuri albe ale Klanului, intraseră în casa lui. Îi smulseseră pe el şi pe soţia sa din aşternut, deşi le spusese că femeia este grav bolnavă, pe moarte. Îi târâseră în şură şi aici le trecuseră mâinile peste o grindă, îi legaseră şi-i biciuiseră.

— Nu cred ca femeia să fi suferit prea mult! Se pare că şi-a pierdut imediat cunoştinţa. Rana i s-a redeschis şi a murit fără un oftat. Dar Fred a rămas acolo cu braţele spânzurate de grindă, aproape până la ora trei când am dat de urma lor.

— Va trăi? întrebă Ghideon.

Jeff se uită la el şi zâmbi cu totul neobişnuit:

— Îmi pun o întrebare academică. MacHugh şi-a pierdut mintea şi braţele lui nu mai sunt bune de nimic. Nu va mai fi în stare să muncească niciodată.

— Cred că bănuieşti, Ghideon, ce-aş vrea să fac, spuse Abner Lait. Dar aş vrea să ştiu şi ce-ai de gând să faci tu?

— Cred că le poţi spune, nu-i aşa? întrebă Jeff.

— Nu văd la ce-ar putea folosi?

— Cred totuşi că trebuie să le spui, repetă Jeff.

— Bine, le voi spune mâine; vom convoca o întrunire.

Jeff îl aştepta pe Marcus pe verandă. Îl apucă de braţ şi-l opri:

— Marcus!

— Ce este?

— Ce ai împotriva mea, întrebă Jeff.

— Împotriva ta? Nimic, crede-mă.

— Va merge aşa înainte?

— Văd că ne înţelegem foarte bine, spuse Marcus.

— Ce ţi-am făcut? întrebă Jeff.

— Nimic.

— Poate eşti supărat că eu am plecat şi tu ai rămas acasă? Asta o fi pricina?

— Nu…

— Atunci care?

— Nimic, niciuna, răspunse Marcus; de câte ori să-ţi repet acelaşi lucru?

— Bine… Nu fi supărat pe mine.

— Nu sunt supărat.

— Îţi aduci aminte ce bine ne înţelegeam când eram copii?

— Copiii se înţeleg…

— Poate presupui că am ceva împotriva lui Ghideon…

Marcus nu răspunse nimic.

— Ştiu, asta e pricina… nu-i aşa?

Dar Marcus tăcea.

— Ştii ce-ar putea urma de azi înainte? Ţi-a spus ţie ce crede?

— Nu l-am întrebat… şi nici nu mi-a spus, zise Marcus.

— El îşi închipuie că va fi sfârşitul pentru tot ce s-a făcut aici…

Marcus dădu din cap.

— Ce-ai de gând să faci?

— El ştie ce trebuie să facă, răspunse Marcus.

Şcoala era tiuită de bărbaţi negri şi albi, în haine de lucru, cu pantaloni albaştri şi salopete, cu ghete greoaie, cu cămăşi cafenii şi roşii. La încheieturile mâinilor, pe gâtul albilor, era vizibilă dunga până unde fuseseră arşi de soare şi bătuţi de vânturi. Culoarea negrilor varia de la albastrul prunelor brumării la fildeşul îngălbenit. În afară de Winthrope, învăţătorul şcolii, şi tinerii între optsprezece şi nouăsprezece ani, mai erau în sală un medic, un predicator şi un membru al Congresului; ceilalţi, erau în majoritate agricultori. Cultivau bumbac, dar plantau şi tutun, puţin orez şi ceva grâu; în jurul casei, creşteau vite, porci şi cai. Alcătuiseră o comunitate căreia îi ziceau Carwell, şi creaseră în cei zece ani o organizaţie fără pereche în tot sudul. Războiul, ruina, moartea, emanciparea şi robia îi siliră să se unească. Clădiseră ceva din nimic, în cel mai strict înţeles al cuvântului; aşa că puteau privi în jurul lor şi puteau spune cu mândrie că tot ce cuprindeai cu ochii era făcut din truda lor. Creaseră totul: şcoala, casele, ferestrăul, moara, până şi ideile, căci înainte nu se gândeau la nimic… Cu paşi uriaşi străbătuseră veacurile, pornind de la feudalitate la democraţie.

Uitându-se la ei, cercetându-i, cântărindu-i cu privirea, Ghideon îi recunoscu pe toţi oamenii adunaţi, îşi aduse aminte de felul de viaţă pe care-l duceau înainte şi se gândea cu amărăciune la toate acestea. Jeff dorise să creeze ceva nou, şi în faţa ochilor lui Ghideon apăru viziunea înfiorătoare a puterii de distrugere a unor oameni. Se adresă celor din jurul său:

— Toţi câţi sunteţi adunaţi aici, mă cunoaşteţi, căci v-am vorbit şi altă dată.

Oamenii îl cunoşteau; îl votaseră, alergaseră cu căruţele până la depărtare de douăzeci de mile ca să spună alegătorilor că dând votul lui Ghideon Jackson, fac o faptă de mare însemnătate.

— Ştiţi ce i s-a întâmplat lui MacHugh? Azi dimineaţă, am îngropat-o pe soţia lui în micul nostru cimitir din apropierea şcolii. Se odihnesc acolo patru oameni care s-au sfârşit de moarte năprasnică, în aceşti opt ani care au trecut. Este înspăimântător. Să iei viaţa unui om, indiferent pentru ce pricină, este o faptă prin ea însăşi înfloritoare. Dar când oamenii ucid pentru a impune un regim de teroare, ei devin fiare. Cred că ştiţi de ce Fred MacHugh a fost biciuit şi soţia sa torturată până la moarte. Singura pricină este că ei vor să facă pe albii de aici să înţeleagă că nu li se mai îngăduie să trăiască şi să muncească împreună cu negrii. De ce este faptul acesta atât de important? De ce albii trebuie neapărat să-i urască pe negri, să-i dispreţuiască şi să-i umilească, de ce, la rândul său, negrul, să se teamă de alb, să-l evite, să n-aibă încredere într-însul? Se datorează oare faptului că negrul şi albul sunt nepotriviţi unii cu alţii? Nu este oare cu putinţă ca ei să trăiască şi să colaboreze? Bine, dar acest Carwell şi mii de alte localităţi de pe teritoriul Sudului, au dovedit tocmai contrariul. Poate că ei doresc să interzică amestecul de sânge sub pretext că-l viciază pe alb, cum afirmă Klanul. Dar noi trăim aici în această regiune a Sudului de aproape zece ani şi nimic asemănător nu s-a întâmplat. Copiii noştri au urmat la aceeaşi şcoală şi s-au înţeles de minune. Prin urmare, care e pricina? Care să fie marele păcat săvârşit de noi, aici, la Carwell, de negrii şi albii din tot cuprinsul Sudului, care au lucrat şi au robotit cot la cot ani de-a rândul? E important ca acestea să fie cunoscute nu numai de negri ci şi de albi. Eu, prietenilor, nu vreau să vă înspăimânt. Martor mi-e Dumnezeu că la Washington am avut destule motive ca să mă simt îngrijorat, dar după ce m-am întors la Carwell, m-am liniştit. Am căpătat încredere; îmi ziceam: aici este casa mea; oamenii de aici sunt prietenii mei. M-au cunoscut când eram sclav, când am fugit de la stăpânul meu Dudley Carwell şi m-au cunoscut

când m-am întors acasă, cum v-aţi întors şi voi la un mare domeniu care-şi pierduse stăpânul, supraveghetorii, bicele şi toate mijloacele de îngenunchere. M-am uitat în jurul meu şi mi-am dat seama că aici domneşte spiritul dreptăţii, şi că viaţa merită să fie trăită. Mi-am zis că răul de care am pătimit a fost lui vis, că nu mai există, nu mai poate exista acolo unde noi am durat ceva trainic. O bucată de vreme am trăit şi am crezut în paradisul făurit de oamenii simpli. Dar acum toate astea s-au sfârşit, prietenilor, trebuie să vă spun adevărul. Trebuie să vă fac să înţelegeţi, de ce Fred MacHugh zace în casa lui, cu braţele smulse din încheieturi, fără să le mai poată folosi vreodată; de ce a murit soţia lui şi de ce el şi-a pierdut minţile! Vreau să vă spun de ce în ziua când eu şi fiul meu am fost siliţi, plecând din Washington, să intrăm într-un compartiment separat cu inscripţia: „Pentru oameni de culoare”! Vreau să vă spun de ce întreg sudul, din Texas până-n Virginia, se cutremură de strigăte de durere! Dar mai presus de orice, vreau să vă atrag atenţia că de aici înainte, albii vor fi asmuţiţi împotriva negrilor ca şi câinii asupra oilor, să vă atrag atenţia că dacă duşmanii noştri vor izbuti în manevrele lor, Carwellul va fi numai o amintire! Cum vă explicaţi faptul că de aici, din Carwell, nimeni nu face parte din Klan? Cum vă explicaţi că pe tot teritoriul Sudului, agricultorii cinstiţi şi vrednici îşi lucrează pământul fără să facă parte din Klan? Cine face parte din Klan… dacă trebuie să credem ce spun ziarele noastre, care urlă, pretextând că ar apăra un stat îngenuncheat? De unde emană acest protest? Cine l-a organizat? Dacă urmăresc salvarea Sudului din mâinile negrilor sălbatici, de ce înlătură câte doi albi de fiecare negru şi de ce au venit aici, la Carwell, de au asasinat-o pe soţia lui Fred MacHugh? Mi-a trebuit multă vreme ca să-mi pot da seama ce este Klanul, cum operează şi cum este organizat. Astăzi, le ştiu pe toate acestea, exact cum le ştiţi şi voi. Klanul urmăreşte un singur scop: să distrugă democraţia în sud; să şteargă de pe faţa pământului pe toţi micii agricultori, ca să despartă în felul acesta pe negri de albi. Negrul va deveni un şerb, nu prea deosebit de sclavul de odinioară, şi, sclav, va târî după sine pe alb, ca şi înainte de război. Unii dintre aceştia vor parveni să se îmbogăţească, dar numai foarte puţini. Ceilalţi vor fi condamnaţi să trăiască în sărăcie, foamete şi ură – o ură atât de năprasnică încât va deveni o adevărată pacoste pentru naţiunea întreagă. Acesta este păcatul săvârşit de Fred MacHugh, aici la Carwell. A fost torturat pentru ca Abner Lait, Jack Sutter, Frank Carson, Leslie Carson, Will Boone… şi orice alb de aici să-şi dea seama ce-l aşteaptă când va sosi ziua socotelilor. Prin urmare, trebuie să

hotărâţi voi singuri: există o soluţie care nu este o soluţie! Înrolaţi-vă în Klan, colaboraţi cu el, nu vă împotriviţi… şi distrugeţi-vă, pe voi şi tot ceea ce aţi creat aici! Cunoaşteţi pe oamenii aceştia, pe nemernicii, ticăloşii şi degeneraţii stăpâni ai sclavilor de altădată, paznicii care biciuiau, care spânzurau; oamenii fără inimă, trişorii, pungaşii, şerifii, oamenii cu toate îndrăznelile când aveau o armă în mână, dar cărora le lipsea curajul să moară pe front, aşa cum au murit mii de bărbaţi de aici din sud care şi-au iubit ţara! E inutil să vi-i descriu; când au smuls-o pe Sally MacHugh din patul de suferinţă, când au spânzurat-o de braţe şi au biciuit-o până ce a murit, şi-au pecetluit singuri crima lor. Ei sunt scursoarea şi gunoiul acestei ţări. De fiecare ticălos dintre aceştia, sunt sute de oameni de treabă, de omenie, aici, în sud. Dar scursoarea aceasta este organizată. Oamenii cinstiţi şi buni nu sunt organizaţi. Klanul dispune de bani, are mercenari care le apără cauza la Washington. În fruntea lor stau plantatorii bogaţi care îi mână şi îi conduc. Din toate acestea noi nu avem nimic… Dar mulţumesc cerului că n-avem nimic! Şi acum ce-i de făcut? Ştiu ce ar vrea să facă prietenul meu Abner Lait; ar vrea să pună mâna pe armă şi să-l ucidă pe Jason Hugar, dar nu-i mijlocul cel mai potrivit dacă ne pierdem capul şi asasinăm cum „asasinează ei…

— Atunci, Ghideon, spune-mi care ar fi mijlocul potrivit? strigă Abner Lait. De ce nu spui ce s-a întâmplat la Washington?

— Vă voi spune. La Washington noi am fost vânduţi. Am fost vânduţi de partidul republican, de partidul lui Abe Lincoln – şi preţul plătit a fost scaunul de preşedinte al Uniunii. Plantatorii au admis să plătească acest preţ. În schimb, în momentul când Hayes îşi va lua locul în primire, va retrage trupele din Columbia, din Charleston, de pretutindeni. Puterea Klanului va deveni lege…

— Prin urmare recunoşti acest adevăr!

— Îl recunosc! V-am făgăduit că vă voi spune adevărul. Dar ce vom face noi? Ne vom pierde capul? Vom asasina? Ne vom sfâşia unii pe alţii? Să facem noi ceea ce nu vor face ei? Aşa doriţi? întrebă Ghideon, uitându-se la ei. Aşa vreţi să procedaţi? repetă el. Dacă aceasta este dorinţa voastră, eu nu vă voi putea fi de niciun folos aici… Voi pleca.

Urmă o lungă tăcere şi Frank Carson spuse:

— Continuă, Ghideon, şi spune-ne la ce te gândeşti?

— Foarte bine. Să ştiţi că noi suntem şi azi o forţă. În încăperea aceasta se găsesc cincizeci de inşi; avem arme, muniţii, ne-am antrenat

împreună şi am lucrat împreună. Dacă nu ne vom pierde capul, sunt încredinţat că ne vom putea apăra. Pe de altă parte, apărarea nu ne va putea ajuta; nu ne va fi de folos nici lupta glorios pierdută. Va trebui să ne organizăm; pe întreg teritoriul Sudului se găsesc mii de oameni în situaţia noastră. Sunt gata să plec la Charleston şi să stau de vorbă cu Francis Cardozzo şi cu alţi conducători negri, Anderson Clay şi Arnold Murphy; conducătorii albilor vor fi şi ei de faţă. Sfătuindu-ne împreună, sper să putem găsi un mijloc pentru a dejuca manevrele duşmanilor noştri. Nu vă făgăduiesc nimic, nu-mi fac nicio iluzie; nu ştiu ce se va întâmpla. Daţi-mi însă libertatea să încerc. Cred că ne va rămâne, după aceea, destul timp şi pentru alte măsuri. Lăsaţi-l pe Jason Hugar să trăiască; chiar dacă l-am ucide, moartea lui n-ar schimba întru nimic situaţia. Daţi-mi această împuternicire…

Oamenii ascultară în tăcere, apoi câţiva dădură din cap.

— Bine, fie aşa.

Abner Lait strigă:

— Încearcă, Ghideon.

Ellen nu putea dormi; toată noaptea se auzeau de după perete, gemetele înăbuşite de fiară rănită ale lui Fred MacHugh. În trupul şi în sufletul fetei trăiau amintirile teroarei, ale timpului de care voia să uite. Îşi amintea de fuga ei în pădure, de ţipetele oamenilor care se zbăteau în agonia morţii. Stătea nemişcată, tremurând ca varga, şi asculta, până când îi fu peste putere să mai îndure şi-l trezi pe Jeff.

— Ce este, draga mea, ce s-a întâmplat?

— Mi-e frică!

— N-ai de ce te teme!

— Totuşi, mă tem!…

Întinse mâinile şi simţi trupul, mijlocul subţire, pieptul puternic, muşchii destinşi ai coapselor, apoi obrazul, ochii, bărbia bărbatului său. În puterea nopţii, prin întuneric, amândoi erau un singur trup. Se încleştă cu amândouă mâinile de el şi începu să se zbată, vorbind în şoaptă.

— Jeff, Jeff, Jeff!

— Sunt aici lângă tine, Ellen, voi fi întotdeauna lângă tine.

Dar ea nu-şi putea stăpâni spaima; asculta mereu gemetele îndurerate ale rănitului care se zbătea prin somn, Apoi, deodată, se simţi împresurată de întuneric. O prăpastie de întuneric din care oamenii ieşeau şi intrau ca

umbrele. Allemby şi ceilalţi se mişcau într-o forfoteală neîntreruptă. Se strânse cu toată puterea de Jeff, dar nu izbuti să se liniştească.

Cardozzo îi spuse lui Ghideon:

— Nu voi încerca să neg logica celor spuse de dumneata; dar nu sunt de acord cu forma dramatică în care le prezinţi.

— Pe mine nu mă interesează abstracţiile, ci numai faptele, căci numai ele contează.

— Din acest punct de vedere, sunt de acord cu Ghideon, interveni Anderson Clay.

Se întruniseră opt inşi în salonul lui Cardozzo: cinci negri şi trei albi. Patru erau din Carolina de Sud, unul din Georgia, trei din Luisiana şi unul din Florida. Stăteau de vorbă de aproape trei ore şi ajunseseră la o concluzie. Unii dintre ei păreau foarte animaţi, alţii păreau speriaţi. Aproape jumătate din cei prezenţi încercară să amâne luarea unei hotărâri, vorbind vrute şi nevrute, fără nicio legătură cu preocuparea lor actuală; se despărţiseră în mici grupuri, înşirând înfăptuirile lor, lăudându-se cu tot ce plănuiseră, cu tot ce făcuseră… Până când Ghideon se răsti la ei:

— Toate acestea au trecut, înţelegeţi odată, fac parte din trecut, s-au terminat, nu mai prezintă nicio importanţă astăzi.

— Da, dar şi azi, zeci de negri şi albi săraci sunt în Camera Reprezentanţilor, în Senat, în guvernul statului; unii din ei chiar guvernatori.

— V-am spus că s-a terminat! declară Ghideon.

— În virtutea căror fapte? întrebă Cardozzo, cu glasul calm şi cumpănit, încercând să găsească explicaţii, chiar atunci când nu exista niciuna. Cred că ştii, Ghideon, că te respect ca pe nimeni altul, dar te-aş ruga să-mi spui: nu găseşti că concluziile dumitale sunt puţin empirice?

— Crezi că dacă un om a fost linşat în cutare sau cutare loc, dacă altul a fost torturat sau ameninţat şi dacă senatorul Holms a avut îndrăzneala să facă acele mărturisiri nedeghizate în faţa mea, nu am dreptul să trag concluzii? La asta faci aluzii, poate vrei să spui că sunt alarmist?

— Până la un anumit punct, da!

— Totuşi, Francis, anul trecut tu erai casierul general al statului şi mi se pare că astăzi nu mai eşti. Care au fost forţele care au intervenit la îndepărtarea ta? Dacă îţi afirm că mie nu mi se va îngădui să particip la şedinţele Camerei, trebuie să-ţi mai prezint şi dovada? Oare n-am dreptul să

văd mai departe de lungul nasului? Dacă mă mărgineam să nu văd ce ni se pregăteşte, astăzi eram sclav şi cu mine împreună alte patru milioane de negri.

Capra, un negru mic de statură, care fusese reprezentant al Floridei, interveni:

— Ghideon, nimeni nu se îndoieşte de cinstea dumitale.

— Nu mă interesează cinstea mea personală.

— Bine, dar afirmi că partidul republican a vândut reconstrucţia în timpul alegerilor. Partidul, suntem noi. Viaţa noastră a fost închinată partidului; partidul a luptat pentru noi şi ne-a dat libertatea. Vorbeşti fără dovezi. Spui că în zece zile vor fi retrase trupele de pe tot cuprinsul Sudului… Unde-ţi sunt dovezile? Afirmi că se va dezlănţui teroarea şi că tot ce am creat va fi nimicit. Pe ce te bizui făcând aceste afirmaţii?

— Distrugerea a tot ce-am înfăptuit a început demult, răspunse Ghideon obosit. Uitaţi-vă în jurul vostru: negrul nu e primit în tren. Negrul n-are voie să se odihnească pe o bancă, numai albul… Şcoala aceasta nu primeşte copii de negri. Noi am clădit şcoala, dar ea azi nu ne mai primeşte. La Curţile cu juri, negrii sunt recuzaţi de avocaţi. Anul trecut preşedintele tribunalului a fost un negru, a urmat după el un alb sărac… în locul lui se află astăzi un plantator sau unealta lor ticăloasă. Tribunalele îi judecă pe negri, dar printre judecători nu vezi un singur negru şi niciun apărător negru.

— Ai dreptate, răspunse Cardozzo şi dădu din cap. De fapt, am fost siliţi să facem unele concesii.

— Numeşti aceasta o concesie? întrebă Anderson Clay cu un zâmbet amar. Spune, Francis, crezi că ai putea face un compromis cu aerul pe care-l respiri? cu hrana de care ai nevoie? Lucrurile acestea sunt sângele, carnea şi sudoarea noastră. Nu se poate să închei un compromis cu un fecior de câine care vrea să-ţi sugă sângele.

— Vorbeşti ca un alb. Întreabă pe un negru…

— Dă-o încolo, sunt sătul de astfel de vorbe. Tot ce avem, se datorează faptului că negrii şi albii au stat strâns legaţi unii de alţii. Ghideon are dreptate; dacă vei judeca situaţia din punctul dumitale de vedere, ne vom prăbuşi fiecare în parte. Mergem la pieire.

Abels, care cu trei ani în urmă fusese Secretar General al Statului, îl întrebă pe Ghideon:

— Dar în ce scop ne-a vândut partidul, cum spui dumneata, Ghideon. De ce?

— Pentru că noi am servit interesele noastre şi am tăiat craca de sub picioarele plantatorilor. În ultimii opt ani ţara noastră s-a industrializat, ea este azi cea mai mare maşină industrială de pe pământ. Nordul dispune de vest şi de Sud-Vest. Chiar azi, în sud, au început să apară fabricile. Situaţia Nordului este sigură… Plantatorii îşi pot redobândi sclavii.

— Astăzi nu mai există partid al poporului, bodogăni Clay.

Cardozzo răspunse plictisit:

— Totuşi, ceea ce ceri dumneata este cu neputinţă. Să reînfiinţăm miliţiile alcătuite de negrii şi albii săraci, după ce acestea au fost desfiinţate!.. Cum crezi că s-ar putea una ca asta, în dispreţul legii…

— Legea este poporul.

— Aceasta, Ghideon, este o concepţie mult prea înapoiată. Poporul este legea, dar numai ca urmare a unui proces firesc.

— Un proces care a înscris în constituţie dreptul poporului de a purta arme şi de a avea o miliţie.

— Am putea duce această chestiune înaintea Curţii Supreme de Justiţie, dar pentru aceasta ne-ar trebui luni întregi. Dumneata propui o Convenţie în scopul unirii tuturor forţelor din sud, favorabile reconstrucţiei; cred că-ţi dai seama că faptul acesta va provoca discuţii violente.

— Înţeleg; ridicând glasul pentru apărarea noastră, înseamnă că instigăm la violenţe.

— Da.

— Şi dacă totuşi violenţele se vor produce, cum de fapt s-a şi întâmplat?

Abels clătină din cap:

— Ce rost mai are, Jackson? Am rumegat doar de atâtea şi atâtea ori această chestiune.

— Sunteţi toţi de aceeaşi părere? întrebă Ghideon. Răbdarea lui ajunsese la capăt. Vasăzică acesta este ultimul nostru cuvânt, domnii mei. De!… E greu să asculţi minciunile răspândite de gazetele corupte, să citeşti zilnic că luxul sălilor noastre de şedinţe cu scuipătorile de aur, cu tapiserii bogate – înghit milioane şi milioane; că avuţii nepreţuite sunt stoarse acestui popor lipsit de apărare; că am desfrânat femeile şi bărbaţii din sud, că blestemaţii plutocraţi yankei trag sforile din umbră şi toate aceste mârşăvii – suntem obligaţi să le citim zilnic. Aceasta este una din feţele

problemei. Dar dumneavoastră, domnilor, spuneţi că ţara noastră nu trebuie să se ridice pentru apărarea drepturilor noastre, că nu trebuie să căutăm să înfăptuim unitatea Sudului de două ori uitat de Dumnezeu. Domnilor, eu îmi iubesc ţara; n-am dorit să vă spun tot ce dumneavoastră m-aţi silit să vă spun… Iubesc această ţară, pentru că ea este patria mea, pentru că a fost bună cu mine, mi-a dat demnitate, curaj şi nădejde. Sunt oare singurul, domnii mei, care gândeşte astfel?

Rămaseră tăcuţi, mulţi se uitau în pământ, alţii priveau nedumeriţi la Ghideon. Anderson Clay schiţă un zâmbet.

— Prin urmare, sunteţi cu toţii de părerea domnului Abels?

Tăcerea se prelungea.

— Partea ciudată a situaţiei este, continuă Ghideon, că până şi lucrurile la care ţineţi mai mult vor fi date uitării. Negrii care au fost membri ai Camerei şi ai Senatului vor fi uitaţi… Negrii care au clădit şcoli şi au instaurat justiţia în această ţară, tot ceea ce avem, dragi prieteni, va fi uitat. De aici înainte nu vom mai fi niciodată oameni, domnii mei! Ne vor strivi sub călcâiul lor până ce vom pierde şi ultima rămăşiţă a omeniei din noi, până ce vom începe să-i urâm pe albi în aceeaşi măsură în care ne urăsc şi ei pe noi. Şi câtă vreme va trece până când lumina soarelui va străluci din nou pentru noi? Iată o întrebare la care vă rog să-mi răspundeţi!

Ghideon îl pofti pe Anderson Clay să-l întovărăşească, spre a-l cunoaşte pe Jeff. Plecară împreună de-a lungul străzilor cu case albe ale oraşului Charleston. Era o zi de primăvară, una din acele zile de care Ghideon îşi aducea cu drag aminte. Palmierii se împodobeau cu mlădiţe de un verde deschis; pasările cu penajul lor strălucitor, ciripeau care de care în văzduh. Prin ceaţa străvezie, albastrul cerului părea mai palid. Tot ce Ghideon vedea în jurul lui, erau lucruri obişnuite pe care le văzuse ani de-a rândul şi prezenţa lor era un fel de dezminţire vie a tristeţii ce-l copleşea. Oraşul era aşa de calm şi de frumos, arăta atât de civilizat, încât aspectul lui te liniştea, îţi dădea un sentiment de încredere desăvârşită.

— Îmi ziceam că mi-ar plăcea să trăiesc în oraşul acesta, spuse Anderson Clay.

— Este un oraş frumos, plăcut de locuit.

Urmă o tăcere, apoi Anderson Clay spuse:

— Ştii că dintr-un anumit punct de vedere, Ghideon, tu te-ai înşelat şi ei au avut dreptate. Ei vor continua să trăiască, pe când… tu…

— Da, vor continua să trăiască şi se vor schimba încet, răspunse Ghideon îngândurat. În fiecare an presiunea va deveni mai mare; de fiecare dată li se vor lua câte ceva din drepturile câştigate. Nici nu-şi vor da seama. Crezi, că va fi mai bine aşa?

— Nu zic că va fi mai bine!

— Dumneata ai fost convins chiar de la încăput că nu mai este nicio nădejde.

— Uite ce-i, Ghideon. Noi n-am ştiut prea multe; am plecat de la nimic şi am bâjbâit prin întuneric. Nu ne-a preocupat decât un singur gând, să creăm… şcoli, tribunale, spitale, drumuri şi chiar să creăm poporul. Ai putea spune că toţi, poporul dumitale şi al meu, ne-am pierdut puţin cumpătul gustând din libertate şi crezând că această libertate va dura o veşnicie. Nu ne-am gândit decât să construim. Ei au urmărit distrugerea şi s-au organizat în acest scop. Zece zile câte ne-au mai rămas, sunt prea puţine pentru a ne organiza. Chiar un an n-ar ajunge!

— Prin urmare, ce vom face?

— Vom lupta, răspunse Clay ridicând din umeri. Vom lupta pentru că am mai luptat şi pentru că noi suntem pregătiţi pentru luptă, dar ei au ţinut seamă şi de eventualitatea aceasta. Vom lupta singuri, fără ajutorul nimănui.

Jeff îi aştepta în apropiere de Battery. Ghideon îl prezentă:

— Fiul meu, doctorul Jackson. Jeff, domnul Anderson Clay.

— Am auzit, doctore Jackson, c-ai venit la Charleston ca să cumperi medicamente şi instrumente medicale.

— Am instalat la Carwell un spital, un spital mic.

— Am de gând să vin şi eu la Carwell anul viitor, spuse Clay.

— De nouă ani îmi tot spui că vei veni, dar în fiecare an îmi spui: la anul.

— Aşa-i Ghideon, la anu'.

Ajunseră pe chei şi încetiniră mersul. Clay şi Jeff vorbeau despre Scoţia, de medicină şi de lipsa totală de tratament medical de pe teritoriul statului.

— Dă-ne puţintel timp, fiule, zise Clay.

— Aveţi la îndemână casele mari de pe plantaţii, cum este bunăoară cea din Carwell, spuse Jeff. Sunt goale, părăsite… ce minunate spitale s-ar putea instala acolo, în aer liber, cu mult spaţiu.

Ghideon se uită la Anderson Clay.

— Un bărbat politic ar putea face şi fapte mai condamnabile decât acestea, spuse Jeff.

— Bineînţeles, admise Clay. Am auzit că te-ai căsătorit de curând; felicitările mele!

— Mulţumesc, răspunse Jeff, şi după o clipă adăugă: mi se pare ciudat că nu ştiu încă ce aţi hotărât în adunarea dumneavoastră… deşi n-aş putea spune că mă interesează peste măsură de mult… Adevărul este că timpul merge înainte. Un bărbat care-şi vinde sufletul pentru a se instala la Casa Albă, nu poate schimba cursul evenimentelor.

Înaintau încet. Soarele, apunând, dădea apei un colorit strălucitor. Pescăruşii zburau la suprafaţa apei, şi se repezeau apoi triumfători în aer. Pe balustradă, la o parte, se vedea o tăbliţă cu următoarea inscripţie: „Numai pentru albi”. Un vaporaş, în urma căruia se înălţa o dâră de fum, intra în port. Aproape de ţărm pe puntea unei bărci, un grup de tineri râdeau. O trăsură care hurduca, trecu pe lângă ei şi de cealaltă parte a străzii, într-o grădiniţă împrejmuită cu un gard de fier, doi copii săreau coarda.

De astă dată, Carwellul i se păru pustiu, jalnic. Părea că totul se oprise în loc. Fratele Peter, venind să-l vadă, a doua zi, îl găsi şezând pe marginea cerdacului, cu coatele sprijinite de genunchi şi cu bărbia în palmă:

— Stă de ceasuri aşa… zise Marcus.

— Buna seara, Frate Peter, răspunse Ghideon la salutul bătrânului.

— Ostenit, Ghideon? întrebă Fratele Peter.

— Hâm, hâm!…

Fratele Peter se aşeză alături de el şi-şi îndreptă pulpana redingotei. Propti de perete bastonul care-i ajuta la mers şi-şi puse pălăria în vârf. Apoi oftă şi-şi lungi picioarele.

— Am făcut o plimbare cam lungă. Nu mai sunt sprinten ca odinioară.

— Nu.

— Nici pe departe ca altădată, Ghideon.

Ghideon nu răspunse. Rahel apăru în cerdac şi Fratele Peter dădu să se ridice.

— Stai binişor, sunt foarte bucuroasă c-ai venit la noi.

— Mulţumesc de vorba bună, soră.

— Vrei să rămâi cu noi la cină?

— N-aş avea nimic împotrivă, ba-ţi mulţumesc chiar foarte mult, răspunse Fratele Peter.

Rahel se uită la Ghideon care nici nu se mişcase şi Fratele Peter clătină din cap. Ea mai rămase câteva clipe în faţa lor, apoi intră din nou în casă. Fratele Peter se aşeză iarăşi pe marginea cerdacului:

— Vrednică femeie, sora Rahel. Este o adevărată plăcere să mănânci bucatele gătite de mâna ei şi să te aşezi la masa ei. Asta îmi lipseşte, Ghideon, de fiecare dată când eşti plecat la Washington.

— Da!

Peste câteva clipe, Fratele Peter reluă:

— E mai bine să vorbeşti, Ghideon, vorba face bine oricui. Îi dă prilej fiecăruia să uite ce s-a adunat în sufletul lui. Spune-mi, a fost chiar aşa de cumplit la Charleston, chiar atât?…

— Cam aşa ceva.

— Cum se poate, Ghideon; e cu neputinţă să se fi petrecut ceva atât de îngrozitor! Domnul, în mila lui a dat, şi Domnul a luat! Ghideon, tu n-ai credinţă!

— Ce bine ar fi dacă ar fi o chestie de credinţă, răspunse Ghideon, zâmbind îndurerat.

— Cum se poate aşa ceva, Ghideon? De unde se trag atunci toate astea? Omul vine gol pe lume şi tot gol o părăseşte. Iată începutul şi sfârşitul vieţii, Ghideon. Nu vorbesc cu tine de Dumnezeu… Demult am încetat să te socot printre credincioşii mei. Tu ai o mare bogăţie de putere, Ghideon, şi ar fi fost şi mai mare dacă ai fi avut credinţă. Prin urmare, vom lăsa pe Dumnezeu la o parte. El nu se va simţi jignit, ci vom vorbi despre oameni. Tu crezi în oameni, Ghideon?

— În oameni?

— Da, Ghideon.

Ghideon se uită îngândurat la bătrânul din faţa sa. Fratele Peter îşi suflă un fir de praf de pe jobenul negru. Îl primise de la enoriaşii săi şi-l purta de patru ani zilnic, neîndurându-se să-l pună pe zile de ploaie, aşa că jobenul arăta ca scos din cutie.

— Poate că am încredere în oameni, răspunse Ghideon, nu prea ştiu singur ce să mai zic!

— Se poate să nu ştii atâta lucru? Omul e plin de păcate. Dar ia spune-mi, cum se poate ca un negru, azi sclav, să poată deveni mâine om liber?

— Şi după aceea iar sclav, adăugă Ghideon.

— Aşa crezi tu? Să zicem, Ghideon, că vom muri cu toţii şi niciunul dintre noi nu va rămâne prin locurile acestea. Crezi că va pieri chiar orice

urmă, crezi că nu se vor cânta niciodată imnuri de slavă prin locurile noastre?

Ghideon nu răspunse. Inserarea se lăsă şi soarele coborâse spre asfinţit. Marcus apăru, se uită la ei şi intră în casă. Ghideon se întoarse şi spuse:

— Frate Peter, cred că vom mânca îndată.

— Îţi mulţumesc. Pentru un moşneag de vârsta mea, am chiar prea multă poftă. Cred că e din pricina mersului.

— Intră în casă, Frate. Vin şi eu din urmă.

Ghideon se ridică şi intră în casă. Jeff se spăla pe mâini la pompa din bucătărie. Rahel se uita la ei.

— Ghideon, Fratele Peter rămâne cu noi la masă.

— Ştiu.

Jeff ieşi din bucătărie. Rahel se uită câteva clipe la Ghideon, apoi se apropie de el:

— Ghideon!

— Da.

Rahel îl mângâie şi-şi plimbă degetele cu dragoste de-a lungul braţului său.

— Orice pot îndura, Ghideon, dar mi-e peste putere să văd cum te chinui, zise ea blând.

Ghideon o cuprinse în braţe şi o strânse gata s-o înăbuşe. O ţinea încleştată de trupul lui cu o putere aproape sălbatică.

Ea îngăimă:

— Nu mai pot, Ghideon, nu mai pot!

— Rahel, dragostea mea, dragoste…

— Zâmbeşte-mi, Ghideon.

Se uită la ea şi-i zâmbi, iar femeia stătea nemişcată în braţele lui şi-l alinta uşor cu degetele.

În dimineaţa următoare, Ghideon împreună cu Jeff şi cu Ellen se uitau cum Hannibal Washington clădeşte cărămizile coşului din casa cea nouă. Abner Lait se întorcea tocmai din oraş şi lăsând hăţurile din mână, coborî şi se apropie de ei.

— Unde-ai învăţat să lucrezi cu mistria şi mortarul? îl întrebă el pe Hannibal Washington.

— De la tatăl meu. El a ridicat cele şapte coşuri ale conacului Carwell.

— Nu mai spune.

— Sigur că da, repetă Hannibal Washington. Dar e cam mult de atunci.

— Când a fost clădită clădirea cea veche?

— O fi vreo cincizeci de ani.

— Ai crede că-i de când lumea acolo, zise Abner şi-l trase pe Ghideon de mânecă.

Trecură de cealaltă parte a căruţei şi albul îi spuse:

— Mă întorc din oraş, Ghideon. Se pare că ai avut dreptate. Preşedintele s-a înţeles cu nemernicul de Wade Hampton. Trupele din Columbia au primit ordin de plecare… În ziua de zece aprilie se vor îmbarca şi vor pleca spre nord.

— Cine ţi-a spus-o?

— De, citeşte şi, tu ziarul acesta, răspunse Abner şi întinzându-şi braţul spre căruţă scoase un ziar şi-i arătă titlul articolului: *Sudul se va bucura de a doua emancipare*. Aici vei găsi toată povestea. Nu se vorbeşte decât de asta. Jason Hugar se umflă în pene. S-a îmbrăcat în uniformă militară şi se laudă că va defila la parada Victoriei din Columbia. Mi-ai spus să stau liniştit şi te-am ascultat. M-am uitat numai la feciorul acela de câine. Unde a luptat el? Eu am luat parte la o groază de bătălii, dar n-am întâlnit nicicând unul cu numele de Hugar.

Ghideon începu să citească articolul, urmărind rândurile repede şi nervos: „Ca urmare a înţelegerii cu guvernatorul, preşedintele Hayes a semnat ordinul care instaurează democraţia şi autonomia Sudului. Ultimele trupe federale vor fi retrase de pe teritoriul statului în ziua de zece aprilie…”

— Mare hărmălaie va mai fi, murmură Abner Lait.

— Cum adică?

— Uite ce-i, Ghideon: Bunicul meu voia să meargă spre vest, dar a venit la el bătrânul Dan Boone şi l-a rugat să treacă în Kentucky. Nici gând, i-a răspuns bunicul meu, om de treabă. Doamne Isuse, ce bine era dacă pleca atunci! Să fi trecut în Kentucky, de acolo în Illinois, să fi străbătut teritoriul acesta blestemat, şi să nu se fi oprit decât la apele albastre ale Pacificului!

— Linişteşte-te, zise Ghideon şi făcu semn spre Ellen care era lângă ei. Hannibal Washington şi Jeff se uitau la ei.

— Şi acum, ce-ai de gând să faci, Ghideon?

— Azi suntem în şase aprilie, nu-i aşa? Mai avem patru zile. Voi pleca la Columbia. Nu ştiu ce voi face acolo, dar voi încerca să fac ceva.

Ghideon intrase în oficiul Western Union din Sumpter Street din oraşul Columbia, şi după ce termină de copiat telegrama, o întinse funcţionarului, un tânăr de vreo nouăsprezece ani, plin de coşuri pe obraz.

— Te rog, reciteşte-mi-o, zise Ghideon.

Tânărul se uită la el, fără să facă vreo mişcare.

— Te-am rugat să mi-o reciteşti, repetă Ghideon.

Funcţionarul începu să citească:

Rutherford B. Hayes

Casa Albă

Washington D. C.

Domnule preşedinte, vă conjur să întârziaţi acţiunea pentru retragerea trupelor federale din Columbia stop Abolirea miliţiei formate din negrii şi albii săraci, lasă forţele celor care sunt pentru reconstrucţie la dispoziţia trupelor federale stop Prevăd începutul tulburărilor şi al teroarei stop Republicanii loiali de aici nu pot înţelege pricina părăsirii tuturor elementelor unioniste din sud stop Stăruim să ne acordaţi ajutorul şi sprijinul dumneavoastră

Ghideon Jackson

Reprezentantul Carolinei de Sud

— Cât costă? întrebă Ghideon.

Tânărul păru că stă pe gânduri, apoi răspunse:

— Zece dolari.

Ghideon se uită o clipă la el, plăti şi plecă. Băiatul se apropie de operator şi-i spuse în bătaie de joc:

— N-am văzut negru care să ştie cât costă o telegramă.

— Fire-ai afurisit să fii, să ştii că pentru astfel de treburi vei fi dat afară din slujbă. Cât ţi-a dat?

— Zece dolari.

— Bun, facem parte dreaptă, fire-ai să fii! Dă telegrama încoa! Băiatul i-o întinse şi operatorul se uită la ea. După ce o citi, fluieră mirat şi o mai citi o dată, cu toată băgarea de seamă.

— Cine ţi-a dat telegrama asta?

— Un negru înalt.

— Uite ce-i. Vei duce telegrama judecătorului Clayton. Spune-i că vreau să ştiu dacă e cazul s-o expediez. Şi gura!

Peste vreo douăzeci de minute tânărul se întoarse:

— Judecătorul a reţinut telegrama şi mi-a dat un dolar. Mi-a spus să ne ţinem gura că va fi vai de noi.

Ieşind din oficiul telegrafic, Ghideon plecă la colonelul J. L. Williams, comandantul trupelor federale. Colonelul era extrem de ocupat; îl lăsă pe Ghideon să aştepte o jumătate de oră până să-l primească. Când Ghideon intră, colonelul îi spuse:

— Îmi pare rău, domnule reprezentant, că te-am făcut să aştepţi, dar mi se pare că întreg sudul ar vrea să-mi vorbească astăzi.

— Ştiu şi înţeleg de ce, răspunse Ghideon. Desigur că pentru aceleaşi păsuri ca ale mele. Iată copia telegramei pe care am expediat-o preşedintelui. Răspunsul poate să sosească în douăzeci şi patru de ore sau poate în zece zile… Până atunci v-aş ruga să nu retrageţi trupele dumneavoastră.

Colonelul citi telegrama apoi clătină din cap:

— Ordinele mele…

— Ştiu că aţi primit ordine, domnule colonel, răspunse Ghideon. Nu vă cer o favoare personală. E vorba de viaţa unui foarte mare număr de oameni.

— Îmi e cu neputinţă, spuse colonelul, îmi pare rău.

— Vă daţi seama ce va urma după retragerea trupelor dumneavoastră?

— Indiferent de ceea ce ar putea să urmeze, va trebui să mă supun ordinelor primite, răspunse colonelul. Dacă ai duce această chestiune în faţa colonelului Hampton, care este comandantul militar al districtului…

— Ar fi în zadar, zise Ghideon. Nu va face nimic. Eu ştiu ce înseamnă ordinele în armată. Am făcut războiul, domnule colonel.

— Inutil să insişti!

— Vă daţi seama că preşedintele n-ar putea nesocoti această telegramă în împrejurările actuale.

— Risc să fiu înaintat Consiliului de Război.

— Eu mă bucur de oarecare trecere la Washington.

— Îmi este cu neputinţă, spuse colonelul ridicând puţin glasul. Crede-mă domnule, îmi e cu neputinţă. Dumneata nu înţelegi că şi eu am doi ochi, dar sunt soldat, nu politician.

O clipă, Ghideon rămase nemişcat în faţa lui, doborât de zădărnicia încercării sale, apoi dădu din cap:

— Îmi pare rău!

— Şi mie, zise colonelul.

Ghideon plecă.

Rămase în Columbia până la zece ale lunii, timp în care trecuse de nenumărate ori pe la oficiul telegrafic. În ziua de nouă trimise a doua telegramă. În ziua de zece asistă la deplasarea trupelor care se îndreptau spre gară; apoi luă trenul şi plecă acasă.

În după-amiaza zilei de cincisprezece aprilie, oamenii din Carwell auziră ţipetele unei femei. Ţipetele ei înfiorătoare aveau un ecou sinistru şi locuitorii satului, cuprinşi de panică, alergau care încotro. Un băieţaş îngrozit apăru din pădurice, văitându-se în gura mare:

— Calul s-a întors acasă, s-a întors singur.

Oamenii urmară pe băieţaş, care se numea Juddy Hale, până la ferma tatălui său, Zeke Hale, un negru voinic şi vrednic, care lucra cu tragere de inimă şi câştiga mult mai mult de pe urma recoltei de bumbac, decât ceilalţi localnici. Aici o găsiră pe Fany Hale, soţia sa, care bocea în gura mare. Văzură şi căruţa la care era înhămat un cal, dar când se uitară în fundul căruţei, întoarseră ochii îngroziţi.

Nu le veni greu să refacă cele petrecute: Zeke Hale plecase la oraş, voia să cumpere o pereche de ghete noi pentru băieţaşul său care împlinise zece ani. La întoarcere, venea la pas ca să se bucure de după-amiaza plăcută de vară. Era omul căruia îi plăcea să lase calul în voie, ca să nu-l obosească peste măsură, mai ales pe timp frumos.

Pe drumul de întoarcere, desigur la o cotitură, cineva se apropiase de căruţă şi-i descărcase în cap două focuri de carabină din imediata apropiere. Detunătura armei speriase calul care o rupsese la fugă, zvârlind pe Zeke în fundul căruţei. Calul alergase până acasă în galop şi Fany Hale uitându-se în căruţă a putut vedea ce poate face o carabină când este descărcată din plin în capul unui bărbat!

După ce-l înmormântară pe Zeke Hale, pentru prima oară, după nouă ani, cei din Carwell ieşiră la lucru cu arma pe umăr.

Capitolul X
Cum a condus Ghideon Jackson lupta cea dreaptă

La Carwell, în dimineaţa zilei de şaptesprezece aprilie 1877! În văi mai stăruia ceaţa care se scurgea ca o dâră lăptoasă printre crengile chiparoşilor. Patru ogari care ieşiseră noaptea la vânătoare, se iviră dintre

pini, călcând obosiţi. Cocoşii cântau, iar la o mică înălţime ciorile zburau în stoluri, grăbite să sărbătorească dimineaţa. Oamenii din aşezările împrăştiate ieşiră la mulsul vacilor ca să îndeplinească muncile dinaintea răsăritului, gândindu-se, ca în fiecare dimineaţă, cum se pomeneşte de când e lumea, la tot felul de nimicuri: …Nelly va da şi azi cu piciorul în şuştar cum îi e năravul?… Mult o să mai răguşească lătrând prostănacul de câine de dincolo de vale? Croncănitul ciorilor, la fel ca în fiecare dimineaţă, are şi el un farmec deosebit… oare astăzi i-o fi prăjind nevasta şi o felie de slănină cu mămăliga rece sau poate chiar o felie de friptură?… Oare viţelul bolnav nu va mai înceta să verse?… Mult îl va mai plictisi durerea din şale?… Gândurile acestea nu erau complicate, dar totuşi aveau însemnătatea lor. Soarele se ridicase dincolo de coama dealului şi lumina lui se revărsa brusc şi abundent ca un torent năvalnic. În regiunea occidentală, soarele lumina o parte a dealurilor, câtă vreme cealaltă rămânea în umbră. Negurile din vale începură să se destrame şi se înălţară întârziind puţin deasupra mlaştinilor. Şerpii de apă şi cei de grădină scoaseră capul la soare ca să se încălzească. Broaştele ţestoase ieşiră şi ele din ascunziş. Iepurii zburdară în hăţiş şi veveriţele alergară printre crengile fagilor. Căprioarele se afundară în codru ca, să se culce sub scutul frunzişului.

După ce-şi isprăveau treaba din jurul casei, oamenii din Carwell se aşezau la o masă plină de bunătăţi: lipii calde, pâine prăjită, sirop de zahăr, unt proaspăt şi rece cu broboniţe de apă, slănină, griş, ouă, uneori pun fript sau peşte prăjit, castroane cu zer în care pluteau bucăţele de unt, cartofi prăjiţi, felii de mămăligă care au sfârâit toată noaptea în tigaie. Toate acestea alcătuiau prânzul celor din Carwell; nu era nemăsurat de mult pentru oameni care lucrau cel puţin două sau trei ceasuri înainte de răsăritul soarelui. Clopoţelul şcolii chemă copiii; plecau de acasă tăind ogoarele şi lăsând altora potecile. Setea lor de viaţă şi zburdălnicia lor îi dădeau mult de furcă lui Benjamin Winthrope. Fiecare zi îi părea o nouă aventură. Trăgea de funia clopoţelului şi-şi făcea curaj, zicându-şi că e o jucărie să predai unor şcolari cuminţi şi ascultători. Se gândea la fiica lui Frank Carson, o fată de şaisprezece ani care se uita la el cu ochii ei. Albaştri, plini de îndrăzneală, şi gândurile acestea îl frământau şi-l bucurau totodată. Oficiul de educaţie al congregaţiei care îl trimisese la Carwell spunea că sarcina aceasta îi fusese încredinţată de Dumnezeu, dar numai după câteva luni el deveni conştient de ce Dumnezeu renunţase la această sarcină înălţătoare! Se îmbărbăta cu gândul la premianţii din clasă: Jimmy, băiatul

lui Hannibal Washington, fetiţa lui Abner Lait şi alţi doi, trei copii. Astăzi, va vorbi celor mai avansaţi despre Emerson. „Emerson”, repeta el în gând în faţa şcolii, şi ascultând chiotele copiilor care se apropiau se bucura totodată de priveliştea încântătoare a pădurii şi a holdelor însorite. „Emerson” repetă el, încă o dată, cu glasul hotărât.

La masă, stând de vorbă cu Marcus, Ghideon se gândea distrat cât de adaptabil este mecanismul sufletului omenesc, cât de uşor se poate acomoda oricărei împrejurări; ceea ce ieri ţi se părea ciudat, este azi lipsit de însemnătate. Se uită la cele două arme proptite de uşă şi îi spuse liniştit lui Marcus:

— Aş prefera să plantez un hectar de tutun în loc de bumbac.

— Totuşi frunzele tutunului nostru sunt frumoase, nu ca cele din Piedmont sau Virginia, e drept, dar recolta se poate vinde uşor. Invenţia aceasta nouă cu ţigările va spori mult consumul de tutun.

— Pământul nu este bun pentru tutun.

— Tutunul slăbeşte pământul.

— La fel şi bumbacul, pământul se vlăguieşte în amândouă cazurile, doar cel mult dacă ai putea face rotaţie în agricultură sau dacă ai lăsa pământul în pârloagă. De ani de zile spun mereu acelaşi lucru.

— Dacă ar fi după mine, aş semăna porumb, zise Rahel.

— Doar nu suntem crescători de vite.

— De ce trebuie musai să lucrezi ca tatăl şi ca bunicul tău?

— După prânz am de gând să fac nişte cumpărături, zise Jenny.

— La oraş?

— Îhî!…

Marcus clătină din cap.

— De ce?

— Vor pleca la oraş câţiva oameni de ai noştri în cursul săptămânii, zise Ghideon.

— Dar astăzi e aşa de frumos afară!

— Vei sta acasă, se răsti Marcus la ea.

— Află că nu primesc ordine de la tine, şi nu voi rămâne acasă pentru că vrei tu!

— Nu te vei urni de aici!

Jenny începu să plângă şi Ellen, care şedea alături de ea, o mângâie pe mână. Ghideon se ridică în picioare, după el Marcus. Când dădu să iasă din

cameră, îşi aruncă ochii la cele două arme; rămase o clipă pe gânduri, întinse mâna după una, şi ieşi.

Pe la zece, Jeff se găsea în casa lui Marion Jefferson; Luisa, soţia lui, avea o eczemă pe mâini; nu era ceva serios, dar mâncărimile o chinuiseră toată noaptea. Jeff o învăţase cum să-şi pregătească o alifie liniştitoare, apoi ieşi pe prispă ca să stea de vorbă cu Marion. Când era copil, Marion îl îndrăgea mult pe Jeff, iar când îl văzuse doctor, se uita la el ca la ochii săi din cap. Stând de vorbă şi discutând de una şi de alta, îl văzură pe Trooper apropiindu-se în goană; venea de acasă, se opri în loc, respiră adânc, înghiţi în sec şi le spuse:.

— Jeff, i-am văzut adineauri pe Jason Hugar şi pe şeriful Bentley îndreptându-se spre casa tatălui tău. Eram în vârful dealului şi nu se putea să nu-i zăresc. Aş putea jura că Jason Hugar îl însoţea în gabrioletă.

— Cred că nu e cazul să ne alarmăm, spuse Jeff.

— Poate că da, poate că ba, răspunse Marion. Ce-ar fi dacă ne-ai lua şi pe noi cu trăsura până acolo.

Intră în casă şi-şi luă arma. Soţia sa îl întrebă speriată:

— Ce s-a întâmplat? Ce ai de gând să faci?

— Nu s-a întâmplat nimic, în orice caz nimic prin apropierea noastră, răspunse el zâmbind. Doar că am văzut şeriful îndreptându-se spre casa lui Ghideon. Ne ducem şi noi să vedem ce se petrece pe acolo.

— Bagă de seamă Marion. Am avut şi aşa destule neajunsuri.

— Fireşte, răspunse el cu glasul liniştit. Cred că nu vom avea alte neajunsuri, totuşi n-ar strica să dai o fugă până la Abner Lait şi să-i spui că şeriful e în drum spre casa lui Ghideon.

După-masă, Ghideon şi Marcus doborâseră un brad înalt, tăindu-l de la rădăcină. Acum săpau jur-împrejur şi-i retezau crengile pline de răşină. Era o muncă potrivită pentru acea dimineaţă. Învârtind toporul îţi vărsai năduful, te răzbunai în tăcere asupra unor lucruri fără simţire. Trunchiul avea să rămână acolo toată primăvara şi vara următoare, iar când frunzele se vor fi scuturat, lemnul va fi tocmai bun pentru a fi despicat în butuci de patru picioare, care ard ca paiele. Lăsând toporul să-i cadă din mână, făcu semn tatălui său.

— Şeriful? întrebă Ghideon.

— Parcă ar fi gabrioleta lui; mă duc într-acolo.

Ghideon dădu din cap. Amândoi îşi luară armele, grăbindu-se înspre casă. Când trecură de cealaltă parte a dealului, o apucară la goană şi ajunseră gâfâind în faţa casei, câteva clipe numai după ce se oprise gabrioleta. În gabrioletă erau Jason Hugar şi şeriful; amândoi purtau veste de piele şi aveau mânecile de la cămaşă suflecate, pe genunchi, fiecare avea câte o carabină cu două ţevi. Rahel ieşise şi ea în cerdac şi se uita speriată, dar răsuflă uşurată când îl văzu pe Ghideon şi Marcus apropiindu-se.

— Bună dimineaţa şerifule, îi zise Ghideon.

Jenny şi Ellen ieşiră şi ele şi stăteau în spatele Rahelei.

Fracus, câinele de vânătoare, începu să latre şi să zburde în faţa lui Marcus, dar văzând că nu-i rost de joacă se lungi pe burtă şi pândea cu atenţie. Marcus stătea cu arma atârnată de braţ, cu trupul puţin aplecat înainte, cu ochii trezi. Rahel simţea că fiul ei este întocmai ca o încărcătură de pulbere, gata să sară în aer. Făcând semn cu capul spre arma ce-o purta Ghideon, şeriful întrebă:

— Plecaseşi la vânătoare, Ghideon?

— Aşa se pare! se răsti Marcus. Şi când vorbeşti cu tată-meu te poftesc să-i spui *domnule*, ai înţeles?

— Domnule, zise Jason Hugar în bătaie de joc.

— Aşa da!

— Bine, domnule, zise Hugar, cu un rânjet pe buze.

— Cu ce te-aş putea servi, şerifule, întrebă Ghideon cu glasul potolit.

— Aşa înţeleg şi eu, răspunse Bentley dând din cap. Pe cinste îţi spun că eşti un om cu chibzuială, Ghideon, şi las dacă nu este o însuşire aleasă în ziua de azi! Să nu ne pierdem cu firea. La ce bun toate astea? Am o însărcinare de îndeplinit, afacere lipsită de importanţă… şi vă găsesc cu armele în mână gata să vă împotriviţi oamenilor legii. Isuse Cristoase, în ţara aceasta nu şade bine unor negri… poate să iasă urât…

— Tacă-ţi gura şi spune ce vrei, zbieră Marcus.

— Ascultă băiete, începu Hugar, ascultă mă negrule ticălos, şi degetele i se încleştară pe trăgaciul carabinei, dacă faci o singură mişcare cu puşca ta de vrăbii, să ştii că-ţi zbor creierii ca unui câine…

Rahel îşi înghiţi un hohot de plâns; Ghideon îşi întinse braţul şi apucă pe Marcus de umăr, aşa încât băiatul simţi cum i se înfig degetele tatălui său în carne ca nişte gheare de oţel.

— Ia-o încetişor Hugar, nu-i nicio pricină de neînţelegere. Şeriful Bentley ştie foarte bine aceasta. El ştie că noi suntem oameni supuşi legilor

şi n-am dat niciodată prilej de ceartă. Armele ce le avem asupra noastră, nu le purtăm din lipsă de respect faţă de legi; aceasta se datorează faptului că abia acum câteva zile un vecin al nostru a fost asasinat.

— Îţi voi spune ceva Ghideon, începu Bentley. Când li se urcă negrilor la cap, fac tot felul de buclucuri. Voi spuneţi că negrul acela venea cu căruţa de-a lungul drumului şi că de la o cotitură, cineva i-a sărit în căruţă şi l-a împuşcat. Vorbele acestea, Ghideon, sunt nişte bazaconii, nerozii cumplite. De unde să ştiu ce urmărea omul acela? Întinde un deget unui negru şi el îţi smulge tot braţul… Iată pricina pentru care-am venit aici..

— De ce ziceţi c-aţi venit?… întrebă Ghideon.

— Fire-ai afurisit să fii; noi suntem acei care punem întrebările.

— Încetişor, Jason, zise şeriful cu glasul liniştit. Ghideon are tot dreptul să pună întrebări, deoarece ne găsim pe proprietatea lui; dreptul acesta este prevăzut în lege. Dar tot aşa, avem dreptul şi noi să-l întrebăm. Vrem să limpezim pe cale paşnică şi cu bună înţelegere pricina care ne-a adus aici. Ieri după-amiază, Ghideon, trei negri au pătruns în casa lui Klark Hastings intrând pe uşa din dos. Klark era în prăvălie, Sally şi fetiţa lor erau singure în casă. Cu glasul cel mai blând, unul dintre negri i-a spus: „Doamnă Sally, suntem flămânzi, fără îndoială că se găseşte ceva în casa dumitale”. Se ştie că acest Klark n-a dat niciun negru afară din casa sa când i-a cerut un ajutor, aşa că femeia s-a dus să le aducă ceva, fără să se gândească la nimic rău. În timpul acesta fetiţa de nouă ani a lui Klark a rămas în cameră şi se uita la cei trei negri…

În momentul acesta apăru trăsurica cu Jeff, Trooper şi Marion Jefferson. Ghideon prinse curaj zărindu-i. Marion şi Jeff coborâră; Trooper rămase în trăsurică cu mâinile încleştate pe Spencerul pe care-l purtase şi în timpul războiului. Vocea lui potolită şi adâncă, se auzi tremurând de revoltă:

— Desprinde-ţi degetele de pe trăgaciul carabinei, Hugar!

Faţa i se făcu roşie ca focul, o arteră îi despică fruntea ca o dungă neagră şi verticală. Tot trupul i se contractă.

— Haide, repede, răcni Trooper.

— Nu fi nebun şi fă ce-ţi spune, îl îndemnă Bentley în şoaptă.

De după colţul casei apăru Abner Lait călare pe calul cu care fusese la arat. Îşi petrecuse peste umăr cureaua carabinei.

— Fă ce-ţi spune, repetă Bentley.

Degetele lui Hugar se descleştară încet.

— Pune-ţi şi dumneata arma jos, răcni Trooper din nou.

— Cum vorbeşti…

— La pământ, zbieră Trooper, făcând o mişcare.

Amândoi îşi întinseră armele pe jos. Abner Lait se apropie de ei şi trecu de cealaltă parte a gabrioletei. Căruţa lui Frank Carson apăru la cotitura drumului venind dinspre mlaştină.

— Lait! De azi înainte vom avea pricină să ne amintim de câte ceva, zise Hugar.

— În orice caz, eu voi avea ce să-mi amintesc.

— Şeriful începuse să ne spună de ce a venit la noi, zise Ghideon şi le repetă cele auzite mai înainte. Continuă, domnule, îl îndemnă el. Suntem curioşi să aflăm şi restul!

Frank Carson oprise căruţa şi se apropie de ei. Bentley îi urmărea cu atenţie.

— Fetiţa stătea nemişcată şi se uita la ei, continuă şeriful. Unul dintre negri s-a repezit, şi i-a rupt rochiţa. Fetiţa a început să ţipe şi maică-sa a sosit într-un suflet. Unul dintre cei doi negri a lovit-o pe Sally, dar femeia a reuşit să se târască până la dulap unde Klark îşi ţinea revolverul. Între timp, cei trei negri o luaseră la fugă.

— Şi ce ne priveşte pe noi afacerea aceasta?

— Negrii au fost recunoscuţi, şi toţi trei sunt de aici, din Carwell.

Urmă o tăcere ca de gheaţă. Apoi Abner Lait izbucni în râs; se auzi glasul lui Jeff:

— Dintre toate neroziile auzite până…

— Stai liniştit, interveni Ghideon, voi vorbi eu.

Se întoarse către Bentley şi-l întrebă:

— Şi acum ce doreşti?

— Să ne predai pe cei trei negri, Ghideon.

— Ce acuzare li se aduce?

— Atac şi tentativă de jaf.

— Cine sunt acei pe care-i acuzi?

— Hannibal Washington, Andrew Sherman şi un alt negru pe care Sally afirmă că l-a mai văzut în prăvălie, dar nu-şi mai aminteşte numele lui. E tot din Carwell.

— Foarte bine, răspunse Ghideon. Nu vreau să discut temeinicia afirmaţiilor dumitale, căci această chestiune nu mă priveşte. Dar niciunul dintre aceşti trei oameni n-au fost în oraş de mai bine de o săptămână. Hannibal Washington a lucrat toată ziua de ieri în apropierea şcolii, clădind

nişte coşuri de cărămidă. Andrew Sherman a ieşit cu plugul şi douăzeci de martori îţi pot dovedi aceasta. Oamenii aceştia, şerifule, pot confirma toate spusele mele. Vasăzică acestea sunt acuzaţiile dumitale! Niciun suflet de aici n-a fost ieri în oraş.

— Nu primesc mărturia negrilor, protestă Hugar.

Ghideon îşi muşcă buzele. Abner Lait se apropie de gabrioletă:

— Eu nu sunt un negru! Uită-te bine la mine!

— Nici mărturia dumitale n-o primesc.

— Nici nu ştii de când îmi ard degetele, câine păcătos, zise Abner Lait cu glasul liniştit.

— Toate astea nu duc la nimic, interveni! Bentley. Nu vrem să iscăm neînţelegeri.

— Nici noi!

— Am venit să-i ridicăm pe acei trei oameni. Vor fi judecaţi în mod imparţial şi li se va da posibilitatea să-şi dovedească nevinovăţia.

— Martorii sunt aici şi n-ai decât să-i asculţi, răspunse Ghideon.

— Vreau să operez o arestare. Ai intenţia să mă împiedici în exercitarea misiunii mele?

— N-ai decât să consideri chestiunea cum doreşti, zise Ghideon. Dacă ţii numaidecât, şerifule, să afli adevărul, ţi-l voi spune! Dumneata minţi… Nu există om cu mintea întreagă care să creadă prostia care mi-ai înşirat-o adineauri; m-ai auzit, minţi!

— Te-am auzit, zise şeriful dând din cap, eu aud şi simt un negru chiar de la depărtare de cinci mile. Îl simt după miros. Eu voi ridica oamenii aceştia, Ghideon, chiar dacă ar fi să mobilizez toate forţele din regiune.

— …sau din afara regiunii, răspunse Ghideon, în bătaie de joc, pe toţi nemernicii pe care Hugar i-a înrolat pentru scopurile sale. Deocamdată, Bentley, te poftesc să părăseşti proprietatea Carwell. Te găseşti pe pământul nostru! Piei din ochii mei!

Oamenii rămaseră grămadă şi se uitară după gabrioleta care se depărta de-a lungul drumului. Urmă o clipă de tăcere, iar după aceea Abner Lait începu să înjure domolit, cu sete şi cutremurat de revoltă.

— Mă întreb dacă ai făcut bine vorbindu-le în felul acesta, zise Jeff adresându-se tatălui său.

— N-are importanţă, răspunse Frank Carson ridicând din umeri. Afacerea asta se coace demult, şi nimic din ceea ce ar spune sau n-ar spune cineva, n-ar mai putea schimba ceva!

— Toată săptămâna, de câte ori mă trezeam dimineaţa, mă gândeam că se vor întâmpla cele ce s-au întâmplat acum, murmură Ghideon. O săptămână să te gândeşti întruna la ceva şi într-o bună zi iată că a venit!

Stând grămadă, sfioşi, fără să înţeleagă de ce au fost scoşi din clasă în timpul lecţiilor, copiii se uitau la bărbaţii care ieşeau şi intrau în localul şcolii. Unii din cei mai mari intrară şi ei odată cu bărbaţii. Nimeni nu-i oprea. Jumătate din cei care se aşezaseră în bănci, aveau arme de toate felurile. Toţi se mişcau încet, aşa cum se mişcă oamenii când nu-şi pot împăca gândurile cu faptele şi cu nădejdile lor. Benjamin Winthrope se retrăsese într-un colţ al sălii şi se uita la ei. Se simţea deopotrivă de tulburat şi de speriat. Era un om tânăr şi absolvise şcoala din Williams în 73. Descindea dintr-o familie evlavioasă, înrudită cu primul guvernator din Noua Anglie, deşi numele şi-l scria altfel. Descendent al unei astfel de familii, dragostea şi sentimentele sale umanitare erau mai mult abstracte, decât reale. Îi trebuise o mare putere de voinţă şi dusese o luptă grea cu sine însuşi, pentru a rămâne în mijlocul acestor oameni liniştiţi, ciudaţi şi cu porniri violente. Prezenţa lui nu mai avea niciun rost, aşa că se hotărî să plece, dacă-i posibil, chiar cu primul tren.

Fratele Peter deschise adunarea cu următoarele cuvinte:

— Fraţilor, ne-am adunat aici, cutremuraţi de groază şi de revoltă, Dumnezeu să ne lumineze ca să putem alege drumul cel bun… şi după ce-l vom alege, Dumnezeu să ne călăuzească şi să ne dea puterea să mergem până la capătul lui. E rândul tău să vorbeşti, Ghideon – şi-i făcu semn.

Ridicându-se de pe scaunul din fundul sălii, unde se aşezase, Ghideon vorbi:

— Chestiunea aceasta nu mă priveşte numai pe mine, eu nu sunt în stare să vorbesc mai bine decât oricare dintre cei de faţă. Eu nu ştiu mai mult decât ştie vecinul meu ce-ar trebui să facem. Cred că ar fi bine ca fiecare să-şi spună părerea pentru a putea lua o hotărâre.

Ochii tuturor erau aţintiţi asupra lui Ghideon; parcă îmbătrânise cu câţiva ani. Hannibal Washington luă cuvântul:

— Cred, Ghideon, că ar fi mai bine să vorbeşti tu în numele poporului, tu eşti omul nostru, ai fost întotdeauna al nostru. Ai şi tu greşelile tale, Dumnezeu le ştie, dar tu umbli cu fruntea plecată şi smerită, Ghideon, şi asta o ştie Dumnezeu. Vorbeşte, noi te ascultăm.

— Prea multe nu sunt de spus, începu Ghideon. Ştiţi cu toţii ce s-a întâmplat, cunoaşteţi şi pricina. Ştiţi că dacă vor ridica trei oameni de-ai noştri, îi vor spânzura de bună seamă şi asta va fi începutul.

Andrew Sherman răspunse abătut:

— Eu nu doresc să sufere ceilalţi din pricina mea, Ghideon. N-am avut destule neajunsuri? Poate că nu vor recurge la spânzurătoare. Să zicem că mă voi duce la oraş; că se vor uita la mine şi vor zice: „Nu este negrul pe care-l bănuim”. Cum ar putea să spună că eu sunt negrul care a dat atacul câtă vreme eu n-am lipsit de acasă toată săptămâna trecută?

— Te vor spânzura, zise Abner Lait. Te vor spânzura, aşa cum sunt sigur că Dumnezeu e în cer.

— Te vor spânzura, repetă Ghideon. De azi înainte eu nu voi mai lua nicio hotărâre fără voi. Va trebui să le luaţi chiar singuri. Dacă se va întâmpla să aveţi nevoie de mine ca să vă conduc, vă voi conduce, dar voi trebuie să hotărâţi. Povestea aceea… de… le trebuia şi lor o poveste ca să dea situaţiei o aparenţă de legalitate. De fapt, au numai de opt zile puterea în mână, opt zile nu ajung ca să distrugă ce am făcut noi în opt ani.

— Şi ce avem de făcut? întrebă Frank Carson.

— Urmează să hotărâţi. Părerea mea e că la noapte, ei se vor întoarce… dacă nu la noapte, e sigur că vor veni mâine, dar nu doi, ci mai mulţi. Vor începe imediat opera de distrugere şi după puţin timp nu vor avea nevoie de nicio justificare legală. Cât despre ceea ce aţi putea face – aveţi de ales! Albii au cu totul altă situaţie. Ei vor putea intra în solda lui Jason Hugar, deşi nu ştiu prea bine dacă el va fi dispus să-i primească… Cred că nici pe albi nu-i aşteaptă o soartă mai bună, sau puteţi rămâne aici cot la cot şi să daţi lupta.

— Bine, dar ne găsim încă în Statele Unite ale Americii! strigă Jeff. Mai există legi şi tribunale aici! Pentru numele lui Dumnezeu, tată, vrei să ne sinucidem?

— Nu este neapărată nevoie, răspunse Ghideon, eu v-am expus posibilităţile. Eu nu am dreptul să aleg. De opt zile nu mai există legi; numai legea violenţei. Tribunalele nu sunt ale noastre… şi numai datorită faptului că suntem aici, în America, mai avem putere să luptăm! Sinuciderea? Nu ştiu ce să zic!… În ziua când bătrânul Osawatomie Brown a intrat în Harper’s Ferry, cu nouăsprezece oameni, el a avut mai puţină putere şi mai puţină nădejde decât avem noi acum, dar a trezit naţiunea din adormire… şi a făcut pe oameni să deschidă ochii şi să vadă! Eu nu vreau

să lupt pentru a muri, vreau să trăiesc. Vreau să lupt astfel încât ţara aceasta să-şi poată da seama de ceea ce se petrece aici.

— S-ar putea găsi şi alt mijloc, zise Jeff.

— Ce alt mijloc?

— De pildă, dacă ai pleca la Washington!

— Am încercat, dar n-am izbutit să fac nimic, spuse Ghideon.

— De ce n-ai mai încerca o dată?

— Ar însemna să nu izbutesc nici de astă dată şi este şi prea târziu. Mâine va fi prea târziu!

Will Boone interveni cu glasul blând şi resemnat:

— Să zicem, Ghideon, că vom lupta. Eu voi încerca să apăr ce este al meu, pentru că aşa se cuvine. Dar cum să ne apărăm? Suntem noi oare o armată ca să putem apăra o întindere de trei mii cinci sute de acri, cât reprezintă loturile noastre? Vom fi prea împrăştiaţi şi rândurile noastre mult prea rare ca să putem rezista!

— M-am gândit şi la asta, răspunse Ghideon. Dumnezeu mi-e martor că în timpul din urmă nu m-am gândit aproape la nimic altceva. Dacă va fi să luptăm, va trebui să adăpostim undeva femeile şi copiii, într-un loc ferit unde să se simtă pentru multă vreme în siguranţă. Cunosc locul potrivit. Destul de încăpător, uşor de apărat şi în imediată apropiere… Mă gândesc la conacul familiei Carwell. Este aşezat pe vârful unui deal şi de acolo ai perspectiva până departe… Dar cred că v-am spus de ajuns, rămâne să luaţi voi singuri hotărârea!

După un ceas, hotărârea era luată, hotărâre pornită pe de o parte din slăbiciunea lor, pe de alta din teama lor, din suferinţele lor, din durerile lor legate toate de zbuciumul muncii lor istovitoare. După ce larma glasurilor se potoli, Abner Lait se ridică în picioare spunând:

— Vom lupta, Ghideon; vrei să rămâi alături de noi?

— Dacă aveţi nevoie de mine, răspunse Ghideon.

— Avem nevoie de tine.

Ghideon se uită în largul sălii, apoi dădu din cap. Se îndreptă spre celălalt capăt, târându-şi picioarele. Fratele Peter îl privea cu ochii înlăcrimaţi, Ghideon îşi scoase ceasornicul şi se uită la cadran:

— Este aproape trei; indiferent de ceea ce vom face, trebuie să începem înainte de a se lăsa noaptea. Nu ştiu dacă vor veni chiar azi. Se poate să vină abia peste câteva zile. Vă propun să ne ducem familiile la

conac; să luăm cu noi hrană şi aşternut. În timpul zilei, cât timp vom ieşi la lucru, le vom putea lăsa acolo sub paza cuiva. În felul acesta, vom şti că sunt în siguranţă. Clopotul şcolii îl vom folosi în caz de alarmă, dar n-aş vrea să folosim şcoala în scopurile noastre… apoi se întoarse spre Benjamin Winthrope.

— Nu ştiu, domnule Winthrope, care este părerea dumitale? În orice caz, chestiunea aceasta n-are legătură cu dumneata. Dar vom fi nevoiţi să întrerupem cursurile.

Winthrope, frecându-şi mâinile încurcat, răspunse:

— Domnule Jackson, din fire nu sunt omul violenţei, nu-s de acord cu ceea ce vreţi să faceţi, chestiunea aceasta nu mă priveşte pe mine. Cred că nu este nimerit de a lăsa toţi aceşti copii la un loc, ei o vor lua razna…

— N-avem altă alegere.

— Voi rămâne un timp oarecare cu dumneavoastră, până când liniştea va fi restabilită, adăugă Winthrope resemnat. La început, lucrurile merg greu.

— Dacă vrei să rămâi cu noi, îţi vom fi recunoscători, zise Ghideon. Apoi se întoarse către ceilalţi: Luaţi cu voi tot praful de puşcă şi gloanţele şi aduceţi-le la conac. V-aş mai sfătui să luaţi făină, carne afumată şi tot ce s-ar putea transporta cu uşurinţă.

Părăsiră localul şcolii, aşa cum veniseră, încet, fără să vorbească prea mult între ei. Toţi îşi strânseră copiii, care în căruţe, care pe jos, ţinându-i de mână. Când dădu să plece, Trooper ieşi în calea lui Ghideon şi-l opri: Ghideon, eu nu-mi părăsesc casa.

— Fă ce vrei, răspunse Ghideon.

Trooper începu să-i spună, cuvânt cu cuvânt, tot ce-i chinuia sufletul.

— Pe vremea când eram sclav, biciul îmi cădea pe spinare mai greu decât celorlalţi şi altă vorbă n-am auzit de când Carwell mă cumpărase la licitaţia din New Orleans, decât: „mă fecior de târfă, mă negru tâmpit, mă negru blestemat”. A plătit pentru mine un preţ mai mare decât pentru orice alt sclav. Dar m-a pus şi la lucru mai greu. Nu puteam răsufla nici dimineaţa, nici la amiază, nici seara, căci n-aveam răgaz. Eu n-am avut parte de un răsărit de soare, nici de nopţi liniştite de odihnă. Când era vorba să fim biciuiţi, supraveghetorul striga: „biciuieşte pe negrul acela, fecior de târfă, ca să fie pildă pentru ceilalţi, căci nu i se va întâmpla nimic” – aşa gemu Trooper şi-şi scoase cămaşa: uită-te la spatele meu, Ghideon!

Fratele Peter şi alţi câţiva se opriră ca să audă ce anume vorbesc. Se uitară la spatele lui Trooper brăzdat de urmele de bici, întocmai ca o hartă lucrată în relief.

— Eu nu-mi voi părăsi casa, Ghideon. Eu şi soţia mea aproape ne-am rupt şalele lucrând pământul acesta. Acum am şi eu o bucată de loc, care este numai al meu. N-am nici stăpân, nici supraveghetor care să se ţină după mine cu biciul. Crede-mă, Ghideon, uneori îmi vine să îngenunchez şi să sărut pământul acela. Am şi o casă a mea; mă aşez la masă şi soţia mea îmi aduce de mâncare. S-a dus cu bordeiul şi cu ghereta pentru pedepsirea sclavilor!… Sunt în casa mea. Voi sta acolo, Ghideon! Nimeni nu mă poate urni din loc.

— Ce faci cu copiii? întrebă Fratele Peter.

— Vor sta şi ei cu mine. Lor nu li se poate întâmpla nimic.

Cu opt ani în urmă Ghideon s-ar fi înfuriat şi ar fi zbierat la el; de astă dată însă se mulţumi să i spună:

— Bine, Trooper, facă-se voia ta!

În după-amiaza aceea lungă de optsprezece aprilie, oamenii din Carwell se mutară din casele lor, ducându-se în casa cea mare de pe plantaţie. Femeile încărcară căruţele cu aşternut, oale, tingiri, provizii, obiecte de gospodărie păstrate cu grijă, un calendar, o carte sau un exemplar din Biblie, un săculeţ cu ace şi aţa de cusut, o figurină de ghips, o gravură lucioasă de Currier sau Ives. Nu vorbeau prea mult de cele întâmplate, vorbiseră o săptămână în şir de unul şi acelaşi lucru, întorcându-l pe toate feţele. Până şi copiii, deşi zguduiţi de evenimentul neobişnuit, păreau mai liniştiţi ca altă dată. Tensiunea nervoasă ajunsese la culme. Bărbaţii se pomeneau că răcnesc pentru orice fleac; o unealtă rătăcită, un copil care le ieşea în cale. Femeile se înfuriau pentru nimicuri, în timp ce marele şi singurul eveniment ce-l aşteptau era acceptat fără murmure şi fără lacrimi. O familie, cu lucrurile încărcate în căruţă, apuca încet spre vârful dealului şi făcea semn altei familii care se apropia din altă direcţie. Căruţele apăreau din toate părţile, una câte una, îndreptându-se spre conac. Când ajunseră la destinaţie, porticul alb al vechii clădiri părea aurit de razele apusului de soare.

Ghideon luă cu el câteva cărţi, nu prea multe. Jeff îşi luă instrumentele şi o parte din medicamentele cumpărate la Charleston. Aşternutul îl puseră pe carul mare cu care cărau fânul şi se necăjiră mult până-l aşezară pe Fred MacHugh cât mai confortabil. Luară cu ei toate armele pe care le aveau:

Spencerul lui Ghideon din război, carabina de cavalerie a lui Marcus, două arme de vânătoare şi un revolver greu, cu ţeavă lungă, marca Colt, pe care Ghideon îl cumpărase cu un an în urmă la Washington. Încărcară cele mai bune tingiri şi vasele Rahelei şi cea mai mare parte din rufărie. Rahel ar fi vrut să lase rufăria acasă. Erau lucruri bune pe care Ghideon le adunase ani de-a rândul; ştia el cât îi place Rahelei să simtă ţesătura fină a cearşafurilor şi a feţelor de pernă, dar Jeff îi spusese:

„Ia-le pe toate!” fără altă explicaţie.

Abner Lait i se adresă lui Jimmy, fiul său, care avea nouăsprezece ani:

— Ce zici de afacerea asta? Timpurile de astăzi nu mai sunt ca acum zece ani. Eu rămân alături de Ghideon, o fac din obişnuinţă. Tu nu vrei să vii cu mine?

Anul trecut, Ghideon îl ajutase pe Abner Lait să-şi cumpere un teren de o sută de acri, pe care Jimmy urma să-l ia în stăpânire după căsătoria sa. Tânărul amintise aceasta tatălui său.

— N-am uitat, dar pământul acela nu este pielea ta ca s-o poţi lua cu tine. Voi merge cu tine!

Abner dădu din cap şi trecu braţul pe după gâtul fiului său. Din partea lui era un gest neobişnuit de afecţiune. Dar băiatul se feri şi intră în casă ca să-i ajute mamei sale la împachetat.

Fratele Peter şi copiii crescuţi de Allemby sosiră cei dintâi la conac. În toţi aceşti ani, aspectul exterior al clădirii nu se schimbase prea mult, doar uşoare urme ale vremii care o îngălbeniseră puţin şi tencuiala se scorojise. Din depărtare, avea acelaş aer impunător şi majestos; de aproape, însă, se vedeau geamurile sparte, curtea năpădită de buruieni şi uşile atârnând în balamale. Mobilierul fusese vândut la licitaţie, dar camerele, deşi goale, nu pierduseră nimic din eleganţa lor. Uriaşa şi monumentala scară interioară cu balustradele de mahon şi treptele de stejar, părea şi mai impunătoare ca odinioară. Galeriile de nuc, minunat sculptate, păreau că păstrează cu răbdare locul scaunelor, al fotoliilor şi al divanelor luxoase, iar ici-colo, sub praful adunat de ani de zile, sub frunzele şi gunoaiele aduse de copiii care se jucaseră prin camerele pustii, se desprindeau spaţii lucioase ale parchetului de stejar. Fratele Peter, care dispunea de puţine bunuri pământeşti, reuşi să schimbe repede aspectul camerei care i se destinase. Cei trei băieţi, care de la moartea bătrânului Allemby trecuseră sub îngrijirea lui, puseră mâna pe mătură şi curăţiră toată casa. Puţin după aceea, se apucară şi ceilalţi de lucru. Gunoaiele şi murdăria adunate în timp

de doisprezece ani nu pot fi înlăturate în grabă, dar în clipa când sosiră căruţele încărcate cu oameni şi lucruri, casa era aproape toată dereticată. Ghideon se ocupă de fiecare, pe măsură ce sosea. Deşi casa avea douăzeci de încăperi, se puse chestiunea organizării vieţii în comun. Bărbaţii urmau să se culce în marea sală de recepţie. Ghideon se sili să-i adune pe cât posibil pe toţi membrii unei familii laolaltă. În unele cazuri, cum era de pildă familia lui Jake Sutter, cu o bunică, o soră, soţie şi trei fiice, i se dădu o cameră separată. Ceilalţi bărbaţi, pentru care nu se găsi loc în altă parte, aveau să doarmă în sufragerie, împreună cu băieţii de zece ani; în timpul zilei, încăperea aceea urma să servească drept sală de mâncare, şi totodată ca sală de studii pentru copiii de şcoală.

Proviziile fură depozitate într-o anexă a bucătăriei şi Ghideon alcătui un comitet de femei pentru supravegherea şi pregătirea mâncării. Un alt grup de femei se ocupa cu curăţenia casei. Bărbaţii astupară cu hârtii ochiurile sparte ale ferestrelor, iar Hannibal Washington cu alţi doi coborâră în rezervorul de apă ca să-l cureţe. Deoarece rezervorul era adăpostit de cele două aripi ale casei, Ghideon hotărî să adune acolo toată rezerva de apă în loc să folosească butoaiele pentru acest scop. Înainte de apusul soarelui, rezervorul era curăţat şi Hannibal Washington chemă un grup de copii ca să-l umple cu apă din fântână. În acest timp, Ghideon trimise şase căruţe să aducă câţiva stânjeni de lemne de foc.

Cei care aveau copii mici şi-au adus vacile şi nutreţ pe câteva zile şi, deoarece grajdurile şi hambarele din Carwell fuseseră mistuite de foc, Ghideon adăposti vitele între cele două aripi ale clădirii, şi în partea din faţă făcu o îngrăditură din carele şi căruţele oamenilor. Făcură lucru bun şi mai mult decât s-ar fi aşteptat, ceea ce îi mulţumi pe toţi. Printre ei, în fană de Winthrope, nu era niciun străin; cei care se găseau acolo, chiar dacă nu se cunoscuseră din ziua naşterii, trăiseră totuşi ani de-a rândul strâns legaţi unii de alţii. Obiceiuri şi ticuri neplăcute şi greu de suportat de alţii, nici nu le băgau în seamă. Faptul că erau împreună era ceva nou pentru ei, puteau discuta împreună şi să stea seara de vorbă mult mai târziu ca înainte. Vechile policandre nu fuseseră demontate şi în seara aceea, Ghideon se arătă foarte darnic cu lumânările. Pusese câte o duzină în fiecare din cele două policandre principale şi lumina dădea interiorului o atmosferă caldă şi prietenoasă.

Ghideon împărţi oamenii pe care-i avea la îndemână în comitete. Era de ajuns, socotea el, ca zece bărbaţi să stea în preajma casei, ceea ce

însemna, punând la socoteală şi băieţii mai măricei, ca rândul fiecăruia să vină o dată pe săptămână. Nu puteau să se gândească prea mult la viitor. Se mulţumeau cu planul pe o zi, două. Un grup de bărbaţi trebuia să se îngrijească de cai, alţii de bunăstarea casei. Era de aşteptat ca prima noapte să treacă fără incidente, dar tot aşa era de prevăzut că oamenii îşi vor pierde răbdarea şi că se vor isca tot felul de neînţelegeri. Pentru copii găsiră o mulţime de însărcinări mărunte, care să-i ferească de tot felul de năzbâtii.

Din două lăzi şi câteva scânduri, Ghideon îşi întocmi un fel de masă. Mulţi aduseseră cu ei şi scaune pentru a avea cât de cât senzaţia confortului. După ce se potoli zarva primei mese luate în comun, Ghideon se aşeză să scrie o serie de telegrame. Voia să trimită una ziarului „New York Herald”; Bennett, proprietarul ziarului, îşi trimisese reporterii să răscolească pământul în căutarea de ştiri senzaţionale, care nici pe departe nu erau atât de dramatice ca cele ce aveau să se desfăşoare aici, la Carwell. Adresă o telegramă preşedintelui; alta secretarului de stat; a treia lui Frederic Douglas, bătrânul şi venerabilul conducător negru. Expedie o alta şi lui Cardozzo, descriindu-i situaţia în care se găseau şi făcând un ultim apel la unire şi acţiune a tuturor elementelor democrate din sud. În telegrama adresată lui Cardozzo, spunea: „Te rog, Francis, nu uita că nu suntem singuri, că mii de oameni cinstiţi şi drepţi de aici din sud, negri şi albi, ar putea considera ca un imbold şi un îndemn faptul că cei din Carwell au refuzat să primească tirania şi teroarea, ca o urmare firească a evenimentelor”. Trimise o telegramă lui Ralph Waldo Emerson, cerând bătrânului să mai ridice o dată glasul pentru apărarea dreptăţii. După ce fură scrise, le dădu oamenilor ca să le citească şi ca să le comenteze. Iar după aceea, îl luă pe Marcus la o parte şi-i spuse:

— Fiule, vreau ca tu să îndeplineşti această sarcină. Este o chestiune de foarte mare importanţă.

Marcus dădu din cap.

— Va trebui să faci drumul până la Columbia, vreau să pleci chiar în astă-seară ca să fii mâine la deschiderea oficiului telegrafic Western Union. Ia mânzul şi Abner îţi va împrumuta şaua. Orice s-ar întâmpla, Marcus, băiatul tatei, ai grijă ca telegramele să fie expediate. Pe urmă te vei întoarce acasă.

— Sigur că mă voi reîntoarce! spuse Marcus.

Ghideon nu-l părăsi o clipă până la plecare şi ieşi cu el afară din casă. Marcus încălţase cizme cu carâmbi înalţi; în buzunarul hainei avea Coltul

cel mare al tatălui său şi telegramele. Îşi luase rămas bun de la toţi şi avea o încredere deplină în reuşită. Zvâcnea de viaţă şi de energie. Era o noapte cu lună, o noapte parcă anume aleasă pentru o plimbare călare la Columbia. Mânzul putea alerga ca vântul. Nimic nu-l va opri în drum, nimic nu-l va împiedica. Peste câteva ceasuri, toată ţara va afla ce se petrece aici, la Carwell. Ghideon se uita la el cu mândrie. Tânărul acesta zvelt, plin de viaţă şi de curaj, era fiul său şi retrăia într-însul anii, propriei lui tinereţi. Ce i se va întâmpla de azi înainte, se va vedea…

— Nu ţi-e frică? îl întrebă el pe Marcus şi tânărul se mulţumi să zâmbească.

Jeff ieşi din casă în momentul când Marcus încăleca.

— Noroc bun, zise Jeff, şi-l bătu cu palma peste picior; apoi ridică capul şi zâmbi.

— Mulţumesc, doctore, răspunse Marcus; şi-n glasul lui se simţi aceeaşi stânjeneală, amestec de ironie şi respect. La întoarcere îţi voi aduce o cutie de buline!

Coborî la pas coasta dealului şi trecu dincolo de ruinele colibelor în care trăiseră sclavii altădată. Puţin după aceea, Ghideon se întinse pe salteaua din sala mare de recepţie. I se părea ciudat să se găsească alături de alţi oameni străini, ascultându-le răsuflarea şuierătoare şi urmărindu-i cum se zvârcolesc în somn. Lumina argintie a lunii năvălea prin ferestrele înalte ale casei, adăugând o nuanţă de vis acestei situaţii ciudate. Ghideon îşi amintea de vremea, azi atât de îndepărtată, când făcea marşuri istovitoare în armată şi tânjea după odihna taberei lipsită de orice urmă de confort, departe de Carwell, de tânăra şi încântătoarea lui soţie; departe de copiii pe care-i părăsise pentru că sosise timpul să-şi facă datoria de om. Gândindu-se la toate astea şi la alte multe întâmplări din viaţa lui, Ghideon aţipi şi fu brusc trezit – nici el nu ştia cât trecuse de când adormise – de zgomotul unor focuri de arme ce veneau de după vale. Focurile se auzeau la intervale şi puţin după aceea se făcu linişte.

Katie, soţia lui Trooper, nu adormise. Îşi iubea bărbatul, dar se şi temea puţin de el. Era cel mai înalt şi cel mai voinic bărbat din Carwell, dar putea fi câteodată blând ca o femeie; se emoţiona până la lacrimi şi se înfuria cu aceeaşi uşurinţă, dar Katie îl înţelegea şi viaţa alături de soţul ei îi era totuşi plăcută. Era scundă şi urâţică, dar Trooper se purta frumos cu ea, nu o înşela şi avea grijă de casă şi nu ridicase niciodată mâna asupra ei, nici asupra

copiilor. E adevărat că avea şi el metehnele lui; când îi intra ceva în cap, cu nimic în lume nu i-ai fi putut-o scoate! Când spusese că lui nu-i trebuie al doilea nume, cum aveau ceilalţi bărbaţi de seama lui – că Trooper este un nume destul de bun, că a fost numele lui de întotdeauna şi că aşa va rămâne – toţi ştiau că acest răspuns nu suportă nicio replică şi că orice vorbă în plus este zadarnică. Când spuse că nu se va urni din casă, Katie se supuse şi zise celor două fetiţe:

— Noi vom rămâne aici, acasă!

Deşi simţea că i se rupe inima văzând cum se îndreaptă celelalte familii încărcate pe căruţe înspre conac, ea nu putea face nimic. Rămânând singuri, căsuţa lor li se păru şi mai mică şi mai izolată. Murea de frică, dar încercă s-o ascundă în faţa soţului ei.

Nu putu adormi, rămase trează cu urechea la pândă, alături de Trooper care dormea dus; el, de nimic nu se temea. Casa, pământul din jurul ei erau ale lui şi cine ar fi cutezat să vină şi să i le ia? Stătea nemişcată şi se gândea la toate ce s-ar putea întâmpla şi deodată i se păru că aude ceva:

— Ascultă, zise ea, şi-l trezi pe Trooper.

— Ce-i?

El ascultă şi i se păru că aude ropot de copite ale cailor în goană. Coborî din pat, îşi puse pantalonii şi, la lumina lunii ce intra pe fereastră, zări Spencerul, îl luă şi ieşi desculţ din casă.

— Unde te duci? întrebă Katie în şoaptă.

— Afară, în faţa casei. Tu, stai locului.

Ieşi în faţa casei şi se opri cu mâinile încleştate pe armă. Aducându-şi aminte că nu are cartuşe, intră din nou şi-şi umplu buzunarele. Copiii se mişcară prin somn şi Trooper se aplecă asupra lor şi îi linişti. Katie se uita la el, dar nu zicea nimic. Ieşi din nou din casă şi se opri în bătaia lunii, ascultând: era un bărbat uriaş, gol până la brâu, cu muşchi puternici, zvâcnind la orice mişcare.

Ropotul de copite încetinise. Îl reauzi venind din partea casei lui Ghideon şi, pe măsură ce drumul se înfunda în pădurea de pini, zgomotul se auzea din ce în ce mai slab. Drumul trecea pe coama unui deal scăldat de lumina lunii, aşa că Trooper putu vedea un grup compact de oameni strânşi unul lângă altul. Erau cam vreo treizeci de inşi înfăşuraţi în cearşafuri albe şi cu glugile ascuţite ale Klanului. Răsuflă adânc, trase o înjurătură printre dinţi, dar nu se clinti din loc. Drumul se pierdea din nou şi ropotul de copite se stinse. Socotea că au ajuns în faţa casei lui Hannibal Washington. Erau

destul de aproape, aşa că Trooper putu desluşi zvonul de glasuri. Din nou se auzi ropot de copite… Prima casă în drumul bandiţilor era casa lui. Trooper se propti în picioare şi-şi umflă pieptul.

Puţin după aceea îi văzu apropiindu-se de-a lungul potecii care şerpuia printre pomi. Câinele său, un ogar frumos, începu să latre furios, repezindu-se înspre grupul care se apropia. Veneau încet, la pas, dar când îl zăriră pe Trooper, rămaseră o clipă pe loc nehotărâţi. În faţa lor, omul acesta în noapte părea ca o statuie de bronz strălucitoare. Văzură arma pe care o ţinea cu amândouă mâinile, se opriră în loc, apoi plecară din nou foarte încet ca şi cum s-ar fi temut să se apropie.

— Ce căutaţi? răcni Trooper cu glasul lui adânc care tremura de mânie.

Katie ieşise în pragul uşii, se uită la oamenii înfăşuraţi în alb şi începu să plângă în hohote.

Unul dintre călăreţii din fruntea coloanei răspunse:

— Am venit să-l luăm pe Hannibal Washington, pe Andrew Sherman şi pe tine.

— Sunt aici, doar mă vedeţi, spuse Trooper.

— Lasă arma din mână.

— Sunt aici, repetă Trooper, şi glasul lui vibră prin noapte ca o tobă uriaşă. Mi-aţi călcat pământul, feciori de târfe ticăloase, ştergeţi-o!

Auzind glasul stăpânului său, câinele se repezi la picioarele cailor lătrând întărâtat. Unul din cai se dădu îndărăt. Cineva strigă:

— Liniştiţi câinele.

Se auzi o detunătură, câinele căzu pe spate, se întoarse de câteva ori pe o parte şi pe alta, apoi rămase nemişcat. Cu obrazul strâmb de furie, Trooper ridică arma şi trase. Un călăreţ cu glugă alunecă din şa şi rămase cu un picior agăţat de scară.

Caii tropăiau speriaţi. Se auziră răbufnind o jumătate de duzină de arme. Gloanţele se loviră ca ciocanele de pieptul uriaş al lui Trooper, dar el totuşi coborî de pe prispă şi se apropie de ei.

Sângele curgea în şuviţe de-a lungul pieptului său ciuruit. Soţia sa începu să ţipe înfiorător. Un glas strigă:

— Împuşcaţi-l!

Se auzi încă un foc de puşcă şi Trooper părea că se împleticeşte. Caii se învârteau în jurul lui. Trooper ridică arma deasupra capului şi braţul întins al călăreţului din faţa lui se auzi pârâind ca o cracă uscată. Ridică arma a doua oară şi-l lovi cu patul ei pe călăreţul de lângă el, zdrobindu-i

clavicula care i se înfipse adânc în piept. În clipa aceea, ar fi fost greu să se tragă asupra lui fără primejdia de a se împuşca între ei. Trooper trânti al treilea călăreţ, îl scutură aşa cum scutură dulăul un şobolan. Unul din oameni descălecă şi apropiindu-se de Trooper îi propti ţeava armei de spate şi trase în plin. Trupul uriaş se prăvăli ca un sac gol. Omul trântit de pe cal zăcea nemişcat şi gemea de durere. Cel cu clavicula ruptă scotea ţipete de fiară; călăreţii trăgeau fără încetare asupra trupului ţeapăn al lui Trooper. Descălecaseră cu toţii. Katie ieşi din casă încercând să se apropie de trupul soţului ei. Îi aţinură calea, îi rupseră cămaşa apoi o trântiră jos, trăgând-o de picioare ca să i le desprindă din şolduri. Dar femeia izbuti să se smulgă din mâinile lor; unul dintre mascaţi trase o înjurătură şi ridicând arma o lovi cu patul peste creştetul capului. Se auzi o pârâitură; craniul zdrobit cedă şi femeia muri pe loc. Dar picioarele se mai zbăteau puţin. Cineva strigă:

— Mă, fecior de scroafă, ce-ai făcut?

Cu ochii căscaţi se uitau la trupul despuiat şi fără viaţă al femeii. Pentru ei, ea nu mai însemna nimic. Apoi se strânseră în jurul călăreţului cu umărul rupt.

Cel pe care Trooper îl împuşcase era mort demult. Cestălalt trăgea şi el să moară.

Stăteau nemişcaţi şi se uitau la el. Sângele se scurgea gâlgâind dintr-o arteră fărâmată.

Se apropiară de casă. Totul părea liniştit. Unul din ei intră în şură şi ieşi cu o sarcină de fân pe care o aşeză dincolo de prag. Aprinse un chibrit. Ceilalţi alimentau focul cu fân, aruncându-l în flăcări, aşa că în câteva clipe toată căsuţa fu cuprinsă în flăcări.

Copiii începură să ţipe. Spaima pe care şi-o stăpâniseră până acum erupse într-un urlet caracteristic celor care se tem fără să cunoască pricina de care se tem. Oamenii începură să se frământe pe loc.

— Sunt copii în casă, spuse cineva.

— Sunt prea mulţi copii negri, răspunse o voce.

— S-au adunat cu toţii la conac.

Acel care vorbise întâi se adresă unuia dintre ei:

— Harry, încalecă şi întoarce-te în oraş, vei întreba pe Bentley unde dracu sunt cei din Calhoun Country. Spunea că noaptea aceasta vor fi aici două sute de oameni. Aş vrea să ştiu unde dracu' sunt? Apoi, după o clipă de gândire, adăugă:

— Spune-i că Matty Klare şi Hep Lawson au murit, apoi îşi întoarse spatele şi se uită la casa care ardea vâlvătaie.

Bărbaţii care dormeau în sala de recepţie fură treziţi de împuşcături. Se îngrămădiră cu toţii la ferestre, uitându-se spre dealul din faţa casei, luminat ca ziua în direcţia detunăturilor, al căror ecou se răsfrângea neîncetat. Puseră mâna pe armă, ieşind fuga pe terasa casei, încercând să răscolească cu privirea noaptea tulbure de afară. Femeile de la etaj strigau: „Ce s-a întâmplat?”. Copiii se treziseră şi ei şi vorbeau în şoaptă.

Câţiva oameni ieşiră ca să cerceteze împrejurimile casei, dar nu văzură nimic suspect.

Primul gând al lui Ghideon, fu Marcus. Dar acum era ora trei după miezul nopţii şi Marcus trebuia să fie foarte departe. Ieşind pe terasă se întoarse spre Abner Lait:

— De unde crezi că au venit detunăturile?

— Mi se pare că din fundul văii unde-i casa lui Trooper.

Îşi aduseră imediat aminte de Trooper şi se uitară unul la altul.

— Sfinte Isuse! oftă Frank Carson.

— Ia uitaţi-vă colo, strigă Hannibal Washington şi le făcu semn. Pe cerul întunecat apăru o roşeaţă din ce în ce mai mare. Li se păru că arde o şură, dar după aceea limbi uriaşe de flăcări se ridicară, şi ei înţeleseră că arde ceva mai mult ca o clădire de lemn. Văpaia se înălţa pe cer şi cineva exprimă gândul ce-i frământa pe toţi:..

— E casa lui Trooper.

— Fetiţele…

Se repeziră buluc de pe terasă, iar Ghideon îi chemă îndărăt.

— Nu vă pierdeţi capul! pentru numele lui Dumnezeu! nu vă pierdeţi capul! Hannibal, nu s-ar putea să te furişezi aproape de ei şi să vezi ce s-a întâmplat?

Hannibal Washington dădu din cap şi dispăru. O mică umbră grăbită înghiţită de întunericul nopţii. După plecarea lui urmă o tăcere şi cei de faţă se uitau la Ghideon.

— Din clipa aceasta nimeni nu se mai mişcă din casă, spuse Ghideon. Mi-aţi cerut să vă conduc, aşa că veţi asculta de ordinele mele; de nu, alegeţi-vă alt conducător.

— Fie cum spune Ghideon, încuviinţă Abner Lait.

— James, Andreew, Ezra, veţi face de strajă, fiecare pe câte o parte a casei şi dacă observaţi ceva, daţi imediat alarma. Postaţi-vă la treizeci de metri depărtare de casă şi semnalaţi orice mişcare suspectă.

Cei trei bărbaţi plecară la posturile lor. Câteva femei ieşiră pe terasă şi începură să vorbească în şoaptă cu bărbaţii; aceştia le trimiseră înapoi cu ordinul să culce copiii din nou. Dar în noaptea aceea nimeni nu dormi la Carwell. După ce trecu un timp, nu se auzi nimic, bărbaţii se adunară în grupuri vorbind cu glasurile stinse despre situaţia lor. Unii se aşezară pe treptele scării de la intrare, alţii se sprijiniră de coloanele dorice parcă şi mai impunătoare în noapte! Cu toţii se uitau înspre coama colinei după care dispăruse Hannibal Washington şi cam la un ceas după plecarea lui, văzură umbra unui bărbat furişându-se înspre casă.

— Hannibal!

Se apropie de ei gâfâind, ud de rouă din cap până-n picioare; fu nevoit să se oprească şi să răsufle adânc înainte de a le povesti tot ce văzuse.

— Unde sunt copiii?

Clătină din cap.

— Cred c-au ars, răspunse el. M-am târât cât am putut mai aproape. Am văzut limpede pe oamenii aceia. I-am auzit vorbind.

— Ce-ai auzit? întrebă Ghideon cu glasul stins.

— Mai aşteaptă să sosească vreo două sute de oameni din regiunea Calhoun, scursoarea din sud a Klanului din Georgia. Vor veni în ajutorul acestora. Ei ştiu că noi suntem aici, în conac.

Un băiat de vreo şaptesprezece ani se plecă deasupra balustradei şi începu să vomite. Trupul i se cutremura de convulsii. Focul de pe cer părea că s-a mai domolit, dar privirile lor cătau acum în alte direcţii. Deasupra copacilor întunecaţi se arătă o altă pată trandafirie roşcată şi pe măsură ce se lăţea, oamenii se întorceau câte unul spre Abner Lait. El stătea pe terasă ţinând pumnii uriaşi încleştaţi şi-şi muşca buza într-atât încât un firicel subţire de sânge i se prelinse pe bărbie. Fără o tresărire a muşchilor feţei, începu să plângă; lacrimi grele curgeau şiroaie pe faţa lui prelungă, arsă de soare. El îngăimă:

— Feciori de târfe. Tot ce-am avut, tot ce-am înfăptuit în viaţă… Osândeşte-i, Doamne, şi nu-i lăsa nepedepsiţi. Te zbaţi, dai în brânci, clădeşti, faci planuri, visezi… pedepseşte-i Doamne!…

— Ghideon, de ce n-am încerca să-i oprim înainte de a da foc tuturor caselor noastre? întrebă Hannibal Washington.

— Tocmai din pricina asta au dat foc caselor. Voiau să ne scoată din conac.

— Eu plec să mă socotesc cu ei, spuse Abner Lait.

— Ba n-ai să pleci! Am admis ca Trooper să rămână în casă şi acum e mort cu soţia şi copiii.

— Eu plec, Ghideon!

— Nu vei pleca… Glasul lui Ghideon era calm şi rece ca un sloi de gheaţă.

Intervenise ceva. Ezra Golden făcuse semnalul convenit. De departe se auzea răbufnitul de copite al cailor care veneau la pas şi prin lumina tulbure se desluşiră chipurile înfiorătoare ale oamenilor mascaţi. Se opriră la o depărtare de vreo sută cincizeci de metri; era un grup de oameni înfăşuraţi în cearşafuri albe, dar erau mai mult de douăzeci, mult mai mulţi.

— Ia ascultaţi! strigă cineva.

— Ce vreţi, întrebă Ghideon, cine sunteţi?

— Ştii foarte bine cine suntem, Jackson! Vrem să ne dai oamenii pe care i-am cerut.

— Orice vorbă e în zadar, spuse Ghideon, vă pierdeţi vremea degeaba.

— Vom veni să-i luăm, Jackson. Dacă nu-i predai, vom da foc la toate casele de pe plantaţii.

Ghideon se întoarse spre oamenii săi şi le porunci, vorbind cu dinţii strânşi:

— Împrăştiaţi-vă cu toţii împrejurul casei. Ascundeţi-vă prin buruieni! Nu trageţi decât când vor ajunge la cincizeci de metri.

Oamenii se desfăşurară în linie de trăgători, ţinând armele în mână şi înaintând cu umărul stâng, târându-se prin ierburile înalte şi prin tufele de mărăcini. Cei de pe terasă se culcaseră pe burtă. Ghideon, Abner şi Fratele Peter stăteau fiecare în dosul unei coloane. Ghideon se uită la Abner şi văzu că ocheşte. Avea o armă veche şi cu ţeava lungă, marca Sharp, dar cu tragere sigură. Părea nemişcat ca o stană de piatră, dar lacrimile îi curgeau de-a lungul obrazului.

— Doamne, iartă-ne pe noi, îngână Fratele Peter. Doamne, iartă-ne pe noi!

Ghideon ridică Spencerul şi ochi. Câtă vreme trecuse de când nu mai îndreptase arma împotriva unei fiinţe omeneşti? Nu este faptă mai lipsită de chibzuinţă decât uciderea; totuşi, în ultima analiză, în felul acesta se poate desprinde dreptatea de minciună. Umbrele porniră înainte repede, apoi în

trap domol. Când ajunseră cam la o sută de metri, Abner Lait trase şi un călăreţ mascat se prăbuşi de pe cal. Ceilalţi începură şi ei să tragă. La şaptezeci şi cinci de metri, contrar dispoziţiilor date de Ghideon, începu răpăiala armelor. Mai căzu un călăreţ şi un al treilea se auzi urlând de durere. Dunga albă a călăreţilor se opri, se învârti şi dispăru în galop, în lumina lunii.

Cei de pe terasă coborâră încet şi se apropiară. Doi dintre cei mascaţi erau întinşi pe iarbă. Doi oameni din Carwell se plecară asupra lor şi le scoaseră glugile. Amândoi erau morţi şi amândoi erau străini. Nimeni nu-i văzuse vreodată prin partea locului.

În acest atac, niciunul dintre cei asediaţi nu fusese rănit. Dar mulţumirea lor se destrăma văzând incendii din ce în ce mai mari. Casele ardeau una după alta, acareturile şi gospodăriile. Cu fiecare nou incendiu sporeau deznădejdea şi durerea altei familii. Femeile şi copiii se adunaseră grămadă şi priveau îngroziţi. Soarele se ridicase pe cer, dar casele ardeau scoţând un fum negru şi gros care se înălţa drept în sus.

Femeile pregătiseră prânzul şi oamenii începură să mănânce, dar nu se auzi nicio vorbă şi niciun râs. Ghideon se gândea că Marcus o fi trimis demult telegramele.

Marcus coborâse la pas şi luase un drum mar scurt care dădea în imaşul unde pe vremuri erau ţinuţi caii de rasă ai plantaţiei. Ocolea şoseaua ce trecea prin mlaştină, ca să iasă pe cealaltă parte, la drumul principal. Mânzul începu să alerge în pas mărunt. În felul acesta putea să înainteze ceasuri în şir, fără întrerupere. Drumul, bătut de lună, era pustiu. Pe o noapte ca aceasta şi cu vântul care-ţi şuiera plăcut pe la ureche ai fi fost în stare să dai o fugă până în iad şi să te întorci şi înapoi! La depărtare de opt mile de Carwell, după ce strânse frâul ca mânzul să se poată odihni puţin, Marcus auzi un grup de oameni apropiindu-se călare. Descălecă şi se retrase cu mânzul în hăţiş, vorbind cu el în şoaptă şi mângâindu-i nasul catifelat. Din ascunzătoare, zări un grup de călăreţi, vreo douăzeci la număr, cu glugile albe ale Klanului. Când dispărură şi nu-i mai auzi, încălecă şi plecă înainte.

Se simţi puţin neliniştit de întâlnirea cu aceşti călăreţi nocturni. Era limpede că ei se îndreptau spre Carwell şi el se întreba dacă n-ar fi mai cuminte să se întoarcă şi trecând prin drumul de ocol, să dea alarma. Dar îşi spuse că douăzeci de călăreţi nu sunt destui ca să poată ataca cu succes

conacul plantaţiei, că tatăl său stă de veghe şi dacă s-ar întoarce înapoi, risca să fie împresurat şi împuşcat. Cu gândul acesta îşi continuă drumul plecându-se peste coama calului şi aţipind din când în când. Vântul îi şuiera pe la ureche şi el se legăna în trapul mărunt al mânzului. Şoseaua rămânea în urmă şi ceasurile treceau. Destul de tânăr pentru a putea uita ce lăsase în urmă şi mândru de misiunea ce i se încredinţase, Marcus începu să vorbească duios cu mânzul: eşti un căluţ minunat, un căluţ tare frumos şi ai o inimă cât o ghiulea de tun, o inimă cât soarele.

Când se iviră zorile, Marcus slobozi frâul şi-i dădu drumul calului la pas. Coti ceva mai departe, intrând într-o luncă. Mânzul gâfâia şi amândoi simţiră nevoie de puţină odihnă. Era sleit de puteri. Îşi legă căpăstrul de braţ şi se întinse pe iarbă pentru o clipă, doar să răsufle puţin. Închise ochii, zicându-şi că nu va putea dormi pe culcuşul acesta tare şi deodată simţi că cineva trage de frâul înfăşurat împrejurul braţului: aţipise câteva clipe. Soarele era acum sus pe cer. Se ridică în picioare şi mânzul se apropie de el ca să-l mângâie. Se uită la ceasornic şi văzu că trecuse de ora opt. Aşa că dormise mai bine de un ceas. Încălecă din nou şi plecă; câteva minute după ora zece intrase în Columbia.

Oamenii îl priveau miraţi pe tânărul călare ce trecea ţanţoş prin cartierul boieresc. În aer se simţea o nelinişte plină de prevestiri. Se duse de-a dreptul la oficiul poştal Wester Union şi-şi legă mânzul de bara din faţa intrării. Somnul nu-l înviorase prea mult, se simţea obosit şi voia să termine repede ca să plece din oraş în căutarea unui crâng de pini, unde să se poată odihni în linişte. Tânărul cu obrazul spuzit de coşuri nu venise încă; în birou era numai operatorul, un bărbat morocănos şi încruntat de vreo patruzeci de ani. Se uită o clipă la Marcus, înainte de a se ridica de pe scaun şi se apropie de ghişeu.

— Ce vrei tinere?

Marcus scoase telegramele şi i le întinse:

— Expediază, te rog, telegramele acestea.

Uitându-se la paginile hârtiei, operatorul îi spuse:

— Tinere, telegramele acestea costă o groază de bani.

Marcus scoase cinci bilete a câte zece dolari şi le puse în faţa operatorului.

— Mi se pare o sumă cam mare pentru un negru!

Ghideon spusese fiului său: „trimite telegramele astea, am toată încrederea în tine”. Marcus răspunse deci cu tonul cel mai prietenos posibil:

— Telegramele acestea le expediez în numele reprezentantului Carolinei de Sud, domnul Jackson. El mi-a dat banii!

— Ţi i-a dat?

— Dacă-ţi spun!

Operatorul începu să citească telegramele, se uită curios la Marcus, la hainele lui prăfuite şi pline de noroi, apoi zări mânzul legat în faţa intrării. Marcus băgă mâna în buzunar şi încleştă degetele pe revolver. Operatorul continuă să citească o parte din telegrame. Apoi luă tot teancul în mână şi spuse:

— Bine, tinere, le voi expedia, şi întinse mâna după cei cincizeci de dolari.

— Expediază-le cât sunt eu aici, zise Marcus.

Operatorul simţi că i se urcă sângele la cap.

— Ia ascultă tinere… expedierea telegramelor cere timp, chiar foarte mult timp. Nu-mi place ca un negru să mă înveţe ce am de făcut, vezi-ţi de treabă şi nu-ţi bate capul cu telegramele astea.

— Eu ţi-am plătit, expediază-le acum, repetă Marcus.

— Ieşi afară!

Marcus scoase revolverul şi-l aşeză în faţa sa cu vârful ţevii la câteva degete de pieptul operatorului, camuflând revolverul cu trupul său, ca să nu fie văzut de public. Ţinea degetul pe trăgaci.

— Chiar acum le vei expedia! porunci Marcus. Aşează-te în faţa aparatului şi începe imediat!

Operatorul se schimbă la faţă, îngălbeni şi buza de jos îi tremura. Încercă să vorbească bâlbâindu-se:

— Tinere, afacerea asta…

— Începe şi expediază-le odată, zise Marcus, nu încerca să pun ceva la cale. Vreau să ştiu ce transmiţi!

Fără să-l piardă pe Marcus din ochi, operatorul se apropie de masă şi se aşeză pe scaun. Întinse telegramele în faţă, puse mâna pe aparat şi imediat începu să ţăcăne: „Atenţie centrala, atenţie centrala, oficiul Suntter Columbia, raportează atacat de un negru oficiul telegrafic al căilor ferate operator informează poliţia atenţie”…

Operatorul repetă semnalul de câteva ori în şir, prefăcându-se că a terminat prima telegramă pe care o mototoli şi o aruncă la coş, apoi luă pe a doua. Bubosul intră în birou. Marcus se uită la el şi îi făcu semn cu ţeava revolverului.

— Treci dincolo şi aşează-te la perete.

Băiatul se supuse imediat şi rămase cu gura căscată, fără să crâcnească. Aparatul continua: „Atenţie centrala sunt nevoit să transmit…” Rupse a treia telegramă şi o aruncă la coş. Un om mai în vârstă intră în edificiu şi după ce Marcus îi făcu semn cu revolverul, se aşeză şi el alături de funcţionar. Operatorul mototoli şi a patra telegramă, aparatul ţăcănea întruna, urmă a cincia, apoi a şasea.

— Am isprăvit, spuse operatorul cu gura uscată.

— Staţi pe loc, nu vă mişcaţi, porunci Marcus, şi ieşi de-a-ndăratelea. Nu vă mişcaţi.

Trecu pragul şi ieşi în stradă cu revolverul în mână; deodată auzi o detunătură de armă şi simţi o durere sfâşietoare în braţul stâng, ca un fier roşu împlântat în carne şi braţul îi spânzură ţeapăn fără viaţă. Resimţi o durere mai cumplită decât tot ce suferise în scurta lui viaţă. Se apropie de mânz străduindu-se să-l încalece. De-a lungul străzii doi bărbaţi înarmaţi se apropiau în goană. Unul se opri şi ochi. Marcus simţi aceeaşi durere sfâşietoare în pulpă. De după colţ apărură alţi patru oameni înarmaţi. Din toate părţile venea lumea în goană.

Marcus izbutise să se agaţe de şa. Cu greu îşi trecu piciorul de cealaltă parte, şi vorbi îndemnând căluţul: „Să zburăm fetiţo, să zburăm”. Se culcase pe spatele mânzului care începu să alerge în galop. Oamenii înarmaţi se opriră trăgând salve. Gloanţele străpunseră trupul lui Marcus. Un glonţ lovi pe mânz care se poticni şi căzu. Căzu, trăgând pe Marcus la pământ. Nechezând sălbatic, iapa se ridică şi o luă la goană. Oamenii trăgeau întrerupându-şi tirul doar ca să-şi încarce armele. Se apropiară încetişor de Marcus, dar îşi dădură seama că e mort. Unul din ei întoarse cu piciorul trupul băiatului cu faţa în sus.

După ce terminară primul prânz, Ghideon se apropie de Benjamin Winthrope şi-l întrebă:

— Mai eşti dispus şi azi să rămâi alături de noi? Pe dumneata te vor lăsa să pleci nevătămat.

— Nu m-am gândit toată noaptea decât la întrebarea aceasta, răspunse Winthrope. Era nebărbierit şi avea ochii rătăciţi; dacă aveţi nevoie de mine voi rămâne aici, poate să vă fiu de folos.

— Îţi mulţumesc, să dea Dumnezeu să n-ai ce regreta.

— M-am gândit la situaţia noastră, n-aş vrea să săvârşesc o faptă de care să-mi pară rău mai târziu.

— Ce-ar fi dacă ai lua copiii la etaj şi le-ai da un fel de lecţie, aşa, ca să aibă o preocupare. Fratele Peter ar putea să te ajute, fără îndoială că le va veni greu să stea îngrămădiţi toată ziua într-o singură cameră. Pentru copii, evenimentele acestea sunt, într-adevăr, îngrozitoare; ei nu sunt în stare să înţeleagă pricina. Dacă ai izbuti să-i faci să înţeleagă, explicându-le în termeni simpli de ce ne găsim aici, ai face un lucru extraordinar.

— Mă voi strădui din toate puterile, zise Winthrope.

— Să nu-i sperii, încearcă să le dai curaj! Cred că mai putem nădăjdui.

Winthrope dădu din cap şi se duse să vorbească cu Fratele Peter. Majoritatea femeilor se adunase în sufragerie. Ghideon le vorbea, explicându-le simplu care este situaţia adevărată.

— Nu era în puterea noastră ca să ne ferim de tot ceea ce se întâmplă. Va trebui să ne ţinem strânşi uniţi laolaltă. Trooper a încercat să facă după capul lui şi ştiţi nenorocirea lui. Singura noastră nădejde este să scăpăm de această încercare, să începem din nou reconstrucţia şi să facem ceva trainic şi de folos care să merite jertfele noastre. Eu nu mi-am pierdut nădejdea. Suntem destul de bine apăraţi aici. Avem hrană pentru mai multe zile, apă îndeajuns, medicamente şi un doctor. Domnul Winthrope vrea să rămână alături de noi şi să se ocupe de copii, cred că fapta sa este de nepreţuit. Părerea mea este că lecţiile cu copiii trebuie să continue şi vor continua indiferent de ceea ce se întâmplă. Dintr-un anumit punct de vedere, noi aici alcătuim o mică comunitate şi problema care se pune este dacă familiile numeroase care sunt silite să trăiască laolaltă un timp mai îndelungat, vor putea convieţui în bună înţelegere? De fiecare alb din această casă avem mai mult de doi oameni de culoare. Cred că aceasta nu poate fi o piedică în calea ţelului nostru comun. Ne-am obişnuit să trăim împreună, să lucrăm împreună şi să ne respectăm unii pe alţii. Tot ceea ce am făcut până acum a plecat de la principiul că în statul acesta, în care albii şi negrii trăiesc laolaltă, suntem obligaţi să lucrăm şi să creăm împreună. Duşmanii noştri sunt de altă părere. Noi nu recurgem la teroare, asasinate şi distrugeri. Luptăm pentru apărarea vieţii noastre şi a pământului nostru şi pentru nimic alta. Astfel vom fi o pildă pentru această naţiune, o pildă de ordine, de disciplină şi de dragoste de libertate. Ieri am făcut planul să lucrăm înainte pământul. Deocamdată planul acesta nu se poate înfăptui. Nimeni nu va părăsi casa fără învoire specială. Bărbaţii vor avea fiecare câte o sarcină.

Trebuie vegheat ca rezervorul să fie mereu plin cu apă bună de băut; vitele trebuie îngrijite şi ne trebuie provizie de lemne de foc. Bărbaţii vor îndeplini toate aceste sarcini. Administrarea propriu-zisă a casei va fi lăsată în grija voastră, a femeilor. Voi veţi împărţi proviziile şi veţi răspunde de ele. Veţi avea grijă de bolnavi şi de răniţi, în cazul când vom avea răniţi. Tot voi veţi îndeplini şi multele însărcinări mărunte care alcătuiesc gospodăria unei case. Şi, ca să sfârşesc, vă rog să nu vă pierdeţi nădejdea. S-ar putea să credem c-am rămas singuri. Dar nu suntem singuri! Noi facem parte din această ţară, din acest popor de oameni de treabă care au clădit această ţară. Aceştia nu ne vor părăsi!

Toată dimineaţa, Ghideon şi oamenii săi urmăriră umbrele mărunte şi nelămurite ale celor ce ieşeau şi intrau în păduricea de pini de la capătul ogorului. Se vedea că se feresc să se apropie şi că umblau de colo până colo, fără ţintă, fără plan. Unii mai purtau încă cearşafurile albe şi glugile, dar cei mai mulţi şi le scoseseră. După cele întâmplate cu o noapte înainte şi după cele ce se vedeau, îţi dădeai seama că se găsesc vreo două sute cincizeci de oameni pe proprietatea Carwell. În cursul dimineţii mai sosiră încă vreo cincizeci de călăreţi dinspre sud. Câţiva făcură înconjurul casei, uitându-se curioşi la clădirea din vârful dealului.

Bărbaţii şi tinerii mai răsăriţi fură împărţiţi în şase grupe de câte opt oameni fiecare, cu un conducător care făcea de strajă câte patru ceasuri, doi de fiecare parte a casei. Ghideon era conducătorul, iar Abner Lait şi Hannibal Washington ajutoarele sale. Fiecare conducător de grupă era un soldat veteran. Leslie Carson, care fusese gornist în timpul războiului şi mai avea şi astăzi goarna lui veche, fu însărcinat să dea alarma la nevoie. În dosul casei, între cele două aripi, carele fură întoarse cu roţile în vânt ca să poată servi de baricadă. Printre care lăsară un spaţiu liber, ca vitele să poată intra şi ieşi în voie.

Către amiază, Ghideon şi Abner, stând pe terasă, văzură un bărbat urcând coasta dealului. Venea pe jos şi pe deasupra capului legăna o faţă albă de pernă atârnată de o prăjină. La depărtare de o sută de metri omul se opri şi strigă:

— Ascultă Jackson, pot să mă apropii de voi?

— E Bentley, spuse Abner Lait.

— Apropie-te, răspunse Ghideon.

Din casă ieşiră mai mulţi bărbaţi şi câteva femei. Formau un grup compact şi se uitau la Bentley, încruntaţi şi curioşi ca şi când incendiile şi asasinatele erau opera omului din faţa lor. Bentley se apropie şi se aşeză pe treptele terasei cu un braţ petrecut pe sub genunchi. Curajul omului acestuia nu putea fi pus la îndoială; oamenii în faţa cărora se găsea erau acei cărora le aprinsese casele şi le ucisese vecinii. Venise singur şi dezarmat. Ridică capul şi se adresă lui Ghideon:

— Să vorbim ca oamenii cuminţi, simplu şi fără gânduri ascunse. Noi, Ghideon, n-avem de gând să pornim război împotriva voastră. Am venit aici ca să arestăm câţiva oameni şi uite ce s-a întâmplat şi unde am ajuns!

— Ştiu ce s-a întâmplat, răspunse Ghideon.

— Foarte bine, să zicem că ne vei preda pe oamenii aceştia.

— Şi pe urmă, întrebă Ghideon?

— Vă lăsăm în pace, spuse Bentley.

— Şi noi să ne întoarcem la casele noastre, nu-i aşa? să trăim pe câmp ca vitele? Sau poate ne siliţi să plecăm din Carwell?

— Ascultă, Ghideon, continuă Bentley cu glasul calm, n-ai dreptul să vorbeşti în felul acesta. Noaptea trecută ne-aţi ucis doi oameni. Tot Carwellul ar putea fi tras la răspundere pentru această faptă, dar sunt dispus să consider întâmplarea ca un simplu accident. Mă voi mărgini să-i iau pe cei trei oameni şi să plec în drumul meu.

— Şi v-au trebuit trei sute de oameni înarmaţi ca să-i arestaţi?

Bentley făcu un gest ca şi cum ar fi aşteptat această întrebare.

— Klanul, Ghideon, este o chestiune aparte. Ştii prea bine că eu nu fac parte din Klan. Jason Hugar îşi are socotelile lui care nu mă privesc. Îmi închipui că el are o sarcină grea care produce emoţii şi băieţii au ţinut să se afle în treabă şi şi-au pierdut poate puţin cumpătul. Dar toate acestea s-au terminat!

— Şi cei doi copii ai lui Trooper au fost arşi de vii, spuse Ghideon îndurerat.

— A fost un simplu accident. Oamenii şi-au pierdut capul.

Will Boone, care era în fundul terasei, strigă cu glas tare ca să poată fi auzit:

— Nu-ţi pierde vremea de pomană, Ghideon, de ce nu-l împuşti pe câinele ăsta turbat?

Bentley ridică ochii şi se uită la Boone.

— Îmi voi aduce aminte, Will, de vorba asta, zise el dând din cap.

— Uite, Bentley, ce zic eu, începu Ghideon. Cred că în clipa aceasta mai eşti în viaţă numai datorită faptului că noi suntem oameni civilizaţi şi supuşi legilor. Sunt încredinţat că tu ştii toate astea. Oamenii de teapa dumitale au instinctul şi înţelegerea primitivă a ceea ce se numeşte civilizaţie. M-asculţi?

— Te ascult, răspunse Bentley cu un râs acru.

— Vreau să mă înţelegi bine. Cunoşti drepturile cetăţenilor acestui stat şi ai acestei ţări, Bentley? Eu le cunosc destul de bine: eu am contribuit la întocmirea constituţiei acestui stat. Nu vei aresta pe nimeni din casa aceasta. Pe de altă parte, noi te vom face răspunzător, împreună cu toţi acei din banda dumitale, pentru ceea ce se întâmplă aici. Te vom trage la răspundere pentru asasinarea lui Trooper şi a soţiei sale; pentru sălbăticia aceea care întrece cu mult cele mai crâncene nelegiuiri ale Klanului: arderea de vii a doi copii mici. Te vom trage la răspundere pentru ticăloasa şi nebuneasca crimă a incendierii caselor noastre din Carwell. Te vom trage la răspundere pentru asasinarea doamnei MacHugh, pentru atacarea şi torturarea lui Fred MacHugh, pentru asasinarea lui Zeke Hale, a lui Annie Fisher… pentru toate biciuirile, torturile şi asasinatele ce le-aţi comis aici la Carwell. Pentru toate aceste fapte, Bentley, te vom trage la răspundere pe dumneata şi banda dumitale. Am avut prea multă răbdare; noi am creat ceva de seamă în această ţară şi nu ne vom abate de la ţelul nostru. Vom crea şi de aici înainte. Ne vom strădui să distrugem activitatea dumitale şi tot ce reprezinţi dumneata şi prietenii dumitale. Atât am de spus şi o spun în numele poporului meu. Întoarce-te la prietenii dumitale şi spune-le şi lor. Spune-le că vom ucide pe oricine va îndrăzni să se apropie de această casă, la depărtare de o bătaie de puşcă. Spune-le că aşa am hotărât noi.

— E tot ce ai să-mi spui, Jackson? întrebă Bentley.

— Tot.

— Foarte bine!

Şeriful se ridică în picioare, îşi scutură de praf pantalonii, se uită la cei de pe terasă, insistând asupra figurilor oamenilor albi, apoi se întoarse, coborând coasta dealului.

În aceeaşi zi, spre seară, începu primul atac mai important. Cam două sute de oameni ai Klanului neîmpiedicaţi de cearşafurile albe pe care le scoseseră, începură să se caţăre pe coama de vest a dealului. Atacul fusese pregătit cu multă socoteală, alegând ceasul când soarele coboară, când

lumina puternică apune, scăldând clădirea în lumină puternică şi orbind pe apărători. Ghideon porunci ca trei grupe să apere partea bătută de soare şi aripile casei. Se instalară în spatele carelor răsturnate şi în faţa ferestrelor; restul oamenilor urma să apere celelalte trei părţi ale casei. Întinseră armele şi-şi făcură umbră cât putură. Ordonaseră femeilor şi copiilor de la etaj să se culce cu burta la pământ. Oamenii Klanului se apropiau încet, străduindu-se să nu atragă atenţia celor din casă, folosind orice tufă de buruiană, orice muşuroi în dosul căruia să se poată tupila.

— Oare câţi dintre eroii aceştia au luptat la Gettysburg? întrebă Frank Carson, amintindu-şi rândurile compacte ale oamenilor neclintiţi care dădeau asaltul sub un foc năprasnic.

La trei sute de metri, Hannibal Washington ochi cu arma lui cu ţeava lungă, umezi vizorul cu degetul muiat în gură şi trase.

— N-am nimerit pe nimeni, zise el.

Oamenii Klanului începuseră să tragă. Gloanţele lor loveau în pământ sau se pierdeau fără putere, turtindu-se de carele răsturnate sau de pereţii casei. Marion Jefferson, care stătea peste o armă de vânătoare, veche şi cu ţeava lungă, ţinti şi lovi pe cineva. Un bărbat se auzi ţipând la mică depărtare. Începură să tragă şi ceilalţi, încet şi cu băgare de seamă. Când ajunseră la o sută de metri, oamenii Klanului se ridicară în picioare şi porniră la asalt. Soarele trecuse dincolo de zare şi lumina era prea slabă, aşa că-i vedeau nelămurit, dar îi auzeau chiuind. Partea din spatele casei, între cele două aripi, pârâia de focurile armelor. Când ajunseră la douăzeci de metri, rândurile celor care asaltau se rupseră şi se împrăştiară. Cel puţin doisprezece rămaseră pe teren. Ceilalţi se prăvăliră în jos pe coasta dealului, unii şchiopătând, alţii târându-se.

— Încetaţi focul! strigă Ghideon. Nu mai trageţi!

Tăcerea ce urmă li se păru chinuitoare. Din dosul baricadei se auziră gemete şi un glas strigă pe Jeff. Spaţiul dintre cele două aripi ale casei era învăluit în umbră adâncă. Unul dintre apărători îşi apăsa palma pe braţul din care-i ţâşnea sângele. Cel care gemea, Lacy Douglas, avea un umăr zdrobit. Jeff, după ce-i legă braţul, porunci celor din apropiere:

— Să nu vă atingeţi de el. Lăsaţi-l unde se găseşte.

Oamenii se adunaseră grămadă şi cercetau pagubele suferite, dar cu ochii aţintiţi spre coama dealului. Marion Jefferson rămase nemişcat la postul său, întins peste arma sa de vânătoare. Când Will Boone se apropie de el şi-l apucă de umăr, trupul i se întoarse pe cealaltă parte. Un glonţ îi

pătrunsese între sprâncene. Câţiva oameni se adunară în jurul lui şi se uitară la el, fără să scoată o vorbă. Un glas se auzi în noapte ţipând spasmodic. Jeff, care era ocupat cu bandajarea umărului rupt, ridică capul.

— De ce nu vă mişcaţi? Pe deal este un rănit

Oamenii tăcură. Apoi Will Boone îşi scoase haina şi acoperi cu ea obrazul lui Marion Jefferson. Ghideon întinse mâna spre Hannibal Washington şi-i spuse:

— Ia cu tine câţiva oameni şi duceţi rănitul în casă.

Hannibal făcu un pas, apoi se opri.

— Lăsaţi-l acolo! zise Abner Lait.

— Duceţi-vă, oameni buni, le spuse Ghideon cu glasul liniştit, duceţi-vă.

Jeff pregătise din vreme o cameră care să-i servească de infirmerie. Adusese acolo cele mai bune lămpi care le găsise şi le alesese pe Eva Carson şi Hanna Washington ca infirmiere. La lumina lămpii, Jeff examină rănitul şi găsi glonţul care pătrunsese în pictor. Fusese împuşcat în două locuri. Al doilea glonţ îl lovise în pântece, aşa că era puţină nădejde ca să poată scăpa cu viaţă. Jeff reuşi să extragă glonţul. Rănitul avea un cap mic, roşcovan, ochi albaştri, apoşi şi se căznea să spună ceva, dar Jeff nu-l putea înţelege.

— De unde eşti, îl întrebă Jeff, cum te cheamă?

— Screven, murmură rănitul. Screven… Screven…

Dar fie că numele acesta era al lui, fie că era al unui oraş din Georgia, Jeff n-avea cum să ştie.

Lacy Douglas se zbătea în dureri cumplite, dar Jeff nu-l putea ajuta cu nimic. Fractura era serioasă; dacă nu intervenea o cangrenă, urma să stea nemişcat câteva săptămâni în aceeaşi poziţie incomodă. Celălalt fusese rănit superficial, pierduse puţin sânge, dar rana nu prezenta nicio gravitate.

În timp ce se ocupa de răniţi, Jeff se simţi copleşit de amărăciune şi nemulţumire. Tot ce se întâmplase era din vina lui Ghideon: O adevărată nebunie! Din lupta aceasta inegală, nu puteau rezulta decât sânge, moarte şi nimicire.

Întinseră pe Marion Jefferson într-o odăiţă din fundul casei; soţia, sora, copiii şi mama lui bătrână îl vegheau şi-l boceau; plânsul şi bocetele lor se auzeau în toată casa. Fratele Peter încercă să-i mângâie şi să-i liniştească repetându-le vechile cuvinte auzite de atâtea ori: „Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat!” Dar de ce se întâmplase toate

astea nici el nu ştia. Credincioşii săi se deosebeau de credincioşii altor predicatori. Cunoscuse oamenii aceştia în toate împrejurările vieţii lor: la naştere, în copilărie, tinereţe, prima bărbăţie şi în anii maturităţii. Acum îi vedea morţi, dar nu de moartea pe care o ştia el, aceea care se apropie încet, uşoară, firească şi blândă, atunci când un bărbat sau o femeie îşi dă sufletul odată cu ultima răsuflare – ci era o moarte năprasnică şi înfiorătoare. Fratele Peter nu înţelegea nimic. Pe vremuri îi spusese lui Ghideon: „Tu eşti ca un copil. Aştepţi nerăbdător ca găleata care-o cobori în fântână să se umple cu apă proaspătă. Ai răbdare şi vei vedea!" Dar acum nu ştia ce să-i mai spună; pentru el, Ghideon devenise un bărbat aspru, ciudat şi sigur de sine. Când intră Ghideon în camera mortului, plecă ochii şi se uită la trupul ţeapăn, dar pe faţa lui nu tresări niciun muşchi. Se uită câteva minute cu ochii uscaţi la Marion Jefferson, dădu din cap şi plecă. Nicio vorbă de mângâiere Luisei, nimic Fratelui Peter şi nici copiilor…

Ghideon, Hannibal Washington şi Abner Lait ieşiră pe terasă şi vorbeau despre cele petrecute, despre cele ce vor veni, despre cele ce făcuseră, până acum şi cele ce vor trebui să le mai facă. Era a doua noapte cu lună; a doua noapte când luncile şi holdele din jurul conacului erau învăluite într-o ceaţă argintie.

Departe, la picioarelor lor, dincolo de copaci, puteau vedea tabăra celor din Klan care aprinseseră focuri. Flăcările înconjurau aproape toată casa lăsând câteva spaţii întunecate. Toată seara Ghideon se gândise la Marcus. Dacă s-ar fi desfăşurat totul normal, băiatul trebuia să se fi întors foarte curând, afară de cazul dacă s-o fi oprit să doarmă undeva. Nu-i va fi greu să se strecoare printre rândurile Klanului. Marcus era ca o sfârlează şi s-ar putea uşor furişa; chiar şi fără cal ar fi putut ajunge până aproape de casă, fiindcă Marcus era în stare să treacă prin rândurile lor şi să se repeadă în goană pe coasta dealului, aşa că prevenise pe străjeri. Îşi simţea inima îngheţată şi tot trupul încremenit de groază, gândindu-se că s-ar fi putut întâmpla ceva rău băiatului. Nu putea să explice nimănui, nici chiar Rahelei, care erau legăturile dintre el şi Marcus, carne din carnea lui, sânge din sângele lui. Cea mai mare fericire pentru el era să stea alături de băiatul său drag, să meargă cu el la vânătoare, să-l audă cântând din acordeon. Cu Jeff era altceva, îşi dădea bine seama de deosebirea raporturilor dintre el şi Jeff.

— Un singur mort, Ghideon; situaţia noastră nu este disperată, când te gândeşti că de partea cealaltă au căzut cel puţin paisprezece.

— Mortul acela este cap de familie, răspunse Ghideon.

— Nu crezi că vor reîncepe atacul?

— Sunt nişte proşti, spuse Hannibal Washington, dar să ştii de la mine că de aici înainte vor şti cum să procedeze. Pentru moment sunt îngroziţi şi nu mai au curajul să se apropie de casă, dar pot aduce ajutoare. Vor aduce alţi şase, şapte sute de inşi şi pot să jur că vor găsi mijlocul ca să se apropie de noi.

— Cred că am comis o greşeală, zise Ghideon. Ar fi fost mai bine dacă oamenii noştri ar fi tras de la etajul de sus. În felul acesta cei care atacau nu s-ar fi putut adăposti după moviliţele de pământ. Femeile ar fi fost mai în siguranţă la parter.

— Eu am fost foarte prudent cu fiecare glonţ tras.

— Ştiu!

Niciunul dintre ei nu aduse vorba de Marcus. Dar într-un târziu Abner Lait spuse:

— Pe mine, Ghideon, mă bate gândul să mă furişez printre rândurile lor şi să ajung la Columbia.

— Mai aşteaptă.

— Va trebui să vorbesc cu oamenii cum să-şi folosească muniţia, adăugă Abner Lait. Pentru Dumnezeu, nimeni n-are voie să tragă decât în clipa când vede limpede ţinta. Astă-seară au tras care de care, parcă ar fi fost nişte copii la serbarea de patru iulie[4].

— Să îngropăm morţii în noaptea aceasta, zise Ghideon.

— Pe Marion?

— Şi pe ceilalţi, n-aş vrea să-i vadă copiii mâine dimineaţă; apoi adăugă: câte cartuşe avem peste tot?

— Cu armele de vânătoare?

— Nu, numai puştile.

— Cam vreo două mii.

— Am presimţirea că Marcus va fi la noapte acasă, spuse Ghideon.

Ceva mai târziu, Rahel ieşi pe terasă, se apropie de locul unde stătea Ghideon singur, şi-l strigă încet:

— Ghideon!

Se apropie de el şi se strânse la pieptul lui.

— Lasă-mă să stau lângă tine, Ghideon!

El o cuprinse şi o strânse în braţe.

— Marcus se va întoarce curând, zise el.

— De ce l-ai trimis, Ghideon?

— Pentru că am într-însul aceeaşi încredere ca şi în mine.

Rămaseră câteva clipe nemişcaţi, apoi femeia întrebă din nou:

— Din ce parte va veni, Ghideon, dacă ar fi să se întoarcă?

— Nu ştiu, din partea ce i se va părea mai potrivită.

— Crezi că se va întoarce, Ghideon?

— Cred, zise el.

— Fie cum spui tu, Ghideon! Când tu spui ceva, aşa se întâmplă.

El se întoarse şi îi spuse:

— Rahel dragă, te iubesc!

Ea se ridică în vârful picioarelor şi-l mângâie pe faţă.

— Crede-mă, orice s-ar întâmpla, că te-am iubit întotdeauna. Am ajuns la o situaţie pe care n-am râvnit-o niciodată. Poporul avea nevoie de un om pe care l-au dorit ei, iar din clipa în care ei m-au ales, pentru tine am devenit un bărbat aproape străin. N-aveam nicio vină; poate dacă aş fi fost mai bun, mai tare…

— Tu eşti un om bun, Ghideon, şopti ea.

— Eu sunt un om ca toţi oamenii. Poporul are darul să poată alege pe un om oarecare, să-l crească şi să-l ridice la loc de răspundere. Se vor găsi cândva oameni care vor înţelege de ce un lucru trebuie să se întâmple, oameni care vor fi în stare să conlucreze şi să facă planuri măreţe, să clădească ceva durabil, greu de distrus…

— Ghideon, viaţa mea, dragostea mea, încerca femeia să-l îmbuneze ca pe vremuri, apoi, târziu, adormi în braţele lui.

Ghideon aţipea şi tresărea din când îţi când în somn. Era amorţit, când Hannibal Washington se apropie şi-l trezi ca să-i spună:

— Se crapă de ziuă.

Ca tăişul rece al unui cuţit înfipt în inimă, Ghideon simţi deodată că Marcus nu se va mai întoarce.

În ziua a doua de la începutul măcelului, oamenii Klanului înaintară pe linia de bătaie. Erau cel puţin cinci, şase sute de inşi şi păreau mai disciplinaţi. Se târâră până la o distanţă de unde puteau bate cu arma, îşi săpară gropi în pământ şi începură să tragă, susţinând un foc intermitent. Nimeriră doi catâri şi o vacă, aşa că asediaţii fură nevoiţi să ucidă animalele

rănite. Focul acesta fu de mică importanţă. Femeile şi copiii fură aduşi la parter şi bărbaţii căptuşiră pereţii cu scânduri şi saltele. Ghideon porunci ca nimeni să nu răspundă focurilor de armă în afară de Will Boone şi Hannibal Washington, cei mai buni ţintaşi. Se urcară pe acoperiş şi se întinseră unul lângă altul; îşi umezeau vizorul armelor şi stăteau cel puţin cinci minute cu arma aţintită înainte de a trage. Will Boone îi povestea că străbunicul său era în stare să împuşte o veveriţă de la o sută de metri; că străbunicul său putea face cutare şi cutare lucru, până când Hannibal Washington îşi pierdu răbdarea şi întrebă:

— Ia spune, cine dracu' a mai fost şi străbunicul cela al tău?

— Ei comedie, măi prostănacule, cine ar putea să fie după numele care-l port!

Dar tirul lor atrase atenţia oamenilor Klanului. Două sau trei sute de arme se îndreptară spre ei. Gloanţele se înfigeau în streaşină, împroşcându-le feţele cu aşchii. Zece minute după aceste împuşcături, Hannibal Washington se întinse moale peste Spencerul său şi rămase nemişcat. Will Boone îl împinse cu cotul şi văzând că nu mişcă începu să înjure încet printre dinţi, în timp ce trăgea fără întrerupere, până simţi că i se înfierbântă arma în mână. Dar nu mult după aceea, încetă şi el să mai tragă.

Morţii fură îngropaţi în curtea unde erau ţinuţi caii şi catârii. Dar lucru ciudat, acum nimeni nu mai plângea; chipurile oamenilor erau fără viaţă, aspre şi îmbătrânite; până şi copiii păreau oameni bătrâni. Fratele Peter citi din psalmi: „În deznădejdea mea strigat-am către Domnul Dumnezeul meu şi El a ascultat glasul deznădejdii mele". Urmărind această ceremonie, Ghideon se strădui să-şi aducă aminte de vremea când trăia bărbatul acela negru şi mărunţel, blând, înţelept, plin de curaj, un bărbat de o nebănuită demnitate, priceput la toate, un om la care se recurgea în cele mai grele împrejurări şi care dădea întotdeauna sfatul cel mai cuminte. Acum el se odihnea în pământul cald şi afânat al Carolinei, alături de albul al cărui străbun fusese Daniel Boone.

Focul dură toată noaptea şi încetă odată cu ivirea zorilor. Oamenii îşi înghiţiseră prânzul în tăcere. În mijlocul aceleiaşi tăceri, Benjamin Winthrope citi copiilor *Legenda lui Sleepy Hollow*. Jeff stătea tăcut, aplecat asupra albului a cărui faţă era aprinsă şi urmărea cum trage să moară fără să ştie cum îl cheamă, de unde a venit şi ce îndemnuri nelămurite l-au făcut să vină la Carwell.

În această tăcere, Bentley se apropie cu un steag alb în mână strigând:

— Pot să mă apropii?

Nimeni nu-i răspunse. Veni până la cincizeci de metri şi le strigă cu glasul ridicat pricina pentru care venise. Cei din Carwell aveau un doctor, pe Jeff Jackson. Bătrânul doctor Leed era beat turtă şi nu se trezise de o săptămână. Oamenii Klanului aveau răniţi. Unul avea piciorul rupt care începuse să gangreneze. Piciorul trebuia tăiat; de nu, omul era condamnat. N-ar vrea Jeff să vină să îngrijească de bolnavii lor? Le dă cuvântul de onoare că-i vor îngădui să se întoarcă între ai lui.

Abner Lait se uită mirat la Ghideon care zâmbea cu amărăciune, apoi spuse:

— După cum vezi, oamenii aceştia ne cunosc. Ne cunosc mai bine decât îi cunoaştem noi.

Bentley plecă, Jeff ieşi pe terasă:

— Ai auzit? întrebă Ghideon.

Jeff dădu din cap. Abner Lait spuse:

— N-au decât să crape, răniţii lor.

— Pe Dumnezeul meu, dacă va mai îndrăzni să se apropie de casa noastră feciorul acesta de târfă, praf îl fac, scrâşni Frank Carson.

— Mă duc la ei, spuse Jeff.

Ghideon se întinse după el, smuncindu-l de braţ, îl răsuci în loc şi răcni:

— Mă, nenorocitule, tu eşti fiul meu, nu e cu putinţă oare ca să te conving că oamenii aceştia nu sunt oameni civilizaţi şi că nu avem de-a face cu un duşman care înţelege cum ar trebui să se comporte? Oamenii aceştia urmăresc distrugerea noastră. Nu sunt oameni cu simţăminte nobile! Cuvântul lor nu înseamnă nimic. Ei nu fac nicio deosebire dintre bine şi rău. Noi nu putem sta de vorbă cu ei. Au corupt până şi gândirea. Ne găsim în situaţia de azi, datorită numai faptului că noi nu i-am judecat cum s-ar fi cuvenit şi am fost destul de naivi să-i credem oameni de omenie. Le-am oferit pe o tavă de argint cinstea noastră, simţul nostru de dreptate şi adevăr – iată de ce ne-au luat-o înainte, iată de ce pe tot cuprinsul Sudului oamenii, buni şi cumsecade, bărbaţi şi femei, sunt terorizaţi şi dezbinaţi.

— Eu mă duc la ei, declară Jeff. Am jurat să tămăduiesc suferinţele semenilor mei. Am jurat să vindec rănile pricinuite de oameni.

— Nu vei pleca, repetă Ghideon, am pierdut un fiu, dar cel puţin el a ştiut că noi ducem o luptă dreaptă şi a fost pătruns de dreptatea cauzei

noastre.

— Tată, ca să mă opreşti, va trebui întâi să mă ucizi, spuse Jeff cu glasul foarte liniştit.

— Aşa să-mi ajute Dumnezeu că… începu Ghideon, dar Abner Lait îl apucă de braţ:

— Lasă-l să plece, Ghideon!

Jeff termină amputarea şi omul fu ridicat, pe jumătate leşinat, gemând întruna. În timp ce-şi ştergea mâinile, Jeff se uita la grupul de curioşi, adunaţi împrejurul lui şi le spuse:

— Acum îi trebuie odihnă. Natura îşi va urma cursul firesc. Când ţesuturile moarte vor cădea, cusătura va fi mai puţin vizibilă. Veţi încerca să scoateţi firele trăgând uşor de ele, dar uşor, căci e foarte dureros. Când cusătura va dispare, înseamnă că vindecarea vine neîntârziat. După aceea, orice medic va putea continua tratamentul… afară de cazul când intervine o otrăvire a sângelui. Este cea mai mare primejdie.

Se simţea obosit. Sub dogoarea soarelui nu era locul cel mai potrivit pentru o operaţie. Îngrijise şi de alţi doisprezece răniţi – şi abia se mai putea ţine pe picioare.

— Acum voi pleca, zise el.

— Domnule!…

Aplecat asupra trusei, ridică ochii, uitându-se la cel care-i vorbise: un bărbat lat în umeri, cu obrazul ars de soare şi cu mâna încleştată pe mânerul revolverului.

— Am terminat, acum plec.

— Domnule…

Jason Hugar, care stătea alături de şeriful Bentley, spuse:

— Dumneata eşti medic, Jackson. Când un negru devine doctor, prezenţa lui provoacă tulburări ca cea de acum. Ca dumneata au fost ei şi alţii – şi astfel se iscă neajunsurile de care suferim azi.

Jeff se uită o clipă la el, închise apoi trusa şi dădu să plece. Bărbatul lat în umeri îi tăie drumul.

— Domnule!… repetă el.

— Ce doreşti? întrebă Jeff.

— Vreau să te porţi aşa cum trebuie să se poarte un negru blestemat. Spune, „domnule” când te adresezi superiorilor tăi!

Jeff se uită la el puţin nedumerit. Simţea deodată şi frică şi indignare şi în plus un sentiment de curiozitate. Dar mai presus de toate simţea o dorinţă

nespus de mare de a arunca brutei din faţa lui cuvintele înţelepte ale tatălui său; să-i strige toată durerea şi dispreţul său pentru cruzimea sălbatică dezlănţuită la Carwell.

— Vrei să-ţi spun „domnule”?

— Bineînţeles!

— Domnule… începu Jeff şi adăugă: îmi daţi voie să plec, domnule…

Bentley începu să râdă, dar Jason Hugar, cu ton poruncitor, spuse:

— Jackson, nu vei pleca de aici!

— Ce vrei să spui?

— Că nu vei pleca, nimic alta.

Bentley interveni:

— Jackson, mâine nu va mai fi nevoie de dumneata acolo.

— Ar fi mai cuminte să rămâi aici.

Jeff se uită la ei: mirarea lui era mai puternică decât spaima brusc trezită. Ştiinţificeşte, se gândea Jeff, nu există imposibilul; întotdeauna este o pricină, o cauză pe care trebuie s-o identifici.

— Eu am venit aici, vorbi el, pentru că am socotit de datoria mea să îngrijesc de răniţi şi bolnavi, înţelegeţi aceasta? Am venit aici, pentru că m-aţi chemat. Ca medic nu puteam refuza cererea dumneavoastră. Cum îmi puteţi pretinde să rămân aici?

Omul lat în umeri răcni:

— Domnule, negru ticălos, fecior de câine!

Jeff clătină din cap.

— Eu plec! şi împinse la o parte pe omul cu umerii laţi.

Fu singurul gest de care-şi mai putu da seama; conştiinţa lui se pierdu; desluşi ceva asemenea unei detunături, apoi nimic. Zăcea întins la pământ îngropând trusa cu trupul său voinic.

— Bată-te Dumnezeu, al dracului de negru ticălos! scrâşni omul cu umerii laţi.

Rahel şi Jenny stăteau lângă Ellen, fără să poată găsi un cuvânt de mângâiere. Orbirea ei cuprindea de azi înainte tot universul; întunericul în care se zbătea era nemărginit.

În noaptea aceea Abner Lait se apropie de Ghideon şi-i şopti:

— Cu Marcus? Cred că bănuieşti.

— Ştiu!

— Cred că n-a putut trimite telegramele.

— Se poate, încuviinţă Ghideon cu glasul oamenilor ajunşi la capătul răbdărilor şi al suferinţelor.

— Telegramele acestea ar trebui expediate de careva, adăugă Abner Lait. Cum ar putea altfel să ştie lumea că noi suntem aici? Cum ar putea să afle lumea aceasta ticăloasă, ce se petrece la noi la Carwell? Nici noi nu ştim ce se petrece în alte părţi. Carwell este izolat de restul lumii, chiar mai izolat ca iadul. S-ar putea ca tot sudul să se găsească în aceeaşi situaţie. Poate că nimeni nu are habar ce se întâmplă cu noi.

— S-ar putea, admise Ghideon.

— Scrie din nou telegramele acelea. Le voi duce cu mine la Columbia şi le voi expedia.

— Şi dacă nu vor să le expedieze?

— Le voi duce de-a dreptul la Washington.

Abner încălecă un cal murg, frumos şi voinic care-i aparţinuse lui Hannibal Washington. Zadarnic ar fi încercat să treacă pe jos printre rândurile asediatorilor; singurul mijloc era să străbată liniile lor în galop; era unica şansă. Poate ar fi trecut, dar la o jumătate de milă de casă îi împuşcară calul şi când se prăbuşi, Abner Lait rămase prins sub el cu piciorul rupt. Îl scoaseră şi-l ridicară în picioare, ţinându-l de subţiori şi Jason Hugar îi spuse:

— Pentru simpatizanţii negrilor avem un tratament special. Fred MacHugh a făcut cunoştinţă cu el.

— Du-te dracului, zbieră Abner.

Abner Lait nu mai scoase nicio vorbă. Îl spânzurară de mâini şi-l biciuiră toată noaptea. Jason Hugar punea din când în când şi el mâna pe bici.

— Îl voi face pe feciorul acesta de câine să vorbească, scrâşnea el. Dar Abner Lait nu scoase nicio vorbă.

Ziua următoare l-au spânzurat. Acum el nu mai putea simţi că face parte din acea mare familie de oameni curajoşi şi plini de însufleţire, nu mai putea cunoaşte rezultatul cauzei juste pe care o susţinuse, nu mai avea noţiunea lumii drepte şi sănătoase pe care o întrezărise numai o clipă. Amintirea dragilor săi tovarăşi se destrămă încet.

A doua zi, Ghideon îi văzu pe cei din Klan târând după ei un tun, aşezat apoi în poziţie de tragere. Erau la depărtare de vreo cinci sute de metri şi la început nu-şi dădu bine seama ce se întâmplă, dar faptul că de

douăzeci şi patru de ceasuri nu trăseseră asupra casei, îl făcea să se aştepte la ceva deosebit. Era şi aceasta una din posibilităţi. Frank Carson spuse:

— Au adus tunuri de undeva, de la un arsenal din apropiere.

— Vezi cât suntem de importanţi, zise Ghideon cu amărăciune. Se aştepta la orice, era gata. Cu un calm desăvârşit, îi spuse lui Benjamin Winthrope: Ia copiii şi coboară în pivniţă.

Încercă să întârzie cât mai mult sfârşitul; continuând să lupte şi faptul că luptau le dădu nădejdi noi. Dar tot timpul cât durase teroarea fuseseră conştienţi că dincolo de ce se întâmplă acum trebuie să mai fie ceva. Sentimentul acesta contribuia să-i facă să se simtă mai strâns legaţi de ceilalţi, de toţi bărbaţii aceştia mici, curajoşi şi îngroziţi, care continuau să ţină fruntea sus, chiar în faţa sfârşitului inevitabil.

— Fii liniştit, răspunse Benjamin Winthrope. Vom începe să cântăm şi mă voi sili să-i înveselesc.

Învăţătorul mai purta încă ochelarii săi cu ramă de sârmă.

— Îţi mulţumesc, zise Ghideon.

Rămase pe terasă împreună cu Frank Carson, cu Ferdinand Lincoln şi-i urmări pe asediatori care se străduiau să aşeze tunul în poziţie de tragere.

— Aceştia nu sunt tunari, spuse Leslie Carson, dispreţuitor.

Primul obuz explodă la câteva sute de metri de casă. Urmară alte patru care explodară la fel. Ghideon chemă oamenii în casă, se aşezară cu toţii pe vine, în faţa pereţilor căptuşiţi cu scânduri şi saltele, ridicară armele şi începură să tragă asupra servanţilor, deşi erau departe; acum nu mai ţineau socoteală de muniţii, trebuia să răspundă şi ei într-un fel oarecare, trebuia să se apere. Primul obuz care lovi casa, explodă la etajul de sus şi-l umplu de moloz.

— Ridicaţi steagul alb! strigă Ghideon, ridicaţi steagul şi vom încerca să scoatem femeile şi copiii.

Jack Sutter ieşi pe terasă cu un cearşaf alb în mână. Se opri şi începu să-l vânture deasupra capului, în timp ce oamenii Klanului se uitau la el, schimbând puţin direcţia tragerii. Obuzul următor lovi terasa, exact pe locul unde era el.

Fratele Peter stătea în mijlocul credincioşilor săi. Erau acolo femei şi fete tinere, băieţi care abia acum ajunseră în pragul tulburătoarei lor tinereţi; fete ai căror sâni tari ca merele pârguite se întrezăreau sub rochiile lor îngrijite; femei bătrâne, copii de leagăn şi acei care puteau abia să

gângurească primele vorbe. Îi privi pe toţi şi le spuse apăsat: „Domnul este stânca şi mântuirea mea, de cine altul m-aş putea teme?”

În clipa aceea explodă primul obuz deasupra capetelor lor. Domnul Winthrope întinse braţele şi cuprinse un băiat negru şi o fetiţă cu părul galben ca mătasea de porumb.

— „De cine m-aş putea teme?” întrebă Fratele Peter.

Cei din jurul lui răspunseră: Amin!

„Domnul este puterea vieţii mele!”

Ultimele gânduri ale lui Ghideon stăruiră asupra trecutului îndepărtat. I se perindă înaintea ochilor tabloul anilor de sclavie neagră, când poporul său era târât şi vândut ca vitele; îşi amintea de clipele înălţătoare în care se trezise conştiinţa albilor la fel de oropsiţi, ca el şi vinovaţi de aceeaşi crimă – crima de a-şi fi lucrat pământul cu palmele. Veniseră aceştia alături de ei, având nădejdea unei lumi mai bune, în care au sperat cu râvnă şi încredere, în ciuda tuturor împotrivirilor. În clipa când obuzul explodă lovind casa, Ghideon se gândea la puterea albilor şi a negrilor, la puterea care-i ajutase să ducă războiul la bun sfârşit, astfel ca din ruinele îngrămădite să se înalţe o făgăduială de viitor, o făgăduinţă mai minunată decât tot ce cunoscuse lumea până atunci.

Şi, lucru ciudat, forţa aceasta, toate aceste virtuţi izvorau din sufletele oamenilor celor mai simpli; ca fiii săi Marcus şi Jeff, Rahel, vrednicul bătrân pe nume Fratele Peter, Abner Lait, cel înalt, cu faţa albă şi părul roşu; negrul cel mărunţel cu faţa îmbătrânită, cu numele de Hannibal Washington, şi atâţia alţii! Din sufletul acestor oameni de culori şi nuanţe deosebite – unii puternici, alţii slabi, unii înţelepţi, alţii lipsiţi de judecată – se născuse puterea misterioasă ce contribuise la făurirea acelei nădejdi nestăvilite, care a fost cel din urmă vis al lui Ghideon Jackson…

Oamenii din jurul conacului, oamenii care-şi ascundeau chipul de faţa soarelui, cu glugi albe, se uitau cum arde clădirea cea veche. Lemnăria era uscată şi odată flăcările pornite, nicio putere din lume nu le-ar mai fi putut stinge. Cât fu ziua de lungă, casa continuă să ardă şi pe-nserate nu mai rămăseseră în picioare decât cele şapte coşuri înalte, clădite de tatăl lui Hannibal Washington.

EPILOG

Aţi putea să mă întrebaţi, şi pe bună dreptate, dacă există un sâmbure de adevăr în această povestire? Şi dacă există, de ce n-a fost spus mai demult?

La prima întrebare vă voi răspunde că toată această povestire este adevărată. Pe vremea aceea, în partea de miazăzi a ţării, nu s-a înfăptuit un singur masacru, cel de la Carwell, ci mii ca el, unele mai mici, altele mai mari. Tot ce v-am povestit că s-a întâmplat la Carwell, s-a întâmplat şi în numeroase alte localităţi. Oamenii albi şi negri au trăit alături, au lucrat împreună şi au creat, aşa cum v-am povestit în această carte. În multe localităţi ei au murit împreună, apărând ceea ce izbutiseră să înfăptuiască. Pentru cel care ar vrea să controleze aceste fapte, se găsesc destule izvoare ca să poată verifica afirmaţiile mele. Referitor la conspiraţia celor din Ku-Klux-Klan, se găsesc documentele redactate de Joint Select Comittee, care a fost însărcinat cu anchetarea acestei cauze, pe teritoriul statelor foste insurecţionare şi dovezile adunate sunt cuprinse în treisprezece volume care conţin un material de o bogăţie neobişnuită. Mai există raportul amănunţit al comitetului Senatului privitor la alegerile din 1875 în Mississippi, în două volume. Mai este şi raportul lui Carl Schurz către Congres, privitor la situaţia din Carolina de Sud, Georgia etc. Avem la îndemână cartea lui Hollovell *Negrul ca soldat în Războiul Rebeliunii;* cartea lui Simkins şi Woody: *Carolina în Timpul Reconstrucţiei*. Dar aceasta ar fi numai începutul; mai sunt ziarele epocii, privitoare la dezbaterile Congresului; articolele tipărite atât de presa din nord cât şi de cea din sud, care prestează mărturia asupra măcelului şi distrugerii în masă, întâmplate în ţinuturile din miazăzi.

Cât despre Ghideon Jackson, el este rezultatul mai multor oameni politici negri. Toate faptele atribuite lui au fost săvârşite de unul sau mai mulţi dintre oamenii aceştia.

Carwell este un nume născocit. Numele celor din Carwell, pomenite în această carte, sunt numele unor oameni care au existat. Numeroase personaje descrise sunt persoane reale cărora le-am dat nume inventate.

Răspunsul la a doua întrebare: de ce anume nu s-au spus lucrurile acestea mai demult, aşa ca ele să se fi răspândit în public, nu este tocmai complicat. După ce libertatea şi cooperarea dintre negrii şi albii Sudului, în perioada celor opt ani, a fost nimicită, s-a încercat să se distrugă orice urme ale acestei colaborări. Nu numai dovezile materiale au fost distruse, dar după ce s-a măcelărit poporul, s-a urmărit să se şteargă până şi amintirea

lui. Forţe puternice de pe vremea aceea au crezut că n-ar fi bine ca poporul american să afle că se încercase o asemenea experienţă care a reuşit şi a dat rezultate! Nu trebuia să se ştie că negrilor li s-a dat dreptul de a trăi ca oameni liberi în sânul acestei naţiuni; ca oameni cu drepturi egale cu vecinii lor, cu putinţa de a-şi croi singuri soarta, împreună cu albii săraci din sud şi că în perioada celor opt ani, cât au fost stăpâni pe destinele lor, ei izbutiseră să creeze o civilizaţie conformă cu principiile morale, o civilizaţie însufleţită de sentimentul dreptăţii, adevărat democrată.

—— *Sfârşit* ——

---

[1] E vorba de Abraham Lincoln.

[2] Traducerea expresiei „We am" întrebuinţată necorect de negri.

[3] Acest document a fost tipărit în *Viaţa lui Rutherord B. Hayes*, de William, vol. I, pagina 523.

[4] Ziua independenţei.

Table of Contents